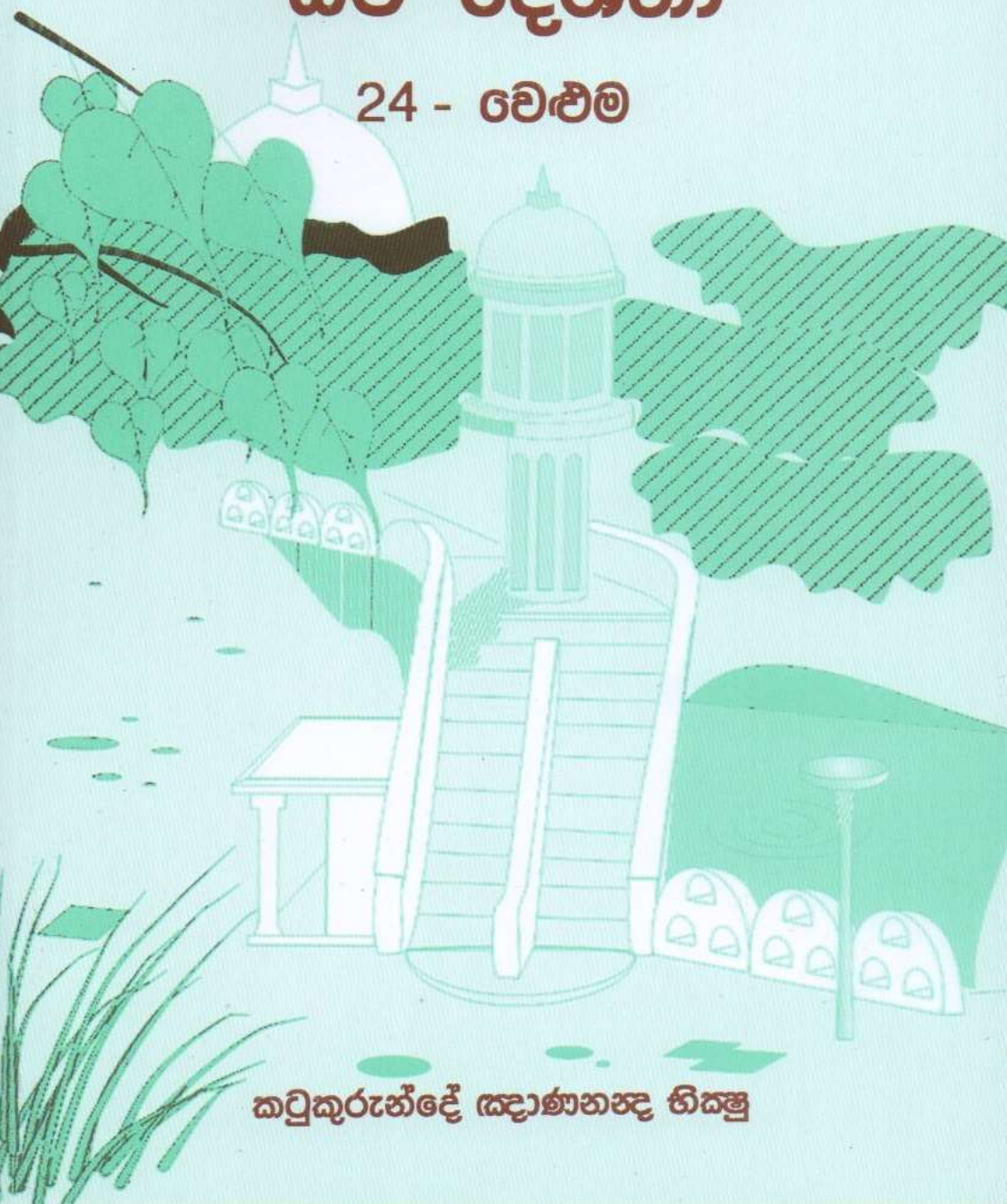

පහන් කණුව ධම් දේශනා

24 - වෙළුම

කවුතුරුන්දේ ඤාණනන්ද හිතපු

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

විසිහතරවන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද හිතපු

ප්‍රකාශනය

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2020

ධර්මදානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2020 මැයි

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනම්ය. මෙම දහම් පොත ධර්මදානයක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්දේ ඥාණනද සඳහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධර්ම ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-624-5061-05-1

විමසීම්

කටුකුරුන්දේ ඥාණනද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්මදානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

කතු හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
2. සුනිල් විජේසිංහ මහතා – 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
3. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
4. වන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
5. එස්. ඒ. සුරියාරච්චි මහතා
මොරටු ලීබඩු වෙළඳසැල, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
6. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
7. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය – 15, ඇලපාත, රත්නපුර.
8. මහාචාර්ය කේ. එම්. විජේරත්න මහතා, දන්ත විද්‍යා පීඨය,
පේරාදෙණි විශ්ව විද්‍යාලය, පේරාදෙණිය.
9. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
10. ආර්. ඒ. වන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ටුට්ට්ගෝ 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
11. නේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැන්න.
12. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා – 91A, වුඩ්වර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
13. ඩබ්ලිව්. ඒ. සුමිත් ප්‍රියදර්ශන මහතා
සුමිත් මෝටර්ස් (ස.කො.ස ඉදිරිපිට), 163G, වතුපිටිවල, නිට්ටඹුව.
14. Mr. Janitha Wijesinghe (janithasw@gmail.com)
47 Putters Circuit, Blacktown, NSW 2148, Australia.
15. Mr. Siyuranga Koswatta (koswatta@gmail.com)
11 Gleneida Ridge Rd, Carmel, NY 10512, USA.

www.seeingthroughthenet.net

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ චග්ග, ධම්ම පදාය

හැම පවිත්
කුසල් වෙනටම
සිත පිරිසිදු
සස්න මෙයමැයි හැම

වැළැකුම
ඵළැඹුම
කැරුම
බුදුන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	ix
අමා ගඟ	x
116. 'අත්තානඤ්ඤා පියං ජඤ්ඤා' (පහන් කණුව 9)	1
117. 'අත්තනා වොදාසත්තානං' (පහන් කණුව 12)	27
118. 'උච්ඡිඤ්ඤා සිනෙහමත්තනො' (පහන් කණුව 31)	49
119. 'සඤ්ඤා ඛිජං තපො වුඨ්ඨි' (පහන් කණුව 85)	73
120. 'පියනො ජායති සොකො' (පහන් කණුව 94)	95

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම	පරදයි
දහමිරස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතර ධර්මාඡයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජයට අරමුණු වූයේ දෙව් මිනිසුන්ගේ විතත සන්තානයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්නෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජය පරමාර්ථය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විජය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිජයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පූණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වස්තු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහොතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආමිස රසය මෙන් නොව, නිරාමිස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අථ රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණ්හා පිපාසය සන්හිඳුවන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ 'පහන් කණුව ධර්ම දේශනා' පොත් පෙළ එළිදකී. මිනිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සගපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්, ජන ජීවිතයේ එදිනෙදා ගැටළුවලට එල්ලකොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩදයක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සඟරා 'සහරාවක' අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාජයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් 'තරු සලකුණක්' හෝ ලැබෙතොත් අප දුරු උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සලකමු.

'ආනුපුබ්බි කථා' නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාර්ගයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසූ බුදුපියාණෝ එවැනිම 'අනුපිළිවෙළ කථාවක්'

ධම්මදේශකයින්ට අනුදන වදළන. දන කථාව, සීල කථාව, සඟ කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකධම්මයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මාදුටු, පුබුදුටු, පහන්වූ සිතට වතුරාසීසත්‍ය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කළ, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතුව පෙනෙන ආදර්ශවත් අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධම්ම කරුණු සන්දර්ශනය කිරීම (සන්දර්ශන) සිත් කාවදින අන්දමින් ඒත්තු ගන්වාලීම (සමාදායන) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැංවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුත්තරණ) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතන් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපනංසෙති).

ධම්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදී ද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධම්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධෝත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්භත් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුළුගැන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෝකික පරමාථී කුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුක්තිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යාශය විය. ‘පහන් කණුවෙන්’ විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මග හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදුහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් ‘අමා ගඟ’ දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිවාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා!

‘විරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං - සමමාසමබුද්ධ සාසනං’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනැරු හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනැරු සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2560) 2016 ජුනි

සටහන

අපගේ ගුරු දේවයන් වහන්සේගේ පිරිසිදු ධර්මය වැඩපිළිවෙල දෙස් විදෙස් දහම් පිපාසිතයන් උදෙසා තවදුරටත් මෙසේ එළිදක්වීමට ලැබීම අප වෙත පැවරුණු මහත් භාග්‍යයක් ලෙස සලකමු. පටිගත කළ ‘පහන් කණුව’ දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කාර්යයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, ලිලියන් රත්නායක සහ වත්සලා කරුණාරත්න යන මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

මෙයට,
සසුන් ලැදි
අනුශාසක - මිල්ලතේ සුභුති හික්කු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරඳන
(2562) 2019 මාර්තු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

'කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය' පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශිත ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උන්වහන්සේගේ අභිමතාථීය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදාහැරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයත්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ,

www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය,

www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය

පවත්වාගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්මදාන වැඩ පිළිවෙලට දයකවීමට කැමති පින්වතුන්හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත. මෙම ධර්මදාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථන අංක: 0777127454

ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)

ගිණුම් අංක: 007060000241

සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX

ශාඛා අංකය: 070

ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වන්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් කුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ කුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අමිල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අරිටු මිසදිටු හැර, සැදුහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නත් අයුරින් සොම්නස පළ කළහ.

'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවූණේ පිරිසිදු ධම්දන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදුහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධම්දේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අමිල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුද්‍රණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකල බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචි වලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධම්දන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නැතිතවතුන් සමග බෙද-හද ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ළැදියනටද දී ධම් දනයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ. ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා

දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම් අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

‘සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ භික්ෂු

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
‘පහන් කණුව’
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

24 - වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000 කින් යුත් මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණය ධර්මදාන වශයෙන් පාඨකයින් අතට පත්කරන පහත පුණ්‍යාමෝදනාවේ සඳහන් ධර්මදානයට ලැදි පින්වත් මහත්මියට, එම ධර්මදානය කුශලය පරම ශාන්ත උතුම් නිවාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවායි පතමු.

- අනුශාසක
(2564) - 2020 මැයි

පුණ්‍යාමුදනාව

‘සබ්බදානං ධම්මදානං ජනාති’

‘සියළු දානයන්ට වඩා ධර්මදානය උතුම්ය’

‘යථා නාමඤ්ච රූපඤ්ච - අසෙසං උපරුජ්ඣති

පටිසං රූපසඤ්ඤා ච - එථසා ඡිජ්ජතෙ ජටා’

යම් තැනෙක නාමයත් රූපයත්, ප්‍රතිසයත්, රූපසඤ්ඤාවත්, සම්පූර්ණයෙන්ම වළකාලනු ලැබේද, උපරෝධනය වෙයිද, එතැනයි ඒ ජටාව, ඒ අවුල ලිහෙනු ලබන්නේ.

- පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය, 1 වන වෙළුම, 4 වන දේශනය.
(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා 186)
- නිවනේ නිවීම, 1 වන වෙළුම, 1 වන දේශනය.

බුද්ධ දේශනාවේ ගැඹුරු අර්ථ, ධර්ම, නිරුක්ති අපට මැනවින් පහද දුන්, ආදර්ශමත් ධර්මානුකූල ජීවිතයක් ගතකළ, ආරණ්‍යවාසී, පිණිඩපාතික අතිපූජ්‍යය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද මහා ස්වාමීන් වහන්සේගේ දෙපාමුලයේ පසඟ පිහිටුවා වැද නමස්කාර කර මේ ධර්ම පූජාව කරමු.

සාධු! සාධු! සාධු!

මෙම ධර්මදානය පූජාවේදී මහනුවර හීරස්සගල විසූ 1995 අගෝස්තු මස 03 වන දින අභාවප්‍රාප්තවූ එච්. පී. ආරියරත්න මැතිතුමා සිහිකරමු. එසේම එතුමාගේ අභාවප්‍රාප්ත දෙමාපිය ඤැති මිත්‍රාදීන් සිහිකරමු.

මහවැව කොස්වාඩියේ පදිංචිව සිට අභාවප්‍රාප්ත රණසිංහ පවුලේ මවුතුමිය, පියතුමා සහ පුතනුවන්ද මෙම පූජාව පෙරදැරි කරගෙන සිහිපත් කරමු.

අපගේ ධර්මාචාර්යවරුන් කලාණ මිත්‍රයන් සහ පින් කැමති අන් සියළුම දෙනාද සිහිපත් කරමු. මෙම ධර්මදානය කුශලය උපනිශ්‍රය වීමෙන් ඔවුන් සැම දෙනාටම,

සසර කලාණ මිත්‍රයන් මුණ ගැසේවා!

දහම් මග විවෘත වේවා!

සතුට නම් වූ පරම ධනය ලබා කෙටි සසරකින් පසු නිවනින් සැනසීම ලබන්නවා!

සාධු! සාධු! සාධු!

116 වන දේශය

116 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 9)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

අත්තානඤ්ඤව පියං ජඤ්ඤ
රකෙය්‍යා නං සුරකිතං
තිණ්ණං අඤ්ඤතරං යාමං
පට්ඨගෙය්‍යා පණ්ඩිතෝති

– ධම්මපද, අත්ත වග්ග.

සැදහුවත් පින්වත්නි,

අප මහාකාරුණික සම්මා සම්බුද්ධපියාණන් වහන්සේ ආරක්‍ෂාව, රැකවරණය බලාපොරොත්තු වන ලෝකසත්ත්වයාට ඒ ආරක්‍ෂාව සලසාගැනීමේ නිවැරදි මාර්ගය පෙන්වා වදාළා. මේ ලෝකයේ බොහොම දෙනෙක් මේ ආරක්‍ෂාව පිළිබඳ නොයෙකුත් විදියේ බලාපොරොත්තු ඇතිකරගෙන ඒවා ඉෂ්ට වීමේ පෙර නිමිති දැකීමට පුල පුලා සිටිනවා. නමුත් ඒ ආරක්‍ෂාව සලසාගැනීමේ නියම ක්‍රියා මාර්ගය, ප්‍රතිපත්ති මාර්ගය ඒ අය පිළිපදිනවද කියන එක ගැන කල්පනා කරලා බලන්නෙ නෑ. ඒ නිසා අන්තිමේදී සිදුවෙන්නෙ බලාපොරොත්තු කඩවීම්වලට, බලාපොරොත්තු සුන්වීම්වලට මුහුණ දෙන්නයි. මේ තත්ත්වය අපට පැහැදිලි වෙනවා මෙන්න මේ ගාථාවට අදාළ නිදන කථාවෙනුත්.

බුද්ධපියාණන් වහන්සේ හේසකළා වනයේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක ඒ ප්‍රදේශයේ විසූ ඉතාමත්ම යස ඉසුරු ඇති බෝධිරාජ කුමාරයා මේ මහපොළොවෙ වෙන කොතැනකවත් දකින්න නොලැබෙණ තරමේ පුදුම විදියේ ප්‍රාසාදයක් හදවලා ඒකට ‘කෝකනදක’ කියන නාමයකුත් දීලා ඒ ප්‍රාසාදයට ගෙවදින පූජෝත්සවයට බුද්ධපියාණන් වහන්සේට ආරාධනා කළා. ඒ පූජෝත්සවය සඳහා සකස් කිරීමේදී ඒ ප්‍රාසාදයේ බිම නොයෙකුත් සුවඳ වර්ග ආලේප කරලා ඒ වගේම ප්‍රාසාදයේ එලිපත්තේ ඉඳලාම පාවාඩ අතුරලා පිළියෙල කළා. මේ රාජ කුමාරයා පාවාඩ ඇතිරෙව්වෙ බුද්ධපියාණන් වහන්සේට තියෙන ගෞරවය නිසා විතරක් නෙවෙයි තවත් යම්කිසි පෞද්ගලික බලාපොරොත්තුවක් හිතේ ඇතිවයි.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මේ රාජ කුමාරයාට නොයෙකුත් සැප සම්පත් තිබුණත්, සාමාන්‍යයෙන් ගිහි ජීවිතයේ සම්පතක් හැටියට සලකන දරු සම්පත තිබුණේ නෑ. ඒක නිසා කල්පනා කළා 'මට පුතෙක් හෝ දුවක් හෝ ලැබෙණවානම් ඒකෙ පෙර නිමිත්තක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ පාවාඩ උඩින් වඩිවි'ය කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේත් ඒ ආරාධනාව අනුව ඒ පූජෝත්සවයට වැඩමකරපු අවස්ථාවේ බෝධිරාජ කුමාරයා බුදුපියාණන් වහන්සේට වන්දනා කරලා පාත්‍රය අරගෙන ආරාධනා කළා ප්‍රාසාදය තුළට වැඩමකරන්න කියලා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රාසාදයට ඇතුල්වුණේ නෑ. දෙවෙනුවටත්, තුන්වෙනි වරටත් බුදුපියාණන් වහන්සේට ආයාචනා කළා නමුත් උන්වහන්සේ වැඩියේ නෑ. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේගේ මූණ බැලුවා. ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ ඒකෙන් තේරුම්ගත්තා මේ පාවාඩ තියෙන නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇතුල් වෙන්නෙ නෑ කියලා. රාජ කුමාරයාට කිව්වා පාවාඩ අස් කරන්නයි කියලා. රාජ කුමාරයා අර පාවාඩ අස් කළාට පස්සෙ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රාසාදය ඇතුළට වැඩම කළා.

රජ කුමාරයන් දනය පිළිගන්වලා, දනය වළඳලා අවසාන වුණාම බුදුපියාණන් වහන්සේට වැඳලා එකත්පසෙක හිඳගෙන මෙන්න මෙහෙම අහනවා. 'ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ හොඳ උපකාරක උපාසක කෙනෙක්. මා උපදින්නත් කලින් මව්කුසේදීම මැණියෝ මා වෙනුවෙන් බුදුන් සරණ ගියා. ඊළඟට මට නොතේරෙන කුඩා අවදියේදී මගේ කිරි මව්, ඒත් මා වෙනුවෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ සරණ ගියා. මට යමක් තේරෙන කියන කාලයේදීත් මමම බුදුපියාණන් වහන්සේ සරණ ගියා. නමුත් එබඳුව මා මේ පාවාඩ ඇතිරෙව්වහම ඇයි භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මේ ඒවා උඩින් වැඩියෙ නැත්තෙ?' කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ අසනවා 'රාජ කුමාරය, ඔබ කුමන හිනිවිල්ලක් ඇතිවද මේ පාවාඩ ඇතිරෙව්වෙ?' කියලා. එතකොට රාජ කුමාරයා 'මෙන්න මෙහෙම මට පුතෙක් හෝ දුවක් හෝ ලැබෙණ වාසනාව තිබෙණවානම් බුදුපියාණන් වහන්සේ පාවාඩ උඩින් වඩිවි' කියන සිතිවිල්ල ඇතිව සිටි බව ප්‍රකාශ කළා. 'අන්න ඒක නිසාම තමයි රාජ කුමාරය, මම ඒ පාවාඩ උඩින් වැඩියේ නැත්තෙ'. 'එහෙනම් භාග්‍යවතුන් වහන්ස මට පුතෙක් දුවක් ලබන්නට වාසනාවක් නැද්ද?' කියලා ඇහුවා. 'නෑ, ඒකට හේතුවන්නේ ඔබත්, ඔබේ භාර්යාවත්' - ඒ කියන්නේ ඒ බෝධිරාජ කුමාරයාගේ ඒ භාර්යාව අතීතයේදීත් ඒ විදියට

ඉඳලා තියෙන බවයි පෙනෙන්නේ - අතීත අවස්ථාවක - කොටින්ම ධර්මය අනුව කියනවානම් කුසලධර්ම පිළිබඳ යම්කිසි ප්‍රමාදයකට වැටුණ බව ප්‍රකාශ කළා. ඒ කියන්නේ අකුසල කර්මයක් කරලා තිබෙන්නවායි කියන එකයි. එතකොට රාජ කුමාරයා ඒ කාරණය දැනගන්න උනන්දු වුණහම බුදුපියාණන් වහන්සේ අතීත ප්‍රවෘත්තිය ප්‍රකාශ කළා.

‘ඉතාමත්ම අත අතීතයක, නොයෙක් සිය ගණන් මනුෂ්‍යයින් නැවක නැගිලා මුහුදු ගියා. මුහුද මැදදී මේ නැව කැඩුණා. ඒ නැවේ හිටි අයගෙන් අඹුසැමි යුවලක් පමණක් ලැල්ලක් අල්ලගෙන යන්නම් පිනලා ඒ කිට්ටුව තිබුණ පොඩි දූපතකට ඇතුල්වුණා. අනිත් අය මුහුදේම මැරුණා. මේ දෙදෙනාට ඒ දූපතේ කන්න බොන්න දෙයක් නෑ. කුරුල්ලෝ රංචුවක් වාසය කළා. මේ අය කළේ මොකද, කුරුල්ලන්ගේ බිත්තර ගින්නේ අඟුරුවල පුළුස්සලා කන්න පටන්ගත්තා. ඒ බිත්තර ඉවරවුණහම කුරුලු පැටව් කන්න පටන්ගත්තා. ඔය විදියට මුළු ජීවිත කාලයම ඒ දිවයිනේ ගත කළා. ජීවිතයේ තරුණ අවස්ථාවේදීත්, මධ්‍යම අවස්ථාවේදීත්, මහළු අවස්ථාවේදීත් කියන අවස්ථා තුනේදීම මේ දෙදෙනා අර විදියට සතුන් මරමින් ජීවත් වුණා’ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා. ‘ඔබ දෙදෙනාගෙන් එක්කෙනෙක් හෝ කුසල් ධර්ම පිළිබඳව අප්‍රමාදී වුණානම් දරුවෙක් ලබන්න තිබුණා. එහෙම නැත්නම් මේ වයස් සීමා වලින් මුල් වයසේ, එහෙම නැත්නම් මැදි වයසේදී හෝ අවසාන වයසේදී හෝ ඒ තමන්ගේ පාපකර්ම අතඇරලා කුසල් ධර්මයට හිත නැඹුරු කළානම් පුතෙක් ලබන්න තිබුණා’ කියලා ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ වදරනවා ‘තමා තමන්ට ප්‍රිය හැටියට කෙනෙක් සලකනවානම් තමන්ගේ ජීවිතයේ අවස්ථා තුනේදීම - ඇත්ත වශයෙන්ම අවස්ථා තුනේදීම - තමා රැකගන්න උත්සාහ කරන්නට ඕනේ. එහෙම යම්කිසි විදියකින් බැරවුණානම් ජීවිතයේ එක අවස්ථාවක හෝ තමා ගැන හිතලා තමා රැකබලාගන්න උනන්දු වෙන්නට ඕන’ කියලා ඒ අදහස ප්‍රකාශ කරමින් අපි අර මුලින් මාතෘකාව හැටියට කිව්ව ධම්ම පදයේ අත්ත වග්ගයේ සදහන් වෙන ඒ ගාථා ධර්මය ප්‍රකාශකොට වදළා.

අත්තානඤ්ච පියං ජඤ්ඤ
රකෙකියා නං සුරකිතං
තිණණං අඤ්ඤතරං යාමං
පට්ඨගෙය්‍ය පණ්ඩිතො

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අත්තානකොච්ච පියං ජඤ්ඤා - යම්කිසි කෙනෙක් තමා ප්‍රිය හැටියට සලකනවානම්, තමාට තමා ප්‍රියනම්, රකෙඛයා නං සුරකිතං, ඒ ප්‍රිය හැටියට සලකන තමාව හොඳට රැකබලාගන්නවා තමන්ට තමන් ප්‍රියනම්. ඒකට කවුරුවත් විරුද්ධ වෙන්නෙ නෑ. ඒක කවුරුත් දන්න කාරණයක්, තමන්ට තමන් ප්‍රියනම් රකෙඛයා නං සුරකිතං - තමා ගැන හොඳට රැකබලාගන්නේය. තිණණං අඤ්ඤාතරං යාමං - රැයේ තුන් යම කියලා කියන්නේ රාත්‍රී අවස්ථා තුන. නමුත් මෙතන කියන්නේ ජීවිතේ අවස්ථා තුනයි. ජීවිතයේ තරුණ, මධ්‍යම, මහළු කියන ඒ අවස්ථා තුනෙන් එකක හෝ පටිච්චයායා පණ්ඩිතො - නුවණැති පුද්ගලයා තමා ගැන සොයන්න ඕන, සෙවිල්ලෙන් සිටින්න ඕන, රැකබලාගන්න ඕන, ආරක්‍ෂා කරගන්න ඕන කියන එකයි. ඒ ගාථා ධර්මයෙන් දැක්වෙන්නේ.

ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ දේශනාව අසලා අර බෝධිරාජ කුමාරයාත් අතීත පුණ්‍ය සම්භාර ශක්තිය මතුකරගෙන සෝවාන් ඵලය ලැබූ බව ප්‍රකාශ වෙනවා. මේ කථාන්තර ආශ්‍රයෙන් අපි වැඩියත්ම හිතන්න තියෙන්නේ මේ ප්‍රකාශ වෙන කර්මයේ සියුම් බලවේගය පිළිබඳවයි. ඉතාමත්ම ඇත අතීතයේ වෙන්න ඕන මේ කියාපු කර්මය කරලා තිබෙන්නෙ. ඒ සතුන් මැරීමේ පාපකර්මයේ තියෙන විපාකය දරු සම්පතක් ලබන්න බැරිවීම පමණයි කියලා කෙනෙක් හිතන්න නරකයි. බොහෝවිට අපට මේ මනුෂ්‍ය ලෝකයේ දකින්නට ලැබෙන දුක් වේදනා අනතුරු පීඩා ආපද විපත්ති ආදිය අතීතයේ කරන ලද යම්කිසි පාපකර්මයක වල්ග කොණ. අග කෙළවරයි. බරපතල පාපකර්මවල වැඩි හරිය ගෙවන්නේ අපට නොපෙනෙන අපායේ එහෙම නැත්නම් ප්‍රේත ලෝකවල. එහෙමත් නැත්නම් තිරිසන් ලෝක, අසුර ලෝක ආදී ඒ අපායවල - ඒ විපාක අවශේෂ - ඉතිරි විපාක කොටසයි මේ විදින්න සිද්ධවෙන්නෙ. මේ රාජ කුමාරයා ඉතාමත්ම ඇත අතීතයේ තමන්ගේ භාර්යාවත් එක්ක කරපු පාපකර්මයක ඉතිරි වෙච්ච සුලු විපාකයයි මේ මෙතනින් පෙන්නුම් කරලා තියෙන්නෙ. මේ ගාථාව ගැන තවත් ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනවානම් - ආරක්‍ෂාව, රැකවරණය පිළිබඳව හැම දෙනෙක්ම, විශේෂයෙන්ම මේ කාලයේ උනන්දු වෙනවා. තමන්ගේ ගෙදර දෙරවල් පිළිබඳවනම් දෙර කවුළු හරියාකාරව වහලා තවත් ඕනනම් මුරකරුවන්, මුර භටයින් යොදගෙන එහෙම ඉදිමයි ආරක්‍ෂාව හැටියට ලෝකයා සලකන්නේ. එහෙම ආරක්‍ෂාවක් නෙමෙයි මෙතන ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ.

එහෙම ආරක්‍ෂා සංවිධාන යොදාගත්තු අයත් බරපතල කර්ම වේගයක් නිසා - තමන්ගේ ආරක්‍ෂක හටයින් අතින්ම සමහරවිට මරුමුවට පත්වෙනවා. එහෙම නැත්නම් වෙන එකක් තබා අර සමහර ජාතක කථා ආදියේ අහන්න ලැබෙන ආකාරයට හෙන ගෙඩියක් හරි පහත්වෙලා අනතුර සිදුවෙනවා. ඒ තරම් භයානකයි කර්ම වේග. ඒ විදියේ ආරක්‍ෂාවක් නොමෙයි මෙතන මේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. ඒ විදියේ දෙර කවුළු වැසීමක් නොවෙයි. මෙතන කියන්නේ කුසල් ධර්ම පිළිබඳව උනන්දු වීමෙන් ආරක්‍ෂාව සලසාගැනීමයි. ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා - දන, ශීල, භාවනාදී ඒ කුසල් ධර්ම පිළිබඳව උනන්දු වීමයි මෙතන මේ ප්‍රකාශ කෙරෙන්නේ. ඇත්ත වශයෙන්ම ජීවිතයේ අවස්ථා තුනේදීම නුවණැති පුද්ගලයා මේවා පිළිබඳව උනන්දු වියයුතුයි. අවාසනාවකට හෝ තරුණ අවදියේදී නොයෙකුත් ක්‍රීඩා, විනෝදවිම් ආදිය නිසා අතපසු වුණානම් කුසල් ධර්ම පිළිබඳව මධ්‍යම වයසෙදී හෝ එය කළයුතුව තිබෙනවා. මධ්‍යම වයසෙදීත් යම්කිසි ආකාරයකින් තමන්ගේ දරුවන් ගැන කටයුතු ආදිය නිසා අතපසු වුණානම්, ඒ කටයුතු ගැන උනන්දු වුණේ නැත්නම්, යටත් පිරිසෙයින් අවම වශයෙන් මහළු වයසෙදී හෝ ඒ ගැන උනන්දු විය යුතුයි. දන, ශීල, භාවනා - ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ, කියලා කියන මේ ගුණධර්ම පිරිමට තමන්ගේ අකුසල ජීවිතාවල් ආදිය තිබුණනම්, පාපකර්ම තිබුණානම් ඒවා ඉවත් කරලා කුසල් මාර්ගයට එළඹිය යුතු බවයි මේ ගාථාවේ අදහස. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ මේ ප්‍රකාශය පැවිදි කෙනෙකුට වුණත් අදලයි. පැවිදි ජීවිතයේ පවා සමහරවිට මුල් අවස්ථාවේදී ඉගෙනකියාගැනීම් ආදී කටයුතුවල යෙදෙනවා, නමුත් බණ භාවනා, ආදිය ගැන උනන්දු වෙන්නේ නෑ. මෙයින් අදහස් කෙරෙන්නේ මේ නිවන් මාර්ගයේ ගමන් කිරීමයි. මේ සංසාර දුකින් එතෙර වීමයි නියම ආරක්‍ෂාව.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළවී වදරන මූලිකම කාරණය දුගති මාර්ගයේ යන ලෝකසත්ත්වයා සුගති මාර්ගයට නැඹුරු කිරීමයි. කුසල් අකුසල්, හොඳ නරක, පව් පින් කියන එක ලෝකයාට වටහාදීම හරියට මේවා කලු ධර්ම, මේවා සුදු ධර්ම කියලා හඳුන්වාදීම වගේ එකක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතන ප්‍රකාශ කලා එක්තරා ලෝක ධර්මතාවක්. තමාට තමා ප්‍රියයි. දුන් සමහර කෙනෙක් පාපකර්ම කරන්නේ මෙන්න මේ කාරණය වරදවා වටහාගෙන. මට ඕන නිසා, මට මේක හොඳ නිසා, මම හොඳයි කියලා හිතන නිසා මම කරනවා. ඒ වගේම මට මාව ප්‍රියයි. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා මේ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ධර්මතාව පිළිගන්න අතරම - තමාට තමා ප්‍රිය නිසාම හිතන්න ඕන අතින් අයටත් තම තමන්ගේ ජීවිත ප්‍රියයි කියලා. ඒක බුදුපියාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක දක්වා වදාලා.

සඛ්‍යා දිසා අනුපරිගමම වෙතසා - නෙවජ්ඣගා පියතරමත්තනා කචචි එවං පියො පුට්ඨ අත්තා පරෙසං - තසමා න හිංසෙ පරං අත්තකාමො

හැම දිසාවේම හිත විහිදුවලා බැලුවත් තමාට තමා තරම් ප්‍රිය කෙනෙක් ලෝකයේ වෙන හමුවෙන්නෙ නැත. හොඳට හිත යොදවලා බැලුවත් තමාට තමා ප්‍රිය තරමට වෙන කවුරුවත් ප්‍රිය නෑ. සමහරවිට අපි හිතන්න පුලුවන් මට අහවලා ප්‍රියයි කියලා. අහවලාට මං බොහොම ආදරෙයි කියලා. හිතලා බලනකොට, ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනකොට එහෙම ඒ ආදරෙයි ප්‍රියයි කියලා කියන්නෙ මොකද? තමාටම තිබෙන ඇල්ම නිසා, තමාට තිබෙන ඇල්ම නිසා. තමාට යම්කිසි තෘප්තියක් එයින් ලැබෙන නිසයි. එවං පියො පුට්ඨ අත්තා පරෙසං, නමුත් එතනින් කාරණය සම්පූර්ණ නෑ. හිතන්න ඕන මට මා ප්‍රිය වගේම අනිත් අයටත් - අනිත් සත්ත්වයාටත්, තම තමන්ගේ ජීවිතේ ප්‍රියයි - සඛෙසං ජීවිතං පියං. හැම සත්ත්වයින්ටම ජීවිතය ප්‍රියයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ. අන්න ඒක නිසා තසමා න හිංසෙ පරං අත්තකාමො - ඒ ධර්මතාව එහෙම නිසා, තමාට කැමති කෙනා අනුන්ට හිංසා නොකරන්නේය. එහෙම හිංසා කළොත් මොකද වෙන්නෙ? මේ කර්ම නියාමතාව කියන එක ලෝකයේ තියෙන පුදුම විදියේ ධර්මතාවක් තමයි. බුදු, රහතන්වහන්සේලාට පවා එල දෙන විදියේ ඒ තරම් පුදුම විදියේ භයානක - භයානක කියලා කියන්නේ ඒකේ විපාක පක්ෂය ගැන සලකලා - නොවෙනස්වෙන විදියේ මහපුදුම විදියේ කර්ම නියාමතාවක් තිබෙනවා. ඒ නිසයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ.

කමමස්සකා සත්තා කමම දයාද කමමයොනි කමමබන්ධු
කමමපටිසරණා

කියලා හැම දෙනාටම තමන්ගෙයි කියලා කියන්න පුලුවන් තමන් කරන කුසල හෝ අකුසල කර්මයි. ඒ වගේම කමමස්සකා කමමදයාද - තමන්ගෙ දයාදය, ඇත්ත වශයෙන්ම කෙනෙකුට දයාද වශයෙන් සිටින්නේ තමන් කරන ලද කුසල අකුසල කර්මයන්. තමන්ගේ ඥාතිවරයා, බන්ධුවරයා කියලා කියන්න පුලුවනුත් මේ තමන්ගේ කුසල

අකුසල කර්මයි. තමන්ට අවසානයේ පිළිසරණ වෙන්නේ, පිහිට වෙන්නේ - අන්ත එතන පිළිසරණ වීම කියන්නේ මෙන්න මේ ආරක්‍ෂාව. ඒක නිසා ඒ අකුසල කර්ම ඉවත් කරලා, කුසලයෙහි යෙදීමෙන් තමයි කෙනෙකුට ආරක්‍ෂා වෙන්න පුළුවන් වන්නේ. දෙර කවුළු වැහීමෙන් නෙවෙයි. නමුත් ආරක්‍ෂා කළයුතු දෙරවල් තුනකුත් තිබෙනවා. ඒ ගෙවල්වල තිබෙන දෙරවල් නෙවෙයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා කෙනෙකු විසින් ආරක්‍ෂා කළයුතු දෙරවල් තුන. සිත, කය, වචනය. මෙන්න මේ තුන් දෙර. සමහරවිට ගෙදරවල්වල දෙරවල් නැතිවුණත් මේ තුන් දෙර හැමදෙනාටම තිබෙනවා. මෙන්න මේ තුන් දෙර පාලනය කරගත්තේ නැත්නම්, රැකගත්තේ නැත්නම් ඒ තැනැත්තාට හිමිවෙන්නේ සතර අපායයි. මේ දීර්ඝ සංසාරයේ ඒ විදියේ තත්ත්වලට පත්වුණු අය ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරපු සමහර සුත්‍රදේශනා කියවන කොට ඇඟ ලොමු දැහැගැන්වෙනවා. ඒ තරම් පුදුමයි. ඒ තරම් හයානකයි. මේ අපට පෙනෙන තිරිසන් ලෝකයේ පවා සත්ත්වයා විදින දුක් ගැහැට. මනුෂ්‍ය ලෝකයේ තිබෙන ඒ දුක් ගැන අපට පැහැදිලියි ඒවා දිනපතා අසන්නට ලැබෙන නිසා. ඊට වඩා සිය දහස් ගුණයකින් තිරිසන් ලෝකයේ. ඊළඟට අපට නොපෙනෙන නමුත් යම් යම් ආකාර වලින් ඇතැම්විට දැනගන්නට ලැබෙන ප්‍රේත ලෝකයේ. ඒ වගේම අභිඤ්ජාභීන්ට පෙනෙන ඒ තිරය.

බුදුපියාණන් වහන්සේ වගේම මුගලන් මහරහතන්වහන්සේත් ප්‍රකාශකොට වදළ ආකාරයට නිරයේ නිරාදුක් සමාන කර බලනකොට මේ මනුෂ්‍ය ලෝකයේ ලොකුවට අපි හිතන ආපද විපත්ති උපද්‍රව හය කියලා කියන දේවල් ඉතාම සුළු දේවල්. ඒ දුක් වගේ කෝටි ගුණයක මහාහයානක දුකක් විදින්න සිද්ධවෙනවා අර පාපකර්ම අනුව. මේක ලෝකයේ බලපවත්වන ධර්මතාවක්. මේක කාටවත් වෙනස් කරන්නට බෑ. අතීතයේ කොයිතරම් පාපකර්ම කරලා තිබුණත් මේ ජීවිතයේ යහමග ගමන් කරනවානම් කුසල් ධර්මවල යෙදිලා ඒ කටයුතු කරනවානම් විපාක පක්‍ෂය ටික ටික අඩුවෙන්න පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් ඒ විපාක සමහරවිට අහෝසි කරගන්නත් පුළුවන්. ඒක උත්සාහය මතයි තිබෙන්නේ. දැන් ඔය මලක් පිපිලා ගෙඩිය හැදිලා පැසෙන කාලය තුළ ඒවාට යෙදෙන පොහොර අනුව - ඒ විපාක, ඒ පැසෙන ගෙඩියේ වෙනසක් වෙන්න තිබෙනවා. අන්ත ඒ වගේ එතකොට පාපකර්මයත්, පැසිලා විපාක දෙන අවස්ථාව දක්වා - තමන් ඒ පාපකර්මය කළේ වී නමුත් හොඳ මාර්ගයේ, කුසල් මාර්ගයේ යෙදිලා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒ කුසල කර්ම කරනවානම් අර පාපකර්මයේ විපාක සමහරවිට අඩුවෙන් ලබන්න පුළුවන්.

ඊළඟට කුසල කර්මයේත් විපාක වැඩි කරගන්න, ආනිශංස වැඩිකරගන්න පුළුවන් නිතර කුසල් වල යෙදිලා තිබෙනවානම්. කොයි හැටියෙන් නමුත් මේ ලෝකයේ බලපවත්වන කර්ම නියාමකාව අනුව කල්පනා කරලා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතන මේ ආරක්‍ෂාව ගැන ප්‍රකාශ කොට වදලේ. මේ සංසාර ගමන බොහොම භයානක ගමනක්. මේක ගමනක් හැටියට හිතුවොත් - මේ ගමන යාමට ප්‍රධාන වන්නේ මේ හිතයි. දැන් වාහනයක සුක්කානම වගේ තමයි මේ හිත. මේ හිත හැරෙන අතර තමයි වචනය හැරෙන්නේ. කය හැරෙන්නේ. ඒක නිසා ප්‍රධාන වශයෙන්ම සිත රැකගැනීමයි අවශ්‍ය වන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා

වේතනාහං භික්ඛවෙ කමමං වදමී
වේතයිත්ථා කමමං කරොති කායෙන වාචාය මනසා

'මහණෙනි මම වේතනාවම කර්මය යැයි කියමි. මොකද වේතනාවක් ඇතිකරගෙන තමයි කයෙන් වචනයෙන් ක්‍රියා කරන්නේ'. ඒක නිසා සිත ප්‍රධානයි. එතකොට මේ වාහනය, අපේ ජීවිතය එහෙම නැත්නම් ජීවිත ගමන යමිකිසි වාහනයක් එලවීම හැටියට හිතුවොත්, මේ වාහනයේ සුක්කානම වගේ තමයි සිත. ඊළඟට මේක හරවන අත - මේක සුගති කියලා දුගති පැත්තට හැරෙව්වොත් මොකක්ද වෙන්නේ? බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරපු වචන කීපයක් තිබෙනවා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං කියලා. අපාය කියලා කියන්නේ හරියට පාරෙන් පිටට පැන්නා වගේ. දුග්ගතිං කියලා කියන්නේ කාණුව පල්ලෙන් ගිහිල්ලා - ඊළඟට විනිපාත - මහාප්‍රපාතයකට වැටිලා නිරයේ සුනුවිසුණු වෙලා කුඩුපට්ටම් වෙලා යනවා. අන්න ඒ වගේ මේ සතර අපායට වැටිලා කෙනෙක් දුක් විදින්නේ පාපකර්ම නිසා. අනිත් පැත්ත, සුගති, දිව්‍යලෝක, බ්‍රහ්ම ලෝක ආදියේ. මෙතන මේ විදියේ තත්ත්වයක් ලෝකයේ තිබෙනවා. එතකොට මේ වාහනය හැරවීමට, උපකාරවෙන එක තමයි හරි දැක්ම. හරියට සිත පිහිටුවාගැනීම. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා - මිච්ඡා පණිහිතං විතතං - වැරදි විදියට පිහිටුවාගත්තු, වැරදි පැත්තට යොමුකරලා, අකුසල් පැත්තට, පාපකර්ම පැත්තට යොමුකරලා පිහිටුවාගත්තු හිත නිසා කෙනෙකුට තමන්ගේ වෛරක්කාරයෙකුටවත් කරන්නට බැරි තරම් දුක් ගැහැට තමන්ට

පමුණුවාගන්නට පුළුවන් කියලා. වෛරකාරයෙකුටවත් තමන්ට කරන්න බැරි තරම් උපද්‍රව තමාටම කරගන්න පුළුවන්, තමන්ගේ හිත නපුරට, නරක පැත්තට යොමු කළොත්.

අනිත් අතට ප්‍රකාශ කරනවා හොඳ පැත්තට යොමු කළොත් - සමමා පණිහිතං විතතං - හරි පැත්තට යොමු කළොත් තමන්ගේ මවිපියන්ටවත් කරන්න බැරි තරම් යහපතක් තමන්ට කරගන්න පුළුවන් කියලා. ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේම ප්‍රකාශ කරනවා සමහර අය තමන්ට ප්‍රියයි කියලා හිතාගෙන පාපකර්ම කිරීමෙන් තමන්ටම වෛරකාරයෙක්, තමන්ගේම හතුරෙක් බවට පත්වෙනවාය. දැන් සාමාන්‍යයෙන් අපි හිතනවා - මට ප්‍රිය නිසා මා මේ කටයුතු කරනවා කියලා. නමුත් මෝඩ මිනිස්සු එහෙම හිතමින් කරන්නේ තමන්ගේ සතුරන් ක්‍රියා කරන ආකාරයටම තමන්ට පිළිපදිනවයි කියලා.

වරනති බාලා දුමේමධා - අමිතො නෙව අත්තනා
කරොන්නා පාපකං කමමං - යං හොති කටුකථාලං

සමහර මෝඩ, අඥන පුද්ගලයින් බරපතල කටුක විපාක ගෙනදෙන පාපකර්ම කරමින් තමන්ට තමන් සතුරෙකු හැටියට ක්‍රියා කරනවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. මේ සංසාර ගමනේ ඇති භයානකත්වය ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට ආරක්‍ෂාව සඳහා හැම තිස්සේම අර තුන් දෙර රැකගැනීම පිළිබඳව පණිවිඩයයි බුදුපියාණන් වහන්සේලා ප්‍රකාශ කරන්නේ. හොඳ නරක ලෝකයාට වටහා පෙන්නුම් කරනවා. අපි මෙතනදී ආජීව අෂ්ටමක ශීලය සමාදන් වුණා. ආජීවය කියලා කියන්නේ ජීවිකාව. දැන් මේ කථාන්දරයේත් තියෙන්නේ ජීවිකාව හැටියට අර කුරුල්ලන් මරමින්, කුරුළු බිත්තර කමින් ඒ විදියට ජීවත් වුණ කෙනෙක් ගැන. දැන් මේ කාලෙ ගැන හිතලා බලනකොටත් හැම කෙනෙකුගේම ලොකුම ප්‍රශ්නය තමයි ජීවිකාව. ආරක්‍ෂාව ගැන හිතනකොට නොයෙකුත් විදියේ රක්‍ෂණ ක්‍රම තිබෙණවා. රක්‍ෂාව කියලා කියන්නේ ඒ ආරක්‍ෂාව කියන අදහසයි. ඊළඟට ඒකට අමතරව ආර්ථික වශයෙන් රක්‍ෂණ ක්‍රම ගැන හැමදෙනාම කල්පනා කරනවා, හිත යොදනවා. නමුත් ධාර්මික රක්‍ෂණය ඒ විදියට ගැලපෙන්නේ නෑ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයා මේ ධනය උපයනවාට ඊර්ෂ්‍යාවකින් ප්‍රකාශ කළා නොවේ. ශ්‍රද්ධාවන්ත උපාසකයෙක් විසින් නොකළයුතු දේවල් හැටියට වැරදි ආජීව හැටියට, අවිආයුධ වෙළඳම්, සතුන් මසට ඇතිකිරීම, මාංස වෙළඳම, වස විස

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

වෙළඳම, මත්පැන් වෙළඳම කියලා කියන මෙන්ම මේවා දක්වල තිබෙනවා.

ධාර්මික ජීවිතයක් දැන් ලෝකයාට, ගිහි ජීවිතය ගතකරන කෙනෙකුට ලොකු ප්‍රශ්නයක් විදියට සලකනවා. නමුත් ඒක නුවණින් කල්පනා කරලා, ආදයම් මාර්ගය අඩු වුණත් බුදුපියාණන් වහන්සේ හේතු සහිතව මේවා ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන බව කල්පනාවට ගන්න ඕන. මේ සතුන් මැරීම ආදිය නිසා ඇතිකරගන්නා අකුසල් බොහොම ඇතට යනවා සංසාරයේ. අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරලා ක්‍රමක්‍රමයෙන් ඒවායින් මිදිලා ධාර්මික රැකියාවකට යොමුවෙන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. ජීවිතයේ එක් අවස්ථාවක අධාර්මිකව ජීවත්වුණත් දෙවෙනි අවස්ථාවේ හෝ දෙවෙනි අවස්ථාවෙන් එහෙම ජීවත්වුණානම් යටත් පිරිසෙයින් තුන්වෙනි අවස්ථාවෙදී හෝ ඒවායින් වෙන් වෙලා ජීවත්වෙන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. මේ රටේ පමණක් නොවෙයි ලෝකයේ පවා මේ ධර්මය ගැන නොතැකීම ලෝකයේ පවත්නා අවාසනාවන්ත තත්ත්වයට හේතුවයි. කොයිතරම් විද්‍යාත්මක වශයෙන් දියුණු වුණත්, බාහිර වශයෙන් ආරක්‍ෂාව සලසන්න උත්සාහ කළත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ඒ කර්ම නියාමතාව අනුව විපාක විඳින්න සිද්ධවෙනවා. අන්න ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළ ඒ කාරණය ගැන අපි ගැඹුරින් කල්පනා කරන්නට ඕන. රජකම් කළත් කළ කම් එල දෙනවා.

කර්මය පිළිබඳ ඒ ධර්මතාව නිසා කුසල් අකුසල් පිළිබඳ හොඳ අවබෝධයක් ඇතිව, පව් පින් පිළිබඳව හොඳ අවබෝධයක් ඇතිව ධර්මමාර්ගයේ ගමන් කරන්නට තමතමන්ම ලොකු අධිෂ්ඨානයක් ඇතිකරගන්නට ඕන. දන, ශීල, භාවනා කියලා කියන ඒ පිළිවෙත් මාර්ගය තුළින් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ තිබෙන කෙලෙස් - තෘෂ්ණාව, ලෝභය, තවත් නොයෙකුත් ඒ නොසන්සුන්කම්, අසංවර ගති ඉවත් කරලා තුන්දෙර රැකගැනීම පිළිබඳ ඒ පණිවිඩය තුළ හැසිරීමයි. ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා සංසාරයේ කොතැනකවත් නියම විදියේ ආරක්‍ෂාවක් සොයාගන්නට බෑ. දැන් සමහරවිට කෙනෙක් සිතන්නේ දිව්‍යලෝකේ ගියාම ආරක්‍ෂාව සැලසෙනවා කියලා. නමුත් දිව්‍ය ආත්මභාවය පවා නිත්‍ය එකක් නොවෙයි. බ්‍රහ්ම ආත්මභාව වුවත් නිත්‍ය නෑ. බ්‍රහ්ම ලෝකෙ පවා, පින්වල විපාක විඳිනතාක් ඉඳලා ඊළඟට

හිටිගමන්ම වුන වෙනවා. සමහර දෙව්වරු සමහරවිට කෝප සිතක් ඇතිවුණහම එතනින් වුන වෙනවා. වුනවෙලා ගිහිල්ලා එක්කො යක්‍ෂයෙක් වෙනවා, ප්‍රේතයෙක් වෙනවා. ඒ තරම් භයානක තත්ත්වයක් මේ සංසාරයේ තිබෙන්නේ. කොයිතරම් ඉහළට ගියත් පහළට වැටෙනවා ඒ කුසල්වල බලය ගෙවිලා ඉවර වුණහම. අන්න එහෙම සංසාර ගමන ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට මේ සංසාරයේ කොතනකවත් නියම ආරක්‍ෂාවක් නෑ.

ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශකොට වදලේ නිවනමයි උතුම්ම සැනසීම - උතුම්ම ආරක්‍ෂාව. දැන් සමහර තැන්වල ධර්මයේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා මුළු මහත් සංසාරයම කාන්තාරයක් හැටියට. කාන්තාරයක යන කෙනෙකුට ටිකක් හරි සැනසෙන්න බලාපොරොත්තු වෙන්න තියෙන්නේ ඒ කාන්තාරය කෙළවර තියෙන කේෂම භූමිය. බොන්න වතුර තිබෙන, ආහාරපාන තිබෙන යම්කිසි සරු ප්‍රදේශයකට කේෂම භූමිය කියලා කියනවා. අන්න ඒ විදියට මේ ධර්මයේ සමහරවිට දක්වලා තිබෙනවා මුළු මහත් සංසාර ගමනම කාන්තාරයක ගමනක් හැටියටත්, ඊළඟට නිවන කේෂම භූමියක් හැටියටත්. 'බෙමං' කියලා කියන්නේ, නිවනටම නමක්. මේ නිවන තමයි නියම ආරක්‍ෂාව. මේ සංසාරයෙන් මිදීම. සංසාර භවයේ හැසිරීම කියලා කියන මෙන්න මේ දුකෙන් මිදීම. භවය - මේ සංසාරයේ ඉපදීමම දුකක්. උපන්නානම් ඉපදුන අවස්ථාවේ ඉඳලාම ජරාව කියලා කියන මහළුවීම දක්වා ගමන් කරනවා. ඒකට අපි තරුණ වයස, මහළු වයස කියලා වෙන්කරගන්නවා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන්ම උපන් තැන ඉඳලාම ජරාවටයි පත්වෙන්නේ. ඒ දිරායාමේ අවස්ථා අනුව ඊළඟට ව්‍යාධිය කියලා කියන ලෙඩ රෝග. ඊළඟට අවසානයේ හැම දෙනෙක්ම බියක් දක්වන මරණය කියලා අවස්ථාවක් එනවා. මේ ශරීර කුඩුව අතහැරලා යන්න වෙන අවස්ථාවක්. ඒ අතරතුර නොයෙකුත් ආපද, උපද්‍රව, විපත්ති, ආහාරපාන සෙවීමේ දුක, ඔය විදියට නොයෙකුත් දුක් රාශියක් මේ සංසාරයේ තිබෙන්නේ. ඒක නිසා තමයි මේ සංසාරයෙන් මිදීම සඳහා - තමන් මිදීම පමණක් නොවෙයි ලෝකසත්ත්වයාත් මුදගැනීම සඳහා තමයි ඒ තරම් කාලයක් - සාරාසංඛ්‍යාය කල්ප ලක්‍ෂයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙරුම් පිරුවේ.

හිතාගන්නට ඕන බුදුපියාණන් වහන්සේ බුදුවුණේ මා සඳහායි කියලා. අතීතයේ බෞද්ධ පින්වතුන් මේ ධර්මමාර්ගයේ ගමන් කරන්නට

සිත ශක්තිමත් කරගත්තේ 'මංම නිසා බුදු වූ, මා නිසාම බුදු වූ' කියලා හිතාගෙනයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ බුදුවුණේ මා සඳහායි කියලා. බුද්ධෝත්පාද කාලය ගැන හිතලා බලනකොට මේක විශේෂ අවස්ථාවක්. බුදු කෙනෙක් පහළ නොවනතාක් කෙනෙකුට දැනගන්න බැ හොඳ නරක පිළිබඳව. අතීතයේ අභිඥාලාභී තාපසවරුන් හිටියා ඒ අයටවත් තේරුමක් නෑ මේ සංසාරයෙන් මිදීමේ රහස. මේ කර්මය පිළිබඳවත් ගැඹුරු වැටහීමක් ඒ අයට තිබුණේ නෑ. කොයින්තරම්ද කියතොත් සමහර අයට අභිඥ ශක්තිය අනුව සීමාසහිතව පෙනුණා මේ කර්මයේ විපාක. එහෙම පෙනිලා වැරදි නිගමන ගන්නා. දැන් මේ කාලෙත් එහෙම නිගමන ගන්න අය සිටිනවා. සමාජයේ ඔය තර්කකාරයින් අතර, උගතුන් අතර. සමහර කෙනෙක් කල්පනා කරනවා 'දැන් ඔය මිථ්‍යා ආජීවයක් ගැන කිව්වාට මොකද, අර අහවලා - අහවල් අහවල් අය මිථ්‍යා ආජීවය කියලා කියන වැරදි ජීවිකාවකට අනුවයි ජීවත්වෙන්නේ. සතුන් මරාගෙන කනවා, නොයෙකුත් දේවල් කරනවා. අර කදිමට ඉන්නේ. කිසි වරදක් පේන්න නෑ. ඒගොල්ලො හොඳට සැපට ඉන්නවා' කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන දෙයක් තමයි දෙනෙකුගෙන් කිරි දෙවනකොට එක පාර කිරි එන්නේ නෑ වගේ, පාපකර්ම කළ හැටියේම විපාක දෙන්නේ නැත කියන එක.

අළු යට ගිනි පුපුරු වගේ හසම්ච්ඡන්තොව පාවකො, හෙමිට දවමින් මේ පාපකර්ම දිගටම මේ සංසාරයේ යනවයි කියලා ගැඹුරු අන්දමින් ධර්මයේ තියෙන ක්‍රියාකාරීත්වය ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙණවා. එක පාරම විපාක දෙන්නේ නැත්තේ මොකද? මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයක්නම් මනුෂ්‍යයෙක් හැටියට උත්පත්තිය ලැබුවේ යම් කුසල කර්මයක් නිසා. ඒ කුසල කර්ම බලය නිසා අර පාපකර්මවලට විපාක දෙන්න බැරුව තිබෙණවා. නමුත් මේ කුසල කර්ම ගෙවිලා යන දේවල්. දැන් මිල මුදල් කියන ඒවා වියදම් වෙලා යන්නා වගේ මේ මනුෂ්‍ය ජීවිතය ගෙවනකොට, සැප සම්පත් විදිනකොට ඒ කුසල් ධර්මත් ගෙවෙනවා. මේක ගෙවෙන දෙයක්. මේ ගෙවෙන අතරේ මොකද වෙන්නේ? කුසල් වලින් වැහිලා තිබුණු, අර අළු වලින් වැහිලා තිබුණු ගිනි පුපුරු වගේ අර පාපකර්ම මතු වෙනවා. ඒ අතීත පාපකර්ම අනුව එහි විපාක විදින්න සිද්ධ වෙනවා. ඒක නිසා තමයි ඔය කොයින්තරම් අහසේ ඉහළින් ගියත් දන්නෙම නැතුව වැටිලා මරණයට පත්වෙන්නේ. කොතැනකවත් හැංගිලා මේ කර්මයෙන් බේරෙන්න බෑ. බියට පත් ලෝකයා ආරක්ෂාව සොයාගෙන යන ආකාරය මෙම ගාථාවෙන්

බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශකොට වදළා. බුද්ධ කාලයේ මෙන්ම මේ කාලයේත් ඒක සමාන බව ජේනවා.

බහු වෙ සරණං යනි - පබ්බතානි වනානිව
ආරාම රුක්ඛ වෙත්‍යානි - මනුස්සා භයතස්සිතා

බොහෝ මනුෂ්‍යයින් භය නිසා ඒ භයෙන් මිදීම සඳහා පර්වත, වන, ආරාම, වෙත්‍යාන ආදී තැන්වලට ආරක්‍ෂාව බලාපොරොත්තුවෙන් යනවා. මේ කාලයේත් ඒ තත්ත්වය එහෙමයි. බුද්ධ කාලයේ වගේමයි. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා

නෙතං බො සරණං බෙමං - නෙතං සරණමුත්තමං
නෙතං සරණමාගමම - සබ්බදුක්ඛා පමුවති

මෙන්න මේක නෙවෙයි උතුම් සරණ. මේවා ලබාගෙන මේ පිහිටෙන් බැ කෙනෙකුට සියලු දුක් වලින් මිදෙන්න. නෙතං බො සරණං බෙමං - මේක නියම ආරක්‍ෂා සහිත පිහිට නොවෙයි. ආරක්‍ෂාව නොවෙයි. මේ විදියේ ආරාම, වාක්‍ෂ, වෙත්‍යාන ආදිය ළඟට ගිහිල්ලා කන්තලවු කිරීමෙන් අදෝනා කීමෙන් සංසාර දුකෙන් මිදෙන්නට බැරිය කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. කොහොමද, මොකක්ද එහෙනම් ආරක්‍ෂාව කියලා කියන්න?

යොව බුද්ධංව ධම්මංව - සංසංව සරණං ගතො
චත්තාරි අරිය සච්චානි - සමමප්පඤ්ඤාය පසස්ති

නමුත් යම්කිසි කෙනෙක් බුදුන්, දහම්, සඟුන් කියන මේ ත්‍රිවිධ රත්නයේ සරණ යනවානම් ඒ වගේම දුක, දුකට හේතුව, ඒ දුක නැතිකිරීම කියලා කියන මාර්ගය වන ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා කියන මෙන්න මේ චතුරාර්ය සත්‍යය, නියම ප්‍රඥාවෙන්, හරි දැක්මෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගෙන අවබෝධ කරගන්නවානම් අන්න එබඳු ඒ තැනැත්තා තමයි

එතං බො සරණං බෙමං - එතං සරණමුත්තමං

මේකයි නියම ආරක්‍ෂාව සහිත පිහිට. ඒ වගේම මේකයි උතුම්ම සරණ.

එතං සරණමාගමම - සබ්බදුක්ඛා පමුවති

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මෙන්න මේ පිහිටි ලබාගැනීමෙන් තමයි කෙනෙකුට සියලු දුක් වලින් මිදෙන්න පුලුවන්.

අන්න ඒ බුද්ධ වචනය අනුව කල්පනා කරන්නට ඕන. එතකොට මනුෂ්‍ය ජීවිතය ලැබුවානම් බුද්ධෝත්පාද කාලයක්නම් අපේ පරමාර්ථය විසයුත්තේ මෙන්න මේ කියාපු චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරගැනීමයි. මේ සංසාරය දුකක් බව, එක් එක් මට්ටමේදී කාහටත් වැටහෙනවා. කෙනෙකුගෙන් ඇහුවොත් කියාවී මේ දුක කියන එක අපිට තේරෙනවා කියලා. නමුත් ඉහළම අංශයෙන් තේරුනේ නැහැ. ඒක නිසා තමයි තව ඉදිරියටත් මේ සංසාරයේ මේ භවයේ යන්නට බලාපොරොත්තු ඇතිකරගෙන තිබෙන්නේ. මේකට යටින් තිබෙන්නේ තෘෂ්ණාවයි. තණ්හාවයි. බරපතල අවිද්‍යාවකුත් තෘෂ්ණාවකුත් තිබෙනවා ලෝකසත්ත්වයා තුළ. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ 'මහණෙනි, නුඹලාත් මමත් මේ සා දීර්ඝ කාලයක්, කියන්න බැරි තරම් අති දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරයේ ගමන් කළේ මෙන්න මේ චතුරාර්ය සත්‍යය නොදැනීමෙන්. නැත්නම් අවිද්‍යාවෙන් වැහිලා, තෘෂ්ණාවෙන් බැඳිලයි අපි මේ සංසාරයේ ඇවිල්ලා තිබෙන්නේ.' අන්න ඒ ධර්මතාවය අනුව කල්පනා කරන්නට ඕන.

අපට මනුෂ්‍ය සිතක් ලැබුණානම් බුද්ධෝත්පාද කාලයක ධර්මය අසන්නට, ධර්මය අනුව හැසිරෙන්නට අවස්ථාවක්, ඒ වගේම කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය ආදියක් ලැබුණානම් ඒ තත්ත්වය බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ ක්‍ෂණ සම්පත්තිය හැටියටයි. මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයේ ලබන මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය එක්තරා එකම නැකතක් හැටියට දක්වනවා, ක්‍ෂණයක් හැටියට, ක්‍ෂණ සම්පත්තියක් හැටියට දක්වනවා. වෙන එකක් තබා දෙව්වරු පවා මනුෂ්‍ය ලෝකයේ උපදින්න බලාපොරොත්තු වෙනවා පින් රැස්කරගන්න. දිව්‍යලෝකෙ ගිහිල්ලා, ඒවායේ ඒ කරන ලද කුසල්වල විපාක විඳලා මේ පැත්ත බලාගෙන ඉන්නවා මනුෂ්‍ය ලෝකයේ උපදින්න. මොකද මනුෂ්‍ය ලෝකයේ තමයි බුදුකෙනෙක් පහළ වෙන්නෙත්. ඒ වගේම පින් දහම් කරන්නට භාවනා කරන්නට හොඳම තැන. දිව්‍යලෝකවල සමහරවිට ඒ තියෙන සැප සම්පත් නිසා සිත එකඟ කරගන්නට අමාරුයි. අද කාලෙ හැම දෙනෙක්ම උපරිම ප්‍රයෝජන, උපරිම ඵලය ගැන වෙහෙස වෙනවා ආර්ථික අංශයෙන්. වෙලහෙළඳම් වගේ ආර්ථික කටයුතු වලදී ඒවායේ උපරිම ප්‍රතිඵලය ලබාගන්න උනන්දු වෙනවා. නමුත් බොහොම ටික

දෙනයි කල්පනා කරන්නේ බුද්ධෝත්පාද කාලයක ලැබූ මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයෙන් ගත හැකි උපරිම ඵලය ගැන. උපරිම ඵලය තිබියේවා, යටත් පිරිසෙයින් අවම ඵලය හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වුවේ සෝවාන් කියලා කියන තත්ත්වය. මොකද ඒක තුළින් පුළුවන් කෙනෙකුට මුළු මහත් සංසාර ගමන, මේ අති දීර්ඝ කාලයක් ආපු මේ සංසාර ගමන තව හව හතකට, ජීවිත හතකට පමණක් සීමා කරලා එතනින් කෙළවර කරන්නට. ඒක සිද්ධවෙන්නේ අමුතු ප්‍රාතිහාර්යකින් නෙවෙයි මේ චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳ අවබෝධයෙන්. ධර්ම වක්‍රසය කියලා කියන, දහම් ඇස පහළ කරගැනීමෙන්. ආජීව අෂ්ටමක ශීලය වැනි හොඳ ශීලයක් සමාදන් වෙලා ඒ අනුව ජීවත්වෙමින් සිත දියුණු කරගැනීම සඳහා, සිත තැන්පත් කරගැනීම සඳහා යම්කිසි භාවනාවක යෙදෙමින් මේ ධර්මමාර්ගයේ ගමන් කරන්න ඕන. ඒ තුළින් මේ ලෝකයේ යථා ස්වභාවය පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කර වදළ ඒ ත්‍රිලක්‍ෂණය - අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ඒ ලකුණු තුන එක්තරා මට්ටමකින් අවබෝධ කරගත හැකි වෙනවා. එයින් යම්කිසි අවස්ථාවක කෙනෙකුට සංසාරයේ දුක් පිළිබඳවත්, දුකට හේතුව තෘෂ්ණාව බවත්, මේ තෘෂ්ණාව සංසිදුනු තැන නියම සැනසීම නිවන බවත් ඒ සඳහා ගත යුතු වන්නේ මා යන මේ මාර්ගයම තමයි කියන අවබෝධයත් එනවා.

අන්න ඒ අවබෝධය නිසා සිතේ ඇතිවෙනවා යම්කිසි විශාල වෙනසක්, ඒ ආකාරයෙන් අවිද්‍යාව එක්තරා ප්‍රමාණයකට ඉවත්වෙලා ප්‍රඥව පහළවුණහම ඒකට කියනවා ධර්ම වක්‍රසය කියලා, දහම් ඇස. ප්‍රඥ ඇස, අන්න ඒ දහම් ඇස පහළ වුණ අවස්ථාවේ ඒ තැනැත්තාට ලැබෙන විශාල සහනය කොයිතරම්ද කියතොත් බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ නිය පිටට පස් ටිකක් අරගෙන ප්‍රකාශ කරනවා මෙන්න මේ නිය පිට පස් වගේ, සෝවාන් පුද්ගලයාට ගෙවන්න තව ඉතිරිවෙලා තිබෙන දුක් ප්‍රමාණය, ගෙවලා කෙළවර කළ - එහෙම නැත්නම් නිදහස් වුණු දුක් ප්‍රමාණය මහපොළොවේ පස් වගේ. එතකොට නිය පිට තිබෙන පස් වගේ කියන්නේ, මොකද තව හව හතයි, ජීවිත හතයි ගෙවන්නේ. තව හත් වරයි උපදින්නේ මේ හවයේ. අන්න ඒ විදියේ සැනසීමක් ලබන ඒ සෝවාන් තත්ත්වය ගිහි උපාසක උපාසිකාවන් පවා බුද්ධ කාලයේ ලබාගත්තා. ඔවුන් සංඝෝපස්ථාන ආදී කටයුතු වල නිරතව සිටියා පමණක් නොවෙයි බණ භාවනා, ආදියෙන් නිරත වුණා. ධර්මයේ ගැඹුරු පක්‍ෂය ගැන කල්පනා කරලා සිත තැන්පත් කරගෙන භාවනා කරලා ඒ තත්ත්ව ලබාගන්න උනන්දු වුණා. ඒක නිසා

තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ ඒ ඒ ගම්වල සිය දහස් ගණන් සෝවාන් ආදී ඒ මාර්ගඵල ලබාගත්තු අය හිටියා කියලා. මේවා නිකන් ලැබෙන දේවල් නෙවෙයි. සහතික පත්‍ර වලින් ලබාගන්න පුලුවන් දේවල් නෙවෙයි. තමුත් උත්සාහ කරලා ධර්මමාර්ගයේ යමින්, බණ භාවනා කරලා ලැබිය යුතු දේවල්. අතීතයේ මේවාට උපකාර වන කුසල ධර්ම තමාගේ චිත්ත සන්තානයේ සැඟවිලා තිබෙන්නට පුලුවන්. පාපකර්ම වගේම කුසල කර්මත් සමහරවිට අළු යට ගිනි පුපුරු වගේ තිබෙනවා. නමුත් මේ ගිනි පුපුරු දල්වගන්න - එක ඉබේ සිදුවෙන්නෙ නෑ - කුසල කර්මනම්, ඒවාට ටිකක් පිඹින්න ඕන. පිඹලා අළු ඉවත් කරලා, ආලෝකයක් මතුකරගන්නට ඕන. ඒ හොඳ පැත්ත. කුසල ධර්මත් අළු යට ගිනි පුපුරු වගේ තිබෙනවා. නමුත් ඒවා අර ආලෝකයක් සඳහා උපකාර කරගන්නයි. දූවෙන්න උපකාර කරගන්න නෙවෙයි.

ඒ ආකාරයට කල්පනා කරලා බලනකොට පෙනීයනවා පරම සැපත පරමාරක්‍ෂාව ලබාගන්නට නම් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ මෙන්න මේ නිවන් මාර්ගයේ ගමන් කරන්නට ඕන. ලෞකික වශයෙන් යොදවන නොයෙකුත් ආර්ථික සංවිධාන, රක්‍ෂණ ක්‍රම ආදිය තමාගේ බලාපොරොත්තු කඩ කරමින් සුන් කරමින් සමහරවිට නැති නාස්ති වෙලා යනවා. මහාධන සම්භාර ලැස්ති කරගෙන 'මගේ අවසාන කාලයට මට මේවා පිහිට වෙයි' කියලා හිතාගෙන සිටියට සමහරවිට අවසාන කාලයක් එන්නත් කලින් භයානක උපද්‍රව මධ්‍යයේ මැරෙන්න සිද්ධවෙනවා. මට පිහිට වෙන්න මේ දූ දරුවන් කියලා ඇතිකරගන්න අයගෙනුත් සමහරවිට තමන් බලාපොරොත්තු වෙන ඒ පිහිට ආරක්‍ෂාව නොලැබිලා ඒ වෙනුවට විනාශයත් ළඟා වෙනවා. එබඳු සිද්ධි කොතෙකුත් අහන්නට ලැබෙනවා. ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ අන්දමට නියම පිහිට සරණ වන්නේ කෙනෙකුට, මෙන්න මේ නිර්වාණ ශාන්තිය, මේ සැනසීම ලබාගැනීමයි. එතකොට මේ ලෝකයේ හැම පැත්තකම තියෙන්නේ දූවිලි. දූවිම වෙනුවට මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නෙ නිවන. නිවන කියලා කියන්නෙ නිවීමයි. දූවිම වෙනුවට නිවීමයි. ඒ වගේම වැනසීම වෙනුවට සැනසීමයි. අසහනය වෙනුවට සහනයයි. මේ හැම එකක්ම මෙන්න මේ සිත පිලිබඳ තත්ත්ව. අපව අපායට ගෙනයන, දිව්‍යලෝකවලට ගෙනයන, ඊළඟට අවසානයේ බුදු කෙනෙක්, පසේ බුදු කෙනෙක්, රහත් කෙනෙක් පවා කරන්නට පුලුවන් ශක්තිය මේ අපේ සිත තුළ තිබෙනවා. මේක මතුකරගන්නට උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. මේකට මාර්ගය දක්වා

වදරලා තිබෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා. මේ ලෝකයේ තිබෙන මාර්ග වල සිදුවන්නේ ගමන් කිරීමයි. නමුත් මේ මාර්ගය සිත පිළිබඳව එකක්. සම්මාදිට්ඨිය කියලා කියන්නේ හරි දැක්ම. ඒ වතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳවත් ඒ වගේම හොඳ නරක පිළිබඳව, පව් පින් පිළිබඳව මේ හරි දැක්ම යම්කිසි කෙනෙක් ඇතිකරගන්නානම් අන්න ඒ තැනැත්තා තමන් යන ගමන යම්කිසි ඉලක්කයක් අනුව ගමන් කරනවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය ඍජු මාර්ගයක් කියලා, කෙලින් මාර්ගයක්. මේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගයේ මුලටම සම්මාදිට්ඨිය ගැන කියලා තියෙන්නේ මොකද? එතකොට ඒ තැනැත්තා දන්නවා මම මේ යන්නෙ නිවන් ගමනක් කියලා. මේකට උපකාර වෙන එක තමයි හොඳ නරක, පව් පින්, මූලික වශයෙන් වටහාගැනීම. නමුත් ඒ තුළින් දිව්‍යලෝකවල බ්‍රහ්ම ලෝකවල රැඳීම නෙවෙයි බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ. තමන්ගේ කය, වචනය හික්මවාගෙන ඊළඟට සිත එකඟ කරගැනීමෙන්, භාවනාව දියුණු කරගැනීමෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ අන්දමට මේ මුළු මහත් සංසාරය දුකක් කියන එක වැටහෙන අවස්ථාවක් එනවා. හැමෝම කියාවි මේ දුකයි කියලා. නමුත් බොහෝ දෙනා දුක කියලා කියන්නේ මේ එක කොටසක් විතරක් අරගෙන. මේක නිකන් පොඩි දෙපාර්තමේන්තුවක් හැටියට අරගෙන මේ ටික විතරක් දුකයි කියලා කියනවා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ මුළු මහත් සංසාරයම දුකක් කියලා. මේ අවබෝධයට එන්න ඕනෙ ක්‍රමානුකූලවයි. ඒකට කියනවා යෝනිසෝමනසිකාර - හරියාකාර මෙනෙහි කිරීම කියලා. ඔය විදියට එතකොට ඉස්සෙල්ලාම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා සම්මාදිට්ඨි කියලා මේ හරි දැක්ම.

පුදුම අන්දමට ක්‍රමානුකූල විදියට මෙන්න මේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන්නේ. සම්මාදිට්ඨිය - හරිදැකුම් අනුව ඊළඟට ඒ තැනැත්තා තුළ සම්මා සංකප්ප කියලා කියන හොඳ සිතූම් පැතුම්. හරි දැකුමෙන් ඒ යන පාලේ ඉලක්කය පේනවා. ඒ නිසයි හරි සිතූම් පැතුම් ඒ තැනැත්තා තුළ ඇතිවෙන්නේ ඇතුළතින්. ඒවා තමයි ඔය නෙකම්ම, අව්‍යාපාද, අවිහිංසා කියලා කියන සසරින් මිදීම පිළිබඳව නිතර කල්පනා කිරීම. ඊළඟට ද්වේෂය ඉවත් කරලා මෙහි හිනිවිලි ඇතිකරගැනීම. අනුන්ට - සතුන්ට හිංසා කිරීම වෙනුවට

ඒ අය කෙරෙහි කරුණාව පැතිරවීම. අන්ත ඒ විදියේ සිතූම් පැතුම් ඇතිවෙනවා, අර හරි දැක්ම ඇති පුද්ගලයා තමා ගැන හිතලා ආත්මාර්ථකාමීව මට මා ප්‍රියයි කියලා ඒ පාපකර්ම කරනවා වෙනුවට ලෝකය ගැනත් හිතලා පුළුල් මෙහිත්‍රී සිතකින් කරුණා සිතකින් යුක්තව ජීවත්වෙනවා. ඒ වගේම මේ සසර ගමන දුකක් කියන අවබෝධය, ඒ තමන් ලැබූ චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳව මූලික දැනීමෙන් පවා ලබා ගන්නවා බුද්ධ වචනය සත්‍යයනම් මේක හොඳ තැනක් වෙන්න බෑ. මෙතනින් පිටවීමයි කරන්නට ඕන කියලා අන්ත ඒ විදියට නෙකම්ම සංකල්ප, මේ සංකල්ප සංඝයාවහන්සේලාට පමණක් නෙවෙයි ගිහි පින්වතුන්ට පවා සංඝයාවහන්සේලාගේ දර්ශනය තුළින් ඇතිකරගන්න පුළුවන්. ඊළඟට එදිනෙදා ජීවිතයේ ලැබෙන අත්දැකීම් තුළින් මේ සසරින් මිදීම පිළිබඳ හිතවිලි මතුකරගන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. මේකෙම ඇලිලා ගැලිලා ඉදිම නෙවෙයි කරන්නට ඕන. ඒ විදියට සම්මා සංකප්ප කියලා කියන හොඳ සිතූම් පැතුම්, අත්දැකීන්ත පුළුවන් දේවල් මේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගයේ. ඒ හොඳ සිතූම් පැතුම් අනුව, ජීවත්වෙන තැනැත්තාගෙන් පිටවෙන වචන පවා සම්මා වාචා කියලා කියන ගුණයෙන් යුක්තයි. සම්මා වාචා කියලා කියන්නේ වැරදි වචන පාවිච්චි කිරීම් වලින් වැළකීමයි. බොරු කීමෙන් වැළකීම, කේලාම් කීමෙන් වැළකීම, පරුෂ වචන කීමෙන් වැළකීම, තමන්ගේ මනස විකෘති වෙන විදියේ නිෂ්ඵල ඕපාදූප වචන කීමෙන් වැළකීම.

හරි වචන පාවිච්චි කරන පුද්ගලයා ඊළඟට කල්පනා කරනවා මගේ වචන හැටියටම තියෙන්න ඕන වැඩ කියලා. ඒ නිසා ඒ පුද්ගලයා හොර බොරු ආදිය ඉවත් කරලා, ප්‍රාණසාත, අදින්නාදන, කාමමිත්‍යාවාර කියලා කියන ඒ වැරදි ක්‍රියා වලින්, ඉවත් වෙන්න උත්සාහ කරනවා. සතුන් මැරීම්, හොරකම් කිරීම්, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම් කියන ඒවායින් ඉවත් වෙලා ජීවත්වීමයි සම්මා කම්මන්ත කියලා කියන්නේ. ලෝකයේ තියෙන අනිත් කර්මාන්ත නෙවෙයි. එතකොට ඒකට අපි කියනවා හරි කෙරුම් කියලා. ඒ විදියට ලෝකයේ නොයෙකුත් කෙරුම් තියෙනවා මේක තමයි නියම කෙරුම. එතකොට හරි දැකුම්, හරි සිතූම් පැතුම්, හරි කියුම්, හරි කෙරුම්. මේ ගුණාංග සියල්ලම එක එකක් අනිත් එක නිසා පැන නගින විදියේ දම්වැලක පුරුක් වගේ. ඊළඟට හරි සම්මා ආජීව කියලා කියන්නේ යහපත් ආජීවය. මේ කතාන්දරයේ වගේ සමහරුන්ට ජීවිකාව වෙනුවෙන් පවිකම නොකර බැරි වගේ ජේනවා. 'මගේ රස්සාව මේකයි, මේක ඉතින් කරන්න වෙනවා, හරි හම්බු

කරගන්නට ඕන' කියලා එහෙම හිතලා පවිකම් කරනවා. සම්මා ආජීවය කියලා කියන්නේ මේ කියාපු වැරදි ජීවිකා ක්‍රම වලින් උත්සාහයෙන් හරි වැළකීමයි. ඒ සඳහා කරන පරිත්‍යාගය - හැම එකකටම පරිත්‍යාගයක් කරන්නට ඕන - දැන් ලෝකයේ ලොකු දේවල් ලබාගන්නට බෑ පරිත්‍යාගයක් නැතිව. විභාගයක් පාස් කරගන්න, ලොකු ධනයක් උපයගන්න, කෝටිපතියෙක් වෙන්න යම්කිසි පරිත්‍යාගයක් නැතුව බෑ. එතකොට මේකටත් එහෙම පරිත්‍යාගයක් කරන්නට ඕන මේ නිවන් මාර්ගයේ යන්නම්, සසර දුකින් මිඳෙන්නනම්, බුද්ධ වචනය අනුව ජීවත්වෙන්නනම්, නියම බෞද්ධ උපාසකයෙක් වෙන්නනම්, ඒක සඳහා පරිත්‍යාගයක් කරන්න වෙනවා. කෙනෙකුට තමන්ගේ ජීවිතයේ මුළු මාසයේම මිට්‍යා ජීවිකාවෙන් ඉන්න පුද්ගලයා අපි හිතමු එක පෝයකට සිල් ගත්තා කියලා. එද අන්න ඒ තැනැත්තාගේ සමාසක් ජීවිකාව, හොඳ ජීවිකාව ඒ තැනැත්තාට පිහිටනවා. මාසයේ දවස් දෙකක් සිල් සමාදන් වුණොත් අන්න ඒ දවස් දෙක තුළ, දවස් හතරම සිල් සමාදන් වුණොත් ඒ දවස් හතර තුළ. ඔය විදියට ක්‍රියාත්මක කරනකොට පේනවා මේවා අතහරින්න පුළුවන් කියලා. අන්න එහෙම යම්කිසි ප්‍රායෝගික ක්‍රමයක් කල්පනා කරලා තමතමන් මේවායින් ඉවත්වෙන්න උත්සාහ කරන්න ඕන. මේ වැරදි වලින් ඉවත්වෙන්න කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ අපි ධනය උපයාගන්නවාට ඊර්ෂ්‍යාවෙන් නොවෙයි. මේවායේ තියෙන භයානක විපාක ගැන හිතලා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා ඒ වැරදි ආජීවයෙන් ජීවත්වෙන පුද්ගලයාට භය හතරකට මුහුණ දෙන්න වෙනවා. අත්තානුවාද භය, පරානුවාද භය, දණ්ඩ භය, දුගාති භය කියලා. අත්තානුවාද භය කියලා කියන්නේ තමන්ගේ හිතම තමන්ට දෙස් කියනවා. සමහරුන්ට නින්ද යන්නෙ නෑ - වයස්ගත වුණොට පස්සෙ කල්පනා කරනවා මේ ධනය හරිහම්බ කරගත්තේ මේ විදියේ පාපකර්ම කරලයි කියලා. එතකොට නිදි පෙති සොයාගෙන යන්න වෙනවා. අන්න අත්තානුවාද භය, තමන්ගෙ හිත තමන්ට දෙස් කියනවා. භාදය සාක්ෂිය දෙස් කියනවා. ඊළඟට පරානුවාද භය. අසල්වැසියෝ, නුවණැත්තන් ඒ තැනැත්තාට ගරහනවා. 'අරයා අර විදියට හිටියට මොකද අපි දන්නවා ඒ මුදල් හරිහම්බ කරගත්තු ආකාරය' කියලා. ඊළඟට දණ්ඩ භය. සමහරවිට දඬුවම්වලට මුහුණ දෙන්න වෙනවා. නීතියේ රැහැනට හසුවෙනවා. ඒවයින් කොයි එකකින් බේරුණත් අවසාන වශයෙන් දුගතියට යන්න සිද්ධවෙනවා. බුද්ධ වචනය අනුව සත්‍ය වශයෙන්ම මේ

පාපකර්මවල විපාක අත්විඳින්නට වෙනවා. අන්න ඒ විදියට විපාක පක්ෂය ගැන කල්පනා කරන්නට ඕන. මේ කිසි කෙනෙකුට හිංසාවක් නිග්‍රහයක් කිරීම් වශයෙන් නෙවෙයි බුද්ධ වචනය ඉදිරිපත් කිරීම් වශයෙන්. නමුත් මේ කාලයේ හැටියටනම් මේ විදියේ කාරණා ගැන දිගට විස්තර කරන එක කාලෝචිත නොවෙන්න පුළුවන්. නමුත් අපේ යුතුකම තිබෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයින් හැටියට හොඳ නරක, කලු සුදු කියන එක ලෝකයාට හඳුන්වා දීමයි. අන්න ඒක නිසා ඒ විදියේ ජීවිකාවකින් අමාරුවෙන් හරි වෙනස්වූ පුද්ගලයාට විශාල සැනසීමක් ලැබෙණවා. තමන්ට හොඳට නින්ද යනවා. අඩු ආදායමක් ලැබුණත් තමන්ට හොඳ සැනසිලියකව ඒ කුසලධර්ම මතුකරගෙන ජීවත්වෙන්නට පුළුවන් වෙනවා.

ඒවගේම පරානුචාද භය, දණ්ඩ භය, ඊළඟට දුගති භය - ඔය කියාපු භය වලින් මිදිලා තමන්ට හොඳ ජීවිතයක් ගතකරන්න පුළුවන්. ඊළඟට ඒ සඳහා යොදන උත්සාහයට කියනවා සම්මා වායාම - හරි වෙර දරුම් කියලා. ඇත්ත වශයෙන්ම මේ සමයක් ආජීවය සකස් කරගැනීම සඳහා යොදන උත්සාහයයි. කාය ශක්තිය ඇති අය බොහොම මහන්සි අරගෙන අනිත් අයට කරන්න බැරි තරම් නොයෙකුත් බර උස්සලා මහවාර්තා පිහිටුවනවා ඒවා හපන්කම් හැටියට - ඒවා ලොකු වීරය පෙන්නුම් කිරීම් හැටියට. නමුත් ඒවා බුදුපියාණන් වහන්සේ සමයක් වායාමයක් හැටියට හඳුන්වන්නේ නෑ. හරි වෙර දරුම් මොකක්ද? මේ විත්ත සන්තානයට රිංගාගන්න බලාගෙන ඉන්න අකුසලධර්ම - නූපන් අකුසලධර්ම නූපදීම සඳහා යම්කිසි ප්‍රයත්නයක්, උත්සාහයක්, වීර්යයක් යෙදීමයි. ඊළඟට තමා ළඟ තිබෙන අකුසල් පන්තලා හැරීම. හරියට අර ඉස්සරහා දෙර වහනවා සතුරන්ට එන්න ඉඩ නොදී. ඊළඟට පස්ස දෙරින් තල්ලු කරනවා ඇතුළෙ ඇවිල්ලා ඉන්න සතුරා. ඒ නරක පැත්ත. හොඳ පැත්තෙනුත් දේවල් දෙකක් කෙරෙන්න ඕන. මොකක්ද? නූපන්තාවූ කුසලධර්ම ළං කරගන්න උත්සාහයක් කරන්නට ඕන. හොඳ අය තමන්ගෙ ගෙදරට ළං කරගන්නට ඕන. එන්න එන්න කියලා අත වනලා කතා කරලා මේ එන්න ඉඳගන්න කියලා ඒ වගේ හොඳ කුසල් ධර්ම ළං කරගන්නට ඕන. ඊළඟට මේ ඇවිත් ඉන්න හොඳ ආගන්තුකයෝ, හොඳ අමුත්තන් ටික, හොඳ කුසල් ධර්ම ටික, රැකගන්නට ඕන, රැකබලාගන්නට ඕන කන්න බොන්න දීලා.

ඒ විදියට තමයි මේ සතර ආකාර විර්යය දක්වලා තිබෙන්නේ නූපත් අකුසල් නූපදවීම සඳහාත්, උපන්නාවූ ඒ අකුසල් ධර්ම පලවා හැරීම, නෙරපා හැරීම සඳහාත්, නූපන්නාවූ කුසල් ඇතිකරගැනීම සඳහාත්, උපන්නාවූ කුසලධර්ම ආරක්‍ෂා කරගෙන, තහවුරු කරගෙන ඒවා වැඩිදියුණු කරගෙන ජීවත්වීම සඳහා. මේ විර්යය කරන පුද්ගලයා ගැන ලෝකයාට විශේෂයෙන් පෙනෙන්නේ නෑ. සමහරවිට ඇස් දෙක පියාගෙන ඉන්නේ. සමහරවිට තමන්ගේ එදිනෙදා ජීවිත සන්සුන්ව ගතකරනවා. නමුත් තමන්ගේ චිත්ත සන්තානය තුළයි මේක කෙරෙන්නේ. මේක තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රශංසා කරන සමායක් ව්‍යායාමය. එතකොට අන්ත අර ආජීවය, ජීවිකාව හරිගස්සාගැනීම සඳහා යම්කිසි පින්වතෙක් උනන්දු වෙනවානම් අවංකවම තමතමන්ගේ දූදරුවන්ටත් කියලා, භාර්යාවන්ටත් කියලා අපි අද ඉඳලා මෙහෙම වෙනසක් කරගන්න බලමු කොහොම කොහොමහරි කියලා, ඒ කරන උත්සාහය තුළ වැඩෙන්නේ මෙන්න මේ සමායක් ව්‍යායාමයයි. මේ සම්මා වායාම වැඩෙන පුද්ගලයා දන්නෙම නැතුව යෝගාවචරයෙක් වෙනවා. මේ හිතත් එක්ක කරන මේ වැඩපිළිවෙල නිසා ඒ තැනැත්තා භාවනායෝගියෙක් වෙනවා පිටට නොපෙනුනත්.

ඊළඟට ඒ යොදන සමායක් වායාමයේ ප්‍රතිඵලය මොකක්ද? සම්මා සතිය. මෙතනදී මුරකරුවෙක් වගේ ක්‍රියාකරන්නට වෙන්නේ. මුරකරුවෙක් හැටියට ක්‍රියාකරනවානම් අප්‍රමාදීව නිතර සතිමත්ව සිටින්නට ඕන සිහි ඇතුව. එතකොට සම්මා සතිය, ඒ හොඳ සිහිය ඒ තැනැත්තා තුළ පිහිටනවා. ඒ හොඳ සිහියට අනුවෙනවා අර සතර සතිපට්ඨානයේ කයේ ස්වභාවය මේකයි. වේදනාවන්ගේ ස්වභාවය මේකයි. සිතේ ස්වභාවය මේකයි. සිතට එන අරමුණුවල ස්වභාවය මේකයි කියලා. සතර සතිපට්ඨානය තමයි සම්මා සතිය කියලා කියන්නේ. මේක පිරෙනකොට ඊළඟට කුසල් අරමුණක සිත බොහෝ වේලා රඳවාගන්න පුළුවන් සමාධි ශක්තිය ලැබෙණවා. ඒකටයි සම්මා සමාධිය කියලා කියන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා සමමා දිට්ඨිසස සමමා සංකප්පො පහොති, සමමා සංකප්පසස සමමා වාචා පහොති කියලා එකකින් එකකට මේවා සම්බන්ධ වෙලා තියෙන ආකාරය. සමායක් දෘෂ්ටිය ඇති පුද්ගලයා තුළ සමායක් සංකල්ප කියලා කියන හොඳ සිතිවිලි ඇතිවෙනවා. ඒ හොඳ සිතිවිලි ඇති තැනැත්තාගෙන් හොඳ වචන පිටවෙනවා. හොඳ වචන පිටකරන තැනැත්තා හොඳ ක්‍රියාමාර්ගවල යෙදෙනවා. හොඳ ක්‍රියාමාර්ගවල

යෙදෙන තැනැත්තා හොඳ ජීවිකාවක් සකස් කරගන්නවා. හොඳ ජීවිකාවක් සකස් කරගත් පුද්ගලයා තුළ හොඳ ව්‍යායාමයක් වීර්යයක් ඇතිවෙනවා. ඒ වීර්යය ඇතිකරගන්නා පුද්ගලයා තුළ හොඳ සහිතයක් සිහියක්, සිහි නුවණක් ඇතිවෙනවා. ඒ සිහිය ඇතිකරගන්නා පුද්ගලයා තුළ ඔන්ත සමාධියක් හොඳ තැන්පත් බවක් ඇතිවෙනවා.

ඔන්ත ඔය විදියටයි ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය කෙනෙකු තුළ සම්පූර්ණ වෙන්නේ. මේවා ක්‍රියාත්මක කළහැකි දේවල්. අතීතයේත් බෞද්ධ ගිහි පින්වතුන් මේවා ක්‍රියාත්මක කළා. දැනත් පුළුවන් කියලා එහෙම කල්පනා කරගන්නට ඕන. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ මෙන් මේ නියම ආරක්‍ෂාව, පිහිටි නිවන බව කල්පනා කරන්නට ඕන. මේ නිවීම, මේ මුළු මහත් සංසාර දුකට යෙත්, ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ සොක පරිදේව දුකට දෙමනසස උපායාස ආදී වශයෙන් මේ ප්‍රකාශ කරන අනන්ත කාලයක් විදපු මේ සංසාර දුක, මේක කෙළවර කිරීමට ලැබූ උතුම්ම අවස්ථාව මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයේ මනුෂ්‍යාත්මභාවය. මේ ඝණ සම්පත්තියෙන් නියම ප්‍රයෝජනය, උපරිම ප්‍රයෝජනය ගැනීමට උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. මේ ගාථා ධර්මය අසා බෝධිරාජ කුමාරයා සෝවාන් වුණා කියලා කියන්නේ අතීතයේ කරගත්තු පින්, පුණ්‍යශක්තිය මතුවුණා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ එක ගාථාවකින්. මේක යතුරක් වුණා නිවන් දෙරට.

මේ පින්වතුන් ඒ තරම් ඉක්මනින් නැතත් උත්සාහවත්ව තමතමන්ගේ අඩුපාඩු හරිගස්සගෙන මේ විදියට මේ නිර්වාණ මාර්ගයේ ගමන් කරන්න - මේවා අපට බැරිය කියලා හිතන්නේ නැතුව. මේ මාර්ගයේ බැහැලා ගමන් කරන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. ඒකට මූලික වශයෙන් සිත, කය, වචනය කියන තුන්දෙර රැකගැනීම. ඊළඟට සීල, සමාධි, ප්‍රඥා. තමන්ගේ පංචශීලය හෝ ආජීව අෂ්ටමක ශීලය හෝ හොඳට නිතර ආචර්ජනා කරලා මේක අනුව ජීවත්වෙන්නට ඕන. ඒ එක්කම මේ හිත තැන්පත් කරගෙන ඊළඟට ප්‍රඥාව - ප්‍රඥාව කියලා කියන්නේ චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳව යථාවබෝධයයි. අන්ත ඒ සඳහා උත්සාහවත් වෙන්නට අධිෂ්ඨාන කරගන්න ඕන. මෙවැනි ධර්මදේශනාවකින් අපේ මේ කුසල් විත්ත පරම්පරාවක් ඇතිකරගැනීමයි පරමාර්ථය වෙන්නේ. මේ බණක් ඇසීමේත් ඇතිවෙන ආනිශංස ගැන දැක්වෙනවා. අතීත කාලයේ ධර්මශ්‍රවණ අවස්ථාවන්හිදී පවා එහි ගැඹුරුම ආනිශංස වශයෙන් මාර්ගඵල පවා අවබෝධය කළා. විත්ත

සන්තානය ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ තමන්ගේ ජීවිතයත් එක්කයි. මගේ ජීවිතයේ තිබෙන මේ මේ අඩුපාඩුකම් මං හරිගස්සගන්න ඕන. ගෙදර ගිහිල්ලා මං මෙන්න මේ විදියට ජීවත්වෙනවා කියලා. ගෙදරදෙරවල්වල තිබෙන ඒ ධන ධාන්‍ය පිළිබඳව තියෙන තණ්හාව පවා - ඒ අවස්ථාවේ ඉවත්කරගන්න පුලුවන් වුණ පුද්ගලයාට තමයි මාර්ගඵල අවබෝධය කරන්න පුලුවන්. මේ විදියේ මේ ධර්මයක් අනුව මට ජීවත්වෙන්න ඇත්නම් මේක තමයි උතුම්ම ජීවිතය කියලා හිතනකොට අර තමන්ගේ තිබුණු බන්ධන කැඩලා ගිහිල්ලා ඒ සත්‍යාවබෝධය එනවා. අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරන්න ඕන. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ මේ ධර්මය සන්ද්‍රවික, අකාලික, එහිපසසික, ඔපනයිකයි. මෙලොවම විපාක දකින්න පුලුවන්. කල් නොයවා විපාක ලබන්න පුලුවන් විදියේ මේ ධර්මමාර්ගයක්. නුවණැති පුද්ගලයින් විසින් තමතමන්ගේ චිත්ත සන්තානයන් තුළින් දැකිය යුතු ධර්මයක්.

ඒ විදියට කල්පනා කරලා මේ වටිනා පෝය දවසේ මේ පින්වතුන් විශේෂ අධිෂ්ඨානයක් ඇතිකරගන්න ඕනෙ මේ කථාන්තරයෙන් ගතයුතු ආදර්ශත්, ගාථාවෙන් ගතයුතු ඒ ආදර්ශත් ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට අධිශ්ඨාන කරගන්න. මෙතෙක් වෙලා ආජීව අෂ්ටමක ශීලය කියන ආර්ය අශ්ඨාංගික මාර්ගයට සම්බන්ධ වෙන වටිනා ශීලයක් සමාදන් වුණා. ඒ ශීල සමාදනයෙනුත් ලොකු කුසලයක් - චිත්ත සන්තානයේ ශක්තියක් - ඇතිවුණා කියලා හිතාගන්න ඕන. ඊළඟට මේ ධර්මදේශනාමය වශයෙන් ඒවාට හිත යොදන අවස්ථාවේ යම්කිසි සමාධියක්, තැන්පත් බවක් ඇතිවයි මේවාට සවන් දෙන්නේ. ඊළඟට ධර්මය අනුසාරයෙන් ගැඹුරින් කල්පනා කරලා යම් යම් වැටහීම් ශක්ති ඇතිකරගන්නවා. සීල, සමාධි, ප්‍රඥ, කියන ඒවා ඉබේම මේ ධර්මග්‍රවණය හරියාකාරයෙන් කරන පුද්ගලයා තුළ ඇතිවෙනවා. ඊළඟට ඒ වගේම තමයි කෙනෙකුට මේවා තුළින් ශ්‍රද්ධා, චිරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤ, කියන නිවනට උපකාරවන ඉන්ද්‍රිය පහක් ඇතිවෙන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා.

අප තුළ ශ්‍රද්ධාවක් කියලා දෙයක් යම් යම් ප්‍රමාණයකින් තිබෙනවා. නමුත් ඒක ඉඤ්ජිය තත්ත්වයට පත්කරගන්නට ඕන නිවන් දැකීමටනම්. මේ ඇස්, කන්, නාසාදී වගේ ඉඤ්ජියක් නොවෙයි ශ්‍රද්ධා ඉඤ්ජිය. ඒ කියන්නේ ශ්‍රද්ධාවට අධිපති කමක් ඇතිවෙන්න ඕන අපේ චිත්ත සන්තානයේ. ශ්‍රද්ධාව, ඊළඟට චීර්යය. ඒ අනුව හිතාගන්න ඕන

මේ විදියට මම මේ අකුසලධර්ම නෙරපා හැරලා කුසල ධර්ම ළං කරගන්නවා කියලා විර්සයක්. ඊළඟට ඒ යෙදීම නිසා සතියක්, හොඳ සිතියක් ඇතිවෙනවා. ඒ තුළින් සමාධියක් මතුකරගෙන ප්‍රඥාවක්, වැටහීමක් ඇතිකරගන්නවා. මෙන්න මේ ධර්මමාර්ගයේ ගමන් කිරීමට අධිෂ්ඨාන කරගන්නට ඕන.

මෙතෙක් වේලා තම තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ තැන්පත් වුණු ඒ කුසල චේතනා රාශිය නිවනට උපකාරවත් වේවා! මේ අති භයානක ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී මේ මුළු මහත් සංසාර දුකෙන් මිදී උතුම්වූ අමාමභ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගැනීමට මේ කුසල චේතනා රාශිය උපකාරවත් වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. ඒ වගේම මේ රැස්කරගන්න පුණ්‍ය සම්භාරය අනුමෝදන් වෙන සත්ත්ව කොටසක් සිටිනවා. ඉහළින් පහළින් නොයෙකුත් ලෝකසත්ත්වයා මේ පින් කරන අය දිහා බලාගෙන ඉන්නවා. සමහරු පිහිටික් බලාපොරොත්තුවෙන් වගේ. සමහරු මේ ගැන සතුටුවෙලා මුදිතා ගුණය ඇතිකරගන්නවා. මේ ශාසනාරක්ෂක දෙවි දේවතාවුන් ප්‍රධාන ඒ දිව්‍ය බ්‍රහ්ම මණ්ඩලය එහෙම. අන්න ඒ ගැන කල්පනා කරන්නට ඕන. එතකොට මේ දිව්‍ය බ්‍රහ්ම මණ්ඩලයත්, මේ ස්ථානයට අධිගෘහිත යම් දෙවි දේවතාවරුන් ඇත්නම් ඒ හැම දෙනෙක්මත් අපගේ මේ දේශනාමය වගේම ඒ ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වෙත්වා! අනුමෝදන් වී ඒ සියලු දුගති තත්ත්ව වලින් මිදී සුගතිවලට පැමිණ ඊළඟට ඒ භාවනා මාර්ගයේ යමින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අජරාමර සංඛ්‍යාත උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙත්වා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. ඊළඟට ඒ වගේම තමතමන් නමින් නැසී මියපරලොව ගිය යම්තාක් ඥාතීන් වෙත්ද ඒ වගේම අවිච්ඡේද පටන් අකනිටාව දක්වාවූ මේ පින් බලාපොරොත්තු වෙන, පින් කැමති, නිවන් කැමති යම්තාක් සත්ත්ව විශේෂයන් ඇත්ද, ඒ හැම කෙනෙක්ම මේ පින් අනුමෝදන් වීමෙන් සංසාර දුකින් මිදී අජරාමර සංඛ්‍යාත උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙත්වා කියන ඒ ප්‍රාර්ථනාව ඇතිකරගෙන මේ ගාථා කියලා පින් දෙන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහි...’

117 වන දේශය

117 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 12)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමුදුට්ඨස්ස’

අත්තනා වොදයත්තානං
පටිමාසෙ අත්තමත්තනා
සො අත්තගුත්තො සතිමා
සුඛං භික්ඛු විහාහිසි

අත්තා හි අත්තනො නාථො
අත්තා හි අත්තනො ගති
තස්මා සංයමය’ත්තානං
අස්සං හදුංච වාණිජො’ති

– ධම්මපද, භික්ඛු වග්ග.

සැදහැවත් පින්වත්නි,

අද දුරුතු පුර පසළොස්වක පෝය දවසයි. ලෝක සම්මතයට අනුව අලුත් අවුරුද්දකට ලබන පළමුවෙනි පුර පසළොස්වක පෝය දවස. අලුත් අවුරුද්දක් වෙනකොට සාමාන්‍යයෙන් ලෝකයා අලුත් අධිෂ්ඨාන ඇතිකරගෙන, අලුත් දින දර්ශන දිහා බලාගෙන පරණ දේවල් පැත්තකට දලා අලුත් ජීවිතයක් ආරම්භ කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන අවස්ථාවයි. අපි අලුත් කරගන්න උත්සාහ කරනවා වගේම සමහර පරණ දේවලුන් ආරක්‍ෂා කරගන්න, රැකගන්න සිදුවෙනවා. පරණ දේවල් මතක වස්තු හැටියට, සිහිවටන හැටියට පවත්වගෙන යන සිරිතකුත් ලෝකයේ තිබෙනවා. නමුත් බොහෝවිට බොහොම දෙනෙක් මතක වස්තු හැටියට, සිහිවටන හැටියට පවත්වගෙන යන්නේ ආරක්‍ෂා කරගන්නේ කෙලෙස් වඩන දේවල්, සසර වඩන දේවල්. නමුත් ධර්මානුකූලව කල්පනා කරලා බලනකොට අපි නියම මතක වස්තු හැටියට, සිහිවටන හැටියට ප්‍රයෝජන ගතයුත්තේ, ආරක්‍ෂා කරගතයුත්තේ අපේ සිත වැඩෙන, සිත පිරිසිදුවෙන සසර දුක් කෙළවර කරන දේවලුයි. ඒ විදියේ අරමුණුයි. අන්ත ඒ විදියේ ප්‍රායෝගික වටිනාකමක් ඇති මතක වස්තුවකින් උපරිම ප්‍රයෝජනය ගත්තු ස්වාමීන්වහන්සේ කෙනෙක් සම්බන්ධ කතා පුවත්තියකුයි මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථාවලට නිදන

කථාව හැටියට ධර්ම පදවිධිකථාවේ දක්වලා තිබෙන්නේ. ධර්ම පදයේ හිඤ්ච වශයේ එන ගාථා දෙකක් අපි මේ මාතෘකා කළේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන කාලයේ සැවැත් නුවර සිටියා එක්තරා දුගී මනුෂ්‍යයෙක්. අනුන්ගේ එක එක කුලී වැඩ කරමින් බොහොම දුකසේ ජීවත්වෙන කෙනෙක් හිටියා. කරුණාවන්ත සංඝයාවහන්සේ කෙනෙක් එක දවසක් මේ මනුෂ්‍යයා බොහොම කිළිටි වැරහැලි රෙදි කැල්ලක්, අපි හිතමු, අමුඩ රෙදි කැල්ලක් වගේ රෙදි කැල්ලක් ඇඳගෙන නගුලක් කරේ තියාගෙන වැඩට යනවා දකලා කරුණාවෙන් මේ මනුෂ්‍යයාගෙන් අහනවා ‘ඔය වගේ ජීවිකාව ගෙනයනවාට වැඩිය නරකද ඔහේට මහණ වුණහම?’ කියලා. ‘අනේ ස්වාමීනි, අපි වගේ මේ දුකකින් ජීවිතයක් ගෙවන අය කවුද මහණ කරන්නේ?’ කියලා මේ මනුෂ්‍යයා කීවා. එතකොට මේ සංඝයාවහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ‘නෑ, ඔය පින්වතා මහණ වෙන්න කැමතිනම් මං මහණ කරන්නම්’ කියලා. ‘අපොයි, බොහොම හොඳයි’ කියලා කැමති වුණා. ඒ වෙලාවෙම මේ සංඝයාවහන්සේ අර මනුෂ්‍යයා ජේතවනාරාමයට එක්කරගෙන ගිහිල්ලා සිය’තින්ම හොඳට නාවලා, සීමා මාලකයට ගෙනිහිල්ලා පැවිදි කළා. ඒ වගේම මේ ස්වාමීන්වහන්සේ යම්කිසි දුරදර්ශී වැඩකුත් කළා ඒ අවස්ථාවේ. ඒ මනුෂ්‍යයා ඇඳගෙන හිටපු අර වැරහැලි රෙදි කැබැල්ලත්, නගුලත් සීමා මාලකයේම එක්තරා ගහක, අත්තක් උඩ තබන්න සැලැස්වුවා. මේ නිසා අලුතෙන් පැවිදි වුණු මේ භාමුදුරුවන්ට නමකුත් පටබැඳුනා ‘නංගලකුලඥෙර’ කියලා. මේ භාමුදුරුවෝ පැවිදි වෙලා උපසම්පද වුණා. මේ භාමුදුරුවෝ හැදින්වුවේ ‘නංගලකුල ස්ථවිර’ කියලා. නංගලකුල කියලා කියන්නේ නගුල් පවුලෙන් පැවිදි වුණු කියන එක වගේ, මොකක් නමුත් මේ නගුලට සම්බන්ධ නමක් මේ භාමුදුරුවන්ට පටබැඳුනා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ජීවමානව සිටි කාලයේ සාමාන්‍යයෙන් සංඝයාවහන්සේලාට සිවුපසයෙන් අඩුවක් නෑ. මේ ස්වාමීන් වහන්සේටත් දුකකින් ජීවිතය වෙනුවට හොඳට සිවුපසය එහෙමත් ලැබුණා.

නමුත් මේ අලුත් භාමුදුරුවන්ගේ පැවැත්ම නිවනට උපකාර වන ආකාරයෙන් සිදුවූයේ නැති නිසා වෙනත් ඕන වැඩිකල් යන්න කලින් මේ භාමුදුරුවන්ට පැවිද්ද ගැන කළකිරුණා. සිවුරු ඇරලා යන්න හිතනා නමුත් කල්පනා කරනවා ‘දැන් මට ඇඳගෙන යන්න එකක් නෑ. මේ සිවුර

පිටින් මම යන එක හොඳ නෑ. ශ්‍රද්ධාවෙන් මනුෂ්‍යයින් දීපු වස්ත්‍රයක් අරගෙන ගෙදර යන එක හරි නෑ' කියලා ඔන්න ගියා අර සීමා මාලකයේ තියෙන ගහ ළඟට. අර වැරහැලි රෙදි කැල්ල තියෙන තැනට. ගියාම මේ හාමුදුරුවන්ට ලොකු සංවේගයක් ඇතිවුණා. තමන්ටම අවවාද කරගත්තා 'ලැජ්ජ නැති මිනිහෝ. මේක ඇඳගෙන ආයෙත් කුලී වැඩ කරන්නද බලාපොරොත්තු වෙන්නේ?' කියලා තමන්ටම අවවාද කරගත්තා. ඔන්න දැන් හිත ආයෙත් පැවිද්දට නැඹුරු වුණා. හිත තැන්පත් වුණා. හිත සංසිද්ධතා කියලා කියන්නේ. ඉතින් නැවත ගියා ඒ පැවිදි ජීවිතයේ කටයුතු කරන්න. ටික දවසක් යනකොට ආයෙත් අර වගේම ගෙදර යන්න හිතුවා. නැවතත් එතනට ආවා. ඇවිල්ලා තමන්ටම අවවාද කරගත්තා. ඔය පිළිවෙලට නිතර නිතර මේ අර නඟුලත්, අමුඩ රෙදි කැල්ලත් ළඟට මේ හාමුදුරුවෝ යනවා. එතකොට අර අනිත් සංඝයාවහන්සේලා මේක දැකලා අහනවා 'ඇවැත්නි නංගලකුල ස්ථවිර මොකද අර අහවල් තැනට යන්නේ නිතර?' කියලා. මේ හාමුදුරුවෝත් බොහොම ඥානවන්ත පිළිතුරක් දෙනවා. 'ස්වාමීනි මම මගේ ආචාර්යයන්වහන්සේ ළඟට යනවා' කියලා. කවුද මේ ආචාර්යයන්වහන්සේ? නඟුලයි අමුඩෙයි. එතකොට මේ විදියට නිතර නිතර යන්න පුරුදු වුණ මේ හාමුදුරුවන්ට වැඩි කලක් එහෙම යන්න සිද්ධවුණේ නෑ. නොබෝ කලකින්ම සියළු කෙලෙසුන් නසලා උතුම් අරහත්ඵලය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තා.

රහත් වුණාට පස්සෙ අර විදියට ඒ නඟුලයි අමුඩෙයි ළඟට යන්න අවශ්‍යතාවක් නෑ. ඒක නිසා ඒ පැත්තට යන්නේ නැති බව දැකලා අනිත් සංඝයාවහන්සේලා කවටකම් වශයෙන් අහනවා 'මොකද නංගලකුල ස්ථවිරයෝ දැන් අර ආචාර්යයන්වහන්සේ ළඟට යන පාර අවලංගු වෙලාද?' එතකොට මේ හාමුදුරුවෝ කියනවා 'නෑ ස්වාමීනි, ඇලුම් බැඳුම් තිබුණු කාලේ මම ඒ ආචාර්යයන්වහන්සේ ළඟට ගියා. දැන් ඒවා කැඩීලා නිසා මට එතනට යන්න අවශ්‍යතාවක් නෑ'. මේක බරපතල වචනයක්. සංඝයාවහන්සේලා ඒකෙන් තේරුම්ගත්තා මේ ස්වාමීන්වහන්සේ මේ ප්‍රකාශ කරන්නේ රහත්වුණයි කියන එක. රහත් නොවී රහත් වුණයි කීම විනයානුකූලව බරපතල වරදක්. ඒක නිසා මේ සංඝයාවහන්සේලා ගිහිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට පැමිණිලි කලා 'අන්න අහවල් නම මේ විදියේ කතාවක් කියනවා' කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'නැහැ මහණෙනි, ඒක එහෙමමයි. මගේ පුත්‍රයා තමන්ටම වෝදනා කරලා තමාම තමන්ට

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වෝදනා කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියේ පිහිටලා සියලු කෙලෙස් නසලා උතුම් රහත් බවට පැමිණියා' කියලා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර අපි කලින් සඳහන් කළ ගාථා දෙක ප්‍රකාශ කළේ.

අත්තනා වොදයත්තානං
පටිමාසෙ අත්තමත්තනා
සො අත්තගුණො සතිමා
සුඛං භික්ඛු විහාහිසි

ඒ පළමුවෙනි ගාථාවයි. අත්තනා වොදයත්තානං, තමාම තමාට වෝදනා කරගන්නේය - කරගතයුතුයි කියන එකයි. පටිමාසෙ අත්තමත්තනා, තමාම තමා සමග මැන බැලිය යුතුයි. පටිමාසෙප අත්තනා කියලත් කියනවා - වඩා හොඳයි පටිමාසෙ අත්තමත්තනා. තමාම තමා සමග මැන බැලිය යුතුයි.

සො අත්තගුණො සතිමා
සුඛං භික්ඛු විහාහිසි

සතිමා කියන්නෙ සිහිය ඇති. සිහිය ඇත්තාවූ, සතිමත්වූ ඒ භික්ඛුව - අත්තගුණො කියලා කියන්නෙ තමාම ආරක්‍ෂාව සලසාගත්ත - තමාගේම ආරක්‍ෂාව සලසාගත්තාවූ සිහි ඇති සුඛං භික්ඛු විහාහිසි, ඒ භික්ඛුව සැප සේ වාසය කරන්නේය. ඒ පළමුවෙනි ගාථාවයි.

ඊළඟ ගාථාවෙන් කියවෙන්නේ, අත්තා හි අත්තනො නාථො. තමාගේ ගැලවුම්කාරයා තමාමය. අත්තා හි අත්තනො ගති, තමා යන තැන තීරණය කරන්නෙත් තමාමය. තසමා සංයමය'ත්තානං, ඒ කාරණය එහෙම නිසා තමා දමනය කරගන්නේය, හික්මවා ගන්නේය, සංයමය කරගන්නේය කියන ඒ අවවාදයයි. ඊළඟට උපමාවකුත් දෙනවා. අසංහදංව වාණිජො, අශ්ව වෙළෙන්දෙක් හොඳ අශ්වයෙක් ලැබුණහම හික්මවලාගන්නවා වගේ, හීලෑ කරවාගන්නවා වගේ හීලෑ කරගන්නේය. හික්මවගන්නේය කියන ඒ බුද්ධාවවාදයෙන් මේ ගාථාව ඉවරවෙනවා.

එතකොට මේ ගාථාවෙනුත් කථා ප්‍රවෘත්තියෙනුත් අපේ ජීවිතවලට ගතයුතු පාඩම, අපි මේ අලුත් අවුරුද්දේ කල්පනා කරලා බලමු. වොදයත්තානං - මේක ගැඹුරු වචනයක්, මේ වෝදනා කියන එක. දැන් මේ කාලයේතම් ඒක සුලභව යෙද්ලා තියෙනවා. වෝදනාව කියන එක වෙන කෙනෙකුට කළයුතු දෙයක් හැටියටයි හිතන්නෙ. ඔය

උසාවි වල ඒ තේරුමෙන් ඒ වෝදනා කියන වචනය යොදනවා. නමුත් මේ වචනයේ තියෙනවා බොහොම ඇතට යන අර්ථ රාශියක්. වෝදනා කියලා කියන්නේ නිකන් වෝදනා කිරීමේ පමණක් නෙවෙයි. යමක් පිළිබඳව උත්සාහවත් කිරීම කියන අදහස එතන තියෙනවා. ඔය දක්කනවා කියලා කියන්නේ. දැන් මේ අර හාමුදුරුවොත් සමහරවිට අර නගුලයි ඒ රෙදි කඩයි ළඟට ගියහම මතක් වෙන්න ඇති තමන් මේ හරකා දක්කපු හැටි. මේ හරකා මඩවන එක ලේසි නෑ. හරකා බලන්නෙ හැම තිස්සෙම කර අරින්නයි. නමුත් මේ දක්කන පුරුද්ද තිබුණා. හරකා දක්කනවා වෙනුවට මේ කළේ මොකක්ද මේ හාමුදුරුවෝ - තමාම දක්කගත්තා. මේ කෙලෙස් මඩ වගුරෙන් එළියට, එහාට දක්කවගත්තා. ඉතින් ඒ වගේ මේ වෝදයති කියන ඒ වචනයෙ තියෙනවා අර තමන්ටම තලලා දක්කන ගතිය. එහෙම නැත්නම් තමන්ට අවවාද කරගන්නවා කියන එක. අවවාද කිරීම තමන්ට හැදෙන්න උපකාර වෙන දෙයක් නිසා. 'අත්තනා වොදයත්තානං' තුළින් මේ ස්වාමීන්වහන්සේ බොහොම ශ්‍රේණිවත්ත වැඩක් මේ කළේ.

ඊළඟට පටිමාසෙ අත්තමත්තනා. එයින් කියවෙන්නේ තමාම තමා සමග මැන බලන්නේය කියලා. මේ හාමුදුරුවො එතනට ඉස්සෙල්ලා ගියේ අර සිවුරු අරින්න ඕන නිසා ඇඳගන්න වැරහැලි කැල්ල තිබෙන නිසයි. ගියාම ඒ ගැන හිතනකොට මේ හාමුදුරුවන්ට පෙනෙන්න ඇති රූප දෙකක්. එක පැත්තකින් අරහත් ධර්මය වන සිවුර පෙරවාගත්තු පැවිදි රූපය. අනිත් පැත්තෙන් වැරහැල්ල ඇඳගෙන නගුල කර තියාගෙන යන, එහෙම නැත්නම් හරකා දක්කන අර ගොවි රූපය. ඉතින් මේක මේ තමන්ට ගැලපෙනවද, තමන්ට ඔබ්බවද, සුදුසුද කියලා ඒ ප්‍රශ්නය ඉබේටම නැගෙන්න ඇති. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නෙ අන්න ඒ විදියයි. හැදෙන කෙනෙකුට හැදෙන්න ඕන කරන පාඩම මෙතන තියෙනවා. අත්තනා වොදයත්තානං - පටිමාසෙ අත්තමත්තනා. තමාම දක්කගතයුතුයි. තමාම තමාටම අවවාද කරගතයුතුයි. ඒ වගේම තමා, තමා සමග මැන බැලිය යුතුයි.

ආත්ම ගෞරවය කියලා එකක් ලෝකයේ බොහෝවිට කතා කෙරෙනවා, ඒක ආත්ම ගෞරවයට හරි නෑ කියලා. තනිකර මාන්තය පිළිබඳවම යෙදෙන, එයින් හැදෙන්න බලාපොරොත්තුවක් ඇතිව නොව අනිත් අයට වඩා කැපී පෙනෙන්න හිතාගෙන කරන එකක් හැටියටයි ඔය ආත්ම ගෞරවය කියන වචනය බොහෝවිට යොදන්නේ. නමුත්

බුදුපියාණන් වහන්සේ එහි ප්‍රායෝගික අගයකුත් පෙන්වනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ මූලධර්ම තුනක් දක්වනවා කෙනෙකුට හැදෙන්න. හැදෙන කෙනෙකුට හැදෙන්න උපකාර වන මූලධර්ම තුනක් ධර්මයේ දක්වලා තිබෙනවා. අන්තාධිපතෝය, ලොකාධිපතෝය, ධම්මාධිපතෝය කියලා. අන්තාධිපතෝය කියලා කියන්නේ තමා මුල් තැන තියාගෙන යමක් පිළිබඳව මැන බැලීම. යමක් පිළිබඳව තීරණයක් ගැනීම. 'මට මේක සුදුසුද? මා වැන්නකුට සුදුසුද? මට ඔබිනවද? මට සුදුසුද?' කියන ඒ ප්‍රශ්නය හිතට නගනවා. එතකොට ඒ අනුව තමන්ගේ තත්ත්වයට ගැලපෙන්නේ නැත්නම් ඒක නොකර ඉන්නවා. තමන්ට හැදෙන්න උපකාර වන දෙයක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ මූලධර්මය දක්වනවා.

තවත් ක්‍රමයක් තියෙනවා කෙනෙකුට වරදින් නැගී හිටලා තමන්ගේ වර්තය හැඩ ගස්සගන්න. ඒකට කියනවා ලොකාධිපතෝය කියලා. ලෝකාපවාද, පරානුවාද කියලත් කියනවා ඒකට. ලෝකාපවාදය කියලා මෙතන කියන්නේ නුවණැති පුද්ගලයන්ගේ ගර්භාවට ලක්වීම පිළිබඳව කෙනෙක් සැලකිලිමත් වෙන්නට ඕන බවයි. සාමාන්‍යයෙන් මෝඩයෝනම් නරක දේටයි ප්‍රශංසා කරන්නේ. නමුත් ලෝකයේ කවදත් නුවණැත්තන් ගර්භා කරන දේවල් තිබෙනවා. නුවණැත්තන් ප්‍රශංසා කරන දේවල් තිබෙනවා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා අර නුවණැත්තන්ගේ ගර්භාවට, ගැරහීමට ලක්වන දේවල් නොකර, නුවණැත්තන්ගේ ප්‍රශංසාවට ලක්වෙන දේවල් කිරීම හොඳයි කියන එක. ඒකයි මේ ලොකාධිපතෝය කියලා කියන්නේ. ඒකත් ප්‍රයෝජනයට අරගෙන කෙනෙකුට තමන්ගේ අඩුපාඩුකම් හරිගස්සගන්න පුළුවන්. තුන්වෙනි මූලධර්මය ලෙස දක්වන්නේ ධම්මාධිපතෝය කියලා. ධර්ම ගෞරවය අනුව, තමන් ඉගෙනගත්තු, අහකියාගත්තු ධර්මය අනුව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ධර්මයේ මේ විදියට මේක හොඳයි කියලා ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. මේක නරකයි කියලා දක්වලා තිබෙනවා කියලා එහෙම කල්පනා කරලා, ධර්මය අනුව හිතලා තමන්ගේ වැරදි සිතිවිලි ඉවත් කරලා හරි මාර්ගයට යොමුවීම ධම්මාධිපතෝය.

දැන් මෙතන මේ භාමුදුරුවෝ උපකාර කරගත්තේ අන්තාධිපතෝය කියන එකයි. මෙතන විශේෂිත හේතුවක් හැටියට අපට පෙනෙන්නේ මේ භාමුදුරුවෝ පැවිදි වුණේ තමන්ගේ දුකිත ජීවිතය

පිළිබඳව එක්තරා විදියක සංවේගයකින්. බුදුපියාණන් වහන්සේ - කෙනෙකුට හැදෙන්න උපකාර වන, ඒ වගේම භාවනායෝගියෙකුට නිරන්තරයෙන්, දිනපතා මෙනෙහි කළයුතු කාරණා අටක් දක්වනවා සංවේග වස්තු නමින්. ලෝකයේ අනෙකුත් ගමන් වලට නොයෙකුත් වේගයන් අවශ්‍ය වගේ මේ සසර දුක් නිවාරණය කරන නිවන් ගමනට උපකාර වන වේගය තමයි සංවේගය. මේ සංවේගයට උපකාර වන අරමුණු අටක් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, චුති, අපාය, අතීතයේ විදින ලද දුක, අනාගතයේ විදීමට සිදුවන දුක, ආහාර සෙවීම සඳහා විදීමට සිදුවන දුක කියලා. එකින් එක විස්තර කරනවානම් ජාති කියලා කියන්නේ උත්පත්තිය - ඉපදීම පිළිබඳව. ඉපදීම දුකයි. මේ අනන්ත කාලයක් මේ සංසාරයේ ඉපදී ඉපදී මැරී මැරී යනවා. ඉපදීම කියන කාරණය පවා දුකකින - දුක් ගෙන දෙන අවස්ථාවක්. උපන්න තැන ඉඳලා ඊළඟට ජරාව. මහළු වියසට පත්වීම, දිරායාම. මේක ගැන හිතන්නට ඕන. මේ සංසාරයේ අනන්ත කාලයක් මේ ශරීර කුඩු ගොඩනගලා මේවා දිරාපත් වෙනවා බලන් ඉඳලා තිබෙනවා.

ඊළඟට මේ දිරීම ඉක්මන් කරන ව්‍යාධිය, ලෙඩ රෝග, මේක කොයි වෙලාවෙ එනවද දන්නෙ නෑ. සමහරවිට ව්‍යාධිය කියන එක බොහෝ දෙනාට මතක් වෙන්නෙ දෙස්තරවරු එහෙම කිව්වහමයි. තව සතියයි දෙකයි ජීවත්වෙන්න තිබෙන්නෙ කියලා කියනකොට තමයි ඔන්න සංවේගය මතුවෙන්නෙ ඇතැම් කෙනෙකුට. අසාධ්‍ය රෝගයක් හැදිලා - දෑන් මේ කාලේ එබදු පිලිකා ආදී අනන්ත අප්‍රමාණ රෝග තිබෙනවා. එබදු අවස්ථාවකයි සමහරවිට සංවේගය ඇතිවෙන්නෙ. ඒක පරක්කු වැඩියි. මේක නිතර මතක්කරගතයුතු දෙයක්. මේ ශරීර කුඩුව මේ විදියට ව්‍යාධියට ගොදුරු වෙන්න පුළුවන්. අවසානයේ වෙන්නෙ මොකක්ද? මරණය. මරණය පිළිබඳ හැම දෙනාටම බයක් තිබෙනවා. ලෝකයේ තිබෙන නොයෙකුත් සැප සම්පත් ගැන හිතලා, නමුත් මේක යටපත් කරගන්නවා. මරණය කියන එක ගැන මරණ ගෙවල්වලදී පවා සමහර කෙනෙක් හිතන්න කැමති නෑ. නමුත් භාවනා යෝගියෙක් විසින් නිතර තමන්ගේ සංවේගය ඇතිකරගෙන මේ ධර්මමාර්ගයේ යන්නනම් දිනපතා මෙනෙහි කළයුතු දෙයක් මරණය.

ඊළඟට මරණයෙන් පසු බොහෝ දෙනාට විදින්න සිද්ධවෙන අපාය දුක. සතර අපාය දුක. මේ සංසාරයේ, සෝවාන් වෙලා නැත්නම්

ඕනෑම කෙනෙකුට තමන්ගේ ගෙදර යන්නා වගේ සතර අපායට යන්න පුළුවන්. මොකද මනුෂ්‍ය ජීවිතය ගෙනයාමේදී වැඩිපුර කෙරෙන්නේ පාපකර්මයි. එතකොට මේ අපාය දුක ගැන හිතලා සංවේගය ඇතිකරගන්න ඕන. ඊළඟට බුද්ධ වචනය සත්‍යනම් අතීත සංසාරයේ අනන්ත කාලයක් විදින ලද දැඩි දුක් ගැන හිතලා සංවේගය ඇතිකරගන්න ඕන. මේ සසර කෙටි කරගන්න ඕන, සසර කෙළවර කරගන්න ඕන කියලා. නිවන් දුටුවේ නැත්නම් අනාගතයේ තව කොච්චර කාලයක් මේ විදියට දුක් විදින්න සිද්ධවෙනවද කියන කාරණය - අතීත දුක හා අනාගතයේ විදින්න වෙන දුක ඒ ආකාරයි. අන්තිම කාරණය තමයි මේ ජීවිතය තුළදීම ආහාර සෙවීම සඳහා කෙනෙකුට විදින්න වෙන දුක. එදිනෙදා ජීවිතයේ මිල මුදල් එහෙම ඇති පොහොසත් අයට මේක දුකක් හැටියට තේරෙන්නෙත් නෑ. නමුත් දුගී මනුෂ්‍යයෙකුට - අර නංගලකුල හාමුදුරුවන්ට වගේ දුගී ජීවිතයක් ගෙවන්න වුණ කෙනෙකුට පහසුවෙන්ම තේරෙනවා මේක කොයින්රම් දුකකින කාරණයක්ද? මේ බඩ වියත රැකගැනීම කියන කාරණය. මේක ලොකු සංවේගයක් ඇතිවෙන දෙයක්.

බුද්ධ කාලයේ පැවිදි අයට සිවුපසයෙන් අඩුවක් නැති නිසා එබඳු පැවිදි ජීවිතයක් ගෙවනවා කියලා හිතෙන්නක් ඇති. නමුත් මේ හාමුදුරුවෝ කල්පනා කරන්නට ඇති - ‘අනන්ත කාලයක් මම මේ සංසාරයේ මේ විදියට බඩවියත රැකගැනීම සඳහා දුකකින ජීවිත ගෙව්වා’ කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේත් එක්තරා අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කරනවා ‘මහණෙනි, දුගී මනුෂ්‍යයෙකු දකලා මෙන් මේ විදියට හිතන්න, මමත් කොතෙකුත් කාලවල මේ විදියට ජීවත්වෙන්නට ඇතෙයි කියලා’. දැන් සමහර කෙනෙක් ඒ විදියට හිතන්නෙ නෑ. අනිත් අය දකලා තමන්ගේ උසස්කම, පිළිබඳව මාන්තය ඇතිකරගන්නවා මිසක් තමනුත් මේ සංසාරේ අනන්ත කාලයක් මේ වගේ දුකකින ජීවිත ගෙවන්නට ඇත. හිඟාකන්නට ඇත’ කියලා එහෙම හිතන්නෙ නෑ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒකත් සංසයාවහන්සේලාට කියනවා නිතර මතක් කරගන්න ‘අනන්ත කාලයක් සංසාරයේ එහෙම දුක් විඳලා ඇත’ කියලා. අන්න ඒ විදියට දැන් මේ හාමුදුරුවන්ට විශේෂයෙන්ම තමන්ගේ පැවිදිවීමට උපකාර වුණේ අන්තිමටම කියාපු ඒ ආහාර සෙවීමේ දුක පිළිබඳ සංවේග වස්තුවයි. මේ ජීවිතය ගෙවන්න මේ බඩ වියත රැකගැනීම සඳහා කුලී වැඩ කරමින් මේ ගෙවන්න වෙන දුක් සමූහයයි. ඒකට උපකාර වෙන සංකේතය, සිහිවටනය මතක වස්තුව තමයි අර නඟුලයි, වැරහැලි කඩයි.

ඒක උපකාර කරගන්නා අර භාමුදුරුවෝ නිවනටම. ඒක හරියට කමටහනක් පමණට උපකාර කරගන්නා. සමහර කෙනෙකුට ඒ සංවේග වස්තුව තුළින්ම භාවනාව මුදුන්පත් කරගන්නට පුළුවන්. එයින් කරන්නේ මොකක්ද? එහි ප්‍රායෝගික අගය මොකක්ද? තමන්ගේ සිත කෙලෙස්වලට දුවන අවස්ථාවල්වල සිත අලුත් කරගන්න පුළුවන් වීමයි. සිත වැටෙන්න බලනකොට ඒ වෙනුවට වැඩිමට උපකාර කරගන්නා අර මතක වස්තුව. කලක් ඒ විදියට කරගෙන යනකොට ඉබේම ඒක කමටහනක් පමණටම වෙන්න ඇති. මේ භාමුදුරුවන්ට ගෙදර යන්න හිතෙනකොට ඔන්න නගුලයි වැරහැලි කඩයි පෙනෙනවා. ඔය විදියට හිත පුරුදු කරගන්නා. ඒක අලුත් කරගන්නයි අර විටින් විට එතෙතට ආවේ.

අපට කරන්න තියෙන්නේ වැඩ දෙකයි. තමන්ගේ සිතේ උපදින කෙලෙස්, ඒවා නෙරපා හරින්නට ඕන. ඊළඟට කුසල සිත් මතුකරගන්නට ඕන. ඒකට තවත් විදියකින් කියනවානම් නූපන් කෙලෙස් නූපදවීමත්, උපන් කෙලෙස් නෙරපා හැරීමත්, නූපන් කුසල් සිත් ළං කරගැනීමත්, උපන්නාවූ කුසල් සිත් ආරක්‍ෂා කරගැනීමත් ඔය කියන සතර ආකාර විරියයයි, සමායක් වායාම එහෙම කියලා ප්‍රකාශ කරන්නේ ධර්මයේ. ඒකට උපකාර වන දේ තමයි අර මතක වස්තුව. ඇත්ත වශයෙන් ලෝකයේ කෙනෙක් නගුලකින් ගන්න පුළුවන් ඉහළම ප්‍රයෝජනය ගත්තු භාමුදුරුවෝ තමයි ඒ භාමුදුරුවෝ. නිවන් දක්වාම ඒක උපකාර කරගන්නා. ඒ වගේම තමාම තමා සමග මැන බැලුවා. තමාගේ ඒ යටගියාව සිහිපත් කරලා, 'මම මේ තත්ත්වයට ගියාම කොහොමද, මේක කොයිතරම් වැරදි වැඩක්ද, දැන් මේ වටිනා පැවිදි ජීවිතයක් ගෙවනවා. මම ගිහිල්ලා අර විදියට වැරහැලි ඇඳගෙන නැවතත් අර වගේ ජීවිකාවක් ගෙවනවානම් ආයෙත් මම සංසාරයට නැඹුරු වුණා නේද?' කියලා. ඒ විදියට තමන්ටම වෝදනා කරගන්නා. අවවාද කරගන්නා - පටිමාසෙ අත්තමත්තනා - එහෙම කිරීම නිසා තමයි - සො අත්තගුණො සතිමා, ඒ විදියට සිතුවිලි පැවැත්වීමෙන් සිහිය මතුකරගන්නා. සතිමා කියලා කියන්නේ සිහිය මතුකරගන්නා. ඒ මගින් 'අත්තගුණො' - තමාගේ ආරක්‍ෂාව සලසා ගන්නා. කොටින්ම කියනවානම් සතිපට්ඨානයට බැස්සයි කියන එකයි. තමන්ගේ කය පිළිබඳව, වේදනාවන් පිළිබඳව, සිත පිළිබඳව, සිතට එන ධර්මයන් පිළිබඳව. ඒ සතර සතිපට්ඨානයට වැටෙන මාර්ගයයි.

තමාගේ සිතට එන අකුසල් පිළිබඳව නිතර සෙවිල්ලෙන් සිටිනවා. ඊළඟට ඒවා දුරු කිරීමට ගතයුතු ක්‍රියා මාර්ගය ගන්නවා. ඊළඟට කුසල ධර්ම පිළිබඳව වැඩීම, වර්ධනය කිරීම සඳහා උත්සාහවත් වෙනවා. මේකයි කෙනෙකුට කරන්න තියෙන්නේ නිවන් දැකින්න බලාපොරොත්තු වෙනවානම්. සො අත්තගුණෝ සතිමා, ඒ මගින් කෙරෙන්නේ තමාගේම ආරක්‍ෂාව සලසාගන්නවා. මේ ධර්මයේ තිබෙන්නේ ස්වයං ශික්‍ෂණයක්. තමාම හික්මීමක්. වෙන කෙනෙකුට මේක කරන්න බෑ. ලෝකයේ, සමාජයේ තිබෙනවා ඔය ස්වයං සේවා කියලා එකක්. ස්වයං රැකියා කියලා එකක් තිබෙනවා. ඔය රැකී රක්‍ෂාවල් සොයාගෙන ගිහිල්ලා බැරවෙනකොට ඉතින් ස්වයං රැකියා කියලා තමන්ම රස්සාවක් හදගන්නවා. එහෙම නැත්නම් ස්වයං සේවා. තමාම සේවාව කරගන්නවා. ඔය විදියට මේ ධර්මයේ වෙන්වෙන්නේ ස්වයං ශික්‍ෂණයක්. තමාම හික්මෙනවා. මේක වෙන කෙනෙකුට කරන්න පුළුවන් දෙයක් නෙවෙයි. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර දෙවෙනි ගාථාවේ ප්‍රකාශ කළේ, 'අත්තා හි අත්තනො නාථො', තමන්ගේ ගැලවුම්කාරයා තමන්මය. සමහර ආගම් තිබෙනවා වෙන කෙනෙක්, වෙන දෙව් කෙනෙක් තමන්ගේ විමුක්තිය සලසනවා කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ එකහෙලාම ප්‍රකාශ කරනවා

අත්තා හි අත්තනො නාථො - කොහි නාථො පරොසියා
අත්තනාව සුදනෙතන - නාථං ලභති දුලලභං

කියලා තවත් ගාථාවක ප්‍රකාශ කරනවා. 'තමාම තමාගේ ගැලවුම්කාරයාය. වෙන ගැලවුම්කාරයෙක් කොයින්ද? තමා හොඳට දමනය කරගත්තහම හික්මවාගත්තහම දුර්ලභවූ ගැලවුම්කාරයෙක් තමාටම ලබාගන්න පුළුවන් වෙනව'යි කියලා ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. මෙතනදීත් අත්තා හි අත්තනො නාථො - අත්තා හි අත්තනො ගති, ගති කියලා කියන්නේ තමා යන තැන. පරලොව කියන එකට අපි බොහෝවිට යොදනවා යන තැන කියලා. මේ යන තැන ගැන අමුතුවෙන් කිව්වේ නැතත් වැඩි දෙනෙක් දන්නවා කොහොටද යන්නේ වැඩිපුර කියලා. කලාතුරකින් කෙනෙක් ඉහළට යනවා සුගති කියලා. වැඩිදෙනෙක් යන්නේ දුගතියටයි. එතකොට මේ යන තැන තීරණය කරන්නේත් වෙන මැවුම්කාරයෙක්වත්, දෙවියෙක්වත් නෙවෙයි, තමාමයි. තමා කරන කර්මානුරූපවයි. ඉතින් ඒකත් තමාටමයි අයිති. දිගටම තමාට තිබෙන වගකීමයි මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ මතක්

කරලා තිබෙන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ තවත් අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කරනවා

තුමෙහි කිව්ණ ආතප්‍යං - අකුඛාතාරො තථාගතා
පටිපන්නා පමොක්කන්ති - කුඛායිනො මාරඛ්‍යානා

මහණෙනි, කළයුත්ත, කළයුතු කිසි නුඹලාම කළයුතුයි. අකුඛාතාරො තථාගතා - තථාගතයන්වහන්සේලා ගුරුවරු පමණයි. අත දික්කරලා පෙන්නුම් කරනවා මෙන්න මේ පැත්තට යන්න කියලා. ඒ ගමන තමන්ටමයි අයිති. පටිපන්නා පමොක්කන්ති - කුඛායිනො මාරඛ්‍යානා, මේ යන මාර්ගයේ ගමන් කළොත් යම් කෙනෙක් - ඒ ධ්‍යාන වැඩුවොත්, භාවනා වැඩුවොත් අන්ත එබඳු අය මාර ඛ්‍යානයෙන් මිඳෙනවා කියලා නොයෙකුත් අවස්ථාවල බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ තමාට තිබෙන වගකීම අපට මතක් කරලා දුන්නා. ඒ නිසා අප විසින් කළයුතු දේ අවසාන වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ අවවාද හැටියට දක්වන්නේ, 'තසමා', එම නිසා 'සංයමය' තතානං - අසං. හදුංච වාණිජො'. එම නිසා තමා සංයමය කරගන්නේය. දමනය කරගන්නේය, හික්මවා ගන්නේය, හීලෑ කරගන්නේය. කොහොමද හීලෑ කරගන්නේ? උපමාව දක්වනවා, අසං. හදුංච වාණිජො, අශ්ව වෙළෙන්දෙකුට අශ්වයෙක් ලැබුණහම - අශ්වයෙක් කිව්වට වල් අශ්වයෙක් ලැබුණහම, ඒ වල් අශ්වයා විකුණලා යමක් හම්බ කරගන්න බෑ. වල් අශ්වයෙකුගෙන් ඇති වැඩක් නෑ. මේ අශ්වයා කොච්චර හොඳ වටිනාකමක් වගේ තිබුණට වල්කම නිසාම ඒ වටිනාකම නැතිවෙනවා. ඒක නිසා හීලෑ කරගන්නට ඕන. මේ හීලෑකිරීම සඳහා සෑහෙන වෙහෙසක් මහන්සියක් වියදමක් මේ අශ්ව වෙළෙන්දට දරන්න වෙනවා.

මෙතන මේ උපමාව දක්වලා තියෙන්නේ, කෙනෙක් තමා දමනය කළයුතු ආකාරය පිළිබඳවයි. වල් අශ්වයෙක් එහෙම නැත්නම් වල් අලියෙක් හික්මවාගන්නවා වගේ මේක ක්‍රමානුකූලව කළ යුත්තක්. බොහොම සීරුවෙන් කළ යුත්තක්. මේ ක්‍රියාමාර්ගය මේ ශික්‍ෂණය ධර්මයේ දක්වලා තිබෙන්නේ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ කියලා. ත්‍රිවිධ ශික්‍ෂාවක්. තුන් ආකාර ශික්‍ෂාවක් හැටියටයි. සීල කියන වචනයත් අපි සිංහල කරලා ගත්තොත්, හිංගල කරලා ගත්තොත්, හීලෑකමමයි. ශීලය කියලා කියන්නේ හීලෑකමමයි. මේ අනිත් සතුන් හීලෑ කිරීම නෙවෙයි තමාම හීලෑ කරගැනීම. හීලෑ කිරීම සමහරවිට පහසු හැටියට පේනවා. හීලෑ කරගැනීම අමාරුයි. ලෝකයේ ඒක තමයි අන්තිමටම කරන්න බලන්න

බොහෝ දෙනා, හීලෑ කරගන්නයි වැඩි දෙනෙක් බලන්නෙ. නමුත් තමාම හීලෑ වෙන්න බොහෝ දෙනෙක් මැලියි. නමුත් ඒකයි කළ යුත්තෙ. දැන් මෙතන මේ ශීල සමාදානයක්, සිල් සමාදාන වීමක් මේ පින්වතුන් කළා. ඒකෙදි මේ හැම තිස්සෙම 'සමාදියාමි' කියන වචනයක් කිව්වා. පාණාතිපාතා වෙරමණි සික්ඛාපදං සමාදියාමි - ප්‍රාණසාතයෙන්, සතුන්ගේ දිවි තොර කිරීමෙන් වැළකීම පිළිබඳ ඒ ශික්‍ෂා පදය, ඒ හික්මීම පිළිබඳ ඒ ප්‍රතිපත්තිය, සමාදියාමි කියලා කියන්නේ මම ඒක හොඳ හැටි අරගෙන ආරක්‍ෂා කරනවා. ඒ ප්‍රතිපත්තිය රකිනවා. මම රකිමි කියන එකයි. අපි සිල් දෙනවා කියලා කිව්වට මේ කරන්නේ පාලි වචනය හරි හැටි කියන්න - උචිතාරණය කරගැනීම පහසුවීම සඳහා සිල් දෙනවා. නමුත් සිල් දීම නෙමෙයි සිල්ගැනීමක් මෙතන කරන්නෙ. සමාදියාමි, මම කියලා කියන එකෙන්.

එතන ස්වයං ශික්‍ෂණයක් තියෙන්නෙ. තමාම හික්මෙනවා. තමා හික්මෙන්න පොරොන්දු වෙනවා. කොහොමද මේක හික්මීමක් වෙන්නෙ? ඒවා නිකන් කියලා අමතක කිරීමක් නොවෙයි. මේ අය හැම කෙනෙක්ම වාගේ තේරුම දන්නවා. වඩාත් ගෞරවය ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්නයි ඔය වාරිත්‍රානුකූලව පාලියෙන් කියන්නෙ. නමුත් සිංහලෙන් ඒකෙ තේරුම හරියට තේරුම්ගන්න ඕන. සතුන්ගේ දිවි තොරකිරීමෙන් වැළකීම පිළිබඳ මේ ප්‍රතිපත්තිය සමාදාන වෙලා මම රකිනවා කියලා එක්තරා අධිෂ්ඨානයක්, තමන්ටම වුණු පොරොන්දුවක් මේක. වෙන කෙනෙකුට වුණ පොරොන්දුවක් නෙවෙයි. තමාටම වුණු පොරොන්දුවක් නිසා ඒ පොරොන්දුව කඩ වෙන අවස්ථාවල්වල කවුද දෙස් කියන්නෙ? තමාමයි. අන්න ඒක තමයි අත්තානුවාද භය. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ලෝකයේ - සමහර කෙනෙක් කියනවා 'මම බය නෑ. නිර්භයයි. එඩිතරයි' කියලා. නමුත් ධර්මයේ දක්වනවා භය වියයුතු කාරණාවලට බය වෙන්නට ඕන.

අභයෙව භය දස්සිනො - භයෙවාභය දස්සිනො
මිච්ඡා දිට්ඨි සමාදානා - සත්තා ගච්ඡන්ති දුගහතිං

ඉතින් ඔය විදියට දක්වනවා සමහර කෙනෙක් භය නොවිය යුතු දේවල්වලට භය වෙනවා. ඒක වැරදියි. නමුත් බිය වියයුතු දේවල්වලට බිය වෙන්නට ඕන. මොනවද බිය වියයුතු දේවල්? අපාය බය, සසර බය මේවාට බය වෙන්න ඕන. මේවාට බය නැතෙයි කියලා කිව්වට මොකද අන්තිමට මේවායේ විපාක වශයෙන් භයානක දුක් රාශියක් විඳින්න

සිද්ධවෙනවා. ඒක නිසා අපි ප්‍රකාශ කළා වගේ බුදුපියාණන් වහන්සේ හැම තිස්සෙම අපට මතුකරලා දෙන්නෙ හැදෙන්න උපකාර වෙන දේවල්. තර්ක කරලා බේරෙන්න දේවල් නෙවෙයි. අපේ හැදීමට අපේ වැඩීමට උපකාර වෙන දේවල්. නොයෙකුත් තර්ක කාරයෝනම් නොයෙකුත් විදියට කියන්න පුලුවන්. ‘කිසිදේකට බය වෙන්න ඕන නෑ. කාටවත් බය වෙන්න ඕන නෑ’ නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා එහෙම බය වෙන්න ඕන නැතෙයි කියලා කියාපු අයට යම්කිසි දවසක තිරිසන් ලෝකයේ තිරිසනුන් වෙලා හැම පැත්තෙන්ම බය රාශියක් මැද්දේ ජීවත්වෙන්න සිද්ධවෙන්න පුළුවන්. ඒක නිසා බය වියයුතු දේවල්වලට බය වෙන්න ඕන. බුදුපියාණන් වහන්සේ බය වියයුතු කාරණා හතරක් දක්වනවා අත්තානුවාද භය, පරානුවාද භය, දණ්ඩ භය, දුග්ගති භය කියලා. අත්තානුවාද භය කියලා කියන්නේ අර අපි කලින් කිව්වා වගේ ආත්ම ගෞරවය පිළිබඳ කාරණයේ - ඒ කියන්නේ තමාගෙ හිත දෙස් කියනවා - හොරකමක් කරපු මිනිහෙකුගේ හිත දන්නවා තමා කළ හොරකම, ලොකු හපන්කමක් හැටියට කාටවත් නොහැඟෙනා හැටියට කළාට මොකද ලෝකයේ එක්කෙනෙක් දන්නවා ඒක. කවුද ඒ? තමා. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ

නඤ්ඤා ලොකෙ රහො නාම - පාප කම්මං පපුඤ්ඤාතො
 අත්තා තෙ පුරිස ජානාති - සච්චං වා යදි වා මුසා

ලෝකයේ මේ පව් කරන තැනැත්තාට රහස් කියලා දෙයක් නැත. අනිත් අයට රහස් වුණාට ඒක තමන්ට රහසක් නොවෙයි. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ පුද්ගලයාට හරියට ඇඟිල්ලෙන් ඇතලා කියන්නා වගේ ‘අත්තා තෙ පුරිස ජානාති - මිනිහෝ නුඹම දන්නවා, නුඹම දන්නවා තමා කරපු වැඩේ වැරදි බව’. අන්න ඒක නිසා ඒ විදියට තමන්ගේ හිත දෙස් කියනවා. ඇතැම් කෙනෙකුට නින්ද යන්නෙ නෑ. මහාධනස්කන්ධ රැස් කරගන්නවා අයථා අන්දමින්. අධාර්මික අන්දමින්. සතුන් මැරීම්, හොරකම් කිරීම් ආදී දේවල් වලින්. නමුත් අවසාන කාලයේ නින්ද යන්නෙ නෑ. නිදි පෙති සොයාගෙන යනවා. මොකද රහස? අර තමන් කරපු වැරදි වැඩ පේන්න පටන්ගන්නවා. රැට පෙනෙන රූපවාහිනිය ඒකයි. ඇස් දෙක වහනකොට පේන රූපවාහිනිය ඒකයි. මේකෙන් මිදෙන්න බැරිවෙනකොට ඉතින් නිදි පෙති සොයන්නට වෙනවා. අන්න අත්තානුවාද භය. තමාගේ සිත තමාට දෙස් කියනවා.

ඊළඟට පරානුවාද භය. තවත් සමහර කෙනෙක් ඒ විදියට අර ලෝකයට පේන්න නොයෙකුත් දේවල් කරනවා නමුත් අසල්වාසීන් පවා දන්නවා ගතකරන ජීවිතය. රටේ ලෝකේ කවුරුත් දන්නවා. සමහරවිට මුණට හිනාවෙනවා ඇති. නමුත් හැම දෙනාම දන්නවා. ලෝකාපවාද එනවා ඒ තැනැත්තාට. අන්න ඒකට කියනවා පරානුවාද භය කියලා. කෙනෙකුට හැදෙන්න ඕනනම් ඒක බිය වියයුතු දෙයක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. ඊළඟට දණ්ඩ භය - දඬුවම්. නීතියේ රැහැනට අනුවෙලා යම්කිසි දඬුවමක්, කොයිතරම් කාලයක් බේරිලා හිටියත් යම්කිසි අවස්ථාවක විදින්න සිද්ධවෙනවා. එහෙම ඒවායින් බේරුණත් අවසාන වශයෙන් බේරෙන්න බැරි දේ තමයි දුග්ගති භය. දුග්ගතියට යන්න සිද්ධවෙනවා. කොයිතරම් ලෝක මාන්නයට අනුව ඒ විදියට ජීවත් වුණත් තමා කළ කර්මානුරූපව අපාය, තිරිසන් ලෝක, ප්‍රේත ලෝක ආදියට යන්න සිද්ධවෙනවා. කෙනෙක් මියගියහම ඒ තැනැත්තා උසස් කෙනෙක්නම් නිලතල ඇති කෙනෙක්නම්, අපි සාමාන්‍යයෙන් පාවිච්චි කරන්නේ දිවංගත කියලා. දිවංගතයාට ගියයි කියලා. කවුද දන්නේ දිවංගතයා ගියයි කියන එක. නමුත් ඒ වචනය යොදනවා. නමුත් අන්තිමට දිවංගත වෙලා වෙනුවට වෙලා තියෙන්නේ තිරිසන්ගත වෙලා එහෙම නැත්නම් ප්‍රේතගත වෙලා. යක්ෂ ආදී ඒ තත්ත්වලට ගිහිල්ලා. ගතිය තීරණය කරන්නේ තමන්මයි. අත්තා හි අත්තනො ගති. මේ සංසාරයේ භයානකත්වය ඔය විදියේ තත්ත්වයක්. මේවාට ඇහැ වහලා හරියන්නේ නැහැ. මේවා තේරුම්ගෙන, බිය වියයුතු දේවල්වලට බිය වියයුතුයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. ඒක නිසා තසමා සංයමය'ත්තානං, අර විදියට ශීලය පිළිබඳව විශේෂයෙන් උනන්දු වෙන්නට ඕන. භාවනාවට උපකාර වන පදනමක් පමණක් නොවෙයි ශීලය කියලා කියන්නේ. ඒ ශීල ශික්ෂා පද කැඩීම නිසා තමන්ගේ ජීවිතය - මේ ලබාගත්තු මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය, නීතියක් නැති තිරිසන් ලෝකයේ වගේ එකිනෙකා මරා කියාගෙන ජීවත්වෙන තත්ත්වයකට කෙනෙක් නැඹුරු වුණොත් එහි විපාක වශයෙන් තිරිසන් ලෝක, ප්‍රේත ලෝක ආදියෙහි උත්පත්තිය ලබන්නට සිද්ධවෙනවා. ඒක නිසා විශේෂයෙන්ම ශීලය පිළිබඳව - කය, වචනය හික්මවාගැනීම, හිලැ කරගැනීම පිළිබඳව උනන්දු වියයුතුයි.

මේ ධර්මමාර්ගයේ ශීලය පළමුවෙනි ශික්ෂාව හැටියට දැක්වුවේ මොකද, කය වචන හික්මවාගැනීමෙන් හිතේ සැහැල්ලු බවක්, පසුතැවිලි නැති බවක්, හිතේ සහනයක්, සහනකාරී බවක් තමන්ට ලැබෙණවා. දැන්

ලෝකයේ නිතර යෙදෙන වචනයක් අසහනය කියන්නේ. ගැඹුරින් සලකලා බැලුවොත් මේකෙ මූල බීජය තමයි තමන් ගතකරන ජීවිතයේ වැරදි බව. කය, වචනය පිළිබඳ හික්මීමක් නැතිකම. ඒ විදියට කය, වචනය හික්මවාගැනීමෙන් කෙනෙකුට යම්කිසි ප්‍රමාණයක සහනයක් - විවේකයක් සලසා ගතහැකියි. විවේකය කියන එක බාහිරව ලබාගන්න දෙයක් හෝ රජයෙන් දෙන නිවාඩුවකින් ලැබෙන දෙයක් නොවෙයි. විවේකය කියන්නේ කය වචන හික්මවාගැනීමෙන් තමන්ට ලබාගන්න පුළුවන් චිත්ත විවේකයයි, සිතේ සැනසිලි බවයි. අන්න ඒ සැනසිලි බව ලැබුණහම ඒක තහවුරු කරගන්නේ සමාධියෙන්. සිතේ තැන්පත් බවට බාධක වන කාම සිතිවිලි, ද්වේෂ සිතිවිලි, නිදීමත අලස ගති, සිතේ හැකිලෙන ස්වභාවය, නොසන්සුන් ගති, පසුතැවිලි, දෙගිඩියාවල් සැක ආදී සිත විසිරෙන දේවල් ඉවත් කරගන්න ඕන. ඉන්පසු යම්කිසි එක කමටහනක - භාවනාවක, භාවනා කර්මස්ථානයක සිත පවත්වා ගන්න ඕන. සුවපත් වේවා කියන වචනය හෝ බුද්ධෝ, අරහං, සම්මා සම්බුද්ධෝ යන වචන වලින් යමක් නිතර හිතට නගාගැනීමෙන්, භාවනා බහුලීකරණ වශයෙන් නිතර හිතට නගාගැනීම තුළින් යම්කිසි සමාධියක් ඇතිකරගැනීම කළ හැකියි. ඒක ලොකු සහනයක්. නිදිපෙති වලින් ලබන්න බැරි පුදුම විදියේ සහනයක්. වෙන නොයෙකුත් උපක්‍රම වලින්, මන්ද්‍රව්‍ය වලින් ලබන්න බැරි විදියේ පුදුම මානසික නිරාමිස ප්‍රීතියක් ලබන්න පුළුවන් ඒ තුළින් යම්කිසි සමාධි මට්ටමකට පැමිණීම සඳහා උත්සාහවත් වියයුතුයි.

බුද්ධානුස්සති, ධම්මානුස්සති, සංඝානුස්සති, අනාපානසති කියලා කියන මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයට හිත යොමු කිරීම් ආදී නොයෙකුත් කර්මස්ථාන - භාවනා කර්මස්ථාන තිබෙනවා. ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා යම්කිසි කෙනෙක් ඒවා දන්න අයගෙන් අහකියාගෙන නිරන්තරයෙන් තම තමාගේ එදිනෙදා කටයුතු අතර අප්‍රමාදීව යෙදෙන්නට ඕන. මහළු වයසට විශ්‍රාම ගත්තට පස්සෙ මේවා කරනවා කියලා හිතන්නෙ නැතිව එදිනෙදා ජීවිතයේ ඉඩකඩ ලැබෙන අවස්ථාවල විකෙන් වික පුරුදු කරලා කලක් කරගෙන යනකොට යම්කිසි සමාධි තත්ත්වයක් ලබාගන්නට පුළුවන්. මේ ශාසනයේ බුද්ධෝත්පාද කාලයක විය හැකි උතුම්ම ප්‍රතිඵලය, උතුම්ම ලාභය තමයි සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන ඒ මාර්ග ඵල ප්‍රතිවේදයෙන් මේ සියලු සසර දුකින් මිදීම. බුද්ධෝත්පාද කාලයකම

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

පමණක් ලැබිය හැකි ඒ උතුම් භාග්‍ය ලබාගැනීමට නම් ඊළඟට කරන්න ඔන ප්‍රඥව වැඩීමයි. ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ.

ප්‍රඥ කියලා කියන්නේ විදර්ශනාවට. විශේෂ දැකීමක්. විදර්ශනා ප්‍රඥව. මේ ප්‍රඥව කියන එකට ප්‍රතිවිරුද්ධ පැත්තෙන් තියෙන්නේ මෝහයයි. මුළාවයි. මෝඩකමයි. අවිද්‍යාවයි. මේ මෝඩකම මුළාව තිබෙනවාක් ලෝකයා අඳුරේ ඉන්නේ. මුළාව කියන එක, මෝහය කියන එක අන්ධකාරයට සමානයි. ප්‍රඥව කියන එක ආලෝකයට සමානයි. මේ දෙක අතර වෙනස ඒ තුළින් වටහාගන්න පුළුවන්. මේ මුළාව ඉවත් කරන්න වියදමක් යන්න නෑ. මේක උගතුන්ට පමණක්, ධනවතුන්ට පමණක් කරන්න පුළුවන් දෙයක් නෙවෙයි. සංඝයාවහන්සේලාට පමණක් කරන්න පුළුවන් කියලා හිතන්න නරකයි. ගිහි හෝ වේවා, පැවිදි හෝ වේවා මේක මතුකරගන්න ක්‍රමය බුදුපියාණන් වහන්සේ නොයෙකුත් ආකාරයෙන් ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. ඒ සඳහා සතර සතිපට්ඨානය වඩන්නට ඔන. අපි කලින් සිහිවටන ගැන සඳහන් කලා. මේ සතිපට්ඨාන කියන එකක් සිංහලට පෙරළගත්තොත් තේරුම සිහිවටන කියන එකයි. පැරණි වචනය සිහිවටන්. සිවු - සිවටන්. ඒකයි නියම සිහිවටනය. නියම මතක වස්තුව. බාහිර ලෝකයේ අපි උපකාර කරගන්නවා අපට ඇහැට පේන දේවල්. අතින් අල්ලන්න පුළුවන් දේවල් මතක වස්තු හැටියට. අපි ඒවා තියාගන්නවා හංගගෙන. එහෙම නැත්නම් ගෙදරවල්වල විසිත්ත කාමරවල. මතක් වෙන්නට. නමුත් නියම මතක වස්තුව තමන්ගෙ හිතේ ඇතුළේ ඇතිකරගන්නට ඔන. ඒවා තමයි සිහිවටන් කියලා කියන්නේ. සතර ආකාර සති පට්ඨානයක් තිබෙනවා. මොනවද? මේ කය, කයෙහි කය අනුව බලමින් වාසය කරයි. මේ කියන්නේ තමාගේ ශරීරයේ ස්වභාවය මෙනෙහි කරන්නට ඔන. මේක මුතු මැණික් වලින් හදලා, එහෙම නැත්නම් යකඩ වානේ වලින් හදලා ඒ විදියට වාත්තු කරලා තිබෙන දෙයක් නොවෙයි. මේක ඇතුළේ තිබෙන කුණප රාශිය, දෙතිස් කුණප කොට්ඨාශය, මේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ධාතු වලින් සකස් වෙච්ච මේ ශරීර කුඩුව මේකෙ යථා ස්වභාවය දැකීමින් වාසය කරන්නට ඔන. ඒකයි සිහිවටනය. ඒකයි මතක වස්තුව. ඒක සිහියට නගාගන්නට ඔන.

ඊළඟට මේ කයෙහි ඇතිවෙන වේදනාවල් සැප වේවා, දුක් වේවා, ඒ දෙකට මැද මධ්‍යස්ථ වේවා මේ එන වේදනාවල් එන යන හැටි මේ වේදනානුපස්සනා කියලා කියන වේදනාවන් අනුව බලමින්

වාසය කිරීම. ඊළඟට චිත්තානුපස්සනා. මේ සිත. සිතත් හරියට අර සංඥ එළි වගේ - ඒ ඒ අවස්ථානුකූලව රාගය, ද්වේෂය, මෝහය ආදියට අනුව සිත වෙනස් වෙන ආකාරය. ඊළඟට ධම්මානුපස්සනා - එනම් ධම්ම කියලා කියන්නේ සිතට එන අරමුණු. සිතට අරමුණු වන දේවල්. මේ අරමුණු වන දේවලක් මේවා එනවා යනවා. ඔන්න ඔය විදියට මේවා දිහා නිතර සෙවිල්ලෙන් බලාගෙන ඉන්නකොට මේ තුළින් මතුවෙන්නේ මොකක්ද? මේ ලෝකයේ නිත්‍ය කියලා කිසිම දෙයක් නෑ. හැම දෙයක්ම ඇතිවෙනවා. නැතිවෙනවා. ඇතිවෙනවා, පවතිනවා, නැතිවෙන ස්වභාවයක් තිබෙනවා හැම දේකම. මේ ශරීර කුඩුවත් ඇතිවෙනවා ඊළඟට පවතිනවා නැතිවෙනවා. මේක ශීඝ්‍රාකාරයෙන් පේන්න පටන්ගන්නවා. අපි සාමාන්‍යයෙන් ඉපදීම, තරුණ වයස, මහළු වයස, මරණය කියලා කියන විදියේ තත්ත්වයෙන් නොවෙයි ගැඹුරින් පේනවා. මොහොතක් පාසා මේ ශරීරය ගෙවී යනවා ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන්.

ඊළඟට ඒ වගේම වේදනාව. ඒ වගේම මේ සිත වෙනස් වෙනවා. සිතට එන සිතිවිලි. මේවා එන යන ආකාරය බලමින් සිටීම. ඇතිවීම නැතිවීම දැකීම. මේක තුළින් තමයි ප්‍රඥාව වැඩෙන්නේ විදර්ශනා වශයෙන්. ගැඹුරින් පේනවා මේ හැම එකක්ම. මෙතැන මමය, මාගේය කියලා ගතයුතු දෙයක් නැති බව, මේක අනිත්‍ය දෙයක් බව, අනිත්‍යනම් ඒ නිසාම දුක බව. මේක නිතර වෙනස් වෙනවා. නිතරම පෙලෙන ස්වභාවයක් තිබෙනවා. පීඩා විඳිනවා. වෙනස් වෙන ස්වභාවය මේකට තියෙනවා. සාත්තු කරන්නට ඕන. රෙපෙයාර් කරන්නට ඕන. මේක මහාකරදරයක්.

ඊළඟට ඒ වගේම මේ හැම එකකම මම ය, මාගේය කියලා ගන්න පුළුවන් සාරයක් නෑ, හරයක් නෑ, අරටුවක් නෑ. මේක කෙහෙල්කදක් වගේ සංස්කාර ගොඩක්. මේක මේ අරටුවක් නැති පතුරු ගොඩක් කියන ඒ අවබෝධය තමාටම එන්න ඕන.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ සංකීර්ණ ධර්මය සන්ද්‍රවිකයි, අකාලිකයි, එහිපසිකයි, මපනයකයි, පවචනං වෙදිතබ්බ විඤ්ඤාහී කියලා. සන්ද්‍රවික කියලා කියන්නේ මැනවින් දේශනා කරන ලද ධර්මයේ ස්වභාවය මොකක්ද? මේක තමාටම දකින්න පුළුවන් - සන්ද්‍රවික. මෙලොවම තමන්ටම දකින්න පුළුවන්. පරලෝකට ගිහිල්ලා මේකෙ සත්‍යතාව දකිනවා නෙමෙයි. මෙලොවම තමන්ටම ඇස් පනාපිට දකින්න පුළුවන් - සන්ද්‍රවිකයි. අකාලිකයි - කල් නොයවාම

මෙහි ගමන් කරන ධර්මමාර්ගයේ ඒ ආනිශංස නෙලාගන්න පුළුවන්. මෙහි ප්‍රතිඵල අපිට මේ ජීවිතයේදීම කල් නොයවාම දකින්න පුළුවන්. ලෝභ සිත, තමා තුළ ලෝභයක් ඇති වුණා කියලා කෙනෙක් දැනගත්තනම් ඒක උත්සාහයෙන් ඉවත් කරගන්නානම් පරිත්‍යාග වේතනාවෙන්, එතකොට දන්නවා දැන් ඉස්සල්ලා ලෝභ සිත තිබුණා දැන් ඒක නෑ. මේ ප්‍රමාණයට යම්කිසි ලෝභයක් තිබුණානම් ඒක ඉවත් කලා. සම්පූර්ණ ලෝභය ඉවත් කළහම ඊට වැඩිය කොච්චර සහනයක්ද? ද්වේෂය පිළිබඳවත් එහෙමයි. මෝහය පිළිබඳවත් එහෙමයි. ඒක තමන්ටම දුනෙන්න පුළුවන්. අකාලික, කල් නොයවාම එහි විපාක ලැබෙණවා. ඊළඟට එහිපස්සික. එව බලව කියලා කියනවා. ඇවිත් බලන්න කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇවිල්ල බලන්න කියනවා නෙවෙයි මෙතන ධර්මයයි කියන්නේ. ධර්මය කියනවා 'ඇවිල්ලා මේ මාව ක්‍රියාත්මක කරලා බලන්න. එතකොට මේකෙ ප්‍රතිඵල දකින්න පුළුවන්' කියලා, එහිපස්සික. ඕපනයික කියලා කියන්නේ මේක එකින් එකකට ඇදගෙන යනවා. එකකට එකක් සම්බන්ධයි.

සම්මාදිට්ඨි කියලා කියන හරි දැක්ම ඇතිවුණානම් ඒ හිතේ ඒ හරි දැක්ම අනුව හරි සිතිවිලි ඇතිවෙනවා. හරි සිතූම් පැතුම් ඇතිවෙනවා. හරි දකුම් ඇතිවුණානම් හරි සිතූම් පැතුම් ඇතිවෙනවා. හරි සිතූම් පැතුම් ඇතිවුණානම් හරි කීම් ඇතිවෙනවා, හරි කෙරුම් ඇතිවෙනවා. හරි දිවි පැවතුම් ඇතිවෙනවා. ඊළඟට ඒ වගේම හරි වෙර දරුම් උත්සාහ කිරීම් ඇතිවෙනවා. හරි සිහි කැරුම් ඇතිවෙනවා. හරි සිත් එකඟ කෙරුම් ඇතිවෙනවා. ඔය අපි කිව්වෙ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය - සම්මාදිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප ආදී වශයෙන් ප්‍රකාශ කරන කාරණායි. ඒ විදියට සම්පූර්ණ ජීවිතය පිළිබඳ පරිවර්තනයක් ඇතිවෙන්නට පුළුවන්. එකිනෙකට ඇදගෙන යනවා දම්වැලක පුරුක් වගේ - ඕපනයික. අන්න ඒ තත්ත්වය නිසා පච්චතං වෙදිතබ්බ විඤ්ඤාහි. නුවණැත්තන් විසින් අර කියාපු නංගලකුල ස්වාමීන්වහන්සේ කලා වගේ එබඳු ඒ නුවණැත්තන් විසින් - නිකන් පණ්ඩිතයින් නෙවෙයි - පච්චතං වෙදිතබ්බො, තමාටම ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුළුවන් මේ ධර්මයේ යථා ස්වභාවය. නිර්වාණ ධර්මය.

අන්න ඒ විදියටයි එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ධර්මය පිළිබඳව ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ. මේ මාර්ගය, මේ ශික්ෂා මාර්ගය තමයි ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ කියලා කිව්වත්, සති, සමාධි, ප්‍රඥ කියලා කිව්වත්

ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා කිව්වත් මේ කොයි ආකාරයකින් කිව්වත් මේ නිර්වාන මාර්ගයයි. මේ අවසාන ප්‍රතිඵලය මොකක්ද? මේ අති භයානක සංසාර දුක්ඛය පිළිබඳව කිසිම ශාස්තෘවරයෙකුට සොයාගන්න බැරිවුණ විසඳුම බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්නේ. මේ ලෝකයේ යථා ස්වභාවය, අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය තුළ තිබෙනවා. ලෝකයා නිත්‍ය කියලා හිතාගෙන ඉන්න මේ එකකවත් නිත්‍ය ස්වභාවයක් නෑ. හැම එකක්ම වෙනස් වෙනවා. අනිත්‍යයි. ඒ අනිත්‍ය නිසාම ඒක දුක් ස්වභාවයක්. නිතරම දුකින් පෙළෙනවා. ලෝකයා සැපයි කියලා හිතන ටිකක් දුකයි. ඒ විදියට මුළු මහත් පංචස්කන්ධයම මේ ලෝකයා මේ උපාදන හැටියට, තණ්හා හැටියට අල්ලගෙන සිටින හැම දෙයක්ම දුක් ගෙනදෙනවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ එක හෙලාම ප්‍රකාශ කළා.

ඒ තණ්හාව නැති කිරීමෙන් ලබන උතුම් විමුක්ති සුවය තමයි නිර්වාණ සුඛය කියලා කියන්නේ. ඒක සඳහා යන මාර්ගයයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. ඒ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ ගමන් කරලා සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන ඒ මාර්ගඵල ප්‍රතිඵලයෙන් තමයි යම්කිසි කෙනෙක් මේ අතිභයානක සංසාර දුක් නිවාරණය කරගන්නේ. අන්න ඒ විදියට මේ පින්වතුන් කල්පනා කරගන්නට ඕන දුන් මේ ධර්මකථාවලිනුත් මේ ගාථා වලිනුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ අදහස් - මේ ධර්මකථාවේ අඩංගු වෙන අදහස් තමන්ගේ හිත්වලට දමාගෙන මේ අනුව මේ අලුත් අවුරුද්දේ තමන්ගේ ජීවිත හැඩ ගස්වාගන්න තමාම තමාටම වෝදනා කරගෙන, තමාම තමා සමග මැන බලලා මේ ධර්මමාර්ගයේ ගමන් කරමින් යම්කිසි සෙනක්, ශාන්තියක්, සහනයක්, සැනසීමක් මේ ජීවිතය තුළදී මතුකරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන.

දූන් අපි මෙතෙක් ප්‍රකාශ කළ කාරණා මේ පින්වතුන්ගේ සිත්වල කුසල් චේතනා රාශියක් ඇති කිරීමට උපකාරවත් වුණා. මේ සිල් සමාදන් වීම තුළින් ඒ තමන්ගේ ශීලය ප්‍රතිසංස්කරණය කරගෙන ඒ පිළිබඳව අධිෂ්ඨානයක් හිතට දගත්තා. ඒකත් කුසල් චේතනාවක් ශීලය වශයෙන්. ඊළඟට මේ ධර්මය අසන අවස්ථාවේත් සමාධි වශයෙන් ඒකට හිත යෙදීමෙන් යම්කිසි ප්‍රමාණයක සමාධියක් ඇතිකරගත්තා. ඊළඟට යම් ගැඹුරු වැටහීම් ඇතිවුණානම් ඒකත් ප්‍රඥාවට අයිතියි. තවත් විදියකින් කල්පනා කරලා බලනවානම්, නිවනට උපකාර වන ඉන්ද්‍රිය පහක්

පහන් කණුව ධම් දේශනා

තිබෙනවා. ශ්‍රද්ධාව තියෙන්න ඕනෙ. ඊළඟට ශ්‍රද්ධාව අනුව ගිය චීර්යය ඇතිවෙන්නට ඕනෙ. ඊළඟට චීර්යය මුල් කරගෙන සතිය, හොඳ සිහි නුවණ ඇතිවෙන්නට ඕන. ඒක තුළින් සමාධිය තහවුරු වෙන්න ඕන. ඊළඟට ප්‍රඥාව කියලා කියන ගැඹුරු වැටහීම එන්න ඕන. ඔන්න ඔය වාගේ ඉන්ද්‍රියන් ඒ තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ දියුණු කරගන්නටත් මේ ධර්මශ්‍රවණය උපකාර වුණා.

ඒ විදියට කල්පනා කරමින් මෙතෙක් මේ රැස්කරගත්තු ඒ කුසල සම්භාරය, ඒ කුසල් වේතනා රාශිය, ඒ කුසලධර්ම රාශිය මේ ජීවිතයේදීම ඒ සෝවාන් ආදී මාර්ග ඵල ප්‍රතිඵලයෙන් ඒ උතුම් නිර්වාණ ධර්මය අවබෝධ කරගැනීමට අපට උපනිශ්‍රය වේවා! හේතුවාසනා වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. ඒ වගේම මේ ස්ථානයට අධිගෘහිත යම් දෙව් දේවතාවුන් සහ ඒ වගේම ශාසනාරක්‍ෂක දෙව් දේවතාවුන් යම් කෙනෙක් සිටිනවානම් ඒ හැම දෙනෙක්ම මේ ධර්මශ්‍රවණමය, ධර්මදේශනාමය කුසලය අනුමෝදන් වෙත්වා! අනුමෝදන් වී ඒ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙත්වා! කියන ඒ ප්‍රාර්ථනාවත් ඇතිකරගන්න. ඒ වගේම අප නමින් නැසී මිය පරලොව ගියාට යම්තාක් ඥාතිහු වෙත්ද, ඒ ඥාතිහුත් අවිච්ඡේ පටන් අකනිටාව දක්වාම පින් කැමති, නිවන් කැමති යම්තාක් සත්ත්වයෝ වෙත්ද, ඒ හැම දෙනෙක්මත් මේ ධර්මශ්‍රවණමය ධර්මදේශනාමය කුසලය අනුමෝදන් වී පැතු යම් බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගනිත්වා! කියන ඒ ප්‍රාර්ථනාව ඇතුළු ඊළඟට දැන් මේ විදියට ගාථා කියලා ඒ පින් පමුණුවන්න.

‘එතනාවතා ව අමෙහති...’

118 වන දේශනය

118 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 31)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

උච්ඡ්ඤ සිනෙහමත්තනො
කුමුදං සාරදිකං’ව පාණිනා
සන්තිමග්ගමෙව බුද්ධසා
නිබ්බානං සුගතෙන දෙසිතං’ති

— ධම්මපද, මග්ග වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

ශාන්තිය කියන වචනය කාටත් ප්‍රිය වචනයක්. මේ වචනය ධර්මයේ නිතර යෙදීලා තිබෙනවා නිවන පිළිබඳව. බුදුපියාණන් වහන්සේ නිවන හැඳින්වුවේ පරම ශාන්තිය උතුම්ම සංසිද්දීම හැටියටයි. දැන් මේ පින්වතුනුත් බොහෝවිට තමතමන්ගේ එදිනෙදා ජීවිතයේ කම්කටොළ වලින්, ප්‍රශ්න වලින් මිඳෙන්න ශාන්ති කර්ම කියලා ජාතියක් පවත්වනවා. නමුත් නියම ශාන්තිය පරම ශාන්තිය අමාමහ නිවනයයි. අති දීර්ඝ කාලයක් අපි මේ සංසාරයේ තණ්හා පිපාසයෙන් මිරිගුවක් ඔස්සේ දුවලා ඇතිවුණු වෙහෙස, පීඩාව, පිපාසය සම්පූර්ණයෙන්ම සංසිදෙන අවස්ථාව තමයි මේ අමාමහ නිවන. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ නිවන පරම ශාන්තිය හැටියට හඳුන්වා වදාළේ.

ඒ පරම ශාන්තියට මාර්ගය හෙළි කරන විදියේ ගාථාවකුත් කථාන්දරයකුත් තමයි අපි අද ප්‍රකාශ කරන්නට බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. මේ ගාථාව බුදුපියාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුණේ සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේගේ ගෝල නමක් පිළිබඳවයි. සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ළඟ රන්කරු කුලයක උපන් බොහොම රූපසම්පන්න තරුණයෙක් ඇවිල්ලා පැවිදි වුණා. සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ මේ හික්කුළුව භාවනා කර්මස්ථානයක් හැටියට දුන්නේ අසුභ කර්මස්ථානයයක්. උන්වහන්සේ හිතුවා මේ තරුණ වයස නිසා රාගය උත්සන්න වෙන නිසා වඩා හොඳ අසුභ කර්මස්ථානයක් කියලා. ඉතින් මේ හික්කුළුවහන්සේ කැළයකට ගිහිල්ලා තුන් මාසයක් තිස්සේම උත්සාහ කළා සිත එකඟ කරගන්න. නමුත් මේ අසුභ කර්මස්ථානය සප්පාය නෑ, ගැලපුණේ නෑ. මේ හික්කුළුව සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ළඟට

වැඩියහම උන්වහන්සේ ඇසුවා කොහොමද කමටහන හොඳට වැටහෙනවාද කියලා. තමන්ට ඒකට තාම හිත තැන්පත් කරගන්න බැරි වුණ බව මේ හිඤ්ඤාව ප්‍රකාශ කළා. එතකොට සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ඒ කමටහන වඩාත් පිරිසිදු කරලා, වඩාත් තේරුම් කරලා දීලා කිව්වා මෙහෙම 'එක පාරට හරි නොගියා කියලා හිත දුර්වල කරගන්න එපා. තව උත්සාහ කරන්න' කියලා. ඒ හිඤ්ඤාව නැවතත් වණයට ගිහිල්ලා භාවනා කළ නමුත් හරි ගියෙ නෑ. නැවත වරක් ආවා. ඒ සැරෙත් සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ තවත් හේතු සාධක සහිතව, උපමා සහිතව කර්මස්ථානය විස්තර කරලා දීලා යැව්වා. නමුත් මේ හිඤ්ඤාව නැවත වරක් ඇවිල්ලා ප්‍රකාශ කළා මේ කමටහනට මගේ හිත හරියන්නෙ නෑ. හිත තැන්පත් වෙන්නෙ නෑ' කියලා.

සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ කල්පනා කළා 'මොකක් නමුත් මේකට හේතුවක් තියෙන්න පුළුවන්. මේ හිඤ්ඤාවගේ හිත වැඩ කරන ආකාරය මට හරියට තේරුම්ගන්න අපහසුයි සමහරවිට මේ හිඤ්ඤාව 'බුද්ධවේදනය' කියලා කියන - ඒ කියන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින්ම හික්මවිය යුතු යම්කිසි දුෂ්කර විදියේ මානසික ප්‍රශ්නයක් ඇති කෙනෙක් වෙන්න ඇති'යි කියලා.

මේ හිඤ්ඤාව බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට අරගෙන ගිහිල්ලා ඒ ප්‍රවෘත්තිය ප්‍රකාශ කළා. බුදුපියාණන් වහන්සේටම විශේෂ ආසය අනුසය ඥානය උපකාර කරගෙන මේ හිඤ්ඤාව පිළිබඳව විමසලා බලනකොට තේරුණා ආත්මභාව පන්සියක්ම රන් කරු කුලයක උපන්න නිසා අසුභ කර්මස්ථානයට හිත එකලස් කරන්න අමාරු බව. මනාප දේටයි ප්‍රිය කරන්නෙ. මනාප දර්ශනාදියට. මොකද බොහොම කාලයක් තිස්සේ රත්රන් වලින් ඔය නෙලුම් මල් ආදී නොයෙකුත් රූප නෙලීමට හිත තැන්පත් කරගෙන තියෙන නිසා අසුභ කර්මස්ථානයකට හිත අල්ලන්නෙ නෑ. ඒකට හිත නාල්ලන ගතියක් තියෙනවා. ඒ නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේට කිව්වා 'සාරිපුත්‍ර යන්න. මේ කාරණය එහෙම පිටින්ම ආසය අනුසය ඥානය තියෙන බුදු කෙනෙකුටම පමණක් අදල දෙයක්. ඒක නිසා නුඹට හාර මාසයක් තිස්සේ හික්මවගන්න බැරි වුණ හිඤ්ඤාව මම අද හැන්දෑවෙම, මේ අදම රහත් බවට පමුණුවනවා කියලා සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ පිටත් කරලා ඇරියා. බුදුපියාණන් වහන්සේ කලේ මොකක්ද? සෘද්ධියෙන් මැව්වා රෝදයක් තරම් විශාල නෙළුම් මලක්. එතන විශේෂඥය තියෙන්නේ

නෙළුම් මලේ පෙනි වලිනුත් පිනි බිඳු වැගිරෙන ආකාරයක් පෙන්වන ප්‍රාණවත් නෙළුම් මලක්. ඒ වගේම නටුවෙනුත් දිය බිඳු වැගිරෙන ආකාරයක් පෙන්වනවා. ඒ මල මේ හිඤ්චට දීලා වදලා විහාරය කෙළවරට ගිහිල්ලා වැලි ගොඩක් උඩ මේ නෙළුම් මල සිටුවලා 'ලොහිතකං, ලොහිතකං' කියලා මේ කමටහන වඩන්න කියලා ඒ දිහා බලාගෙන. ලෝහිතං කියලා කියන්නේ රතු පාට. ඒ කියන්නේ කසින. රතු පාට කසින භාවනාවටයි සිත යොමුකරන්න සැලැස්වුවේ.

මේ හිඤ්චට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ මල දෙනවත් එක්කම සිත බොහොම ප්‍රසන්න වුණා. ඒ වගේම ඒක අරගෙන ගිහිල්ලා ඒ කියාපු හැටියට වැලි ගොඩක් උඩ සිටුවලා ඒ දිහා බලාගෙන ලොහිතකං ලොහිතකං කියනවාත් එක්කම වගේ ඒ හිතේ සමාධියට බාධක වන නිවරණ ධර්ම කියන කාම සිතිවිලි, ද්වේෂ සිතිවිලි, නිදීමත, අලස ගති, නොසන්සුන් ගති, සැක කුකුස් ආදී ඒ සියල්ල සංසිදිලා සිත ධ්‍යාන තත්ත්වයට පැමිණියා. ඊළඟට ඒ වගේම අතීතයේ මේවා වඩලා තියෙන නිසා මේ හිඤ්ච ඤාණිකවම වගේ පළමුවෙනි ධ්‍යානය වගී කරගන්නා. වගී කරනවා කියලා කියන්නේ ඒක තමන්ට ඕන හැටියට හසුරුවාගන්න පුළුවන් තත්ත්වයකට පමුණුවාගන්නවා. ධ්‍යානයක් ලබාගත්තහම ඒක ඕන ඕන හැටියට කැමති හැටියට කැමති වේලාවකට ඒකට සමවදින්න, එයින් නැගී සිටින්න, එහි රැඳී සිටින්න, ඒ තුළ ඇති අංග විමසා බලන්න, ඒ අංග වලින් කෙරෙන දේවල් හොඳට සිත යොදවලා තේරුම්ගන්න කියන ආකාරයට ඒ ධ්‍යානයක් වගී කරන ක්‍රමයක් තිබෙනවා. අන්න ඒ විදියට පස් ආකාරයකින් වගී කළා පළමුවෙනි ධ්‍යානය. ඊළඟට දෙවෙනි ධ්‍යානයත් ලබාගන්නා. තුන් වෙනි ධ්‍යානයත් ලබාගන්නා. හතරවෙනි ධ්‍යානයත් බොහොම ඤාණිකවම ලබාගන්නා.

සාමාන්‍යයෙන් මේ විදියේ භාවනා සමථ භාවනා කියලයි කියන්නේ. ඒ සමථ භාවනා නිසා ඒ සැපෙහි ගැලෙන ස්වභාවයක් තියෙනවා. සැපයට ඇලුම් කරනවා. මොකද දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ පංචකාම සම්පත්තියෙන් සැප විඳපු පුද්ගලයාට ධ්‍යාන සුවයක් ලැබුණහම ඒක ඊට වඩා සිය දහස් ගුණයකින් දැනෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ වදරා තිබෙනවා පංචකාම සම්පත්තිය හරියට අර කුඩා දරුවෙක් මළ මුත්‍ර එක්ක සෙල්ලම් කරන්නා වගේ කියලා - ධ්‍යාන සුඛය සමග සමකළහම. ධ්‍යාන සුඛය එයට වඩා සිය දහස් ගුණයකින් උතුම් ශ්‍රේෂ්ඨ සුඛයක්ය කියලා. අන්න ඒ නිසා මේ ධ්‍යාන සුවය ලැබුණහම

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මේ ස්වාමීන්වහන්සේ සමථයේ ඒ සැපය ගැන ආශාවෙන් ධ්‍යාන ක්‍රීඩා කරන්න පටන් ගන්නා - ඒ සැපය ඉතාම සියුම් සැපයක් - ධ්‍යාන ක්‍රීඩා කියලා කියන්නේ තමන් හුරු කරගත්තු ධ්‍යාන ඉහළට පහළට වඩනවා.

ඒ අවස්ථාවේ මේ හැම එකක්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන්ගේ ගැටුම් කුටියේ ඉඳගෙන බලාගෙන සිටිනවා මේ භික්ෂුව කර්මස්ථානය අනුව ක්‍රියා කරන හැටි. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේක දැකලා සලකා බැලුවා මේ භික්ෂුවට පුළුවන්ද මේක විපස්සනාවට හරවන්න කියලා. නිවන් සඳහා මේ ධ්‍යානය විපස්සනාවට හරවන්න ඕන. විදර්ශනා පැත්තෙන්. එහෙම කෙනෙකුගේ පිහිටක් නැතුව පුලුවන්ද කියලා බැලුවහම, පිහිටක් අවශ්‍ය බව තේරුම් අරගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේ ඊළඟට අර භික්ෂුව ධ්‍යානයට සම වැදිලා ඉන්න අවස්ථාවේම ඉදිරිපිට තියෙන ඒ මල මැලවෙන්න සැලැස්වුවා. නෙළුම් මලක් මැලවෙන්නා වගේ. අතින් මිරිකිව්ව, තැලිව්ව, පොඩ්වෙව්ව නෙළුම් මලක් මැලවෙනකොට කලු පාට ගැහෙනවා. අන්න ඒ වගේ විවර්ණ වෙන, දුර්වර්ණ වෙන ආකාරයකට හැරෙව්වා බුදුපියාණන් වහන්සේ සෘද්ධියෙන් මැවූ ඒ මල.

එතකොට මේ භික්ෂුව ධ්‍යානයෙන් නැගිටිනවාත් එක්කම දැක්කා ඉදිරිපිට තියෙන ඒ මල විරූප වෙලා තියෙනවා. ඊළඟට කල්පනා කළා අපොයි මේ පණ නැති අප්ච වස්තුවක් පවා මේ විදියට ජරාවට දිරිමට භාජනය වෙනවා. එතකොට මේ පණ ඇති කය ගැන අමුතුවෙන් කියන්න ඕනෙද කියලා තමන්ගේ කය ගැනත් හිතුවා. මගේ ශරීරයත්, මේ පණ ඇති ශරීරයත් මේ විදියටම ජරාවට පත්වෙනවා නේද කියලා. අන්න ඒක විපස්සනාවට හැරෙන ලකුණයි. ඒ අවස්ථාවේම කොයි ආකාරයකින් නමුත් මේ කථාවේ දැක්වෙන හැටියට මේ භික්ෂුව ඉඳගෙන හිටිය තැන කීට්ටුව විලකට කුඩා ළමයින් පිරිසක් ඇවිල්ලා ඒ විලේ තිබෙන කුමුදු මල් නෙලලා ගොඩ ගහනවා. ඒක දිහාත් ඇස යොමුවුණා මේ ස්වාමීන්වහන්සේගේ. එතකොට අර ගොඩ තියෙන මල්වල ඒ මැලවුණු ස්වභාවයත්, ජලයේ තියෙන මල්වල ප්‍රාණවත් ස්වභාවයත් දැකලා නැවතත් තව දුරටත් තමන්ගේ ශරීරය ගැන හිතුවා, මේ ශරීරයත් යම්කිසි අවස්ථාවක ජරාවට පත්වෙනවා කියලා. ඒ තුළින් අර අනිත්‍යතාවටයි සිත වැටුණේ.

මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා විදර්ශනා භාවනාව කියන එක පද තුනකින් කියනවානම් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනත්ත. අනිච්චං, දුක්ඛං,

අනන්තා. යමක් අනිත්‍යද එය දුකයි. ඒ අනිත්‍ය කියලා කියන්නේ ඒක නිතර සකස් කරන්න සිද්ධවෙනවා. ඒවා ගැන සොයන්න බලන්න සිද්ධවෙනවා. ඒක නිත්‍ය ස්වභාවයෙන් තිබෙන්නෙ නෑ. ඒක දුකක්. තමන්ට ඕන හැටියට තියාගන්න බෑ. ඒක නිසා ඒක මමය, මාගේය කියලා කියන්න බෑ. තමන්ගෙ වසයෙහි පවත්වන්න බෑ - අනාත්මයි. ඔය විදියට අනිත්‍යතාවය දකිනවාත් එක්කම, ඒ එක්කම දුක් ස්වභාවයත්, එහි ඇති අනාත්ම ස්වභාවයත් මේ හිඤ්චවට වැටහුණා. අන්න එහෙම වැටහෙන අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ආලෝකයක් යවලා - බොහෝ අවස්ථාවල බුදුපියාණන් වහන්සේ එහෙම කළ බව සඳහන් වෙනවා. තමන්වහන්සේ එතෙතට වඩින්නෙ නැතුව ආලෝකයක් යවලා, ඒ ආලෝකය තුළින් තමන්ගේ ස්වරූපය ඒ හිඤ්ච ඉදිරියේ වැඩ ඉන්න ආකාරයට පෙන්නුම් කළා. ඒ අවස්ථාවේ මේ හිඤ්ච නැගිටලා වැදගත්තා. අන්න ඒ අවස්ථාවේදී අපි අර කලින් සඳහන් කළ ගාථාව බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළයි කියලා දැක්වෙන්නෙ.

උච්ඡ්ඤ සිනෙහමත්තනො
කුමුදං සාරදිකං'ව පාණිනා
සන්තිමග්ගමෙව බ්‍රහ්මය
නිබ්බානං සුගතෙන දෙසිතං

'පාණිනා සාරදිකං කුමුදං ඉව - අත්තනො සිනෙහං උච්ඡ්ඤ'. යම්කිසි කෙනෙක් අතින් සරත් සමයේ කුමුදු මලක්, හොඳ ලස්සන කුමුදු මලක් කඩාදමන්නා වගේ තමාට ඇති ස්තේහය මුළින්ම සිඳිලන්නේය කියන එකයි ඒ මුල් පද දෙකේ අදහස. 'සන්තිමග්ගමෙව බ්‍රහ්මය - නිබ්බාණං සුගතෙන දෙසිතං'. සුගතයන්වහන්සේ විසින් - බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද නිර්වාණ ශාන්ති මාර්ගයම වඩින්නේය කියලා ඒ කෙටි අවවාදයයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළේ. ඒ අවවාදයෙන් අර විදර්ශනාව කුළු ගැන්විලා මේ හිඤ්චවහන්සේ රහත් වුණු බව ඒ කථාවේ සඳහන් වෙනවා.

දැන් අපට තියෙන්නේ මේ ගාථාවත්, කථාවත් ආශ්‍රයෙන් මේවා තුළින් අපේ ජීවිතයට ප්‍රයෝජන ගන්න පුළුවන් සාරධර්ම ටිකක් එකතු කරගන්න එකයි. දැන් කවුරුත් වගේ අහලා තියෙනවා අපි මේ දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ ගමන් කරන්නේ බුද්ධ වචනය අනුව අවිද්‍යාවත්, තණ්හාවත් නිසාය කියලා. සංසාරයේ තාත්තත් අම්මත් වගේ හරියට අවිද්‍යාවත් තණ්හාවත්. මොකද මේ අවිද්‍යාව කෙනෙකු ඇතිකරගත්තු

‘මම’ කියන අදහසට රුකුල් දෙනවා, උදව් දෙනවා. සාමාන්‍යයෙන් ‘මම’ හඳුනාගන්නේ ‘මගේ’ දේ ආශ්‍රයෙන්. ඒ විදියට ‘මමත්, මාගේත්’ කියන මෙන් නම් මේ සංකල්ප දෙක උඩ ගැලීලා මේ සත්ත්වයා ඒ වැරදි අදහස තුළ දීර්ඝ කාලයක් රැඳී සිටීම තමයි සංසාර ගමන කියලා කියන්නේ.

එතකොට මේ මමය, කියලා එහෙම නැත්නම් මගේ කියලා ගන්න දේවල් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදලේ ගොඩවල් පහක්. රූප, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ. රූප ගොඩක් මේ රූප කය. මේක එකක් හැටියට ලෝකයා සලකනවා. ඊළඟට වේදනාවල්. ඒ එන එන වේදනාවල් ඒවා එක එකක් හැටියට සලකනවා. ඊළඟට, සංඥාව. වේදනාව ආශ්‍රයෙන් යම්කිසි හැඳිනීමක් ඇතිකරගන්නවා. රූපයේ, මේ රූප කයක ඇතිවන විඳීම, වින්දන හැඳිනගැනීම්. ඊළඟට ඒ හැඳිනගැනීම් උඩ යම් යම් ආශාවන් බලාපොරොත්තු වේතනා ප්‍රාර්ථනා ආදී මේ සිතේ ක්‍රියාකාරීත්වයක් ඇතිවෙනවා. ඒවායි සංස්කාර කියන්නේ - සකස් කිරීමක්. සිත තුළින් යම්කිසි සකස් කිරීමක් තියෙනවා. තමන්ට ඕන හැටියට පවත්වගන්න උත්සාහ කරනවා. ඊළඟට ඒවා පිළිබඳව වෙන්කොට දැනගන්න හිතක් තියෙනවා. අපි මේ හිත කියලා කියන එක විඤ්ඤාණ කියලා දක්වනවා. එකක් අනිකකින් වෙන්කරන ස්වභාවය. ඒ ලක්ෂණය තියෙනවා මේ හිතේ. ඒ විදියට මෙන් නම් ගොඩවල් පහ අතහරින්න අකමැතිකම නිසා මේවායේ ඇලී ගැලී දීර්ඝ කාලයක් අපි මමය, මාගේය කියලා සංසාරයේ ගමන් කරනවා. දැන් මෙතන කියවෙනවා ආත්ම ස්තෝහය - තමාට ඇති ඇල්ම මුලින් සිදුලන්න කියලා. මතුපිටින්ම තියෙන කොටස තමයි රූපය. රූපයට ඇති ඇල්ම. ලෝක සත්ත්වයා දීර්ඝ කාලයක් තමාගේ රූපයත්, අනුන්ගේ රූපත් පිළිබඳව සුභ සංඥාව ඇතිකරලා තිබෙනවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා ලෝකයා තුළ තිබෙනවා මේ විදියේ විපල්ලාස කියලා කියන විපරිත අදහසක්. අසුභ දේ සුභ හැටියට සලකනවා. කොයිතරම් ශරීරය තුළ අසුභ ද්‍රව්‍ය තිබුණත් කෙලෙස් නිසා ඒවා සුභ ආකාරයෙන් පෙනෙන ගතියක් තිබෙනවා. මෙන් නම් මේ සුභ සංඥාව කැඩීමටම තමයි සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේත් අර හිඤ්ඤාවට අසුභ භාවනාව දුන්නේ. නමුත් අතීතයේ තමන් සංසාරයේ පුරුදු කරගත්තු ඒ සුභ සංඥාව නිසා, ඒක අතහරින්න අකමැතිකම නිසා ඒ කමටහනට හිත ඇදුණේ නෑ. බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන්වහන්සේගේ ඒ ආසය අනුසය ඥාන යොදලා මේ හිඤ්ඤාවගේ සංසාර පෞද්ගලික ලිපිගොනුව

එළියට ගන්නා වගේ කල්පනා කරලා බැලුවා. මේ අතීතයේ මේකයි මේ හිඤ්ඤාවගේ ප්‍රවණතාවය, ලැදියාව, රුවිකක්‍ය කියලා ඒකට ගැලපෙන ආකාරයට නෙළුම් මලක් මවලා දුන්නා කමටහන හැටියට. නමුත් එතනත් විශේෂක්‍ය තිබෙන්නේ ඒක සජීව, ජීවත්වෙන එකක්, එහෙම නැත්නම් ප්‍රාණවත් එකක් හැටියටයි මවලා දුන්නේ. ඊළඟට ඒක මැලවෙන්න සැලැස්වීම තුළින් වටරවුමෙන් නැවතත් මේ ශරීරයේ ඇති අසුභ ස්වභාවයට සිත යොමු කලා. එතන පෙනෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ උපාය කොෂලයයි.

එයින් අපට තේරුම් යන්නේ විදර්ශනා භාවනාව මුදුන්පත් වෙන්නනම් දෙපැත්තක්ම සම්පූර්ණ වෙන්න ඕන බවයි. දැන් අපි හිතමු අසුභ භාවනාව ගැන. ඒකෙදී තමන්ගේ ශරීරයේ අසුභ බව සැලකීම පමණක් ප්‍රමාණවත් නෑ. අනිත් ශරීරත් - මගේ ශරීරය යම් සේද, අනිත් ශරීරත් එසේමයි.

යථා ඉදං තථා එතං - යථා එතං තථා ඉදං
අජ්ඣාතං ව බහිද්ධා ව - කායෙ ඡන්දං විරාජයෙ.

ඒ විදියට දක්වෙනවා. යම්සේද මේ කය අර කයත් එසේමය. යම්සේද අනිත් කය, මේ කයත් එසේමය. ඒ විදියට ඒවා පිළිබඳ සංසන්දනයක් ආශ්‍රයෙන් ඇතුළතත් පිටතත් - අජ්ඣාතං ව බහිද්ධා ව - ඇතුළත තමාගේ කය පිළිබඳවත්, බාහිර ශරීරයත් පිළිබඳවත් ඇති ඇල්ම අතහැරීමෙන් තමයි මේ විදර්ශනාව සම්පූර්ණ වන්නේ.

ඇතැම් කෙනෙකුට මේක තමාගේ කය පිළිබඳව සිත යොදවලා ආරම්භ කරන්න පුලුවන්. ඇතැම් කෙනෙකුට සමහරවිට අනුන්ගේ කයේ ඇති අසුභ ස්වභාවය ඉස්සෙල්ලා තේරුම් අරගෙන ඊට පස්සේ ඒක ආශ්‍රයෙන් තමන්ගේ කයට යොමුකරන්න සිද්ධවෙනවා. දැන් මේ හිඤ්ඤාව පිළිබඳ කථාන්දරයෙනුත් පේන්නේ ඒ විදියේ එකක්. ඒ වගේම ධර්මයේ තවත් කථාන්දර දක්වෙනවා එබඳු අවස්ථාවල්. බිම්බිසාර රජ්ජරුවන්ගේ බේමා බිසව ඉතාමත්ම රූපසම්පන්න නිසා රූප මදයෙන් මත්ව සිටියා. රූපයට තියෙන මාන්තය කොයිතරම්ද කියතොත් බිම්බිසාර රජ්ජරුවොම හඳු වේච්චනාරාමයේ වැඩ ඉන්න බුදුපියාණන් වහන්සේ දකින්නවත් ගියෙ නෑ. බුදුපියාණන් වහන්සේ රූපයේ අසුභ ස්වභාවය පිළිබඳව නිතර දේශනා කරනවා කියලා අහලා ඒක නිසා යන්න අකැමැති වුණා. බිම්බිසාර රජ්ජරුවෝ එක්තරා උපායක් යෙදුවා.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

වේච්චනාරාමය පිළිබඳ ගීත ගායනා කළා මේ බිසවට ඇහෙන ආකාරයට. ඒ විදියට උනන්දු කරවලා එක් දවසක් මේ බේමා බිසව බුදුපියාණන් වහන්සේ දකින්නට යනවා. යන අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාට ධර්මදේශනා කරනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේටත් පෙනුනා මේ බේමා බිසව සාමාන්‍ය කෙනෙක් නෙවෙයි දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ ශ්‍රාවිකාවන් අතර අග්‍රශ්‍රාවිකාවක් වන්නට ප්‍රඥවෙන් අග්‍ර තැනට එන්න පාරමී පුරපු කෙනෙක්.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේදී බේමා බිසවටත් වඩා රූපසම්පන්න ස්ත්‍රියක් තමන්වහන්සේට පවත් සලන ආකාරයක් මවලා පෙන්නවා. එතකොට බේමා බිසව බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ දේට නෙවෙයි කන් දුන්නේ. ඒ වෙනුවට අර රූපය දිහා බැලුවා මටත් වඩා ලස්සන කෙනෙක් නේද කියලා. එහෙම බලාගෙන ඉන්න අතරේ, බුදුපියාණන් වහන්සේ අර රූපය ක්‍රමක්‍රමයෙන් තරුණ වයසෙන් මහළු වයසට පත් කරලා ජරාවෙන් දිරාගෙන යන ආකාරයක් දක්වුවා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ තමයි බේමා බිසවට තමන්ගේ ශරීරය පිළිබඳවත් කළකිරීම් ඇතිවෙලා මාර්ගඵල ආදිය ලැබුවේ. ඔන්න ඔය විදියේ ප්‍රවෘත්ති ධර්මයේ තිබෙනවා. ඒක ආශ්‍රයෙන් අපට තේරුම්ගන්න පුළුවන් කොයි ආකාරයකින් නමුත් මේ රූපය පිළිබඳව කළකිරීම් ඇතිකරගතයුතුයි. ඇතැම් කෙනෙකුට ඒක පළමුවෙන් තමාගේ ශරීරය ගැන හිතලා, අනුන්ගේ ශරීරත් ඒ වගේ බව හිතන්න පුළුවන්. තවත් කෙනෙකුට බාහිර ශරීරයක තිබෙන පිළිකුල් ස්වභාවය ගැන හිතලා තමන්ගේ ශරීරයත් ඊට සමාන බව තේරුම් ගන්න පුළුවන්. එබඳු අවස්ථා කොතෙකුත් එදිනෙද ජීවිතයේ ලැබෙනවා.

කොයි ආකාරයෙන් නමුත් නැවත තමා ගැනත් හිතන්න ඕන. අනිත් ශරීර පමණක් මෙහෙම නෙවෙයි. ඇතැම් කෙනෙකුට තමාගේ ශරීරය ගැන පමණක් සිතීම නිසා ආත්ම ද්වේෂයක් වගේ දේකුත් ඇතිවෙනවා. සියදිවි හානි කරගන්න පවා හිතෙනවා. ඒ අර සමබරකම නැතිකම නිසා. ඒක සමබර වෙන්නනම් තමාගේ ශරීරය වගේම අනිත් ශරීරත් මෙහෙමයි කියලා හිතන්න ඕන - ඒක ධර්මතාවක් හැටියට. මේ අසුභ ස්වභාවය, මේ පිළිකුල් ස්වභාවය මේක මගේ ශරීරයට පමණක් නෙවෙයි අනිත් ශරීර වලටත් පොදු දෙයක් කියලා. එහෙම ඒ විදියට නොකළ නිසා කායගතාසනිය පිළිබඳව කළකිරෙන ආකාරයට භාවනා කළ සංඝයාවහන්සේලා පිරිසක් සිය දිවි හානි කරගන්න පවා පෙළඹුණු

බව ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. එබඳු අවස්ථාවල්වල බුදුපියාණන් වහන්සේ ආනාපානසතිය දීලා මේක සමහන් කළා. සම තත්ත්වයකට ගත්තා. ඔන්න ඔය විදියේ කථාන්දර වලින් අපට පේනවා මේ දෙඅංශයම සම්පූර්ණ වෙන්න ඕන රූපය ගැන කළකිරිලා රූපය අතහරින්න. අතහැරීම තුළින් තමයි මේ නිවන ලබාගන්න පුළුවන් වෙන්න. අතහැරීම කියලා කියන්නේ මේක විනාශ කරන එක නෙවෙයි මේකට තිබෙන ඇල්ම නැති කිරීමයි.

තවත් ක්‍රමයක් තිබෙනවා ධාතු මනසිකාරය කියලා. මේ මගේ ශරීරයත්, බාහිර දේවලුත් හැදිලා තිබෙන්නේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ධාතු වලින්. මෙතනත් එතනත් ඒ ධාතු වලින් හැදුණු දේවල් කියන අවබෝධයයි. වෙනස තිබෙන්නේ මේක සජීව. මේ ශරීරය පණ ඇති දෙයක්. ඊළඟට බාහිර දේවල් පණ නැති. මෙතනදී දැක්වෙනවා අර නෙළුම් මල පිළිබඳව කල්පනා කරලා, පණ නැති එකටත් ඒ විදියට ජරාවට පත්වීම බලපවත්වනවානම් අපේ ශරීරයට කොහොමද කියලා අර හිඤ්ඤාවහන්සේ හිතු බව. ඔන්න ඔය විදියට මේ කර්මස්ථානයට අදාල කාරණා රාශියක් අපට මේ කථාවෙන් මතුකරගන්න පුළුවන්.

මේ ගොඩවල් පහ පිළිබඳව සාමාන්‍ය ලෝකයා තුළ තිබෙන්නේ ඝන සංඥාවක්. ඝන සංඥාව කියලා කියන්නේ මේක එකක් හැටියට පේනවා. මේ රූපය මොහොතක් පාසා වෙනස් වෙනවා. නමුත් හිතට මේක දූනෙන්නේ එකක් හැටියට. මගේ රූපය කියලා ගත්තහම ඒකෙ වෙනස්වීම ගැන හිතන්නෙ නෑ. ඒ වගේම ඊළඟට වේදනාව. රූපය ආශ්‍රයෙන් වේදනාව. මේවාත් එකක් හැටියට ගන්නවා. ඒකට කියන්නෙ ඝන සංඥාව කියලා. විදර්ශනාව කියන්නෙ විශේෂ දැකීම. සමාධිමත් හිත අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය ඔස්සේ යම්කිසි කර්මස්ථානයකට යොමුකරනකොට ඒ කර්මස්ථාන අරමුණ ක්‍රමක්‍රමයෙන් එකක්ව තිබුණු එක රාශියක් හැටියට වැටහෙන්න පටන්ගන්නවා. එබඳු අවස්ථාවකට එන්න ඕන. ඒ විදියට දැකලා තමයි මේක අතහරින්න හිත යොමු වෙන්නෙ. මේවා බිඳි බිඳි යන දෙයක් හැටියට. බිඳි බිඳි යන දෙයක් අල්ලගන්න කෙනෙක් කැමති වෙන්නෙ නෑ. අල්ලගන්න එකත් එක්කම තමන් වැටෙනවා. ඒ තත්ත්වයත් පේනවා විදර්ශනාවෙදී. පළමුවෙන්ම කරන්නෙ ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙක දැකීමයි. ඒකට උදයව්‍යය කියලා කියනවා. ඒවා එදිනෙදා ජීවිතයේ තමන්ට අත්දකින්න පුළුවන් දේවල්.

බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ අනිත්‍යතාව අත්දකින්න කියන්නේ තමන්ගේ රූපය ගැන, මේ රූපය මේ විදියට ඇතිවෙනවා. මේ විදියට නැතිවෙනවා. මේක ඒ ඒ මට්ටමෙන් තමන්ට තේරුම්ගන්න පුළුවන්. තමන් ආහාර ගන්න යන අවස්ථාවෙන් ඒ ආහාරයෙන්, ඒ ගත්තු ආහාරයට යන කල දසාවත් බලන්න පුළුවන්. ඊළඟට මේ ආශ්වාසය එක්කම එන ප්‍රශ්වාසය. මේක හෙලන්න සිද්ධවෙනවා. මේ විදියට මේ කය තුළ මේ ක්‍රියාකාරීත්වය ආශ්‍රයෙන් අපට තේරුම්ගන්න පුළුවන් මේ රූපයේ අනිත්‍ය ස්වභාවය. ඒ විදියට ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් ගැන හිත යොදන්න යොදන්න, ඒකත් ගැඹුරු වෙන්න ගැඹුරු වෙන්න ඊළඟට පේනවා මේක ඇතිවෙනවාටත් වඩා ඉක්මනින් බිඳිලා යන ආකාරයක්. ඒ තරමට බිඳීමට හිත යනවා. ඒ බිඳෙන දේ එක්කම හිතත් බිඳෙනවා පේනවා. ඇයි හිතෙන් නේ මේ අරමුණු අල්ලන්නේ. ඒ අරමුණ බිඳෙනකොට හිතත් බිඳෙනවා. අන්න ඒ තුළින් තමයි කෙනෙකුට භය, මේ සංසාරය පිළිබඳ භය ඇතිවෙලා තවදුරටත් මේ සංසාරයේ ගමන් කිරීමට ඇති ආශාව ඒක තුනී වෙලා මාර්ග ඥාන දක්වා මේ සිත ගමන් කරන්න. ඔන්න ඔය ආකාරයට බුදුපියාණන් වහන්සේ විදගීනා මාගීය දක්වනවා. සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන්නේ අර සමථ භාවනාවෙන් ලැබෙන සැපයේ ඇලී සිටීමයි. අර හික්කුවත් විදර්ශනා උපදෙස නැත්නම් ඒ ධ්‍යාන ක්‍රීඩා කර කර ඉන්නවා. ඒකත් උසස් සැපයක් තමයි. නමුත් නියම සැපය, ශාන්තිය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ මේ මුළු මහත් සංසාරයෙන් මිදීම තුළින් ඇතිකරගන්න ඒ සංසිදීමයි.

රූපයට ඇති ආශාව, වේදනාවල්, ඊළඟට සංඥාවල් පිළිබඳව හැඳිනීම, මේ එක එකක්ම ගැඹුරින් වටහාගන්න පුළුවන් අවස්ථාවක් එනවා. ඊළඟට හිත තුළ තිබෙන වේතනාවල්. මේ හැම එකක්ම ඇතිව නැති වෙන ස්වභාවයෙන් යුක්ත දේවල්. ඊළඟට මේ හිතයි කියලා කියන එකත් මගේ කියලා ගන්න බෑ. කොයිතරම්ද කියතොත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ ශරීරයටත් වඩා ශීඝ්‍රයෙන් හිත වෙනස් වෙනවාය, ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වෙන එකක්ය මේ හිත කියන එක. මගේ හිත කියලා කිව්වට වෙනස්වන වේගයට උපමාවකුත් දෙන්න බැරිය කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා. ඔය විදියට රූප, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ඒ පංචස්කන්ධය පිළිබඳවම ඇති ඇල්ම දුරු වෙන, එහෙම නැත්නම් තුනී වෙන ආකාරයකට සිතූම් පැතූම් පවත්වන්න එදිනෙදා ජීවිතයේ පුරුදු වෙනවානම් කෙනෙකුට මේ නිර්වාණය ඇත නෙවෙයි. ඒක තමා බුදුපියාණන් වහන්සේ, මේ තමා

ළඟම තිබෙන සත්‍යයයි, නිවනයි මේ ලෝකයා නොදකින්නේ කියලා ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ.

ඉන් අපට ජේතවා මේ අපි කමටහන් හැටියට ගන්න දේවල්, මේවා වියදම් යන දේවල් නෙවෙයි. තමා ළඟම තිබෙන දේවල්. මේවා ආශ්‍රයෙන්මයි අපි නිවනට හිත යොමු කරන්න ඕන. ඒ සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේ ලෝකය කියලා හඳුන්වන එක තුළ ලෝක රාශියක් තිබෙනවා. ක්‍රීඩා ලෝකය, සිනමා ලෝකය, සාහිත්‍ය ලෝකය නාට්‍ය ලෝකය කියලා නානාප්‍රකාර ලෝක තිබෙනවා. ඒ වගේම අපට කියන්න පුළුවන් භාවනා ලෝකය කියලා එකකුත් තියෙනවා කියලා. මේ අනිත් හැම ලෝකයකටම වඩා විසිතුරුයි මේ භාවනා ලෝකය. මේ භාවනා ලෝකයට ඇතුළු වෙන්නේ කමටහන් දෙරටුවෙන්. කමටහන් කියලා කියන්නේ භාවනා මාතෘකාව - කර්මස්ථානය. තමන් නිවන් බලාපොරොත්තු වෙනවානම්, එහෙම නැත්නම් අර සාමාන්‍ය ලෝකයාගේ සිතූම් පැතුම් වලට වඩා උසස් ඒ භාවනාමය වශයෙන් යම් යම් සංසිද්ධි සැප ආදිය බලාපොරොත්තු වෙනවානම් මේ කර්මස්ථාන කියලා කියන ඒ භාවනා මාතෘකාවක් ඊට නිසි කෙනෙකුගෙන් ලබාගෙන ඒක පුරුදු කරන්නට ඕන.

කිසිම ශ්‍රාවකයෙකුට නැති ආසය අනුසය ඥානය ඉහළම මට්ටමෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේට තිබුණා. ඒ එක් එක් පුද්ගලයා ගැන හිත යොදනවාත් එක්කම බුදුපියාණන් වහන්සේට ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ සාංසාරික පැවැත්ම තුළින් දියුණු කරගෙන ආපු ශක්තීන්, ප්‍රවණතාවන්, රුවි අරුවිකම්, ඒ අවස්ථාවේ ඒ පුද්ගලයාගේ හිත තුළ සැඟවී තිබෙන තත්ත්වයන්, ඒ හැම එකක්ම පෙනී යනවා. මේ කාලයේ පරිගණක යන්ත්‍ර ගැන බොහෝ දෙනා පුදුම වෙනවා. නමුත් මේ මනුෂ්‍යයා විසින් නිපදවන කිසිම නිෂ්පාදනයකට වඩා පුදුම දේ තමයි ඒ නිපදවන හිත. අන්න ඒ හිත තේරුම් ගැනීමටයි මේ භාවනාව උපකාර වෙන්නේ. එතකොට මේ ආසය අනුසය ඥානය තුළින් බුදුපියාණන් වහන්සේ එක් එක් කෙනාගේ පෞද්ගලික ලිපිගොණුව එක මොහොතකින් එළියට අරගෙන ඒකට ගැලපෙන ආකාරයට විසඳුම දෙනවා. ඒ විදියට තමයි කමටහන් දෙන්නේ.

ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට ඒ අභිඥානාභිනිටත් සීමිත ශක්තියක් තිබෙනවා ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ අතීත ජීවිත අනුව කල්පනා කරලා වර්තානුකූලව කර්මස්ථාන දෙන්න. වර්තානුකූලව

කර්මස්ථානයක් දුන්නොත් වැඩ ඉක්මන්. එහෙම නැත්නම් අර හික්කුවට වුණා වගේ බොහෝවිට ප්‍රමාද වෙන්න පුළුවන්. කොයි ආකාරයකින් නමුත් කර්මස්ථාන දෙරටුවෙන් යම්කිසි කෙනෙක් භාවනා ලෝකයට ඇතුල් වුණා නම් එතන ඉඳලා දියුණු මාර්ගයේ ගමන් කරනවා. ඊළඟට සමථ වශයෙන් අර කියාපු ධ්‍යාන තත්ත්ව වලට පැමිණීමෙන් ඉතාමත්ම සියුම්, ලෝකයාගෙන් වෙන්වුණු, පංච කාම සම්පත්තියෙන් වෙන්වුණු ඉතාමත්ම උතුම් සැප විදින්න පුළුවන් වෙනවා.

ඊළඟට ඊටත් වඩා ඉහළ එක තමයි මුළු මහත් සංසාරයෙන්ම මිදීම් වශයෙන් ලැබෙන ඒ සෝවාන් ආදී මාර්ග එල තත්ත්ව වලට පැමිණීම. මේ මාර්ගයයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළේ. අනිත් කිසිම ශාස්තෘත්වහන්සේ කෙනෙකුට බැරවුණ විදියේ කාරණයක් තමයි මේ සංසාරයෙන් අත් මිදීම. මොකද මේ සංසාර ගමනේ ඇති භයානකත්වය බුදුපියාණන් වහන්සේ බොහෝ අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. යටත් පිරිසෙයින් සෝවාන් මාර්ග එලයවත් නොලැබූ කෙනා, කොයි වෙලාවේ, අතීතයේ තමන් කරන ලද කර්ම නිසා හෝ මේ ජීවිතයේ කරන ලද පාප කර්ම නිසා හෝ සතර අපායට යයිද කියන්න බෑ. අන්න ඒ විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙනවා. ඒ විදියේ භයානක තත්ත්වයක්. ඒක නිසා බුද්ධෝත්පාද කාලයක මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවය ලැබුවානම් විශේෂයෙන්ම විදර්ශනා භාවනාවට තැන දිය යුතුයි. සමථය විදර්ශනා භාවනාවට පාදක කරගෙන ධ්‍යාන ආදී තත්ත්වවලට හිත තැන්පත් කරගැනීම කළ හැකියි. තමන් දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ වඩන ලද ඒ ශක්තීන් අපතේ යන්නෙ නෑ.

ඒ හික්කුව පන්සියයක් ආත්ම භාවවල රන්කරුවෙක් හැටියට සිත යොමු කළේ රත්තරන් කැබැල්ලටයි. රන්කරුවෙක් යම්කිසි ආභරණයක් සකස් කරනකොට රත්තරන් කැබැල්ලකින්, ඒකට කොයි තරම් අවධානයක් යොමු කරනවද? ඒ වගේම ගලින් යම්කිසි ප්‍රතිමාවක් නෙලනවා. එබඳු අවස්ථාවල යම්කිසි සමාධියක් යොදනවා. සංසාරයේ අපේ මේ ක්‍රියාවලින් ජනිත වෙන ශක්තීන් එකක්වත් අපතේ යන්නෙ නෑ. ඒ හැම එකක්ම සිතේ තැන්පත් වෙනවා ඉතාම සියුම් ආකාරයකින්. දැන් ඔය පරිගණක යන්ත්‍ර ආදිය ගැන බොහෝ දෙනා පුදුම වෙනවා. ඒකත් යම්කිසි ද්‍රව්‍යයක්. නමුත් ඒ ද්‍රව්‍ය ඇති වුණේ අද්‍රව්‍යමයවු සිතේ. ඒ සිතේ ගැබ්වෙලා තියෙනවා දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ අපි කළ හොඳත්, නරකත්. අපි ඇතිකරගත්තු ශක්තීන්. අපේ දුර්වලකම්. මේ හැම එකක්ම

මේ විත්ත සන්තානයේ තිබෙනවා. එතකොට අපට ඕන කරන්නෙ මොකක්ද? මේ හොඳ පැත්ත මතුකරලා, මේ සංසාරයෙන් මිදෙන එකයි. එතකොට කමටහන් දෙරටුවෙන් ඇතුල්වෙලා, නිවන් දෙරටුවෙන් නික්මෙන්න නම් මෙන්න මේ භාවනා ලෝකයට ඇතුල්වෙන්න ඕන. නොයෙකුත් ලෝක විසිතුරු ආකාරයෙන් මේ සමාජයේ පෙන්නුම් කරනවා. නමුත් අපි ඒවාට රැවටෙන්න නරකයි බෞද්ධයින් හැටියට. අපේ සාරධර්ම, අපේ වටිනාකම් පිළිබඳව නැවත සලකලා බලලා අතීතයේ අපේ බෞද්ධ මුතුන් මිත්තන් කොයි විදියටද ජීවිතය ගත කළේ. මේ අරුමෝසම් දේවල් ලෝකයේ කොපමණ තිබුණත් බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය අමතක නොකළ නිසා තමයි යම්කිසි විපතක් පැමිණි හැටියේ ඉබේම අනිච්චං, දුක්ඛං, අනත්තා කියවෙන්නේ. නමුත් ඒ වචන මාත්‍රය නෙවෙයි එතන තියෙන්නේ. දැන් කාලේ නම් සමහරවිට ඒවා කියවීම් පමණකින් ඒක භාවනාවයි කියලා හිතන කොටසකුත් සිටිනවා. ඒ අතීතයේ මුතුන් මිත්තන්ට දීර්ඝ කාලයක් තමන් අවට තිබෙන ගස් කොළො, මේ ගලන ගඟ, මේ අවට තිබෙන දේවල් වෙනස් වෙන ආකාරයත්, තමන්ගේ ශරීරය වෙනස්වෙන ආකාරයත් පිළිබඳව හිත යොදන පුරුද්ද තිබුණා. ඒක නිසා ඔවුන් භාවනාමය ජීවිතයක් ගත කළේ එදිනෙදා ජීවිතය සාමාන්‍ය විදියට ගත කරන හැටියට පෙනුනාට.

කොයි හැටි නමුත් අපිත් කල්පනා කරන්නට ඕනෙ ලෝකෙ කොයිතරම් ඉක්මනින් වෙනස් වුණත් අපේ ජීවන රටාව පිළිබඳ නව ඇගයුම්, නව වටිනාකම් ඇතිකර ගැනීමට. 'කර්මස්ථාන' කියන්නේ 'වැඩපොළ' කියලා කියන්න පුළුවන්. තමන්ගේ නිවන සඳහා එහෙම නැත්නම් මේ උතුම් තත්ත්ව ලබාගැනීම සඳහා උපකාර වෙන වැඩපොළක් තමයි යම්කිසි කර්මස්ථානයක්. මේක අර හික්‍ෂුවට කසින භාවනා වශයෙන් - ලොහිතකං - රතුපාට නෙළුම් මලක්. කෙනෙකුට කෙස් ගහක් වුණත් ප්‍රමාණවත් වෙන්න පුළුවන් සුදුසු කමටහන. ඒ විදියට සිත තැන්පත් කරගෙන, ඒ තැන්පත් කරගත්තු සිත අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණයට යොමු කරලා තමයි මාර්ගඵල අවබෝධය ලබාගන්න පුළුවන් වන්නේ. ඒ විදියට කල්පනා කරලා බලනකොට මේ ධර්ම මාර්ගය ඉතාමත්ම කුඩා දරුවෙකුට පවා ආරම්භ කරන්න පුළුවන් විදියටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරලා තිබෙන්නේ.

පින්වතුන් දන්තවා පින්කම් තුන් වර්ගයක් ගැන කියවෙනවා. දන, ශීල, භාවනා කියලා. මේ කාලයේ දන් දීම කියන එක කරන්නෙ මොකටද, දෙනවා වගේ සිය දහස් ගුණයක් ඊළඟ ආත්මයක ලබාගන්න. එහෙම නැත්නම් දිව්‍ය ලෝකයේ යන්න. එබඳු ආනිසංස තිබෙන බව ඇත්ත. නමුත් ඒක නෙවෙයි පරමාර්ථය විය යුත්තේ. සංසාරය ගැන සංවේගයක් යම්කිසි කෙනෙක් ඇතිකර ගන්නානම්, මේ සසරින් මිදීම අවශ්‍යයි කියලා හිතුවානම්, අර සුළු දෙයක් දන් දෙන අවස්ථාවේ පවා හිතන්න තිබෙන්නෙ දිව්‍ය ලෝක සැප නෙවෙයි. ඒවාත් අනිත්‍යයි. දිව්‍ය ලෝකේ ගියත් නැවත පාප කර්මයක් මතු වුණ හැටියේ - එතන සමහරවිට දෙවියන්ගේ ශරීර ඉතාම සියුම් නිසා ඇතිවන අකුසල් සිතක් වුණත් ප්‍රමාණවත් ඒකෙන් ගිලිහිලා, චුතවෙලා අපායට වැටෙන්න. අන්න ඒ විදියේ භයානක තත්ත්වයක් දිව්‍ය ලෝකවල තියෙන්නෙ, ලස්සනට තිබුණට මොකද. ඒක නිසා දෙව්ලොව සැපත් ලොකු දෙයක් නෙවෙයි. ඒක ආනිශංස වශයෙන් ලැබෙනවා. වැරදිලා ගියොත් දිව්‍ය ලෝකෙ යනවා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන්ම අපි උත්සාහ කරන්න ඕනෙ දනයක් දෙන අවස්ථාවේ පවා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ ආකාරයට, මේක අර අලෝභ සිත, එහෙම නැත්නම් මේකෙ ඇති තණ්හාව ඉවත් කරගැනීමේ අදහස, අර ආත්ම ස්නේහය ඉවත් කිරීමේ අදහස - අන්න ඒක මුල් කරගෙනයි ඒ දනාදී පින්කම් පවා කරන්නට ඕන.

දනය පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා 'විත්තාලංකාර විත්තපරිකකාරසං. දනං දෙනි' කියලා. ගැඹුරුම පරමාර්ථය හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ සිත අලංකාර කරගැනීමටත් - පිරිකර කියලා කියන්නේ යමෙකුට උපකාර වන දේවල්. හේතු කාරක වන දේවල්. එතකොට හිත දියුණු කරගැනීම සදහාත් දන් දීම තමයි උතුම්ම පරමාර්ථය. ඒ විදියට කල්පනා කරලා බලනකොට අපි බත් හන්දක් බෙදනකොට පවා එහෙම නැත්නම් දෙන දෙයක් දුගී මගී යාවකාදීන්ට හෝ සංසයා වහන්සේලාට හෝ පූජා කරන අවස්ථාවේදී පවා හිතන්න තිබෙන්නේ මට මේ අලෝභ වෛතසිකය තුළින් තණ්හාව අතහැරීමට ශක්තිය ලැබේවා. ආත්ම ස්නේහය - තමාට ඇති ඇල්ම නිසා තමයි ලෝකයා මේ හැමදේම මමය, මාගේය කියලා අල්ලගෙන ඉන්නෙ. ඒවායෙන් මිදෙන අවස්ථාවේ බොහෝවිට කෙනෙකුට ඇති වෙන්නේ ලෝභයයි. පසුතැවිල්ලයි. තුන් සිත පහද දන් දෙන පුද්ගලයා කරන්නෙ මොකක්ද, ඒ හිත ගැන සැලකිල්ලෙන් දන් දෙනවා. ඒ දන් දීමනාව

පිළිබඳව පසුතැවිල්ලක් නැතුව. මෙයින් වුණ ආනිශංසය නැවත ඊළඟට වඩා සිය දහස් ගුණයක් ලැබීම නොවෙයි, දෙවිලොව යාම නොවෙයි, මගේ හිතේ තිබුණු ඒ ලෝභය නැත්නම් තණ්හාව කියන අකුසල ධර්මය මදක් තුනී කරගන්න මේ හොඳ අවස්ථාවක් ලැබුණා කියලා එහෙම හිතන්නට ඕන. ඒක තමයි දන් දීම පිළිබඳව ඇතිකරගතයුතු ගැඹුරුම ප්‍රාර්ථනය.

අන්න එහෙම හිතන කෙනාට මේ ආත්ම ස්නේහය තුනී කරගන්න නොයෙකුත් අවස්ථා තිබෙනවා එදිනෙද ජීවිතයේ. තමන් පරිභෝග කරන දෙයක්, තමන් පාවිච්චි කරන දෙයක් දුගී මගී යාවකාදීන්ට හෝ තුනුරුවන් විෂයෙහි හෝ පරිත්‍යාග කරන, පූජා කරන අවස්ථාවල්වල හිත දිහා බලන්න ඕන. කලින් මේකට මගෙයි කියලා මං හිතාගෙන හිටියා. දන් මේක මගේ නෙවෙයි. දෙන අවස්ථාවේ මං මේකෙන් වෙන් වුණා. ඒ ආකාරයට දීම තුළින් සැනසීමට පුරුදු වෙන්න ඕන. අර කියාපු සංසිද්ධිමට ශාන්තියට පුරුදු වෙන්නට ඕන.

ඒ වගේම තමයි ශීලයත්. ශීලය කියලා කියන එකත් දන් සමහරවිට පෝය දවසට ගත යුතු දෙයක්, එහෙම නැත්නම් සංඝයා වහන්සේලා ඉදිරිපිට කියයුතු දෙයක් වගේ සාමාන්‍ය වාරිතු මාත්‍රයක් හැටියට හිතන යුගයක් මේක. ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනකොට ශීලය උපකාර වෙනවා භාවනාවට. මොකද යම්කිසි කය, වචනය පිළිබඳ හික්මවීමක් තුළින් තමයි සිත හික්මවා ගන්න පුළුවන් වන්නේ. කය, වචනය හික්මවා ගැනීමේ ක්‍රමයයි මේ ශීලය කියන්නේ. පංච ශීලය හෝ ආජීව අට්ඨමක ශීලය හෝ අනිත් උසස් ශීල හෝ මේ ශීලය සමාදන් වීමෙන්, ශීලය රැකීමෙන්, භාවනාවට මම පදනම සකස් කරගන්නවා කියන ඒ හිතුවිල්ලයි තියෙන්න ඕන. සාමාන්‍යයෙන් සංසාරයේ මා කැමති දේවල් තමයි සතුන් මැරීම, හොරකම් කිරීම, කාම මිථ්‍යාචාරය, බොරුකීම, කේලාම් කීම, පරුස වචන කීම, කිසිම එලොව මෙලොව දෙලොවටම නැති වචන කීම ආදිය. මේවා මා කැමති දේවල්. 'මමයි', 'මගෙයි' කියන අදහස මේ සංසාරයේ යාමට හේතුවන කාරණා. ඒක අපට භේනවා මේ තිරිසන් සතුන්ගෙන්. තිරිසන් සතුන් කියලා කියන්නේ පිට අය නෙවෙයි, දීර්ඝ කාලයක් අපිත් ඒ තත්ත්වල ඉඳලා තිබෙනවා - තිරිසන් ජේත, යක්‍ෂ ආදී තත්ත්වල. එබඳු ඒ සත්ත්වයින්ගේ සිත් ක්‍රියාකරන ආකාරය අපි දන්නවා, ඉතාම පහත්. අපිත් ඒ තත්ත්වලට

යාමට ලැස්ති වීම නොවෙයි කළ යුතුවන්නේ. ඊට වඩා උසස් තත්ත්වයකට ගැනීමටයි ශීලය කියලා තියෙන්නේ.

ශීලය තුළින් කරන්නේ ඒ ආත්ම ස්නේහය තුනී කිරීමයි. දැන් තමා හිංසාවට අකමැතිව සිටිද්දී අනුන්ට හිංසා කරනවා. ඒ කරන්නේ තමුත් ඒකෙන් සැපයක් බලාපොරොත්තුවෙන්. විනෝදය සඳහා හෝ තමාගේ ආහාරය සඳහා හෝ නොයෙකුත් හේතූන් නිසා. එතන ආත්මාර්ථකාමීත්වයයි තිබෙන්නේ. ආත්ම ස්නේහයයි තිබෙන්නේ. ඒ වගේම තමයි භොරකම් කරන්නෙන්. අනෙකුත් අකුසල් කරන්නෙන්. බොරු කියන්නෙන්. ඒ හැම එකක් තුළම තිබෙන්නේ තමා කියලා ගත්තු සංකල්පයට ඇති ඇල්මයි. මෙන්න මේ ආත්ම ස්නේහය තුනී කිරීමට එතකොට ශීලය උපකාර කරගන්න පුළුවන්. ඊළඟට ඊටත් වඩා ඉහළම මට්ටම තමයි භාවනාව. ඒ භාවනාවේදී කරන්නේත් - ලෝකයෙන් වෙන් වෙන්න කෙනෙක් කැමති නෑ සාමාන්‍යයෙන්. දැන් මේ අවස්ථාවේ මේ ශාලාවට රැස් වුණේ කී දෙනාද? වෙන නොයෙකුත් කටයුතුවල යෙදෙන අය ඊට වඩා සිය දහස් ගුණයකින් වැඩියි. ඒවා නිවනට උපකාර නොවෙන දේවල් වෙන්න පුළුවන් බොහෝවිට. මේ විදියට ලෝකයේ නොයෙකුත් ආරාධනා - සිතමා ශාලාවල, නොයෙකුත් නාට්‍ය ශාලාවල, තවත් නොයෙකුත් විනෝද ක්‍රීඩා ශාලාවල කෙරෙන ආරාධනා ප්‍රතික්‍ෂේප කරලා මෙතනට ඇවිත් පැයක් හෝ ගතකරන්න ශක්තිය ලැබෙන්න අතහැරීමක් අවශ්‍ය වෙනවා, භාවනාව සඳහා.

පළමුවෙන්ම කර්මස්ථානයක සිත රඳවාගන්න. ඒකට භාවනාරාමනාව කියලා කියනවා. භාවනාවට ඇලීමක් ඇතිකරගන්න ඕන. ඒක මූලික රුචිකත්වයක්. ලෝකයේ වැඩිපුරම පවතින්නේ ඉතාම පහත් රුචිකත්වයක්. මහා ගාලගෝට්ටිවලට කැමති ලෝකයක්. ඒවාට ටික ටික අකමැත්තක් ඇතිවෙලා ඊළඟට ගී සිංදු ආදියට පමණක් කැමැත්ත එනවා. තවත් ඇතට යනකොට ඒවායෙන් ඕලාරික ස්වභාවය ගොරෝසු ස්වභාවයක් වැටහිලා ඊළඟට සංසිදීම, ශාන්ත බව, නිශ්ශබ්දතාව, නිහැඬියාව ප්‍රිය කරන්න පටන් ගන්නවා. අන්න එබඳු ලෝකයකටයි භාවනා ලෝකය කියලා කියන්නේ. ක්‍රම ක්‍රමයෙන් අර පහත් තත්ත්වයෙන් මිදිලා, තිරිසන් යක්‍ෂ ප්‍රේතාදීන්ට පොදු ඒ රුචිකත්වයෙන් මිදිලා, උසස් රුචිකත්වයක් ඇතිකරගැනීමයි. ඒකට උපකාර වන දේ තමයි කර්මස්ථානය කියලා කියන භාවනා මාතෘකාව. ඒක යම්කිසි ගුරුවරයෙකුගෙන් ගෞරව පූර්වකව භාරගන්නාතම ඒක අනුව තමන්ගේ

එදිනෙද ජීවිත හැඩගස්වගන්නකොට අපේ මාතෘකා ගාථාවේ සඳහන් කළ ශාන්තිය කියන වචනය හඳුනාගන්න අවස්ථාව සැලසෙනවා, නියම සංසිද්ධිම කුමක්ද?

දියුණුයි කියන සමාජයත්, නොදියුණුයි කියන සමාජයත් දැන් පංචේන්ද්‍රියන්ට වහල් වෙලා ඒවා පිනවන්නට මේ වාණිජ ලෝකයෙන් ඉදිරිපත් කරන නොයෙකුත් දේවල් ඔස්සේ, මිරිගුවක් ඔස්සේ වගේ දිවීමයි කරන්නෙ. දියුණු සමාජය ඒවා සීමාන්තිකව ප්‍රයෝජනයට අරගෙන අන්තිමට ජීවිතය විනාශ වෙනතාක් ඒවායේ ඇලී ගැලී පංච කාම සම්පත්තිය වෙනුවෙන් ජීවිතය පූජා කරනවා. ඊළඟට එබඳු සැපසම්පත් නැති අය අර කියාපු තත්ත්ව, ඉලක්ක කරගෙන ඒ පංචකාම සම්පත්, ඒ සැප සම්පත් ලැබීම සඳහා වෙහෙස මහන්සි වෙලා දඩිය මුගුරු දමාගෙන ණය තුරුස් වෙලා ඒවා සඳහා රැ දවල් හිතමින්, නිදි මරමින්, සිහින දකිමින් ජීවිතය විනාශ කරගන්නවා. එතකොට ඒ වෙනුවට භාවනායෝගියා කරන්නෙ මොකක්ද, වාමි දිවි පැවතුම්, උසස් සිතූම් පැතුම් කියන සංකල්පය ඇතිකර ගන්නවා. අර කියාපු ආටෝප සාටෝප විලාසිතා ලෝකයෙන් ඉවත් වෙලා, ඒ වෙනුවට මේ පින්වතුන් පොහොය දවසට කරන්නා වගේ වාමි ඇඳුමකින්, වාමි ආහාරපාන වලින් යුක්තව ඒ හැම එකකින්ම අල්පේච්ඡතාවට පුරුදු වෙලා, ලද දෙයින් සතුටු වීමට පුරුදු වෙලා අර ඇස්, කන්, නාසාදී ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් එන අරමුණුවල, ප්‍රබලතාවයෙන් මදක් හරි මිදිලා සිත සන්සුන් කරගන්න උත්සාහවත් වෙනවා කර්මස්ථානයක් අනුව. ඒ විදියට තමයි එතකොට භාවනා ලෝකයේ පැවැත්ම.

භාවනා ලෝකය කියන එක අර ලෝකයා හිතන ඒ විසිතුරු ලෝකය තරම් එක පාරටම අඳුනගන්න බෑ. මේක තුළ තිබෙන ශක්තිය, තමන්ගේ ජීවිතයට උපකාර වෙන ප්‍රමාණය කොයිතරම්ද කියතොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ නිතරම වගේ මේ පිළිබඳ අප්‍රමාද වීමේ වටිනාකම දක්වලා තිබෙනවා. අප්‍රමාදව මේ භාවනා මාර්ගයට ඇතුල් වෙන්න කියලා. මොකද හැමදම මේක කරන්නත් බෑ. මේක කරන්න අවස්ථාව ලැබෙන්නේ නෑ. බුද්ධාත්පාද කාලය දුර්ලභයි. මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවය දුර්ලභයි. ඒ වගේම ඒ ක්‍ෂණ සම්පත්තිය කියලා කියන මේ කාරණාවලින් ප්‍රයෝජන ගන්න පුළුවන් අවස්ථා, ඒවාට උපකාර කරන අය, ඒවාට නිසි ධර්මය ඇසීම ආදී අවස්ථා ඉතාම දුර්ලභයි. ඒක නිසා යම්කිසි අවස්ථාවක ඒවා දැනගන්නට ලැබෙනවානම් මේ භාවනා ලෝකය

හඳුනාගන්න හැම කෙනෙක්ම උනන්දු විය යුතුව තිබෙනවා. ඒ භාවනා ලෝකයේ එක පක්‍ෂයක් තමයි අපි අර සඳහන් කළේ අර ධ්‍යාන ක්‍රීඩා කියන එකෙන්. ඒකත් සාමාන්‍ය ලෝකයාට විඳින්න බැරි තරම් ඉතාමත්ම උසස් සැපයක්. බුන්ම සැපයක් වගේ දෙයක් ඒ ධ්‍යාන තත්ත්ව ලබාගත්තු අය ලබනවා. මෙලොවම බුන්ම සුව ලබනවා. ඊටත් වඩා ඉහළ එකක් තමයි ඒ භවයෙන් මිඳීම වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන ඒ ශාන්ත සංසිදීම. අර තණ්හාව මුලිනුපුටා දැමීමේ අවස්ථාව.

කෙනෙකුට මේවා අතහරින්න බැරිවෙන්නෙ මොකද දැඩිව ගත්තු මම කියන අදහස නිසා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරන මාර්ගය මොකක්ද? තමන්ටම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න අරිනවා මේ 'මම' කියන අදහස අවිද්‍යාවක් - වැරදි අදහසක් බව. ඊළඟට මේ මාගේය කියලා ගත්තු දේවල් එකකවත් ඇත්ත වශයෙන්ම තමන්ගේ වසයේ පවත්වන්න බැරි බවත් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න සලස්වනවා. එහෙම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වන්නේ අර සිතේ මනසිකාරය යෙදවීමෙන්. භාවනා මනසිකාරය යෙදවීමෙන්. මෙනෙහි කිරීම තුළින්. යම්කිසි යෝගාවචරයක් මේ භාවනා මාර්ගයට යොමු වුණානම් ඒ යෝගාවචරයා ක්‍රම ක්‍රමයෙන් තේරුම්ගන්නවා මේ මගේ රූපය කියලා අපි බොහොම ඇලුම් කරන මේ රූපය ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් ජරාවට පාත්‍ර වෙනවා. අපටත් හිතන්න බැරි තරම් වේගයෙන්.

ඒ වගේම මේ රූපය මේ තත්ත්වයෙන් තබාගැනීම සඳහා කොයිතරම් දුක් ගැහැට විඳින්න සිද්ධ වෙනවද. මේක දුකක් කියලා තේරෙනවා. ඒ ඔක්කොම මගේ කියලා ගන්න බෑ. මේක ඇතුළේ කී දෙනෙක් පදිංචි වෙලා ඉන්නවද පණුවන් ආදී? ඔය විදියට මේක තමන්ගේ වසයෙහි පවත්වන්න බැරි ස්වභාවයක් තිබෙනවා. ලෙඩ වෙනකොට මේක ලෙඩ වෙන්න එපා කියලා තමන්ට නවත්වන්න බෑ. ඒ රූපය. ඊළඟට වේදනාවලුත් එහෙමයි. සැප වේදනාව එනවා. ඒක නිත්‍ය නෑ. ඒක ගියා. ඊළඟට දුක් වේදනාව එනවා. මේ වේදනා - සැප, දුක් පමණක් නෙවෙයි මධ්‍යස්ථ වේදනාව - මේ හැම එකක්ම අනිත්‍ය බව, මේවා වෙනස් වෙන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළා. ඒක නිසා වේදනාවන් වලට තිබෙන ආසාවත් ක්‍රම ක්‍රමයෙන් මේ භාවනායෝගියා ඉවත් කරන්න උත්සාහ කරනවා. ඒකත් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නවා මේවායේ දුක් ස්වභාවය. ඊළඟට සංඥාවල් හැඳිනීම්. ඒවායේ ඇති රැවටිලි ස්වභාවයයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර මිරිඟුවට උපමා

කළේ. හැම දෙයකම තිබෙන්නේ වර්ණයත්, සංඛ්‍යාත කියලා කියන හැඩරුවත්. මේ යම් යම් පාට ගාලා මේක යම් හැඩරුව ඇතිව ඉදිරිපත් කළහම ලෝකයා රැවටෙනවා. ඒකෙ මිරිඟු ස්වභාවයක් තිබෙනවා. එතකොට ඒ සංඥාව.

ඊළඟට සංස්කාර කියලා කියන අපේ සිත් තුළ නිරන්තරයෙන් ඇතිවෙන වේතනාවල් ඉතාමත්ම සියුම් ආකාරයෙන් ඇතිවෙන ආසාවල් වේතනාවල් ප්‍රාර්ථනාවල් බලාපොරොත්තු. මේ හැම එකක්ම හිත ඇතුළේ තියෙන ඉතා ශීඝ්‍රයෙන් කෙරෙන සකස්වීම් රාශිය. මේකත් දුකක් හැටියට වැටහෙන අවස්ථාවක් තිබෙනවා. මේවා භාවනා මනසිකාරය සියුම් වෙන්න සියුම් වෙන්න හැම කෙනෙකුටම අත්දකින්න පුළුවන් දේවල්. සංසාරයේ මේවා දීර්ඝ කාලයක් දියුණු කළ කෙනාට ඉතාම ඤාණිකව අර හිඤ්චට වගේ ඒ කියාපු තත්ත්ව ලබාගන්න පුළුවන්. ඒක බණ ඇහූ පමණකින් කෙරෙනවා කියලා හිතන්න නරකයි. ඒ පුද්ගලයා තුළ තියෙන ශක්තිය.

මේ මුළුමහත් ලෝකයම පංති කාමර වෙන් නොකරපු මහා පාසලක් වගේ. සමහරවිට කුඩා දරුවෙකු තුළ තිබෙන්න පුළුවන් මහා මහාවාර්ය කෙනෙකුට නැති තරම් විත්ත ශක්තියක්. ඒ වගේම ඔය නූගත් කියලා කියන කෙනෙකුට තියෙන්නට පුළුවන් ඉතාමත්ම විශාල නිවන් දැකීමේ, සීඝ්‍ර අවබෝධ කිරීමේ ශක්තියක්. අන්න එබඳු අයටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අවස්ථානුකූලව කුල හේද උස්පහත් හේද කිසිවක් නොතකා ආසයඅනුසය ඥාය උපකාර කරගෙන ඒ තැනැත්තා ළඟට ගිහිල්ලා - සමහරවිට එක වචනයකින්, බණ පදයකින්, ගාථාවකින් අර විදියට ඒ උතුම් අමාමහ නිවන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන්න සැලස්සුවේ. ඒ නිසා ප්‍රායෝගික වශයෙන් මේ බණ කථාවකින්, ගාථාවකින් අපි ඵදිනෙද ජීවිතයට යම්කිසි දෙයක් උරාගන්න අපි කල්පනා කරගන්නට ඕන. යම්කිසි විශේෂ අධිෂ්ඨානයක්, විශේෂ ප්‍රාර්ථනා ඵදිනෙද ජීවිතය පිළිබඳව නව වටිනාකම්, ඇගයුම් ඇති කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. එතකොටයි මේ ධර්ම ශ්‍රවණයේ නියම ආනිශංස තමන්ට හිමි වෙන්න.

අද මේ පෝය දවසේ මේ පින්වතුන් මේ අවස්ථාවේ ධර්මයට සවන් දුන්නා. මේ සවන් දුන්නු අවස්ථාව ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට තමන්ගේ හිතේ ඇතිවෙව්ව වෙනස ගැන දැන් සලකලා බලන්න. මෙබඳු තැනකට ඇවිල්ලා මේ ධර්මශ්‍රවණය කරන්න යම්කිසි ශ්‍රද්ධාවක් ඇති වෙන්නට ඕන. තුනුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාවක්.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙරෙහි, බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය, ඊළඟට ඒ ධර්මය අනුව ජීවත් වෙන සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳවත් ඒ තුනුරුවත් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව. ඒ ධර්මය ඇසෙනකොට ඒ පිළිබඳව හිතට කාවදින්නේ ශ්‍රද්ධාව ඇති හදවතක් තිබෙනවාම තමයි. බුද්ධිවාදයකින් අන්ධ වෙච්ච ලෝකයාට බොහෝ විට මේ ධර්මයේ ප්‍රායෝගික වශයෙන් ඇති නියම අගය තමන්ට නෙලා ගන්න බෑ. එය උරා ගන්න බෑ. මොකද මේක වචන ගොන්නක් හැටියට පේනවා. එහෙම නැත්නම් මේක ශබ්දකෝෂ මාර්ගයකින් තේරුම්ගත යුතු දෙයක් හැටියට බුද්ධි වචනය දිහා බලන්න. මේ ඔක්කොම ශබ්දකෝෂයන් අපේ හිත් තුළ තැන්පත් වෙලා තිබෙනවා, අපි අර කියාපු පරිගණක යන්ත්‍රය වගේ. මේකෙන් ප්‍රයෝජන ගන්න ඕන නියම ආකාරයට නියම ඇණය තද කරලා. එහෙම නැත්නම් අර කියාපු කර්මස්ථාන දෙරටුවෙන් මේ භාවනා ලෝකයට ඇතුල් වෙලා තමා තුළ ඇති ශක්තීන් උරගා බලන්නට උත්සාහයක් යොදන්නට ඕන.

දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරයේ තමන් මේවාට යොමු වෙච්ච නිසා වෙන්නට ඕන මේ විදියට මේ ශ්‍රද්ධාවෙන් ධර්ම ශ්‍රවණය කරන්නට ලැබුණේ. ඒ ශ්‍රද්ධාව ළඟට සිතේ ඇතිවන වැඩිම තමයි විරියය කියන එක. ශ්‍රද්ධාව අනුව යම්කිසි විදියකින් මේ අවස්ථාවේදී හිතක් ඇතිවුණා නම් මම අද ඉඳලාවත් මේ විදියට ධර්ම මාර්ගයේ ගමන් කරන්නට ඕන, භාවනා කරන්නට ඕන කියලා. අන්න ඒක විරියය සිතිවිල්ලක්. එපමණක් නොවෙයි මේ ධර්ම ශ්‍රවණය සඳහා නිදිමත අලස ගතිය ඉවත් කරලා වචනයක් පාසා හිත් යොදන්නත් විරියයක් අවශ්‍ය වෙනවා. ඒ යොදන උත්සාහය තුළින් සතිය කියලා කියන සිහිය, හොඳට සිහිසන් ඇතිව, සිහිකල්පනාව ඇතිව මේවාට කන් දුන්නොත් ඒ සතිය කියන ගුණධර්මයන් වැඩෙනවා. මේ පැයක් පමණ කාලයක් මේ විදියට හොඳට සවන් දුන්නානම් හිත තුළ යම්කිසි ධර්මානුස්සති කියලා කියන විදියට ධර්මයේ ඇති අගය පිළිබඳව යම්කිසි සමාධියකුත් ඇති වෙන්නට ඉඩ තිබෙනවා. ධර්මයේ ඇති වටිනාකම පිළිබඳව හිත තැන්පත් වෙනවා - සමාධියක්.

ඊළඟට මේ ධර්මය ආශ්‍රයෙන් යම්කිසි ගැඹුරු වැටහීම් - සිය වරක් ඇසූ ධර්ම පාඨයක් පවා නියම ආකාරයෙන් අසනකොට ඒ අවස්ථාවේ ගැඹුරු වැටහීම් ඇතිවෙනවා. කොතෙකුත් ඔය ධර්ම දේශනා කියන ඒවා මේ කාලේ තොරතෝචියක් නැතුව ඔය බස්වල වාහනවල

යනකොට ඇහෙනවා. නවත්වන නවත්වන කඩ හංදි වල එක තැනකින් සිංදු ඇහෙනවා. තව තැනකින් බණ ඇහෙනවා. නමුත් ඒවා සිතට වදිනවාද? සමහරවිට සිංදුව වැඩිය හොඳට හිතට වැදෙනවා. සිංදුව හරි පන්දුව හරි. ඉතින් ඔය විදියටයි ලෝකය යන්න. නමුත් තමන් රුචිකත්වය ඒ විදියට ඇතිකරගන්නා නම් විශේෂයෙන්ම මෙබඳු අවස්ථාවක ඒ වෙනුවෙන් ජේවිලා ධර්ම ශ්‍රවණය කරනකොට අන්ත ප්‍රඥාව කියලා කියන ඒ ගැඹුරු වැටහීම් ඇතිවෙනවා.

ඔය විදියට වැඩෙන සධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියලා කියන දේවල් සුළුපටු ඒවා නෙවෙයි. ඔය ඉන්ද්‍රිය ධර්ම තමයි අනාගතයේ යම්කිසි අවස්ථාවක - අනාගතයේ කිව්වට මේ ජීවිතයේ වෙන්තත් පුළුවන් - නිවනට උපකාර වන ධර්ම. නිවන් සඳහා වෙහෙසෙන සිතක අවශ්‍යයෙන්ම දියුණු විය යුතු ගුණ ධර්ම. ඒවා දියුණු කරගන්නට අපි මේ සුළු කාලය යොදා ගන්නා කියලා - මේ පැය අපනේ ගියේ නෑ කියලා - හිත සතුටු කරගන්න ඕන. ඒ වගේම තම තමන්ගේ මට්ටමින් යම්කිසි ශීලයක් සමාදන් වුණා. දැන් ශීලය කියන එක මේ සමාජයේ ඉතාමත්ම භයානක අන්දමින් පරිහාණියට පත්වෙන බව ජේනවා. පංච ශීලයවත් රකින්න බැරි තත්ත්වයක් සමාජයේ තිබෙනවා. එබඳු අවස්ථාවක මේ පින්වතුන් ආජීව අෂ්ටමක ශීලය සමාදන් වුණා. තවත් පොහොය අටසිල් සමාදන් වුණ පින්වතුනුත් ඇති. ඔය විදියට වටිනා ශීලයකින් තමන්ගේ කය, හිත, වචනය හික්මවා ගැනීමේ ප්‍රයත්නයක යෙදුණා. මේ භාවනාවට යොමු වුණ පින්වතාට ධර්ම ශ්‍රවණය පවා භාවනාවක්මයි. ඒ ධර්මය තුළින් තමන්ගේ ඒ භාවනාමය සිත වැඩෙන්න සැලැස්වෙනවා. සමහර කෙනෙක් ධර්ම ශ්‍රවණයෙන් මාර්ගඵල ලැබුවා කියලා කියන්නේ ඒකයි. දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ භාවනා වඩලා තියෙන, එහෙම නැත්නම් මේ ජීවිතයේ වඩලා තියෙන එබඳු පුද්ගලයාට යතුරකින් දෙරක් විවෘත කරන්නා වගෙයි. ඒ නියම වචනය, නියම ගාථා පදය වැටුණහම ඒ අවස්ථාවේ සිත විවෘත වෙනවා. ඒ කියාපු පරම ශාන්තියට ළඟා වෙන්න ශක්තිය බලය ලැබෙනවා.

අපිත් කල්පනා කරනවා මේ පින්වතුනුත් තම තමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් මේ ධර්ම ශ්‍රවණයේ ඵල ප්‍රයෝජන නෙලාගන්න ඇතියි කියලා. අර කියාපු විදියට අධිෂ්ඨාන ඇති කරගෙන ඉදිරි අනාගතය බලන්න ඕන. මොකද කොයි වෙලාවෙ, කොයි අවස්ථාවේ හෝ මේ මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවය අත ඇරලා ඊළඟට යන තැන අපට කියන්න බෑ -

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අර විදියේ නියත ගතික තත්ත්වයකට පත් වුණේ නැත්නම් සෝවාන් ආදී මාර්ගඵලයකින්. සංවේග වස්තු කියලා කියන්නේ ඒකයි - ශාසනික ගමන යාමට උපකාර වන වේගය, ඉන්ධන ද්‍රව්‍ය තමයි සංවේග කියලා කියන්නේ. ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී වශයෙන් මේ ලෝකයේ මේ සංසාරයේ දුක් කම්කටොළු ගැන හිත යොමු කරලා මේ ලැබුණු අනගි අවස්ථාවෙන් ප්‍රයෝජන ගන්න අධිෂ්ඨාන කරගන්න බලන්න.

මේ පින්වතුන් මෙතෙක් වෙලා මේ ධර්ම දේශනාමය, ධර්ම ශ්‍රවණමය වශයෙන් රැස්කරගත්තු මේ පුණ්‍ය සම්භාරය ශාසනාරක්‍ෂක දිව්‍ය බුන්ම මණ්ඩලය ඇතුළු යම්තාක් ඒ දේවතාවුන් පින් කැමතිව නිවන් කැමතිව සිටිනවා නම් ඒ හැම දෙනෙක්ම මේ පින් අනුමෝදන් වෙත්වා! මේ පුණ්‍ය කුසලය අනුමෝදන් වෙත්වා! අනුමෝදන් වී ඒ තම තමන්ගේ ධර්ම ප්‍රාර්ථනා සමෘද්ධ කරගෙන ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගනිත්වා! කියලා දෙවියන්ට පින් දෙන්න. ඒ වගේම තම තමන්ගේ ඥාතීන් ඇතුළු අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා වූ යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් නිවන් දැකීමට කැමති නම් ඒ හැම කෙනෙක්ම මේ ධර්ම ශ්‍රවණමය, ධර්ම දේශනාමය කුසලය අනුමෝදන් වෙත්වා! ඒ හැම කෙනෙක්ම අජරාමර උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසීම ලබත්වා! මේ පින්වතුනුත් ඒ වගේම මේ ධර්ම ශ්‍රවණය තුළින් ඇතිකරගත්තු ශක්තියෙන් මේ ජීවිතයේදීම ඒ භාවනා මාර්ගයට යොමු වෙලා ඒ කටයුතු සම්පූර්ණ කරගෙන සෝවාන් සකදගාමී අනාගාමී අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරලා පරම ශාන්තිය ළඟා කරගනිත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථා කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහභි...’

119 වන දේශය

119 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 85)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

සඤ්ඤා ඛේමං තපො වුට්ඨි
පඤ්ඤා මෙ යුගනඛගලං
නිරි ඊසා මනො යොතතං
සති මෙ ඵලපාවනං

කායගුණො වච්ඡිගුණො
ආභාරෙ උදරෙ යතො
සචං කරොමි නිද්දනං
සොරචං මෙ පමොවනං

විරියං මෙ ධුරධොරණං
යොගකෙම්මාධිවාහනං
ගච්ඡති අනිවර්තනං
යඤ්ඤා ගතවා න සොචරෙ

ඵවමෙසා කසී කඨා
සා හොති අමතඤ්ඤා
ඵතං කසිං කසිඤ්ඤා
සබ්බද්ධා පමුච්ඡති’ති

– කසීභාරද්වාර සුත්ත, සුත්ත නිපාත.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

මේ වගේ ඇසළ පුර පසලොස්වක පොහොය දවසකයි අපේ තිලෝගුරු සම්මා සම්බුද්ධපියාණන් වහන්සේ දෙවියන් සහිත ලෝකයාට සසර දුක් කෙළවර කරන නිර්වාණ මාර්ගය හෙළි කර වදලේ. සසර දුක් වඩන ජීවන රටාවක් තුළම හිරවී සිටින ලෝකයාට සසර දුකින් මිදීමට උපකාර වන ගුණධර්ම වල වටිනාකම තේරුම්ගැනීම පහසු නෑ. ඒක නිසා ඇතැම් අවස්ථාවල බුද්ධපියාණන් වහන්සේට අර කියාපු ජීවන රටාවටම අදාළ අංගෝපාංග උපකාර කරගෙන නිදර්ශන කරගෙන ඒ ගුණධර්ම වල වටිනාකම තේරුම් කරදෙන්න සිද්ධවුණා. ඒ විදියේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අවස්ථාවක් පෙන්වුම් කරන ගාථා කීපයකුත් කථාන්දරයකුත් තමයි අද අපි මේ ඉදිරිපත් කරන්න යන්නේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ මගධ රටේ ඒකනාලක කියන බමුණු ගමේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක එක දවසක් කසීභාරද්වාජ කියන බ්‍රාහ්මණයා පන්සීයක් නැගුල් යොදගෙන සී සාන තැනට පිණිඬපාතෙ වැඩම කළා. ඒ වෙලාව වෙනකොට ඒ බමුණා වජ් මඟුලට රැස්වුණ පිරිසට ආහාර බෙදුම්නුයි සිටියේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ එකත්පසෙක පැත්තක හිටගෙන ඉන්නවා දෑකලා බමුණා මෙන්න මේ විදියේ අභියෝගයක් කරනවා. 'මහණ, මම සී සාමි. වජුරම්. සී සා, වජුරා වළඳමි. මහණ ඔබත් සී සාන්න. වජුරන්න. සී සා, වජුරා වළඳන්න'. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒකට මේ විදියට පිළිතුරක් දෙනවා. 'බමුණ මමත් සී සාමි. වජුරම්. සී සා, වජුරා වළඳමි'. එතකොට බමුණා කියනවා 'භවත් ගෞතමයන්ගේ විය ගහක්, නැගුලක්, කෙවිටක්, ගෙරි සරක් ආදී ඒ කෘෂිකර්මයට අදාළ, ගොවිතැනට අදාළ උපකරණ කිසිවක් අපට ජේන්නේ නෑ. නමුත් භවත් ගෞතමයන් කියනවා සී සා, වජුරා වළඳනවා කියලා. කොහොමද මේක තේරුම් ගන්නේ?' කියලා ඇහුවහම බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාල ගාථා කිහිපය තමයි අපි අර මුලින් සඳහන් කළේ.

සද්ධා බීජං තපො චුට්ඨි - පඤ්ඤා මෙ යුගනඝ්‍රාලං
හිරි ඊසා මනො යොතං - සති මෙ ඵාලපාවනං

ඉද්ධාව බිත්තර වී යයි. තපස වැසි දියයි. ප්‍රඥාව මගේ විය ගහයි නැගුලයි. පවට ලැජ්ජාව නැගුලිසයි. මනස විය රැහැනයි. සතිය - සිහිය හී වැළයි කෙවිටයි. ඊළඟට තවදුරටත් ප්‍රකාශ කරනවා

කායගුණො වච්චුණො - ආහාරෙ උදරෙ යතො
සච්චං කරොමි නිඤ්ඤං - සොරච්චං මෙ පමොවනං

කාය වාක් සංවරයත්, 'ආහාරෙ උදරෙ යතො' - පමණ දැන වැළඳීමත් කියන කාරණා තමයි මගේ රැක්ම, ආරක්‍ෂාව, එහෙම නැත්නම් කෙතේ වැට. සත්‍යය තමයි වල් නෙලීම. කෙතේ වල් නෙලීම - සච්චං කරොමි නිඤ්ඤං. 'සොරච්චං මෙ පමොවනං' කියන්නේ උපරිම හික්මුණු භාවය තමයි ගවයින් මුද හැරීම. ඊළඟට තවදුරටත් ප්‍රකාශ කරනවා,

විරියං මෙ ධුරධොරඤ්ඤං - යොගකෙමාධිවාහනං

වීර්යය තමයි ගවයින් යොදා කෙරෙන ඒ සී සෑම. ගවයින් යොදා නගුල හැසිරවීම. විරියං ධුරධොරණං. යොගකේමාධිවාහනං, ඒක යොගකේම නම්වූ නිවන දක්වාම යනවා. යොගකේම කියන්නේ නිවනට නමක්. නිවන් කරාම යන. ඒ නගුල ගවයින් විසින් ඇදගෙන යනු ලබනවා.

ගව්ශ්ඨි අනිවක්ඛනනං - යඤ්ඤා ගතතවා න සොචරෙ

නොනැවතීම ඒ නගුල ගමන් කරනවා. යම් තැනක සෝකය නැද්ද, ඒ කියන්නේ නිස්සෝකීවූ නිර්වාණ තත්ත්වය දක්වාම ඒ නගුල නොනැවතී යනවා. අර බමුණාගේ කෙතේ කෙළවරට ගිහිල්ලා ආපහු හැරීලා එන නගුල වගේ නෙවෙයි කියන එකයි මෙතන කියන්නේ.

එවමෙසා කසී කට්ඨා - සා හොති අමතඤ්ඤා

එතං කසිං කසිඤ්ඤා - සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතී'ති

මෙන්න මේ විදියට කරන මගේ මේ සී සෑම, සා හොති අමතඤ්ඤා - ඒක අමාන ඵලය, අමානය කියන මේ නිර්වාණ අස්වැන්න ලබාදෙනවා. එතං කසිං කසිඤ්ඤා, මේ කියන කෘෂිකර්මය කරලා සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතී, කෙනෙකුට පුළුවන් මුළුමනින් සංසාර දුකෙන්ම මිදෙන්න. බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතනදී අපි මුලින් සඳහන් කළ ආකාරයට බමුණාගේ සී සෑම හා සම්බන්ධ උපකරණම ප්‍රයෝජනයට ගන්නා. අර බමුණා ලෝක සම්මත කෙතේ කරන ඒ සී සෑම ගැනයි කථා කළේ. ඒවාම උපකාර කරගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ සසුන් කෙතේ කෙරෙන ගුණධර්ම වගාව විස්තර කර වදලා. ඒකේ අස්වැන්නත් මොකක්ද කියලා තේරුම් කරලා දුන්නා.

මේ බමුණා කළ අභියෝගය තුළින් අපට පෙනෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇති කළ සංඝ පරපුරේ මේ සංඝ සම්ප්‍රදය පිළිබඳව බමුණු සමාජයෙන් නැගුණු විවේචනය. බමුණන්ට මේකේ අමුත්තක් පෙනුණා. මොකද බමුණු සමාජය පූජක සමාජයක්. දෙවියන්ට යාගහෝම බලිබලි කරලා ඒවාට ලැබෙන පුද පඬුරු වලින් ජීවත්වෙන අතරේ ජීවිකාව, වෘත්තීය වශයෙන් ගොවිතැන් ආදී දේවල්ද කරනවා. ඒකයි මේ කසීභාරද්වාජ කියලා කියන්නේ. භාරද්වාජ කියන්නේ බමුණු නම. පූජක කුලයට අයිති නම. කසී කියලා කියන්නේ කෘෂිකර්මයේ යෙදෙන. ගොවි බමුණෙක්. ඉතින් ඒ විදියේ ජීවන රටාවකට හුරුවෙලා ඉන්න බමුණාට බුදුපියාණන් වහන්සේ හිස් පාත්තරයත් අරන් ඇවිල්ලා

මෙහෙම හිටගෙන ඉන්නකොට පෙනුනේ මේක මේ නිකන් ඉඳන් කැමක් වගේ දෙයක්. 'මොකක්ද මේකෙ තේරුම? රක්ෂාවක් කරලා එපාය ආහාරයක් බලාපොරොත්තු වෙන්න', කියන අදහස ඇතුළුව ඒ තර්කය නැගුවේ, එහෙම නැත්නම් අභියෝගය කළේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇතිකළ සංඝ සමාජය පුජ්‍යත්වයට මුල් තැන දුන්න සමාජයක්. ගුණ වගාව තුළයි ඒක තියෙනේ. ගුණධර්ම තුළින් ඒ පුජ්‍ය සමාජයේ වැදගත්කම, වටිනාකම තියෙනේ. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ අවස්ථාවේ මතුකරලා දුන්නේ අර බමුණාගේ උපකරණ ආශ්‍රයෙන්.

මේ ගුණධර්ම පිළිබඳව එක එකක් ගැන අපි විකක් කල්පනාව යොදලා බලමු. මේ ඇයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ශ්‍රද්ධාව බීජය හැටියට මෙතන දැක්වුවේ? අපි කවුරුත් දන්න කාරණයක් මේ ශාසනික ගුණධර්ම වගාවට - ශාසන ප්‍රතිපත්තියේ යෙදීමට මූලිකවම අවශ්‍ය දේ තමයි ශ්‍රද්ධාව. ගොවියා ගොවිතැනක් පටන්ගන්නේ බිත්තර වී තියෙනවානම් තමයි. බිත්තර වී නැත්නම් ගොවිතැනක් ආරම්භ කරන්නේ නෑ. ඒ වගේම පැළවෙන ශක්තිය තියෙන එකටයි මේ බිත්තර වී කියලා කියන්නේ. ශ්‍රද්ධාව නැතුව කරන ශාසනික ප්‍රතිපත්ති, යෙදෙන ශාසනික ප්‍රතිපත්තිය, උපමාවට කියනවානම් බොල් වී වගාවක්. ශ්‍රද්ධාව නැති තැන තියෙන්නේ බොල් වී වගාවක්. මෙතන ශ්‍රද්ධාව බීජයක් කියලා දැක්වීමෙන් ශ්‍රද්ධාවේ වටිනාකම අපට හිතාගන්න පුළුවන්. ශ්‍රද්ධාව හදවත හා සම්බන්ධ දෙයක්. හදවත තැබීම වගේ තුනුරුවන් කෙරෙහි, එහෙම නැත්නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි, ශාස්තෘන්වහන්සේ කෙරෙහි, ධර්මය කෙරෙහි, සංඝයාවහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිකරගන්නවා. ඒ ශ්‍රද්ධාව මුල් කරගෙනයි ශාසනික ගුණධර්ම පුරුණ වීර්යය හා ශක්තිය ඇතිවෙන්නේ.

ඉතින් මේක තව දුරටත් තේරුම් කරනවානම්, වී ඇටයක් පැළ කළහම ඒක මුල් ඇදෙනවා. ඒ වගේ තමයි මේ ශ්‍රද්ධාව තුළින් ශීල මුල් ඇදීලා ශක්තිමත් වෙන්නේ. ඊළඟට ඒකෙ අංකුරය ඇදීම වගේ තමයි, උඩින් කොළ ඇදෙන්නා වගේ තමයි, සමථ, විපස්සනා. ඒවා දියුණු කරගන්න පුළුවන් වෙනවා. මේ බීජය පැළවෙන්න උපකාර වෙන්නේ වැස්සයි. ඒකයි මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ තපස වැස්සට උපමා කළේ. තපස කියන එක කෙටියෙන් සලකාගන්න පුළුවන් ඉන්ද්‍රිය සංවරය හැටියට. ඔය ධුතාංග, ශීලාදී ගුණධර්ම හැම එකක්ම මේකට අදාළයි. කෙටියෙන් සලකා ගත්තොත් ඉන්ද්‍රිය සංවරය තපසයි. තපස කියන ඒ

ශීලාදී ගුණධර්ම රැකීම තුළින් තමයි අර ශ්‍රද්ධා බීජය වැඩෙන්නේ. ඊළඟට ප්‍රඥවත්, පඤ්ඤා මෙ යුගනඛලං කිව්වේ ප්‍රඥව තමයි විය ගහයි, නගුලයි. සී සැමේදී විය ගහ පෙරටු වෙනවා වගේ මේ ප්‍රතිපදාවේ ප්‍රඥව පෙරටු වෙනවා. මේ පින්වතුන් දන්නවා සම්මාදිට්ඨිය මුලින් තියෙන්නේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගයේ පවා. සමමා දිට්ඨි පුබ්බගමා, සමමා දිට්ඨි පුරෙජවං කියලා ඔය ආදී වශයෙන් තේරුම් කරනවා. මේක ඉස්සර වෙනවා. පෙරටු වෙනවා. ඉදිරියෙන් දුවනවා. ප්‍රඥව මුල් වෙනවා වගේම අනිත් පැත්තට බලනකොට ගැඹුරට යන්නෙන් ප්‍රඥවයි. නගුලෙන් කෙරෙන වැඩේ, පොළොව හැරීම. ඒකයි ඒ දෙකටම ප්‍රඥව උපමා කළේ. විය ගහයි, නගුලයි. ඒ වගේම දැන් ඒ නගුලෙන් තමයි වල් මුල් ආදිය ඉහිලෙන්නේ. කෙලෙස් මුල් උගුලවන්නෙන් ප්‍රඥවෙන්.

ඔය විදියට අපට හිතාගන්න පුලුවන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු මේ උපමාවේ වටිනාකම. පඤ්ඤා මෙ යුගනඛලං. හිරි ඊසා, නගුලට පෙරටුව ඉදගෙන විය ගහ හරියට හසුරුවන්න උපකාර වෙන්නේ නගුලසයි. එතන හිරි කියලා කියන්නේ පවට ලැජ්ජාවත් බයත්. මේ පින්වතුන් අහලා ඇති ලැජ්ජාවත් බයත් කියන එක ලෝක පාලක ධර්ම හැටියට හඳුන්වනවා. ශාසනික ගුණධර්මවලත් ආරක්‍ෂාවට සිටින්නේ පවට භයත්, ලජ්ජාවත්. මෙතන ලජ්ජාව ගැන විතරක් කිව්වත් අනිත් එකත් හිතාගන්න පුලුවන් හිතේ හැකිලෙන ස්වභාවය - 'හිරි, ඊසා'. මනො යොත්තං - සිත තමයි රැහැන. සිතෙන් මේ ඔක්කොම සම්බන්ධ වෙලා එන්නේ. විය ගහයි, ගවයිනුයි, නගුලයි ඔක්කොම සම්බන්ධ වෙලා එන්නේ රැහැනින්, මනො යොත්තං. 'සති මෙ ඵාලපාවනං', සිහිය කියන ගුණධර්මය, සතිය - ඒක දක්වනවා හී වැල. නගුලට ආරක්‍ෂාවට සිටිමින් පෙරටු වෙලා ඒ කටයුත්ත කරන්නේ හී වැලයි. ඊළඟට සතියේ කෘත්‍ය දෙකක්ම එතන උපමා දෙකකින් පෙන්නුම් කරනවා - හී වැලයි, කෙවිටයි. සතිය කියලා කියන්නේ හී වැලයි කෙවිටයි. ධර්මයේ ඇතැම් තැනක සතිය තේරුම් කෙරෙනවා සති ආරක්‍ෂා සාරථී කියලා. ආරක්‍ෂා කියලා කියන්නේ ආරක්‍ෂාව ගෙන දෙනවා. ඒ වගේම සාරථී කියන්නෙන් රියදුරා. රැක්ම ගෙන දෙනවා වගේම හසුරුවනවා. නිසි මග හසුරුවනවා. ඒ දෙකම කරනවා සිහියෙන්. සතියෙන්. සති කියන ධර්මයෙන්. ඒකයි මෙතන අර හී වැලට වගේම, කෙවිටටත් උපමා කළේ. කෙවිටට බයේ තමයි ගවයිත් හරි මාර්ගයේ යන්නේ. සති මෙ ඵාලපාවනං. ඊළඟට,

කායගුණෝචාරිකා - ආහාරේ උදරේ යතො

කාය, වාක් සංවරය. කය පිළිබඳ තුන් ආකාර සංවරය, ප්‍රාණඝාත, අදින්නාදනා, කාම මිත්‍යාවාර ආදියෙන් වැළකීම. 'චරිතෝචාරිකා' කියන්නේ වචනයෙන් සංවර වීම. බොරුකීම, කේලාමි කීම, පරුස වචන දෙකීම, නිශ්චල වචන දෙකීම ආදී වචනයෙන් කෙරෙන හික්මීම. ඊළඟට 'ආහාරේ උදරේ යතො' කිව්වේ පමණ දැන වැළඳීම. මෙන්ම මේ කාරණා ටික බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමා කරනවා වැටට. කෙතේ වැටට. කෙතට වැටක් නැත්නම් වල් හරක් වැදිලා කාලා දනවා. ඒ වගේ මේ ගුණධර්ම වගාවට උපකාර වෙන දේවල් තමයි ඔය කියාපු ශිලාදී ගුණධර්ම. කාය වාක් සංවරයත් ආහාරය පිළිබඳ පමණ දැන වැළඳීමත්. ඊළඟට, 'සච්චං කරොමි නිඤ්ජනං', වල් පැළෑටි නෙලීම කෙරෙන්නේ සත්‍යයෙනුයි. වල් පැළෑටි වැඩුණ හැටියේ හොඳ ඇස්වැන්නක් ලැබෙන්නේ නෑ. අසත්‍යය නැමැති වල් පැළෑටි වැඩුණොත්. සත්‍යය තුළින් අසත්‍යය ඉවත් කරන්න ඕන. මිත්‍යාදෘෂ්ටි, වැරදි අදහස්, වැරදි මත, දුර්මත ඒවා සත්‍ය පෙරටු කරගෙන, සත්‍ය උපකාර කරගෙන උගුල්ලලා දනවා. මුලිනුපුටා දන්න ඕන කල්තබා. එහෙම නැත්නම් අන්තිමට අස්වැන්න වෙනුවට ලැබෙන්නේ බොල් වී ගොඩක්. අර පරණ කියමනක් තියෙනවා 'බොලට හැරුණු කල වියැට ඇත්තේ ස්වල්පයකි' කියලා. වැඩි හරිය අසත්‍ය, අන්තිමට ඉතුරු වෙන්නේ හිස් දේවල්, බොරු දේවල්, ප්‍රලාප ටිකක්. නියම හර ඇති දේවල් නෑ. නියම අස්වැන්නක් ලැබෙන්නේ නෑ. ඒක නිසා වල් පැළෑටි නෙලීමට සත්‍යය උපකාර කරගන්නවා.

සොරච්චං මෙ පමොචනං - එතන 'සොරච්ච', සුවචභාවය නමින් හඳුන්වන්නේ උපරිම හික්මුණභාවය. අරහත්‍යය දක්වාම, අරහත්‍යයෙන් සම්පූර්ණ වෙන උපරිම හික්මුණුභාවය. එතෙතදී තමයි ගවයින් මුදහරින්නේ. අවසාන වශයෙන් ඒ විය බරින් මුදන්නේ. මිදෙන්නේ ඒ සම්පූර්ණ හික්මුණු භාවය ඇතිවුණහමයි. 'විරියං මෙ ධුරධොරණං' කිව්වේ වීරියය උපමා කරනවා අර විය කර එකට අදින, සමච අදින ගවයින්ට. නගුල අදින ගවයින්ට. ගවයින් දෙදෙනා විය ගනේ බර සමච බෙදගන්න ඕන. ඒ වගේ වීරියය හරියට සඵල වෙන්නේ - වීරිය සමතාව කියලා කියන්නේ පමණට වැඩි වීරියයත් නෙමෙයි, අඩු වීරියයත් නෙවෙයි. වීරියය පමණට වැඩි වුණොත් එතන තියෙන්නේ නොසන්සුන් බව. වීරියය අඩු වුණොත් එතන තියෙන්නේ කුසිත බව. ඔය දෙකට

අතර වීර්ය සමතාව කියන තත්ත්වයෙන් තමයි වැඩේ කරන්න ඕන. ඒක පෙන්නුම් කරන්නයි මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වුවේ විරියං ‘මෙ ධුරධොරණං’, නගුල අදින ගවයින් දෙදෙනා එකාවන්ව අදින්නා වගේ කියලා. නගුල ඇදීම කෙරෙන්නේ වීර්යයෙන්. ඒකත් සමතාවෙන්. සමතාවකින් යුතු වීර්යයකින්.

ඊළඟට ඒක තවදුරටත් කියනවා. ‘යොගකේමාධිවාහනං’, යොගකේම කියලා කියන්නේ නිවනට නමක්. ඇත්ත වශයෙන්ම යෝග කියන වචනය එන්නේ යුග කියන වචනයෙන්මයි. යුග කියන්නේ විය කර. මේ ශාසනයේ වැඩට බැඳීම හරියට විය ගහට කර දුන්නා වගේ. ඒ වගේ ලොකු වැඩක්. දැන් කාර්යභාරය, ධුරය ආදී හැම වචනයක්ම තුළ තියෙන්නේ අන්න අර ගවයින් දෙන්නා කරන වැඩ. අතීතයේ මේ වචන හුඟක් නිරුක්ති වශයෙන් ඇවිල්ලා තියෙන්නේ මේ ගව පාලනය ආශ්‍රයෙන්. ධුර, ධොරණ, යුග, යොග, ඔය ඔක්කොගෙම යට තියෙන්නේ අන්න අර විය කරට යටවුණු ගවයින් දෙදෙනාගේ කතන්දරය. ‘යොගකේමාධිවාහනං’, ‘යොගකේම’ කියලා කියන්නේ, ඒ විය කරෙන් මිදීම. එතනින් පෙන්වන්නේ මේ සංසාර දුකින් මිදීමයි. ඒක නිවනට නමක්. යොගකේමාධිවාහනං, ඒ දක්වාම යනවා. ගව්නි අනිවත්තනං, ඒක නොනවත්වා යනවා අන්න අර කලින් සඳහන් කළ ආකාරයට බමුණාගේ කෙතේ නගුලනම් කෙතේ කෙළවරට ගිහිල්ලා ආපහු හැරිලා එන්න ඕන. මේක එහෙම නෙවෙයි. ගව්නි අනිවත්තනං, නොනැවතීම යනවා නගුල. කොතැන දක්වාද? ‘යථ ගතතවා න සොචරේ’. යම් තැනකට ගිහිල්ලා ශෝක නොකෙරේද? ඒ කියන්නේ නිවන - නිර්වාන අමෘත තත්ත්වය. අන්න එතන දක්වාම මේ නගුල යනවා. ඔහොම දේශනා කරලා ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ අවසානයට ප්‍රකාශ කරනවා

එවමෙසා කසී කධ්‍යා - සා හොති අමතඤ්ඤා

මෙන්න මේ කියාපු කෘෂිකර්මය කළහම ඒකේ අමෘත ඵලය, ඒකෙන් නිර්වාන අමෘත ඵලයක් ලැබෙන්නේ. සාමාන්‍ය අස්වැන්නක් නෙවෙයි. එතං කසිං කසිඤ්ඤා - සබ්බදුකා පමුච්චතී, මේ විදියේ කෘෂිකර්මයක් කළහමයි මුළු මහත් දුකෙන්ම මිදෙන්නේ. සංසාර දුකෙන්ම මිදෙන්නේ.

මේ විදියේ අර්ථවත් ගාථා පෙළක් ප්‍රකාශ කළහම අර බමුණාට ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිවෙලා වහාම ගිහිල්ලා මහා රන් තලියක කිරිබත් පුරවගෙන ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට පිළිගන්වනවා 'භවත් ගෞතමයන්වහන්සේ මේ කිරිබත වළඳවා. මොකද භවත් ගෞතමයනුත් ගොවියෙක්. අමාත ඵලය දෙන ගොවිතැනක් කරන ගොවියෙක්' කියලා ඒ විදියට පිළිගන්නවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ ප්‍රකාශ කරනවා තවත් ගාථාවකින් 'මේ කිරිබත මට වැළඳීම සුදුසු නෑ. මොකද මම මේ ගී ගැයුමෙන් ලබාගත්තු දෙයක් මේක.' ගී ගැයුම කියලා කිව්වේ තමන්වහන්සේගේ ගුණ සමූහය ගාථා වලින් ප්‍රකාශ කරලා ඒකට ලැබෙන තැග්ගක් හැටියට, පූජාවක් හැටියට මේ කිරිබත වැළඳීම මට සුදුසු නෑ. ඒක මගේ ආජීවයට - ආජීව පාරිශුද්ධිය කියලා කියන්නේ ජීවිතාවේ පිරිසිදු බව රකින බුදුවරුන්ට - සුදුසු නෑ, කැප නෑ කියලා ප්‍රතික්‍ෂේප කළා. නමුත් 'යම්කිසි ආභාරයකින් ඒ ආශ්‍රවයන් ඤය කළ මහාසාමි තත්ත්වයට පත්වූ බුදු කෙනෙකුට යම් දනයක් දෙනොත්, ඒක පින් කෙතක වැපිරීමක් වගේ මහත් ඵල මහානිශංස දෙනවා' කියන කාරණයන් ප්‍රකාශ කළා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ කිරිබත ප්‍රතික්‍ෂේප කළහම මේ බමුණා අහනවා 'එහෙනම් මං මේක කාටද දෙන්නෙ?' කියලා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'බමුණ, දෙවියන් බමුන් මරුන් සහිත ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් සහිත මේ ලෝකයේ මේ කිරිබත වළඳලා දිරවාගන්න පුළුවන් කෙනෙක් මට පෙනෙන්නෙ නෑ. ඒක නිසා මේ කිරිබත නිල් තණ නැති බීමක හරි, ප්‍රාණින් නැති, සතුන් නැති ජලයක හරි දන්න' කියලා.

එහෙම කිව්වහම අර බමුණා - කසීභාරද්වාජ බමුණා අර කිරිබත ගෙනිහිල්ලා සතුන් නැති වතුරක දෑමමා. දෑමම හැටියේ 'විටි විටි විටි විටි' කියන ශබ්ද නගමින් අර කිරිබත දුම් දන්න පටන් ගත්තා. මේක දෑකලා බමුණා මේක මහාප්‍රාතිභාර්යක් කියලා සංවේගයක්, ලොමුඩැහැගැන්මක් ඇතිවෙලා ඒ තුළින්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ලොකු ශ්‍රද්ධාවකුත් ඇතිකරගත්තා. ඊළඟට තමන්ගේ ශ්‍රද්ධාව ප්‍රකාශ කරනවා එක්තරා පාඨයකින්, 'ඉතාම කදිමයි භවත් ගෞතමයන් වහන්ස. ඉතාම කදිමයි' කියලා ඊළඟට උපමා කීපයකින්ද දක්වනවා. තුනුරුවන් සරණ යාම ප්‍රකාශ කරනවා. 'යම් සේ යටිකුරු කොට තිබුණු දෙයක් උඩුකුරු කර දක්වන්නේද, වැසුණු දෙයක් විවෘත කරන්නේද, මංමුළා වූවකුට මාර්ගය කියන්නේද, ඇස් ඇත්තෝ රූප දකින්නායි අදුරෙහි තෙල් පහනක් දල්වන්නේද අන්න ඒ විදියට භවත් ගෞතමයන්වහන්සේ විසින්

නානාවිධ, නානා උපමා වලින් නොයෙකුත් ආකාරයෙන් මට ධර්මය දේශනා කළා. මං භාග්‍යවතුන්වහන්සේගෙන්, ධර්මයේත්, සංඝයාගේත් සරණ යනවා. මට පැවිදි උපසම්පදාව ලබාදෙන්න' කියලා.

ඊළඟට කථාවේ සඳහන්වෙන ආකාරයට අවසානයේ අර කසීභාරද්වාජ බ්‍රාහ්මණයා පැවිදි උපසම්පදාව ලබාගෙන නොබෝ කලකින් රහත්වුණා කියලා කියැවෙනවා. ගොවිතැන අතඇරලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ ගොවිතැනට බැස්ස බවයි ඒ කථාවෙන් කියවෙන්නේ. මේ ආශ්‍රයෙන් අපට හුඟක් කාරණා හිතාගන්න පුළුවන් ඒ ශාසනික වටිනාකම් පිළිබඳව. ලෝකයාගේ සාමාන්‍ය අදහස මොකක්ද, ආර්ථිකය ගොඩනැංවීම. ආර්ථික සංවර්ධනය පිළිබඳව නොයෙකුත් විදියේ වගා ව්‍යාපාර ලෝකයේ තිබෙනවා. නමුත් අපි කල්පනා කරගන්නට ඕන මේ ගුණ වගාව නැති තැන කොයිරම් වෙන වගා වලින් සරුසාර වුණත් ඒවා පරිහානියට යන්න පුළුවන්, විනාශ වෙලා යන්න පුළුවන්, මනුෂ්‍යයන් තුළ ගුණධර්ම නැතිවෙලා යනකොට. මේ ශාසනය ගැන හිතලා බලනවානම් ඇත්ත වශයෙන්ම අර පූජක සමාජයට වඩා එහෙම පිටින්ම වෙනස් මූලධර්ම මතයි මේ සංඝ සමාජය ගොඩනැගිලා තියෙන්නේ. පූජක නෙවෙයි මේක පූජ්‍ය. ඒ බව ඉතාමත්ම පැහැදිලිවෙන කාරණයක් තමයි මෙන්න මේ පින්වතුන් නිරන්තරයෙන්ම ඔය කියන සඟ ගුණ තුළ තියෙන්නේ. සඟ ගුණ ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට කවුරුත් දන්නවනේ 'සුඵප්පනන, උජුප්පනන, ඤයප්පනන, සාමීච්චප්පනන' කියලා ඔය විදියේ වචන කීපයක් කියවෙනවා. එතන ප්‍රතිපදාව ගැනයි කතාව. දෙවියන්ට කරන යාග හෝම පුද පඬුරු බැඳිලි නෙවෙයි එතන කියවෙන්නේ - ප්‍රතිපදාව ගැනයි, ප්‍රතිපත්තිය ගැනයි. මේ සංඝයාවහන්සේ සුඵප්පනන කියලා කියන්නේ මනාසේ ප්‍රතිපදාවට බැස්සහ. උජුප්පනන, ඤයප්පනන, කෙලින්ම මේ ප්‍රතිපදාවට බැස්සහ. ආයෙ වක්, ඇදකුද නැතිව. ඤයප්පනන, න්‍යායානුකූලව හරියට ක්‍රමානුකූලව ඒ ප්‍රතිපදාවට බැස්සෙ. සාමීච්චප්පනන, ඉතාම හොඳින් සාදු සාදු කියලා කියන්න පුළුවන් තත්ත්වයට, ඉතාම හොඳින් ප්‍රතිපදාවට බැස්ස. මේ හැම තැනම අවධාරණය කරන්නේ ප්‍රතිපදාව ගැනයි.

ඒ නිසාම තමයි ඊළඟට කියවෙන්නේ ආහුණෝය, පාහුණෝය, දකිණෝය, අඤ්ජලිකරණෝය. 'ආහුති' කියලා අතීතයේ ඒ වචනය යොදන්නේ දුරින් ගෙන එන ඒ පඬුරු ආදිය, පුද පඬුරු ආදිය. 'පාහුති'

කියලා කියන්නේ අමුත්තන්ට දෙන ඒ ආහාර ආදී ඒ සංග්‍රහ. එතකොට ඇතින් ගෙන එන පුද පඬුරු ලබන්නත් සුදුසුයි. පුද පූජා ලබන්නත් සුදුසුයි. අමුත්තන්ට දෙන්නා වගේ හදිසියේ ආවොත් ඒ තියෙන දේවල් දෙන්න පවා සුදුසුයි අර ගුණ සම්පත්තිය නිසා. දකිණොය, එතනත් අර පැරණි බ්‍රාහ්මණ වචනයක්. දකිණො කියලා කියන්නෙ බමුණන්ගේ යාගභෝම වලට ලැබෙන පඬුර, දකිණොව කියලා කියන්නේ. නමුත් ඒ වචනෙ මෙතන යෙදිලා තියෙන්නේ අන්න අර කියාපු ගුණ සම්පත්තිය නිසා. දකිණොය - ඒ විදියේ පුද පඬුරු පවා අර ගුණ සම්පත්තිය නිසා දෙන්න වටිනවා. වෙන බලි බිලි පුද පූජා කරලා සෙත් කවි, වස් කවි කියන නිසා නෙවෙයි. අර කියාපු ගුණ සම්පත්තිය නිසා. ඊළඟට අඤ්ඤාකරණොය. ඇදිලි බැඳ දෙහොත් මුදුන් බැඳ වදින්න සුදුසුයි. ඒත් අර කියාපු දේවල් නිසා නෙවෙයි, ගුණ සම්පත්තිය නිසාමයි. ගුණ සම්පත්තිය නිසායි වදින්න සුදුසු වෙන්නෙ.

මේ සඟ ගුණ පාඨය තුළම තිබෙනවා අර බමුණාට පිළිතුර. එහෙම නැත්නම් ඒ බමුණු සමාජයෙන්, සාමාන්‍ය ලෝකයාගෙන්, මේ සංඝයාවහන්සේලා නිකමුත් හැටියට හැදින්වීමේ වැරද්ද මෙයින් ජේතවා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ පිහිටුවා වදළ ඒ සංඝ සමාජයේ පරමාර්ථය මොකක්ද, අවසානයට කියවෙන්නෙ අනුතරං පුඤ්ඤංකේතනං ලොකස්ස. උත්තරීතරවු පින් කෙතක් ලෝකයා සඳහාම සකස්කරදීමක්. බමුණා අර කෙත සකස් කරන්නේ තාවකාලිකව ඒ කුසගින්න සංසිඳවාගැනීමට උපකාර වන අස්වැන්නක් බලාපොරොත්තුවෙන්. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ නිර්වානාමාත්‍ය කියලා කියන ඒ අමාත එල දෙන, ලෝකයේ තියෙන ඉතාම රසවත්ම අත්දැකීම් එහෙම නැත්නම් ප්‍රත්‍යක්‍ෂය හැටියට සලකන නිර්වාන සුඛය ගෙනදෙන තත්ත්වයට විත්ත සන්තානය පත්කරගැනීමට උපකාර වෙනවා. ඇත්ත වශයෙන් අපි මේ සසුන් කෙත කියලා කිව්වට මේක අහවල් තැන තියෙනවා කියන්න බැහැ. සසුන් කෙත කියන්නෙ විත්ත සන්තානයමයි. කොටින්ම ගත්තොත් විත්ත සන්තානය පිළිබඳමයි කතාව. මේ ප්‍රඥාව, සතිය, ලජ්ජාව ආදී මේ ඔක්කොම ධර්ම කාරණා තියෙන්නෙ සිත තුළයි. එතකොට විත්ත සන්තානයයි නියම විදියටම බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වූ සසුන් කෙත.

ඒකම තමයි මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා තියෙන මේ ගාථාවෙන් කියන්නේ

සබ්බපාපසං අකරණං - කුසලසං උපසම්පද
සවිත්තපරියොදපනං - එතං බුද්ධාන සාසනං

හැම පවින් වැළකුම, කුසල් වෙනට ළං වීම, ඊළඟට සිත පිරිසිදු කිරීම හැම බුදුවරුන්ගේම ශාසනය බවයි කියවෙන්නේ. විත්ත සන්තානයයි කෙත. ඒ කෙතේ, ඒ කෙත අවසානයේ අන්න අර කියපු අමාන එලය එහෙම නැත්නම් නිර්වානාමානය ගෙන දෙන තත්කියට පත්කරගත්තොත් ඒ කෙත පූජනීය දෙයක් වෙනවා. පූජනීය වස්තුවක් වෙනවා, ලෝකයාට ඒ විත්ත සන්තානය. ඒකයි අනුතරං පුඤ්ඤකෙඛනං ලෝකසං කියලා කියන්නේ. උත්තරීතර පින් කෙතක් ලෝකයාට සකස් කරදී තිබෙන්නේ. අපිට මෙයින් හොඳටම පැහැදිලි වෙනවා බමුණු සමාජයේ - පූජක සමාජයේත්, සංඝ සමාජයේ - පූජ්‍ය සමාජයේත් වෙනස. මේක මේ කාලේ අපි මතක් කරගතයුතු දෙයක්. මතක් කරදිය යුතු දෙයක් වෙලා තියෙනවා. ඉතින් ඒ වගේම අපි අර ලෞකික වගාව ගැන කතා කළා. එතනදී මේ බමුණට පවා වැටහුණා මේ පන්සියක් නඟුල් යොදගෙන කරන මේ සී සෑමට වැඩිය වටින දෙයක් මේ හවත් ගෞතමයන්වහන්සේ මට හඳුන්වලා දුන්නේ. ඒක තේරුම් අරගෙන තමයි අර විදියට ප්‍රකාශ කරලා බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් පැවිද්ද උපසම්පදව පවා ඉල්ලුවේ. එතනදී බුදුපියාණන් වහන්සේට අවනතභාවය දක්වමින් ප්‍රකාශ කළ උපමා කීපයේ පවා විශාල ගැඹුරක් තියෙනා බව අපට තේරුම්ගන්න පුළුවන්. බොහොම සූත්‍රදේශනාවල බුදුපියාණන් වහන්සේ යම් ධර්මයක් දේශනා කළාට පස්සෙ ඒක අහපු ශ්‍රාවකයා තමන්ගේ ශ්‍රද්ධාව ප්‍රකාශ කිරීම දක්වනකොට නිරන්තරයෙන්ම යෙදෙන පාඨයක් තමයි ඔය මෙනත්ත යෙදිලා තියෙන්නේ. 'ඉතා කදිමයි', එහෙම නැත්නම් 'ඉතා මැනවි හවත් ගෞතමයන් වහන්සේ. ඉතා මැනවි'. ඔන්න ඊළඟට කියනවා උපමා ටිකක්. අපි දැන් ඒක ගැනත් හිත යොදලා බලමු.

නිරන්තරයෙන් යොදන ඒ පාඨයෙන් දැක්වෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ දේශනා ශෛලියේ අසිරිමත් බවයි. උන්වහන්සේගේ දේශනාව තුළින් කෙනෙකුගේ ඇතිවන විත්ත විප්ලවයයි ඔය වචන වලින් වගේම උපමා වලින් දක්වලා තිබෙන්නේ. උන්වහන්සේගේ දේශනාවල් තුළින් ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ අවබෝධ ශක්තිය අනුව සම්පූර්ණ විත්ත විප්ලවයක් වෙනවා. ඇත්ත වශයෙන් සමහර සූත්‍රදේශනාවල බුද්ධදේශනාවේ සියලුම කොටස් අඩංගු වෙන්නේ නෑ. ඒ වෙනුවට

අනුපිළිවෙල කතාවෙන් පස්සෙ මෙන්න මෙහෙම දේශනා කළා කියලා කෙටියෙන් දක්වනවා. අනුපිළිවෙල කතාව කවුරුත් දන්න නිසා ඒක බොහෝවිට සඳහන් කරන්නෙ නෑ. මෙතනදී මේ උපමාවල වටිනාකම ඉතා හොඳින් පැහැදිලි වෙනවා. ඒකයි අපි මෙතනදී විශේෂයෙන් ඒක ගැන කියන්න කල්පනා කළේ. මොනවද උපමා?

‘යම්සේ භවත් ගෞතමයිනි, යටිකුරු වෙලා තිබුණු දෙයක් උඩුකුරු කර දක්වන්නේද’, මුණින් නවලා තිබුණු දෙයක් - මුණින් නවලා තියෙනකොට ඒකෙ තත්ත්වය පේන්නෙ නෑනෙ. වැදගැම්මකට නෑ කියලා මුණින් නවලා තියෙනවා - ඕක උඩුකුරු කළහම ඔන්න ඒකෙ යථාතත්ත්වය පේනවා. අන්න ඒ විදියේ අවබෝධයක් මේ බමුණාට ආවා. මොකක්ද ඒකෙ අදහස, ලෞකික සමාජයේ, එහෙම නැත්නම් ලෝක සම්මත සාරධර්ම තුළයි බමුණා ජීවත් වුණේ. ලෝක සම්මත සාරධර්ම අනුව කෙනෙක් ආහාර ගන්න ඕනෙ. ඒකට සෑහෙන කර්මාන්තයක්, යම්කිසි කර්මාන්තයක්, රැකී රක්ෂාවක් කරන්න ඕන. එතකොට කිසිම රැකී රක්ෂාවක් නැතිව ඇවිල්ලා හිස් පාත්තරෙත් අරන් ගෙයක් ඉස්සරහා ඉන්නකොට මේක මහා නිකන් කන වැඩක්. ඒ විදියේ වැරදි අදහස් උඩයි බමුණා හිටියේ. ඔන්න දන් ඒක නිසා අර යටිකුරු කළ එක උඩුකුරු කළා වගේ. ඒ වගේම ‘වසා තිබූ දෙයක් කඩවැසුම ඇරියා වගේ’. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒක ප්‍රකාශ කරන තුරු බමුණා දන්නෙ නෑ. බමුණා අඳුනන්නේ නෑ මොකක්ද නියම බිත්තර විය, නියම වැස්ස ඒවායේ තියෙන ගැඹුරු අර්ථ තේරුම්ගත්තේ නෑ. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වපු කාරණා තුළින් ඒ කාරණා හොඳට පැහැදිලි වුණා. වැසී තිබුණු සාරධර්ම හෙළිවුණා. ඊළඟට මංමුළා වෙලයි හිටියෙ. සංසාරයේ මංමුළා වෙලා හිටි කෙනෙක් බමුණා. අන්න මාර්ගය දක්වුවා. ඊළඟට අන්ධකාරයේ හිටියෙ. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ආලෝකයක් දල්වුවා. ඒ ධර්මාලෝකය තුළින් බමුණාට පෙනුනා - බමුණාට ඇස් තියෙන නිසා, බමුණා ඇත්ත වශයෙන්ම ප්‍රඥවන්ත කෙනෙක්.

මේ සූත්‍රය ගැන අතීත ආචාර්යවරු දක්වනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතන ශ්‍රද්ධාව මුල් කරලා ඉදිරිපත් කළේ, බමුණාට ප්‍රඥව තිබුණා, ශ්‍රද්ධාවේ අඩුකමයි තිබුණේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ධර්මාලෝකය විහිදුවනකොට බමුණාට ඇස් තියෙන නිසා සත්‍යය පෙනුනා. ඉතින් ඒක අනුව අපට හිතාගන්න පුළුවන් අර උපමාවලත් වටිනාකම. ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේගේ දේශනා

ගෛලිය තුළින් ශ්‍රාවකයා තුළ ඇතිවන විත්ත විප්ලවය පෙන්වුම් කිරීමටයි අර උපමා හතර යොදන්නේ. හැම තැනම හැම සූත්‍රයකම ඒක පැහැදිලිව පේන්නේ නෑ. මේකේ ඉතාම පැහැදිලිවම ප්‍රකටවම පේන නිසයි අපි ඒක මතුකරලා දක්වුවේ. මේ හැම කාරණයක් තුළින්ම අපට ලෝක සම්මත ගොවිතැනේ සීමාවන් වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන මේ ලෝකෝත්තර සී සෑම තුළ තියෙන වටිනාකමත් පෙනෙනවා.

මේ කාරණයම තවත් අවස්ථාවක යම්කිසි ප්‍රමාණයකට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. ඒත් පිණ්ඩපාතේ වැඩි අවස්ථාවක. ඇත්ත වශයෙන්ම මේ සූත්‍රය ආසන්නයේම දක්වෙන තවත් කෙටි සිද්ධියක්. එක දවසක් බුදුපියාණන් වහන්සේ උදය කියලා බ්‍රාහ්මණයෙකුගේ ගෙදරට පිණ්ඩපාතේ වැඩම කළා. බමුණා හොඳට පාත්‍රය පුරවලා දනය පිළිගැන්නුවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ආපත්‍ර වැඩම කළා. දෙවෙනි දවසෙත් ඒ ගෙදරට වැඩම කළා. දෙවෙනි දවසෙත් ඒ විදියට පාත්‍රය පුරවලා පූජා කළා. තුන්වෙනි දවසෙත් වැඩම කළා. තුන්වෙනි දවසෙ බ්‍රාහ්මණයා පාත්‍රයට දෙන පූජා කරලා ඉවරවෙලා 'මේ මහණ රස තෘෂ්ණාවෙන් මේ නැවත නැවත එනවා' කියන අදහස ප්‍රකාශ කළා. 'රස තෘෂ්ණාව, රසට ගිපුචුණ කෙනෙක්' කියලා. ඒ වෙලාවේදී බුදුපියාණන් වහන්සේ යම්කිසි ගාථා පෙළක් ප්‍රකාශ කළා. බමුණා කිව්වේ 'නැවත නැවත එනවා' කියලා. 'මේ මහණ නැවත නැවත මෙතනට එනවා රස තෘෂ්ණාව නිසා'. නැවත නැවත කියන වචනයට පාලියේ එන වචනය තමයි පුනඤ්ඤං. පුනඤ්ඤං කියන එක සිංහලෙන් කියන්නේ පුන පුනා. මේ මහණ පුන පුනා මෙතනට එනවා. ඒ වචනෙම උපකාර කරගෙන ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ගාථා පෙළක් ප්‍රකාශ කළා 'පුන පුනා' කියන වචනය පුන පුනා යොදමින්.

'ලෝකයේ මං මේ කරන පිණ්ඩපාතයම විතරක් නෙමෙයි පුන පුනා කෙරෙන්නේ. මේ ලෝකයේ යම්තාක් දේවල් තියෙනවානම් ඒ හැම එකක්ම පුන පුනා කරන දෙයක්'. මොනවාද? ඊළඟට කියනවා 'පුන පුනා ඛිජ්චපුරනවා. පුන පුනා වැස්ස වගිනවා. පුන පුනා ධාන්‍ය එකතු කරගෙන අටුකොටු පුරවගන්නවා. පුන පුනා යාවකයින් ඇවිල්ලා යදිනවා. පුන පුනා දනපතීන් දන්දෙනවා. දනපතීන් පුන පුනා දන්දිලා පුන පුනා දිව්‍යලෝකවල උපදිනවා'. ඊළඟට ඔය ගව පාලනය ගැනත් ඒ වගේම කියනවා. 'පුන පුනා ඒ ගවයින්ගෙන් කිරි දෙවන අය කිරි

දෙවනවා'. පුන පුනා කිරි දෙවනවා කියලා කියන්නේ මේ පින්වතුන් දන්නවා එක සැරයක් ඒ බුරුල්ල තද කළහම ඔක්කොම කිරි ටික එන්නෙ නැතෙ කී සැරයක් මේකට මහන්සි වෙන්න ඕනද? ඊළඟට 'පුන පුනා වස්සා අර එළදෙන ළඟට දුවනවා. ඒ නිසා හතිත් වැටෙනවා. දුක් විඳිනවා'. ඊළඟට ඔන්න ගැඹුරට කාරණයක් කියනවා 'මේ සත්ත්වයන් පුන පුනා මව් කුසට එනවා. පුන පුනා ඉපදෙනවා. පුන පුනා මරණයට පත්වෙනවා. පුන පුනා සොහොනට ගෙනයනවා'. ඔන්න අවසාන කරනවා ධර්මයෙන්. 'පුන පුනා නූපදින තැනට මාර්ගය ලබාගත්තු ප්‍රඥවන්ත පුද්ගලයා පුන පුනා උපදින්නෙ නැත' කියලා. ඔය ගාථා පෙළ වදළහමත් අර බමුණත්, ඒත් ඥානවන්ත නිසා වෙන්න ඇති ඒක තුළින් යම්කිසි කාරණයක් තේරුම් අරගෙන අර විදියටම ප්‍රකාශ කරලා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ සරණ ගියා. තුනුරුවන් සරණ ගියා.

මේකෙන් අපට හිතාගන්න පුළුවන් මේ ලෝකයේ තියෙන්නෙ සංස්කාර සකස්වීමක් කියන එකයි. මේවා සකස් කර කර යන්න ඕන. අර නැගුල් පන්සියක් හරි දහක් හරි යොදගෙන අර විදියට වළ මඟුල් පවත්වගෙන මහා ගාලගොට්ටියක් ඇතිව ගොවිතැන් කරලා මේ පින්වතුන් අටු කොටු පුරවා ගන්නවා. කී දවසකටද? ඒක ඉවර වෙනකොට ආයෙ ආයෙන් ගොවිතැන් කරන්න වෙන නිසා තමයි ඒකට බිත්තර විය වෙන් කරගන්නෙ. ඉතින් ඔය විදියට කෙළවරක් නැතුව නැවත නැවතත් කෙරෙන ක්‍රියා දමයක් තුළයි මේ සංසාරයේ සත්ත්වයා ගමන් කරන්නෙ. ගව පාලනයත් එහෙමයි. අනිත් කටයුතුත් එහෙමයි. ඒ කිසිවක නිමාවක් නෑ. කිසිම දේක නිමාවක් නෑ. ඒවා ප්‍රතිසංස්කරණය කර කර, සකස් කර කර යන්න වෙනවා. ඒකම දුකක්. සබ්බෙ සංඛාරා අනිච්ඡා. මේ සකස් කිරීම්. මුළු මහත් ජීවිතයම සකස් කිරීම් ගොඩක්. අද උදේ ගත්තු ආහාරය ඊ වෙනකොට නෑ. ඒ ආහාර පාන, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය සඳහා ගන්න වාතය, මේ හැම එකක්ම ගෙවී ගෙවී යනවා. ඇති වෙනවා, නැති වෙනවා. ඒ නැති වෙන ඒවා හරිගස්සගන්න ගන්න උත්සාහය තමයි පුන පුනා කියලා කිව්වෙ. නැවත නැවත මේවා කරන්න ඕන - නැවත නැවත. ඔය ලෝක සම්මත හැම වගාවකම ඔන්න ඕක තියෙනවා. නැවත නැවත කරනවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකර දෙනවා ගුණ වගාවක් මෙන්න මේ නැවත නැවත කිරීමයි කියන දුක් ස්වභාවයෙන්, මුළු මහත් සංසාර දුකෙන් මිඳෙන වැඩ පිළිවෙලක්. ඒ වැඩ පිළිවෙල තමයි මේ

කසිභාරද්වාච සුත්‍රයේ ඉදිරිපත් වෙලා තියෙන්නෙ. ඒ වැඩ පිළිවෙල ආරම්භ වෙන්නෙ ශ්‍රද්ධාවෙන්. කෙළවර වෙන්නෙ ප්‍රඥාවෙන්. ඒ තුළ තිබෙන අනිත් ගුණධර්ම රාශියයි අර නොයෙකුත් උපකරණ ආදියෙන් පෙන්නුම් කරලා දුන්නෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ. අපි බුද්ධශාසනය කියලා කියන්නේ එතකොට ගුණ වගාවයි. බුද්ධශාසනය කියලා අනිත් අයට පෙන්නුම් කරන්න දේවල්නම් හුඟක් තියෙනවා. ඒ අය ඒවා ශාසනය හැටියට පෙන්නුවත් ඇතුළත බලනකොට අර කියාපු ගුණධර්ම නැත්නම් එතන ශාසනයක් නැහැ. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ ඇතුළත බලන ක්‍රමයයි. අවසානයේ බලන්න වෙන්නෙ ඇතුළතයි. මහළු වුණාට පස්සෙ ඇස් දෙක ජේන්නෙත් නෑ. ළඟ ඉන්න කෙනා අඳුනගන්නත් බෑ. වෙන ඕය තියෙන උපකරණවල ලස්සන බලන්නත් බැහැ. ඉබේටම මනස, හිත යොමුවෙන්නෙ තමා කෙරෙහි, ඇතුළ කෙරෙහි. මේක ඇතුළෙ මොනවද තියෙන්නෙ? අර ගුණධර්ම වෙනුවට අධර්ම සමූහයක්නම්, නුගුණ සමූහයක්නම්, පවිකම් අපරාධ ආදියක්නම් ඒ තැනැත්තාට වැලපීගෙන අඬාගෙන තමයි පරලොව යන්න සිද්ධවෙන්නෙ. නමුත් ඇතුළත තමන්ට පෙනෙනවානම් මම මෙන්න මේ මේ ගුණධර්ම රැක්කා, ලෞකික වශයෙන් මේ මේ තත්ත්ව ලබාගන්නා. මේ මේ ලෝකෝත්තර තත්ත්ව ලබාගන්නා. අපාය භය නෑ. තවත් ඉපදීමේ භය නෑ. අන්න එහෙම ඒ ප්‍රත්‍යක්‍ෂයක් කෙනෙකුට තියෙනවානම් ඇතුළත බලනකොට ඒ තැනැත්තාට තමයි නියම සැනසීම. ඒ මාර්ගය තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ. ඒ මාර්ගයේ යාමටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ සංඝ සමාජය සකස් කළේ. එතන තමයි අර පූජක කෘත්‍යයත්, පූජ්‍ය බවත් අතර වෙනස තියෙන්නෙ.

මේක බමුණු සමාජයට තේරුම් ගන්න අමාරු වුණා. මේ කාලෙ සමාජයටත් සමහරවිට තේරුම්ගන්න අමාරු වෙන්න පුළුවන්. නමුත් බුද්ධශාසනය හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ හැම තිස්සෙම මතුකරලා දුන්නෙ මෙතෙක් මේ සංඝාතේ කාටවත් සොයාගන්න බැරිව තිබුණු යම්කිසි විශේෂ සත්‍යතාවක්, අපි බුදුකෙනෙක් කියලා කියන්නෙන් ඒකෙන. ඒ සත්‍යතාව තමයි චතුරාර්ය සත්‍යය කියලා කියන්නෙ. දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය. මොකටද දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යයක් කියලා කිව්වේ? අපි කවුරුත් දන්නවා දුක්. මොකද බුදුහාමුදුරුවෝ මේ දුක් අමුතුවෙන් කියලා දෙන්නෙ? අපි දන්නෙ අනාර්ය දුක්. අනාර්ය දුක් කියලා කියන්නෙ සීමිත දුක්. අර දෙපාර්තමේන්තුවක් හැටියට හදගත්ත දුක්. අනිත් හරිය සැප කියලා වෙන් කරගෙන. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ

ප්‍රකාශ කරනවා කෙටියෙන් සලකා ගත්තොත් - මේ පින්වතුන් ඔය දුකේ අර්ථය හැටියට බොහෝවිට ප්‍රකාශ කරනවා ඉපදීම දුකක්, දිරිම දුකක්, ප්‍රිය අයගෙන් වෙන්වීම දුකක්, අප්‍රිය අයගේ එක්වීම දුකක්, ඔය විදියට නොයෙකුත් කාරණා. නමුත් ඒක අවසාන වෙන්නෙ කෙටියෙන් සලකා ගත්තොත් මුළු මහත් පංචස්කන්ධයම දුකක්. රූප, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන පංචස්කන්ධයම දුකක්. පංචස්කන්ධයම දුකක්. මොකද මේවා හැම එකක්ම සකස් කිරීම් ගොඩක්. රූපස්කන්ධයේ සකස් කිරීම් ටික තමයි අපි මේ ශරීර කුඩුව රැකබලාගැනීම හා සම්බන්ධ දේවල්. ආහාර පාන, රෝගයට බෙහෙත් හේත්, මේවා කැඩෙන බිඳෙන ඒවාට කැලි පාස්සාගැනීම් ඔය ආදී වශයෙන් මේ ශරීර කුඩුව ගෙනයන්න එකම නොමිමර තහඩුව තියාගෙන. නොයෙකුත් වර්ණ කරගෙන පාටවල් ගාගෙන තමන්ට නැත්නම් අනිත් අයගෙන් ඉල්ලගෙන හරි සල්ලිවලට අරගෙන හරි කැලි පුරුද්දගෙන යන ගමනක් ශරීරය ගැන හිතුවත්. අනිත් ඒවත් ඒ වගේම තමයි. මේ එකක්වත් නිත්‍ය නැති බව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. සැප වේදනාව නැතිවෙලා යනකොට දුකක්. කවුරුත් බලන්නෙ සැප වේදනාවයි. දුක් වේදනා ගොඩකින් මිදීමයි සැපය කියලා කියන්නෙ. ඒකත් නිත්‍ය නෑ. ඉතින් ඔය සැපත්, දුකත් අතර අපි කිව්වෙ පොල්පිති පැදීමක්, සීසෝවක් වගේ දේකයි ලෝකයා යෙදිලා ඉන්නෙ.

සංඥාව කියන එකෙත් කෙළවරක් නෑ. ඒවත් සකස් කරමින් යනවා. මේ සංඥා ගොඩ කියන්නේ හැඳිනීම්. මේකෙ සීමාවල් දැන් සොයාගන්න බැරි තත්ත්වයක් තිබෙණවා. තමා නවීන කෙනෙක්, නූතන කෙනෙක් කියලා ආඩම්බරයෙන් කියන්න පුළුවන් මට්ටමට මේ ලෝකය ගැන තියෙන සංඥාවල් සම්පූර්ණ කරගන්න මේ ලෝකසත්ත්වයා දිවා රැ වෙහෙසෙනවා. ඊළඟට ඒ සංඥා ගොඩ නිසා තමන්ගේ රූපි අරුචිකම් අනුව සිතෙන්, වචනයෙන්, කයින් කරන සකස් කිරීම් තමයි සංස්කාර ගොඩ. ඒ සංස්කාර ගොඩ නිසා මහාදුක් ගොඩක්. එතනින් ඉවර වෙන්නෙ නෑ. ඒ සංස්කාර ගොඩේ විපාක රාශියකුත් තියෙනවා. සැප විපාක හෝ වේවා දුක් විපාක හෝ වේවා. එක්කො දිව්‍යලෝක, මනුෂ්‍ය ලෝකවල පමණක් නෙවෙයි, ඒ බ්‍රහ්ම ලෝකවල පවා කල්ප ගණන් විඳවන සැප ශක්තීන් තිබෙණවා. අපායවල ඒත් කල්ප ගණන් විඳවන දුක් ශක්තීන් ඇතිවෙනවා අර සංස්කාර තුළින්. ඊළඟට විඤ්ඤාණය මමය, මාගේය කියලා හිතාගත්තු ඒ හිත, ඕකත් වෙනස් වෙනවා. වෙනස් නොවෙන හිතක් කියලා සමහරවිට දෙන්නෙක් එකතු වෙනවා. දන්නෙම

නැතුව හිත වෙනස් වෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ හිත - කයෙහි වෙනස්වීම පිළිබඳව උපමාවක් දෙන්න පුළුවන් වුණත් - මේ විඤ්ඤාණය වෙනස් වීමට උපමාවක්වත් දෙන්න බෑ කියලා. උපමාවක්වත් දෙන්න බැරි තරම් ලහුපර්වතකයි මේ සිත. ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් වෙනස්වෙනවා. මෙතනත් නෑ ආත්මයක්. කොතනකවත් නෑ ආත්මයක්. ආත්මය කියලා කියන්නේ තමන්ගේ රැකවරණයක් නිත්‍ය. තමන්ගේ වසයෙහි පවත්වාගන්න පුළුවන් බවක්. මේ ගොඩවල් පහේම එහෙම එකක් නැති බවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. සබ්බද්ධතා පමුච්චති කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරලා දෙන්නෙ සත්තියන් මන්න මය කියාපු ඒ දුක්ඛිත ස්වභාවයෙන් මිදෙන මාර්ගයයි. ඒ මිදෙන මාර්ගය තමයි ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා තියෙනවා. අපි අර කලින් කිව්වා වගේ සම්මාදිට්ඨි පෙරටු වෙනවා. සමාසක් දෘෂ්ටිය පූර්වාංගම වෙනවා. මේක හරි මාර්ගයයි කියන යම්කිසි අවබෝධයක් ඇතුවයි මාර්ගයක යන්න. ඒ සම්මාදිට්ඨිය අනුව කෙරෙන ජීවිත පරිවර්තනයයි අර විත්ත සන්තානය තුළ කෙරෙන ගුණ වගාව කියලා කියන්නේ. සංඝයාවහන්සේලාගේ ජීවිතයට ගැලපෙන ආකාරයට කසීභාරද්වාප බ්‍රාහ්මණයාට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ ඉදිරිපත් කළ ජීවන ප්‍රතිපදාවමයි අපි පොදුවේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය නමින් හඳුන්වන්නේ.

පළමුවෙන් ඇතිකරගත්තු සමාසක් දෘෂ්ටිය අනුව ක්‍රමානුකූලව තමන්ගේ සිතූම් පැතුම් සකස් කිරීම සම්මා සංකල්ප නමින් හැඳින්වෙනවා. අර කාම විතර්ක, ව්‍යාපාද විතර්ක, විහිංසා විතර්ක කියන අකුසල විතර්ක, ද්වේෂ සිතිවිලි, හිංසාකාරී සිතිවිලි ඉවත් කරලා නෙකම්ම සංකල්පය, ඒ කියන්නේ මේ සසරින් මිදීම පිළිබඳ අදහස. අව්‍යාපාද කියලා කියන්නේ මෙහි සිතිවිලි. අවිහිංසාව කියලා කියන්නේ කරුණා සිතිවිලි. තමන් ගත්තු සමාසක් දෘෂ්ටිය මුළු මහත් ලෝකයම දුක් ගොඩක ගැලිලා ඉන්නවා කියන ඒ ප්‍රස්තුතය, ඒ උපන්‍යාසය පිට ඉඳගෙන ලෝකය දිහා බලනකොට ඇතිවෙන සංකල්ප තුනකුයි ඒ නෙකම්ම, අව්‍යාපාද, අවිහිංසා සංකල්ප කියලා කියන්නේ. ඒ සංකල්ප, ඒ සිතූම් පැතුම් තමන්ට හුරු කරගන්නකොට තමන්ගේ වචනයේත් යම්කිසි පරිපාලනයක් ඇතිවෙනවා. ඒකයි අර බොරුකීම, කේලාමිකීම, පරුස වචන කීම, නිශ්ඵල වචන දෙසීම කියන ඒවායින් වෙන්වීම කියලා කියන්නේ. ඒ වචන හැටියට ක්‍රියාකාරී වෙන්න ගන්න උත්සාහය තුළිනුයි ප්‍රාණසාත, අදින්නාදන, කාමමිථ්‍යාවාර කියලා කියන

තමන්ටත් අනුන්ටත් අහිත පිණිස හේතු වෙන සංසාරයේ දුක් ගෙනදෙන පාපකර්ම වලින් කය වෙන්කරගන්නේ. ඊළඟට ඒක වඩාත් ක්‍රමානුකූලව ජීවිකාවත් එක්ක සම්බන්ධ කරගෙන යන ගමනට තමයි සමාසක් ආජීවය කියලා කියන්නේ - හරි ජීවන මාර්ගය. අපි අර මිථ්‍යා ආජීව කියලා දැක්වුව වහල් වෙළඳම, සතුන් මාංස වෙළඳම, වස විස වෙළඳම, මත්පැන් වෙළඳම ඒ ආදී වැරදි වෙළඳම් වලින් ඉවත්වෙලා හොඳ ජීවිතයක්, යහපත් ජීවිතයක් ගෙනයාම ආජීවය. ඒක පිරිසිදු කරගන්න උත්සාහයෙන්, ඒ ගන්න උත්සාහය තුළින් තමා තුළ වැඩෙනවා අර සම්මා වායාම කියලා කියන තමන්ගේ හිතට කඩාගෙන එන පව් වැළැක්වීම, හිත තුළ තිබෙන අකුසල් ධර්ම දුරුකිරීම, තමා වෙත නැති කුසල ධර්ම ළං කරගැනීම, තමා ළඟ තියෙන කුසල ධර්ම තහවුරු කරගැනීම කියන සතර ආකාර සමාසක් වායාමය. ඒ වායාමයේ යෙදෙනකොට ඒ තුළින් දියුණු වෙනවා සම්මා සතිය කියලා හරි සිහිය. හොඳ සිහියෙන් කටයුතු කරන්න සිද්ධවෙනවා. ඒ සිහිය වඩාත් ස්ථාවර වුණහම, තහවුරු වුණාම, යම්කිසි කමටහනක් අරමුණු කරගෙන සමාධි තත්ත්වයක්, සමාධි, ධ්‍යාන ආදී තත්ත්ව ලබාගන්න පුළුවන්.

මේ තමයි ඔය ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා කියන්නේ. ඒ තුළ තියෙන්නෙත් ජීවන ප්‍රතිපදාවක්. විත්ත සන්තානයේ ක්‍රමික පරිවර්තනයක්. පූර්ණ පරිවර්තනයක්. පූර්ණ ප්‍රතිසංවිධානයක්. මේ කාලෙ වචනයෙන් කියනවානම් ඔය නොයෙකුත් දෙපාර්තමේන්තුවල ප්‍රතිසංවිධාන ගැන අහන්න ලැබෙනවා. නමුත් පුද්ගල සන්තානය පිළිබඳ ඉහළම මට්ටමේ ප්‍රතිසංවිධානයක් තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් ඉදිරිපත් කරලා තියෙන්නේ. ඒක ඕනෑම කෙනෙකුට, උත්සාහවන්ත කෙනෙකුට ක්‍රියාත්මක කරලා තම විත්ත සන්තානයේ ඒ අත්දැකීමේ වෙනස ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නට පුළුවන්. එතකොට ඒ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගැනීමේ අවස්ථා තමයි සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියලා කියන්නේ. අර ඒකාග්‍රවු සිතීන්, ඒකාග්‍ර වුණු චරිත ප්‍රතිසංවිධානයක් තුළින් කෙනෙකුට පුළුවන් ලෝකයේ යථාතත්ත්වය අවබෝධ කරගන්න විදර්ශනාව වශයෙන්. විදර්ශනාව කියන්නේ විශේෂ දැක්මක්. විශේෂ දැක්මක් දකින්න පිරිසිදු සමාධි සිතක් අවශ්‍යයි. නොවිසිරුණු සිතක් අවශ්‍යයි. පිරිසිදු සමාධියට හිත යොදනකොට ලෝකයේ යථාතත්ත්වය පැහැදිලිව පෙනෙනවා. යථාතත්ත්වයයි බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙටියෙන් සලකලා දක්වලා තියෙන්නේ වචන තුනකින්. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන්. මේක

වචන තුනක් පමණයි. නමුත් තමන්ට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වෙන්නනම් අන්ත අර කියාපු මාර්ගයේ යන්නට ඕන. සම්මාදිට්ඨියෙන් පටන්ගෙන සම්මා සමාධිය දක්වා යන ඒ ප්‍රතිසංවිධානය යම්කිසි මට්ටමකට දියුණු වුණහම ඒ තැනැත්තාට යම් අවස්ථාවක තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ ඇතිවෙන විශේෂ විදර්ශනා ඥාන පෙළක් තුළින් අවබෝධ වෙනවා මේ පංචස්කන්ධයම තුළ තිබෙන අනිත්‍යතාව. රූපයේ අනිත්‍යතාව, වේදනාවේ අනිත්‍යතාව, සංඥාවන්ගේ අනිත්‍යතාව. අනිත්‍යතාව කියලා කියන්නේ ඇතිවීම් නැතිවීම් ස්වභාවය. මේ අනිත්‍යතාව කියලා අපි සාමාන්‍යයෙන් කියන්නේ තිබුණා නැතිවුණා ඒ ටිකයි. මෙතන තියෙන්නේ නිරන්තරයෙන්ම ඇතිවන නැතිවන ස්වභාවයක්. ඉතාම සියුම් අන්දමින් මේවා තුළ ක්‍රියාත්මක කෙරෙනවා. ඒක ජේන්නෙ නෑ. ජේන්නෙ නැති නිසා ඝන සංඥාවෙන් ලෝකයා මේවා වෙන වෙනම තියෙනවා, මගේ රූපය, මගේ වේදනාව ආදී වශයෙන් අල්ලගන්නවා. නමුත් විදර්ශනා නුවණට යම් අවස්ථාවක තමන්ට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් වැටහෙනවා ඒ හැම එකකම අර කියාපු ශීඝ්‍රව කෙරෙන වෙනස්වීම.

මේ පංචස්කන්ධයම ඇතිවෙන ස්වභාවයටයි ලෝකයා කැමති. සංසාරයේ යන පුද්ගලයා හැමදම හෙට උදේ ඉර පායනකල් බලා ඉන්නවා. සමුදය පක්‍ෂයේ ඉන්නවා කියලා කියන්නේ ඒකයි. අද දවස නරක් වුණාට හෙට උදේ හොඳ උදෑසනක්, හෙට හොඳ උදෑසනක් එයි, එහෙම හිත හිතා මේ සංසාරයේ යන්නෙ. නමුත් හෙටත් අද වගේම තමයි. නිවන බලාපොරොත්තු වෙන කෙනා අර ඉර බහින එක දිහා බලන්නෙ. මේ කොයි එකත් - ඉර නැග්ගත් ඉර බහිනවා. මේක හැම එකක්ම නැතිවෙලා යන ස්වභාවයයි. ඒකයි සත්‍යයට එකඟ. මේ නිරෝධ ස්වභාවය. එතනයි නිවන තියෙන්නෙ. ඒක ලෝකයා දකින්න කැමති නෑ. බලන්න කැමති නෑ. ඒකට හිත යොදන්න කැමති නෑ. මෙව්වර කාලයක් සංසාරයේ සමුදය පැත්තේම සිත තියාගෙන හිටිය නිසා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා එතනයි සත්‍යය තිබෙන්නෙ. මේ හැම එකක්ම, යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං. - යම්තාක් දෙයක් ඇතිවන ස්වභාව ඇද්ද, ඒ හැම දෙයක්ම නිරුද්ධ වෙන ස්වභාවය, නැතිවෙන ස්වභාවයයි. එහෙමනම් මේවා බදුගෙන ඉදීම, අල්ලාගෙන ඉදීම සුදුසු නෑ. ඒවා අල්ලගත්තොත් ඒවාත් එක්කම වැනසිලා යනවා, දුක් කරදර එනවා කියලා. යම් අවස්ථාවක මේ පංචස්කන්ධයම අතහැරෙනවා. ඒක තමයි සෝවාන් ඵලයට පැමිණුනා කියන්නේ. පළමුවෙනි වරට ඒ ප්‍රත්‍යක්‍ෂය එනවා. ඒ මාර්ගයේ ඥාන

ශක්තීන් තව තවත් තියුණු කරගැනීම ත්‍රිලක්ෂණය වඩ වඩාත් තියුණු කරගැනීම තුළින් තමයි සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන ඒ මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් අවසානයේ සියලු සංසාර දුකින් මිදිලා උතුම් අමාමහ නිවනින් සැතපෙන්න පුළුවන් වන්නේ. අපි කල්පනා කරගන්න ඕනෙ මේ ලෝකයේ සාරධර්ම වටිනාකම් ගැන හැමෝම කතා කරනවා ඇහෙනවා. මෙන්න මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ කසීභාරද්වාප බ්‍රාහ්මණයාට මතුකරලා දුන්න සාරධර්ම අපි බෞද්ධයින් හැටියට අගය කළයුතුයි. ඒවා මතුකරගතයුතුයි. ඒවා අනුව අපේ මේ ජීවන වටිනාකම් සකස් කරගෙන ඒ අනුව ප්‍රතිපදාව සකස් කරගත යුතුයි. මේ බුද්ධෝත්පාද කාලය තුළම හැකිතාක් උත්සාහ කරලා තමන්ගේ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ දියුණු කරගෙන සසර දුකින් මිදීමට අධිෂ්ඨාන කරගන්න එක හොඳයි.

එතකොට අද දවසේ බොහෝ දෙනෙක් පොහොය අටසිල් ආදිය සමාදන් වුණා. ඒ වගේම මේ අවස්ථාවේ සමහරු ආජීව අශ්ඨමක ශීලය සමාදන් වුණා. ඒ ශීලයන්හි පිහිටලා දියුණු කළ යම් සමාධියක්, භාවනා ආදියක් තියෙනවානම් යටත් පිරිසෙයින් මේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණ අවස්ථාවේ තමන්ගේ හිත සමාධිමත් කරගෙන මේවායින් යම් අවබෝධයක් ලැබුවානම් ඒවාත් තම තමගේ ධර්මවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය වේවා! කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය තුළින් තමතමන්ගේ බණ භාවනා දියුණු කරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ කුසල ශක්තියත් පිහිට කරගෙන මේ ජීවිතය තුළදීම සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් යන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගැනීමට මේ ධර්මශ්‍රවණ ආනිශංසය ඒකාන්තයෙන් හේතු වාසනා වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න.

අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වාම අපගේ ඥාතීන් ඇතුළු යම්තාක් දිව්‍ය බ්‍රහ්ම මණ්ඩලයක් මෙබඳු මේ ධර්මදේශනා ධර්මශ්‍රවණමය වශයෙන් ඒවායේ කුසල් අනුමෝදන් වෙන්න කැමතිනම් ඒ හැම කෙනෙක්ම එසේ අනුමෝදන් වීමෙන් තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගන්නවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගනිමින් මේ ගාථා කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහි...’

120 වන ဝေဠာဒ

120 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 94)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

පියතො ජායතී සොකො

පියතො ජායතී භයං

පියතො විප්පමුක්ඛස්ස

නඤ්ඤා සොකො කුතො භයං’ති

– ධම්මපද, පිය වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ ශෝකය විඳ දරාගන්න බැරූව බොහොම දෙනෙක් දුකට පත්වෙනවා අපට නිතර අසන්නට දකින්නට ලැබෙනවා. සසර දුක් නිවාරණය කරගැනීමේ මාර්ගය දක්වා වදල තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ, මේ ප්‍රිය විප්‍රයෝග දුකකි එදිනෙද ජීවිතයේදී පවා තුනී කරගන්නා ආකාරය පහද වදලා. අද මේ වෙසක් පුර පසලොස්වක පොහොය දවසෙ අපි ඉදිරිපත් කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ පුත්‍ර ශෝකයෙන් අසරණවුණු එක්තරා ගෘහපතියෙකුට ඒ මහාකාරුණිකයන්වහන්සේ පිහිටවුණු ආකාරයයි.

සැවැත් නුවර එක්තරා ගෘහපතියෙක් තමන්ගේ පුත්‍රයා කලුරිය කළහම ඒ ඇතිවුණු ශෝකය නිසා ආහාර පානත් හරියට නොගෙන වැඩකටයුතුත් අතහැරලා සොහොනට ගිහින් නිරන්තරයෙන් අඬනවා. ඒ විදියට දවස් ගතකරන අතරේ එක දවසක් උදෑසන බුදුපියාණන් වහන්සේට, අළුම මහාකරුණා සමාපත්තියෙන් ලෝකය බලා වදරනකොට පෙනී ගියා මේ උපාසක මහත්මයාට සෝවාන් වීමේ උපනිශ්‍රය සම්පත්තිය තියෙන බව.

බුදුපියාණන් වහන්සේ එද පිණිඩපාතයෙන් පස්සෙ දනය වළඳ එක් හික්කුන්වහන්සේ නමක් එක්ක අර උපාසක උන්නැහේගෙ ගෙදරට වැඩම කලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ වැඩමකළ බව දනගෙන නිවෙස තුළට ආරාධනා කරලා ගේ මැද අසුනක් පනවලා බුදුපියාණන් වහන්සේට වැඩ ඉන්න සලස්වලා උපාසක මහත්මයා ඇවිල්ලා ඉඳගත්තහම බුදුපියාණන් වහන්සේ අසනවා ‘මොකද උපාසක උන්නැහේ දුකෙන් වගේ?’ එතකොට කියනවා ‘මට මෙන්න මෙහෙම

කරදරයක් වුණා. මගේ පුත්‍රයා කාලක්‍රියා කළා. මට මේ ශෝකය නිසා අනිත් කටයුතු කරගන්නවත් ලැබෙන්නේ නෑ' කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා 'උපාසකය, ප්‍රිය කෙනෙක් නැතිවුණා කියලා හැඩිම ශෝක කිරීම නිශ්ඵල දෙයක්. මරණය කියන එක එක්කෙනෙකුට එක තැනක පමණක් වෙන දෙයක් නොවෙයි. භවයේ යම්තාක් සත්ඤ්ඤා ඇත්නම් ඒ හැම සත්ඤ්ඤාටම පොදු දෙයක්. ඒක නිසා පුතා මැරුණා කියලා තමන්ගේ කටයුතු අතහැරලා ශෝක කිරීම නිශ්ඵල වැඩක්. අතීතයේ පණ්ඩිතවරු තමන්ගේ ප්‍රිය පුත්‍රයා කාලක්‍රියා කළහම ශෝක නොකර මරණසතිය පිහිට කරගෙන තමන්ගේ කටයුතු හරියාකාර කළා' කියලා ඒ විදියට ප්‍රකාශ කළහම අර උපාසක උන්නැහේ තුළ කුතුහලයක් ඇතිවෙලා අහනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, කවදද කවුද එහෙම කළේ?' කියලා.

මන්න ආරාධනාව ලැබුණහම බුදුපියාණන් වහන්සේ ජාතක පොතේ 'උරග ජාතක' නමින් දැක්වෙන අතීත ප්‍රවාත්තියක් ප්‍රකාශ කර වදලා. ඒ සිද්ධිය මෙහෙමයි කියවෙන්නේ. බරණැස් නුවර අතීතයේදී බෝධිසත්ඤ්ඤාවහන්සේ බ්‍රාහ්මණ පවුලක ගොවිතැනින් ජීවත්වෙන බ්‍රාහ්මණයෙක්ව උපන්නා. ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ ගෙදර ඒ කථාවේ ඒ සිද්ධිය වෙන අවස්ථාව වෙනකොට හය දෙනෙක් වාසය කළා. බ්‍රාහ්මණයාත් - බමුණාත්, බැමිණියත්, පුත්‍රයත්, දුවත්, ලේලියත්, දසියත් කියන මේ හය දෙනාම එකතුව මේ බෝධිසත්ඤ්ඤාවහන්සේගේ අවවාද අනුශාසනා අනුව නිරන්තරයෙන් මරණසතිය වඩනවා. එක දවසක්ද බෝධිසත්ඤ්ඤාවහන්සේ කුණුරේ සී සාන අතරේ පුතා පරඩැල් ආදී වියළි කොළ එකතු කරලා ගිනි තියන අතරේ ඒ ගිනි දුම වැදිලා ළඟ තුඹසක නයෙක් කිපිලා ඇවිල්ලා අර බ්‍රාහ්මණ පුත්‍රයාගේ අතට දෂ්ට කළා. එතනම විෂ මූර්ඡා වෙලා මැරිලා වැටුණා.

බෝධිසත්ඤ්ඤාවහන්සේ පුතාව උස්සගෙන ගිහිල්ලා ගහක් යට තබලා රෙදි කඩින් මුහුණ වැහුවා මැරිලා නිසා. ඒක වහලා ඉවරවෙලා ආයෙත් සී සානවා කිසි ගණනක් නැතුව. එතකොට එතනින් යන්න ආපු මනුෂ්‍යයෙකුගෙන් ඇහුවා 'කොහෙද යන්න?' කියලා. 'ගමට යනවා'යි කිව්වම, 'එහෙමනම් අපේ ගෙදරට පණිවිඩයකුත් කියාගෙන යන්න' කිව්වා. 'වෙනද වගේ දෙන්නෙකුට නැතුව එක්කෙනෙකුට විතරක් ආහාර අරගෙන එන්නය. බැමිණියත්, දුවත්, ඊළඟට ලේලියත්, දසියත් කියන හතර දෙනාටම ඉස් සෝද නාලා සුවඳ වර්ග එහෙම අරගෙන එන්නයි'

කියලා පණ්ඩිතය දුන්නා. ඉතින් ඒ කට්ටියත් එහෙම ආවා කැමත් අරගෙනම. බමුණා ඒ ගත යටම, අර මළ මිනිය ළඟම ඉඳගෙන ආහාර අරගෙන ඉවරවෙලා මේ පස් දෙනාම බොහොම නිවී හැනහිල්ලේ දර එකතු කරලා අර මළකඳ දවනවා - මිනිය දවනවා. එතන කියන හැටියට ඒ ධර්මතාවයේ ශක්තිය උඩ ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයාගේ පඩුපුල් අස්න උණුවීමෙන් අවධානය යොමුවෙලා වෙස් වලාගෙන එතනට පැමිණියා.

ඊළඟට තියෙන සිද්ධි ටික මේ විදියටයි පොතේ සඳහන් වෙන්නේ. අහනවා 'ඔය කාණ්ඩෙ මොකක්ද මේ දවන්නේ?' කියලා ඇසුවා. 'මේ මිනියක්' ය කිව්වා. 'නෑ නෑ ඔය දඩ මස් අපට දෙන්න වෙන නිසා මේ බොරුවක් කියනවා වෙන්න ඇත. ඌරෙක් හරි මුවෙක් හරි වෙන්න ඇත ඔය දවන්නේ' කියලා. 'නෑ නෑ මිනියක්'. එතකොට ඊළඟට බෝධිසත්තියන්ගෙන් අහනවා 'එහෙනම් මේ වෛරක්කාරයෙක්ද දවන්නේ?' කියලා. 'නෑ නෑ මගේම ප්‍රිය පුත්‍රයා'. 'මොකද පුතා අකීකරු වුණාද?' 'නෑ නෑ මට ඉතාම කීකරුයි'. 'මොකද එහෙනම් අඩන්න නැත්තේ?' ඔන්න එතකොට බෝධිසත්තියන්වහන්සේ උපමාවකුත් එක්ක කියනවා 'සර්පයෙක් හැව දමලා ගියාට පස්සෙ ආයෙ ඒ හැව අතහරින්නා වගේ මගේ පුතා මේ ශරීරය අතහැරලා දුන් යම් තැනක ඉපදිලායි ඉන්නේ. මගේ ඇඬීම එහෙම පිටින්ම නිශ්ඵලයි. මළවුන්ට ඇඬීම නිශ්ඵලයි කියලා බෝධිසත්තියන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා.

ඊළඟට ඒ වෙස්වලාගෙන ඉන්න ශක්‍රයා අහනවා බැමිණියගෙන් 'ඔබේ කවුද මේ මියගිය කෙනා?' 'මගේ පුත්‍රයා' යි කියනවා. එතකොට කියනවා 'පුරුෂයින්ටනම් ධෛර්යය උපදවාගෙන කාරණා කාරණා කල්පනා කරගෙන මේ විදියට ශෝක දරාගන්න පුළුවන් නමුත් මේ ස්ත්‍රීන්ගේ ස්වභාවය - ගැණු සාමාන්‍යයෙන් අඩන ස්වභාවයයි. ඇයි ඔබ මේ ශෝක නොකරන්නේ?' කියලා. එතකොට මේ බැමිණිය කියනවා 'මේ මගේ පුතා පිළිසිඳ ගන්නා අවස්ථාවේ කිව්වේ නෑ ඔහු එන බව. මිය යන අවස්ථාවේ යන බව කිව්වේත් නෑ. ආව හැටියටම ගියා. ඇඬීමෙන් වැඩක් නෑ. ඇඬුවයි කියලා පුතා ආපහු එන්නේ නෑ. මැරුණුවුන්ට ශෝක කිරීම නිශ්ඵලයි' කියලා බැමිණියත් උත්තර දුන්න බව එතන ගාථාවකින් සඳහන් වෙනවා. ඊළඟට අහනවා මේ ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා අර මියගිය පුත්‍රයාගේ සොහොයුරියගෙන්. ඒ කියන්නේ බ්‍රාහ්මණයාගේ දුවගෙන් අහනවා 'ඔබේ කවුද?' කියලා. 'මගේම එක කුසේ උපන් සහෝදරයා'. එතකොට කියනවා 'සහෝදරියන්ගේ

ස්වභාවය තමන්ගේ සහෝදරයා මැරුණහම විලාප කියමින් අඬන එකයි. ඔබ මෙහෙම වුණේ මොකද?’ කියලා. එතකොට ඒ තැනැත්තියත් කියනවා ‘දැන් මං අඬන්න පටන් ගත්තොත් මගේ සිතත් දුකට පත්වෙනවා. ඒ වගේම කයත් දුර්වර්ණ වෙනවා. එච්චරයි ඒකෙ ප්‍රතිඵලය. මං ඇඬුවයි කියලා ආපහු ඒ සහෝදරයා එන්නෙ නෑ’ කියලා ඒ නිසා ශෝක නොකරන බව කියනවා.

ඊළඟට අහනවා අර ලේලියගෙන් ‘ඔබේ කවුද?’ කියලා. ‘මේ මගේ ස්වාමි පුරුෂයා’ කියලා කියනවා. එතකොට වෙන කවුරු නැතත් අතින් නැයින්ටත් වඩා භාර්යාවයි අඬන්නෙ තමන්ගේ ස්වාමි පුරුෂයා නැතිවුණහම තමන් කණවැන්දුම් වෙන නිසාත්, තමන්ගේ ප්‍රිය තැනැත්තාගෙන් වෙන්වීම නිසාත්. ඇයි ඔබ අඬන්නෙ නැත්තේ?’. එතකොට ඒ ලේලිය කියනවා ‘තමන්ට තමන්ගේ ස්වාමි පුරුෂයා නැතිවීම හරියට අර ඉර, හඳ නැගෙනහිරින් නැගලා බටහිරින් බහින්නා වගේ දෙයක්. උපන් හැම කෙනාටම මරණය පොදුයි. මගේ ස්වාමි පුරුෂයා නෙවෙයි මෙතන ඉන්නෙ. මළ කඳ දලා දැන් වෙන තැනක ඉපදිලත් ඉවරයි. මගේ ඇඬීම නිශ්ඵලයි’ කියලා ඒ විදියට පිළිතුරු දෙනවා.

ඊළඟට අවසාන වශයෙන් අහනවා අර දසියගෙන් ‘මේ ඔබේ කවුද?’ කියලා. ‘මේ මගේ භාමිපුතා, ස්වාමි දරුවාණන්’යි කියලා කියනවා. ‘මොකද මේ ජීවත්ව ඉන්න කාලෙ ඔබට බොහොම වද හිංසා කරමින් තලා පෙලා වැඩ ගත්තද?’ ‘නෑ නෑ මට ඉතාම ලෙන්ගතුයි. මගේ දරුවෙක් වගේ. භාමිපුතත් මට ඒ වගේමයි’. ‘ඉතින් එහෙනම් මොකද අඬන්නෙ නැත්තේ?’ කියලා ඇහුවා. එතකොට කියනවා ‘වතුර පුරවලා කළයක් ගෙන යනකොට ඕක බිම වැටිලා බිදුණට පස්සෙ ඒ කළේ කැලී ආයෙ භාවෙන්නෙ නැතුවා වගේ මියගිය කෙනා අපි ඇඬුවයි කියලා එන්නෙ නෑ’ කියලා ඒ විදියට තමනුත් තමන්ගේ උපේක්ෂාවට හේතුව ප්‍රකාශ කළා. මේ ඔක්කොම අහලා ඊළඟට කියවෙන්නෙ ශක්‍රයා මේ අයට ප්‍රශංසා කරලා ඒ ගෙදර සත්රුවනින් පුරවලා ආපහු ගියයි කියලා. ඊළඟට ජාතක කතාවෙ අවසානයෙන් දක්වෙන්නෙ ඒ බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේ තමයි බ්‍රාහ්මණයා. බැමිණිය බේමා තෙරණිය. දුව උත්පලවණ්ණා. අර බ්‍රාහ්මණ පුත්‍රයා රාහුල. දසිය බුජ්ජුත්තරා කියලා ඒ විදියට වර්තමාන වර්තත් එක්ක හඳුන්වලා දුන්නා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඊළඟට අර ගෘහපතියාට කියනවා ‘මන්න ඔය විදියට අතීතයේ

පණ්ඩිතවරු තමන්ගේ ප්‍රිය පුත්‍රයා නැතිවුණහම ශෝක නොකර ආහාරත් ගත්තා. තමන්ගේ කටයුතුත් කළා' කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ ප්‍රකාශ කළ ගාථාව තමයි අපි මාතෘකා කළේ.

දැන් මේ ගාථාවේ අදහස බලමු. 'පියතො ජායතී සොකො', ප්‍රිය භාවය නිසයි ශෝකය ඇතිවෙන්නේ. 'පියතො ජායතී භයං', ප්‍රිය භාවය නිසයි භය ඇතිවෙන්නේ. 'පියතො විප්පමුත්තස්ස', ප්‍රිය භාවයෙන් මිදුණාවූ තැනැත්තාට. 'නඤ්ඤා සොකො', ශෝකයක් නැත. 'කුතො භයං', භයක්නම් කොයිනිද? ඕකයි අදහස. ඉතින් මෙන්න මේ කථාන්දරයත්, ගාථාවත් ආශ්‍රයෙන් අපට හිතාගන්න පුළුවන්. අපේ තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේ කෙනෙක් හැටියටත් අනිත් අයත් මරණසතියට යොමුකළ බව. අර විදියට පුදුම අන්දමේ උපේක්ෂාවකින් තමන්ගේ දරුවා පිළිබඳව කටයුතු කළ ආකාරය කාටත් ආදර්ශයක්.

බුදුපියාණන් වහන්සේම වරක් ප්‍රකාශ කරනවා තමන්වහන්සේ උත්තරීතර අසම සම කායික වෛද්‍යවරයෙක්, ශල්‍ය වෛද්‍යවරයෙක් බව. හිෂග් වෛද්‍ය, ශල්‍ය වෛද්‍ය කියන වචන මෙතන යෙදෙනවා - සලකන අනුකරො. බුදුපියාණන් වහන්සේ නැමැති ඒ වෙදදුරුතුමාගේ කාර්යය මොකක්ද? සංසාර රෝගයට - රෝගයේ නිදනයටම ප්‍රතිකාර කිරීමයි. සාමාන්‍ය ලෝකයාගේ සිරිත රෝග ලක්ෂණවලට පිළියම් කිරීමයි. සංසාර රෝගය කියන එක අනාදිමත් කාලයක් තිස්සේ අවිද්‍යාවෙන් වැසිලා, තෘෂ්ණාවෙන් බැඳිලා මේ සංසාරයේ එන සත්ත්වයන්ට තියෙන නිදන්ගත රෝගයක්. නිදන්ගත රෝගවලට බෙහෙත් කිරීම පහසු වැඩක් නෙවෙයි. නිදනයටම බෙහෙත් කරන්න ඕන.

බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ගාථාව තුළින් ඉදිරිපත් කරන්නේ රෝග නිදනයයි. ප්‍රිය භාවය නිසයි ශෝකය ඇතිවෙන්නේ. භය ඇතිවෙන්නේ. ඒ ප්‍රිය භාවය නැති තැන ශෝකයත් භයත් නැත. දැන් මේ සත්‍යතාවයයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒක තුළින් ඉදිරිපත් කරන්නේ. මේ ගැන ටිකක් හිත යොදලා බලන්න ඕන. ඇයි මෙහෙම ප්‍රකාශ කළේ? යම් කෙනෙකුට තව කෙනෙක් ප්‍රියනම් බලාපොරොත්තුව ඒ ප්‍රිය පුද්ගලයා තමන් වෙත නිරන්තරයෙන්ම තබාගැනීමටයි. නමුත් ලෝක ධර්මතාවය, ලෝක ස්වභාවය ඊට විරුද්ධ වෙනවා. ඒක බුදුපියාණන් වහන්සේ සිද්ධාන්තයක් වශයෙන් දක්වලා තියෙනවා එක්තරා වටිනා

පාඨයකින් සබ්බව පියෙහි මනාපෙහි නානා භාවො, විනා භාවො, අඤ්ඤා භාවො කියලා හැම ප්‍රියමනාප කෙනෙකුගෙන්ම, වෙන් වීමක්, විශේෂ වීමක්, වෙනස් වීමක් තිබෙනවා කියලා. මේ වචන තුනම ඉතාම වැදගත්. ටිකක් ගැඹුරින් හිතන්න වටිනවා. 'නානා භාවො' කියලා කිව්වෙ දෙන්නෙක්, ප්‍රිය භාවය නිසාම - ඒ එකතුව කොයිතරම්ද කියනොත් - ඇතැම් අය හිතනවා ඒ විදියේ එකතුවක් තුළ දෙන්නෙක් හැටියට නොව එක්කෙනෙකුගෙන් භාග දෙකක්ද කියලා. ඇතැම් කෙනෙක් හිතනවා අපි දෙන්නා පලු දෙකක්, භාග දෙකක්. ඒ වගේම සමහරු හිතනවා, අර අතින් භාගෙ වඩාත් හොඳයි කියලා. ඒ කෙසේ වෙතත් මේ කියන සම්බන්ධතාව සමහරවිට දෙබැර වෙනවා. දෙපලු වෙලා යනවා යම් යම් හේතු නිසා.

ඒ තමයි 'ඒකකය' 'නානාකය' වුණ තැන. ඕකයි නානා භාවො කියලා කියන්නේ. ඒකකයෙන් 'ඒකීභූත' වෙලා ඉන්න මේ දෙන්නා අන්තිමට 'නානා' වෙලා යනවා. ඒ දෙන්නා දෙපැත්තට යනවා. දෙපලු වෙනවා. ඔහොම ස්වභාවයක් ලෝකයේ තියෙනවා. ඒක නොයෙකුත් හේතු නිසා වෙන්න පුළුවන්. ඉතින් එහෙම වුණහම ඇතැම් අය වස බොනවා. දිවි නසාගන්නවා සමහරවිට මහා සාහසික ක්‍රියා වලට යොමු වෙනවා. අන්න අර නානා භාවය නිසා. ඊළඟට 'විනා භාවො' - විනා භාවය කියලා කියන්නේ ඒ විදියට වෙනස් නොවුණත්, ඒ විදියට වෙන් නොවුණත් අනිවාර්යයෙන්ම මරණයෙන් වෙන් වෙනවා. නැතුව බැරි හැටියට හිතුව කෙනා නැතුව ජීවත්වෙන්න සිද්ධවෙනවා. ඒක සමහරවිට තමන්ගේ ප්‍රිය කෙනා තමාට කලින් මිය යාමෙන් හෝ ඒ තැනැත්තා ඉන්ද්‍රදීප්තමා මිය යාමෙන් හෝ ඔය විදියට විනා භාවයක් ඇතිවෙනවා. ඒකට තමයි විශේෂ වීම කියලා කියන්නේ. 'විනා භාව'. එතකොටත් අර වගේම නානාවිධ දුක් ශෝක ආදියට මුහුණ දෙන්න වෙනවා.

ඊළඟට 'අඤ්ඤාභාවො'. වෙනස්වීම් වෙනවා. සමහරවිට රත් රස වගේ එකතුවෙලා ඉන්න දෙන්නා පවා විරසක වෙනවා. ප්‍රිය භාවය අප්‍රිය භාවයට ක්‍රමක්‍රමයෙන් හැරෙනවා නොයෙකුත් හේතූන් නිසා. එහෙමත් නැත්නම් අන්තිමට වෛරයකටත් හැරෙනවා. භයානක වෛරයකටත් හැරෙනවා. ඊළඟට දිවි නසාගැනීම් ආදී නානා ප්‍රකාර දේවල්වලට යොමු වෙනවා. නානා භාවො, විනා භාවො, අඤ්ඤාභාවො ඕකයි අර ප්‍රිය භාවය තුළින් පැන නගින, ඒ නිදහස තුළින් පැන නගින රෝග ලක්ෂණ. ඉතින් ඒ බුද්ධ වචනය ඒ විදියටමයි.

මේ කාරණය මෙහෙම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළාට මොකද, සාමාන්‍ය ලෝකයාට මේක පිළිගන්න එක පහසු නෑ. ඇතැම් අවස්ථාවල බුදුපියාණන් වහන්සේටමත් බැරිවුණා මේ කාරණය ඒත්තුගන්නන්න ඇතැම් කෙනෙකුට. ඒකටත් හොඳ නිදර්ශනයක් ධර්මයේම සඳහන් වෙනවා 'පියජාතික සූත්‍රය' නමින්. මැදුම් සඟියේ සඳහන් වෙන ඒ සූත්‍රයේ කෙලින්ම මේ ප්‍රිය භාවය පිළිබඳ ප්‍රශ්නයට අදළ කාරණා රාශියක් කියවෙනවා. ඒකත් හොඳ කථාන්තරයක්. මේ විදියටයි ඒක විස්තර වෙන්නේ.

සැවැත් නුවර එක්තරා ගෘහපතියෙක් තමන්ගේ එකම පුතා මියගියහම ඒ ශෝකය නිසා දිනපතා සොහොනට ගිහිල්ලා අඩනවා ආහාර පාන කර්මාන්ත ආදිය අතඇරලා. 'කෝ මගේ එකම පුතා, කෝ මගේ එකම පුතා' කියලා ඔහොම ඔහොම අඩ අඩා ඉන්න අතරේ මොකක් නමුත් හේතුවක් නිසා මේ පුද්ගලයාට බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට යන්න හිතුවා. ගිහිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ලා ඉදගත්තහම අහනවා 'උපාසකය ඔබේ ස්වරූපය දැන් වෙනස්නේ. ඉන්ද්‍රියනුත් පාලනයක් නැතුව වගේ මොකද මෙහෙම වුණේ?' කියලා. 'මොකද ස්වාමීනි මට මෙහෙම නොවෙන්නේ? මගේ එකම ප්‍රිය මනාප පුත්‍රයා නැතිවුණා. ඒක නිසා මේ දවස් ටිකේම වගේ දවස ගතවෙන්නේ මේ විදියටයි' කියලා කිව්වා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'ඔහොම තමයි ගෘහපතිය ප්‍රිය භාවය නිසා තමයි ශෝක, වැලපීම්, දුක් දෙමිනස් - උපායාස කියන දැඩි වෙහෙස ආදිය ඇතිවෙන්නේ' කියලා. නමුත් අර පුද්ගලයා ඒක පිළිගත්තේ නෑ. ඒ පුද්ගලයා කියනවා 'කොහොමද ස්වාමීනි ඒක එහෙම කියන්නේ? ඒක කොහොමද වෙන්නේ? ප්‍රිය භාවය නිසානෙ සතුට සොම්නස ආදිය ඇතිවෙන්නේ'. අව්වරක් දුක විඳලත් අර පුද්ගලයා බුද්ධ වචනය පිළිගත්තේ නෑ. අන්න ලෝක සම්මත ස්වභාවය. ලෝකයාට ඒක පිළිගන්න අමාරුයි.

ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනය ප්‍රතික්ෂේප කරලා මේ පුද්ගලයා නැගිටලා ගියේ කොතනටද? ජේතවනාරාමය වැනි සිද්ධස්ථාන ළඟත්, නානා ප්‍රකාර දේවල් වෙනවා - පිරිසක් එකතුවෙලා සුදු ක්‍රීඩා කරනවා. මේ සුදු කාරයින් ළඟට මේ පුද්ගලයා ගිහිල්ලා අර ප්‍රවෘත්තිය කිව්වා 'මම මෙන්න මෙහෙම මගේ පුතා නැතිවෙලා ඒ කාරණය බුදුපියාණන් වහන්සේට කිව්වහම මෙහෙම වාක්‍යයක්

බුදුරජාණන් වහන්සේ කීවිවා. එතකොට අර සුදු කාරයොත් මේ පුද්ගලයාගේ වචනය අනුමත කළා. 'ඒක තමයි ගෘහපතිය ඔය ගැන ඔබේ අදහසයි හරි. ප්‍රිය භාවය නිසා සතුට සොම්නස ඇතිවෙනවා මිසක් සෝක වැලපීම් ඇතිවෙන්නෙ නෑ' කියලා. ඉතින් අර ගෘහපතිය ඒකත් පිළිඅරගෙන ගෙදර ගියා. නමුත් මේ කතාන්දරය කටින් කට ගිහිල්ලා පසේනදී කොසොල් රජ්ජුරුවන්ගෙ කණටත් ගියා.

ඉතින් කොසොල් රජ්ජුරුවෝ මල්ලිකාවට කියනවා 'ඒකයෑ මල්ලිකාවනි, මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයින් මෙහෙම කතාවක් කියලා තියෙනවානෙ, ප්‍රිය භාවයෙන් ශෝක වැලපීම් ආදිය ඇතිවෙනවය' කියලා. කිව්ව හැටියෙ මල්ලිකා දේවිය කියනවා 'මහරජ ඒක භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ වචනයනම් ඒක එහෙමමයි'. ඔන්න එතකොට කොසොල් රජ්ජුරුවන්ට තරහ ගිහිල්ලා කියනවා 'උඹේ හැටි ඔහොම තමයි. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කීව්වොත් ඒක එහෙමමයි කියලා කියනවා. හරියට අර ගුරුවරයා කියන එකට ශෝලයා එහෙයි කියන්නා වගේ' කියලා ඒක ප්‍රතිකේෂ්ප කරන විදියට ප්‍රකාශයක් කළා. එතන තවදුරටත් සඳහන් වෙනවා එක්තරා පාලි පාඨයක් ඒක සිංහලට නැගුවොත් කියන්න පුළුවන් 'නිකන් පලයන් යන්න' කියලා වගේ එලෙව්වා මල්ලිකාව. 'මොන බොරුවක්ද කියන්නේ' කියලා වගේ.

ඉතින් මල්ලිකාව එතනින් නැවතුනේ නෑ. මල්ලිකාව ඉතාම ඥානවන්ත තැනැත්තියක් නිසා - නාලිජංග කියලා එක්තරා බ්‍රාහ්මණයෙක් කැඳවලා ඒ බමුණාට කීව්වා 'ගිහිල්ලා භාග්‍යවතුන්වහන්සේගෙන් අහන්න මෙන්න මේ විදියේ වාක්‍යයක් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කළාද? ඒක ගැන යම් විස්තරයක් විවරණයක් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දෙනවානම් ඒක හොඳට හිතේ දරාගෙන ඇවිල්ලා මට කියන්න' කියලා. ඔන්න එතකොට නාලිජංග බ්‍රාහ්මණයා ගිහිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් විමසුවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන්වහන්සේගෙන් මෙන්න මෙහෙම ප්‍රකාශයක් කෙරුණාද, ප්‍රිය භාවය නිසා ශෝක වැලපීම් දුක් දෙමනස් ආදිය වෙනවා' කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒක සහේතුක නිදර්ශන සහිතව 'එසේය මං එහෙම කීව්වා මෙන්න මේ හේතු නිසා' කියලා මේ කාලෙ ඔය පුවත්පත්වල සඳහන් වෙන, එහෙම නැත්නම් නිතර අහන්න දකින්න ලැබෙන ආකාරයේ සිද්ධි වලින්ම නිදර්ශන දක්වුවා. 'බමුණ, මේ සැවැත් නුවරම එක්තරා ස්ත්‍රියක් තමන්ගේ මව

කාලක්‍රියා කළහම එයින් උමතු වෙලා, සිහි විකල් වෙලා විදියෙන් විදියට, හදියෙන් හදියට යමින් 'කෝ අපේ අම්මා දැක්කද? කෝ අපේ අම්මා දැක්කද?' කියලා අහ අහා ගියා. ඒ විදියටම ඇතැම් ස්ත්‍රියක් තමන්ගේ පියා නැතිවුණු අවස්ථාවේ, ස්වාමි පුරුෂයා නැතිවුණු අවස්ථාවේ, පුත්‍රයා නැතිවුණු අවස්ථාවේ ඔන්ත ඔය විදියට හැසිරුණා'යි කියලා නිදර්ශන කීපයක් දැක්වුවා.

ඒ වගේම මේ කාලෙන් සඳහන් වෙන විදියේ නිදර්ශනයක් ඊළඟට දක්වනවා. ඒ වගේම මේ සැවැත් නුවර එක් ස්ත්‍රියක් ශ්‍රී පවුලක් එක්ක වාසය කරන්න ගියා. ඒ ශ්‍රීන්ට ඕනකම තිබුණා ඒ ස්ත්‍රිය ඇගේ ස්වාමි පුරුෂයාගෙන් වෙන් කරලා වෙන මනුෂ්‍යයෙකුට පාවා දෙන්න. නමුත් මේ ස්ත්‍රිය ඒකට කැමති වුණේ නෑ. ගිහිල්ලා තමන්ගේ ස්වාමි පුරුෂයාට කිව්වා 'මගේ මේ නෑයන් මා ඔබගෙන් වෙන් කරලා වෙන කෙනෙකුට පාවා දෙන්න යනවා' කියලා. එතකොට අර ස්වාමි පුරුෂයා මොකක්ද කළේ? තියුණු ආයුධයක් අරගෙන අර තැනැත්තිය දෙකට කපලා ඒ ආයුධයෙන්ම තමනුත් ජීවිතය නැතිකරගත්තා 'අපි පරලොවදී හමුවෙමු' කියලා. අන්න ඒ විදියේ දේවල් ඒ කාලෙන් ඒ තැනැත්තන් අතින් කෙරුණ බව මෙයින් පෙනෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ - මම නෙවෙයි කියන්නේ, බුදුපියාණන් වහන්සේ - එතෙතදී දැක්වුවා ඔන්ත ඔහොම නිදර්ශනයකුත්.

නාලිජංග බ්‍රාහ්මණයා ඔය සිද්ධිය ඔක්කොම ඇවිල්ලා මල්ලිකා දේවියට කිව්වා. ඒ ශ්‍රීන්ත මල්ලිකා දේවිය බුදුපියාණන් වහන්සේට අර විදියේ පණිවිඩයක් යැව්ව බව නොකියා ආයින් කොසොල් රජපුරුවන් ළඟට ගිහිල්ලා කියනවා 'රජතුමනි ඔබට මේ වජිරී කුමාරිය ප්‍රියද?' කියලා - වජිරී කුමාරිය කියන්නේ කොසොල් රජපුරුවන්ගෙන් මල්ලිකා දේවියගෙන් දියණිය. ඒ අයට පුතෙක් හිටියේ නෑ. දුවණියයි හිටියේ, 'වජිරී කුමාරිය ඔබට ප්‍රියද?'. 'එසේය මට ප්‍රියයි' කිව්වා. 'හොඳයි වජිරී කුමාරියට මොකක්හරි විපතක් වුණොත් එහෙම ඔබට ශෝකයක් වැලපීමක්, හැඬීම් වැලපීම් ආදියක් වෙනවාද?' 'මොනවා කියනවාද? හැඬීම් වැලපීම් නෙමෙයි. මගේ ජීවිතයත් සමහරවිට නැතිවෙලා යන්න පුළුවන්'. 'අන්න ඒක තමයි මහරජ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, ඒ සම්මා සම්බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙන්න මේ පාඨය කිව්වේ ඕක නිසයි' කියලා එතනදී සාධක සහිතව දැක්වුවා. එතනින් නැවතුනේ නෑ ඊළඟට අහනවා 'ඔබට වාසහඬත්තියා බිසව ප්‍රියද?' කියලා. ඒත් එක බිසවක් කොසොල්

රජතුමාට බොහොම ප්‍රිය. 'එසේය' කියලා කිව්වහම ඒකටත් අර විදියටම මෙහෙම ප්‍රශ්නය අහනවා 'ඒ වාසභධන්තියා බිසව නැතිවුණහොත් ඔබට කුමක් සිතේවිද?'. ඊලඟ විඩුඩු සෙන්පතියා - විඩුඩු සෙන්පතියා කියලා කියන්නේ වාසභධන්තියා බිසවගේ පුත්‍රයා, කොසොල් රජුරුවන්ගේ පුත්‍රයාමයි - ඒක ඇහුවහමත් ඒ විදියට කියනවා. ඔන්න තුන් වෙනුවයි අහන්නෙ මල්ලිකා තමන් පිළිබඳව. 'ඔබට මා ප්‍රියද?' කියලා ඇහුවා. 'අපොයි ඔව්' කිව්වා. එතකොට එහෙනම් කියනවා 'මට මොකක්හරි වුණොත් එහෙම සෝක හැඬීම් වැලපීම් වෙනවාද?'. 'මොනවා කියනවාද? එහෙම වුණොත් මගේ ජීවිතයත් නැතිවෙයි'. ඉතින් ඔය විදියට ප්‍රශ්න කිහිපයක් අහලා රජුරුවන්ට ඒත්තු ගියාට පස්සෙ රජුරුවෝ කොයිතරම් ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිවුණාද කියතොත් 'මේ තරම් ප්‍රඥවෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ කොයිතරම් සත්‍යය කාරණයක්ද දේශනා කළේ' එතනදීම 'නමොතස්ස භගවතො' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දිහාවට හැරිලා වන්දනා කළා.

මේ විදියේ වටිනා කතා වලින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් ලෝකයාට සාමාන්‍යයෙන් පිළිගන්න අමාරුයි මෙන්න මේ ප්‍රිය භාවයෙන් දුක් දෙමිනස් ඇතිවෙනවාය කියන එක. සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන්නේ ප්‍රිය භාවය සොම්නසට සතුටට හේතුවක් කියලා. ඊලඟට තවත් ඒ වගේම සිද්ධියක් සඳහන් වෙනවා විසාධාව පිළිබඳව. විසාධාවට හුඟක් දරුවන් හිටියා. දරුවන් දහ දෙනෙක් හිටියා. විසාධාව අවුරුදු එකසිය විස්සක් ජීවත් වුණා කියලා කියනවා. ඒ වෙනකොට දරු මුණුබුරෝ විශාල පිරිසක් සිය ගණනක් වගේ විශාල සංඛ්‍යාවක් හිටියා. එක දවසක්ද බුදුපියාණන් වහන්සේ, විසාධාවම හැදූ පූර්වාරාමයේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක - විසාධාවගේ මිණිබිරියක් කාලක්‍රියා කරන්න යෙදුණා. ඉතාම ප්‍රිය මනාප මිණිබිරියක්.

ඉතින් විසාධාව බොහොම දුක් වෙමින්, කෙනෙක් මියගියාම ඒ කාලෙ තිබුණ වාරිත්‍රයක් වෙන්න මිනෙ - නාලා, තෙත් වස්ත්‍ර ඇතිව, තෙත් කෙස් ඇතිව මහදවල්ම බුදුපියාණන් වහන්සේව හමුවෙන්න ගියා. බුදුපියාණන් වහන්සේ අහනවා 'මොකද විසාධාව මේ මහදවල් මේ විදියට තෙත් වස්ත්‍ර ඇඳගෙන එන්නේ?' කියලා. ඉතින් කියනවා 'මට ඉතාමත්ම ප්‍රිය මනාප මගේ මිණිබිරිය නැතිවුණා. ඒක නිසා මං මේ ශෝකයෙන් ආවා' කිව්වහම බුදුපියාණන් වහන්සේ අහනවා 'මේ සැවැත් නුවර ඉන්න තාක් මනුෂ්‍යයින් සංඛ්‍යාවට ඔබට දරුමුණුබුරන්

ඉන්නවනම් ඔබ කැමතිද?' කියලා. 'ඒ තරම් දරුවෝ මට ඉන්නවානම් අපොයි මං කැමතියි' කිව්ව. අව්වරක් ඉඳලා ඒත් මදි බවයි ජේන්නෙ. 'සැවැත් නුවරම ඉන්න පිරිස තරමට දරුවො මුණුබුරෝ ඉන්නවනම් මට ඒ තරම් හොඳයි'. ඔන්න එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ අහනවා 'සැවැත් නුවර දවසකට කී දෙනෙක් විතර කාලක්‍රියා කරනවද?' කියලා. 'සමහරවිට දහ දෙනෙක් එහෙම නැත්නම් නව දෙනෙක්, යටත් පිරිසෙයින් එක්කෙනෙක් හරි මිය යනවා. කෙනෙක් නොමැරෙණ දවසක් නැත'. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා 'එහෙනම් විසාධා ඔබට මේ තෙත් වස්ත්‍ර නැතිව, තෙත් කෙස් නැතිව එක දවසක්වත් ඉන්න ලැබෙණවද?'. 'ඉන්න ලැබෙන්නෙ නෑ'. අන්න එතකොට කාරණය තේරුණාම විසාධාව කියනවා 'එහෙනම් මට එව්වර දරුවෝ ඕන නෑ'. බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙනෙකුට සිත් කාවද්දන අන්දමින් මහපුදුම විදියේ දේශනා ඇතැම් අවස්ථාවල දේශනා කරනවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ විසාධාවට කියනවා 'විසාධාවනි, යම් කෙනෙකුට සිය දෙනෙක් ප්‍රියනම් ඒ තැනැත්තාට දුක් සීයක් අයිතියි. යම් කෙනෙකුට ප්‍රිය අය අනුවක් සිටිනවානම් ඒ අයට දුක් අනුවක්. ප්‍රිය අය අසුවනම් දුක් අසුවක්. හැත්තෑවනම් දුක් හැත්තෑවයි. හැටනම් දුක් හැටයි. ප්‍රිය අය පනහනම් දුක් පනහයි. හතලිහනම් හතලිහයි. තිහනම් තිහයි. විස්සනම් විස්සයි. දහ දෙනෙක් ඉන්නවානම් ප්‍රිය අය එයාට දුක් දහයයි. නව දෙනෙක් ඉන්නවනම් දුක් නවයයි. අට දෙනෙක් ඉන්නවනම් දුක් අටයි. හත් දෙනෙක් ඉන්නවනම් හතයි. හය දෙනෙක් ඉන්නවනම් හයයි. පස් දෙනෙක් ඉන්නවනම් පහයි. හතර දෙනෙක් ඉන්නවනම් හතරයි. තුන් දෙනෙක් ඉන්නවනම් තුනයි. දෙන්නෙක් ඉන්නවනම් දුක් දෙකයි. එක්කෙනෙක් ඉන්නවනම් එක දුකයි. එක්කෙනෙක්වත් නැත්නම් ප්‍රිය, එක දුකක්වත් නැත' කියලා ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළා. මේක ඉතින් අපි පිළිගන්න කැමතිද කියන එක තමන්ගෙන්ම අහලා බලන්න ඕන. ඒක ලෝකයාට පිළිගන්න බැරි විදියේ දෙයක්.

බොහොම තැන්වල කියලා තියෙනවා යමෙකුට ප්‍රිය අය ඉන්නවානම් එපමණටම ගැට තියෙනවා. එතකොට ප්‍රිය අය නැති අයට, ගැට නැත කියලා. එතකොට ප්‍රිය බවක් කියලා කියන්නේ ගැටයක්. ගැටේකට අනුවුණා. බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා ඒ ගැට වලින් මිදීමේ මග විදියට - මේ ප්‍රියකම නැතිකරගන්නවා කියන්නෙ මේක

අප්‍රිය කරගන්න නොවෙයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක කෙටියෙන් දක්වලා තියෙනවා ගන්නා තෙසං නවිස්සන්ති - යෙසං නත්ථි පියප්පියං - ප්‍රිය අප්‍රිය දෙකම නැති අයට ගැට නැත කියලා. එතකොට මෙතන මේ ප්‍රිය බවවත්, අප්‍රිය බවවත් නෑ. එහෙනම් මොකක්ද තියෙන්නේ? මධ්‍යස්ථ බව. මැදහත් බව. දැන් අර කියාපු උරග ජාතකයේ අර හය දෙනාට තිබුණේ ඒ මැදහත්බවයි. දරුවා ගැන ප්‍රියතාවයක් නෑ. වෙන අකීකරු බව ආදිය නිසා අප්‍රිය භාවයක්, තරහකුත් නෑ. මැදහත් බව, ධර්මතාව පිළිගැනීම. ඒ ධර්මතාව පිළිගැනීම තමයි මරණසතිය තුළ තිබෙන්නේ. ඉතින් ඒ මරණසතිය වැඩු කෙනාට අර විදියේ අවස්ථාවල මැදහත් සිතකින් තමන්ගේ ඵදිනෙද කටයුතු කරන්න පුළුවන්. දැන් අර බමුණා තමන්ගේ පුතාගේ මළ මිනිය ළග ඉදගෙනම බත් කාළා ඊළගට මළ මිනිය පැත්තකින් තියලා සි සාන්නත් පටන් ගත්තා. ඒ විදියේ මහපුදුම පැවැත්මක්. මේක කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් ඉතින් බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේලාට පුළුවන් වුණත් අපට බෑ කියලා. නමුත් මේ ව්‍යසන අවස්ථාවල පවා ඇතැම් අයට උපේක්ෂාව ඇතිකරගන්න ශක්තිය, ඒ ධර්ම ශක්තිය තුළින් පිහිටලා තියෙන බව ජේනවා.

කතන්දර අහන්නත් කැමති නිසා තවත් සිද්ධියක් කියතොත් මේ ශාසනයේ හිටපු උපාසිකාවන් අතර මහාවීර මාතාවක් හැටියට හඳුන්වන්න පුළුවන් තැනැත්තියක් තමයි බන්ධුල මල්ලිකාව කියලා කියන්නේ. බන්ධුල කියන සේනාපතියා මහාකාය ශක්තිය ඇති කෙනෙක් හැටියටයි දැක්වෙන්නේ. ඒ වගේම කාය ශක්තිය ඇති තැනැත්තියක් තමයි ඒ භාර්යාව හැටියට හිටිය මල්ලිකා. අර කෝසල මල්ලිකාවගෙන් වෙන් කරන්න බන්ධුල මල්ලිකා නාමයයි ව්‍යවහාර කෙරුණේ. ඉතින් මේ දෙදෙනාට හිටියයි කියලා කියවෙනවා නිවුන් දරුවන් දහසය වරක් හම්බවෙලා. නිවුන් දරුවන් තිස් දෙදෙනෙක් හිටියා. ඒ ඔක්කොම අර වගේම වර්ත ශක්තිය ඇති මහාපුදුම විදියේ බලසම්පන්න දරුවො ගොඩක්. ඉතින් අර බන්ධුල සේනාපතිය ඒ ප්‍රධාන සේනාපතියා නිසා අර අයත් ඒ විදියටම මහායෝධ ශක්තිය ඇති අය. නමුත් එක් අවස්ථාවක බන්ධුල සේනාපතියාට ඊර්ෂ්‍යාවෙන්, එක්තරා කොටසක් කොසොල් රජ්ජුරුවන්ට ගතු කියලා බිඳුවලා පලිගන්න උත්සාහ කළා. ඒකෙදි ඉතින් කොසොල් රජ්ජුරුවෝ රැවටිලා කල්පනා කළා දැන් මම එළිපිටම බන්ධුල සේනාපතියා මරණයට පත් කළොත් ඒකෙන් මට ලොකු අපකීර්තියක් වෙනවා කියලා එක්තරා උපක්‍රමයක් යෙදුවා ඇත පිටිසර පළාතක කුමන්ත්‍රණයකින්ම කැරැල්ලක් ඇති කළා.

බොරුවට කැරැල්ලක් ඇතිකරලා බන්ධුල සේනාපතියාට කිව්වා ගිහිල්ලා - තමන්ගෙ ළමයින් එක්ක ගිහිල්ලා - ඕක සංසිඳවන්නයි කියලා. බන්ධුල සේනාපතියා ඒ කට්ටියත් එක්ක යනවත් එක්කම ඒ කැරැල්ල සංසිඳුනා. ඒ එන අතරේ ඒ පිරිසත් එක්කම යැව්වා තව යෝධයින් පිරිසක් නගරයේ කිට්ටුවට ආවට පස්සෙ මේ බන්ධුල සේනාපතියාත්, දරුවන්ගෙන් ඔක්කොගෙම බෙල්ල කපන්න කියලා. ඒ විදියටම අන්න අර යෝධයින් ඒ කාරණය ඉෂ්ට කලා. රාත්‍රියක වෙන්න ඇති, ඇවිල්ලා නගරයට කිට්ටු වුණ අවස්ථාවේ බන්ධුල සේනාපතියාගෙන් අර දරුවන්ගෙන් හිස් කපලා, ඊළඟට ඒ කුමන්ත්‍රණයේ එක කොටසක් විදියට ඒ ප්‍රවාහිනිය ඒ කාලේ හැටියට තල් පතක වැනි එකක සටහන් කරලා ගෙනිහිල්ලා දුන්නා ඕන්තු කාරයෙක් අර මල්ලිකා දේවියට.

ඒ දෙන අවස්ථාවේ ඒ බන්ධුල මල්ලිකාවගේ නිවසේ මහාදන පින්කමක්. සාරිපුත්ත මොග්ගල්ලාන අග්‍රශ්‍රාවකයන්වහන්සේලා ප්‍රධාන පන්සියක් හිසුන්වහන්සේලාට දනය කටයුතු කෙරෙන අවස්ථාවේ මේ පණිවිඩය ආවේ. ඒ පණිවිඩය ලැබුණා, බැලුවා, ඉඹේ ගහගන්නා. අර කරන්න තියෙන ඔක්කොම වන පිළිවෙත ආදිය කරනවා බන්ධුල මල්ලිකාව. සංඝයාවහන්සේලාට දනෙ බෙදන අතරේ ගිතෙල් කලයක් උස්සගෙන එනවා දැසියන් දෙන්නෙක්. සංඝයාවහන්සේලා ඉදිරිපිටම ඒක වැටිලා බිඳුණා. බිඳුණහම මහාසාරිපුත්ත රහතන්වහන්සේ මේ මල්ලිකාවගේ හිත එයින් කැළඹෙයි කියලා හිතාගෙන 'හෙදන ධම්මං හිණං - න විනොතඛං'. බිඳෙනසුලු දේ බිඳුනා ඒ නිසා ඒ ගැන හිතන්න යන්න එපා. වැඩිය කරදර වෙන්න එපා කියලා සැනසිලි වශයෙන් වචනයක් කිව්වා බන්ධුල මල්ලිකාවට. අන්න ඒ අවස්ථාවේ බන්ධුල මල්ලිකාව 'ස්වාමීනි මේ විදියේ පණිවිඩයක් මට මේ ලැබිලා තියෙනවා. මගේ ස්වාමි පුත්‍රයාත්, දරු තිස් දෙදෙනාම මේ විදියට හිස කපලා මළා කියලා. ඒ පණිවිඩය ඉඹේ තියාගෙන මට මේ විදියට කටයුතු කරන්න පුළුවන්නම් ඔය ගිතෙල් කලය බිඳුණාට මං කණගාටු වෙනවාද?' කියලා.

සැරියුත්ත භාමුදුරුවෝ ඊළඟට ඒ මරණයට ගැලපෙන විදියට දේශනාවකුත් පවත්වලා නැගිටලා ගියා කියනවා. අන්න මහාචර මාතාවක්. පුදුම අන්දමේ මධ්‍යස්ථ බවකින් ධේරුයයකින් එබඳු අවස්ථාවක සිත සන්සුන් කරගෙන කටයුතු කළ ආකාරය අපට හිතාගන්නවත් අපහසුයි. ඊළඟට අපි කල්පනාවට ගන්න ඕන

බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ සූත්‍රදේශනා තුළින් මේ කතන්දර තුළින් මේ කියාපු ධර්මතාව අපට හිතේ පැලපදියම් කරගන්න කමටහනක් හැටියට ඉදිරිපත් කළේ මරණසතියයි. මරණසතිය කියලා කියන්නේ මොකක්ද? මරණය කියන එක උපමාවක් වශයෙන් කිව්වොත් හරියට අපට හැමදම හමුවෙන නමුත් අඳුනගත්තේ නැති ආගන්තුකයෙක් වගේ. අනිත් අයට විතරක් වෙන දෙයක් හැටියටයි අපි මරණය ගැන හිතන්නේ. තමන්ට ඒක වෙන බව අමතක වෙනවා. ඒ කියන්නේ අඳුනගත්තේ නෑ මරණය. ලෝකයාගේ ස්වභාවය එහෙමයි. කොතෙකුත් මිනිසුන් මැරෙනවා, මැරෙන බව දිනපතා අහන්නත් ලැබෙනවා. දකින්නත් ලැබෙනවා. නමුත්, මොකක් නමුත් හේතුවක් නිසා තමන් මැරෙන බව හිතට එන්නේ නෑ. ඒක වැඩිය හිතට අල්ලන්නේ නෑ. ඒ තුළින් වෙන්වෙන තමන්ට මරණය එනකොට මේක අමුත්තෙක් වගේ. මේක නුපුරුදු දෙයක්. තමන් නොදන්න දෙයක් වගේ. බලාපොරොත්තු නැති දෙයක්.

විෂ බීජයක් ඇතුල් කරලා රෝග නිවාරණ ශක්තියක් ලබාදෙන එක්තරා විකීත්සා ක්‍රමයක් තියෙනවනේ ඔය හෝමියෝපති කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ අන්න ඒ වගේ මරණය පිළිබඳ අදහසම දලා ඒකට හිත පුරුදු කිරීම ගැනයි. සාමාන්‍යයෙන් මරණයට හයයි තියෙනවනේ කෙනෙකු තුළ. නමුත් ඒක ධර්මතාවක් වශයෙන් පිළිගත්තු අවස්ථාවේදී ඒකේ තියෙන බලය බිඳෙනවා වගේ බුදුපියාණන් වහන්සේ මරණය කියන අදහස අපේ හිතට ඇතුල් කරනවා. වෙන කෙනෙකුගේ මරණය ආශ්‍රයෙන් මේක තමන්ටම ආරෝපණය කරනවා. මේක මටත් අනිවාදියෙන් සිද්ධවෙන දෙයක් කියලා භාවනාවක් වශයෙන් වැඩීම තුළින් තමයි අන්න අර කියාපු මධ්‍යස්ථ භාවය - ධර්මතාව පිළිගැනීමට ශක්තියක් අප තුළ ඇතිකරගන්න පුළුවන් වන්නේ. ඉතින් මරණසති භාවනාව කවුරුත් වගේ අහලා තියෙනවා යම් යම් ප්‍රමාණවලට වඩනවාත් ඇති 'ජීවිතං අනියතං මරණං නියතං', ජීවිතය අනියතයි මරණය නියතයි ආදී වශයෙන්. එක්කො 'මරණං මරණං' කියන වචනය පමණක් හෝ නිරන්තරයෙන් සිතට නගාගැනීම තුළින් අපට අපේ ජීවන දෘෂ්ටිය ඒ අනුව සකස් කරගන්න පුළුවන් වෙනවා. ඒ විදියට මරණසතිය වැඩීමේදී අපට අවට දකින්න ලැබෙන දේවල් පිළිබඳව පවා අනිත්‍ය සංඥාව ඇතිකරගන්න පුළුවන් වෙනවා. මරණසතිය තුළ තියෙනවනේ ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනකොට අනිත්‍ය සංඥාවමයි.

තමා නිත්‍යවූ ආත්මයක් හැටියට පවතිනවා කියන ඒ හව තෘෂ්ණාව අනුව ඇතිවෙන වැරදි සංකල්පය ක්‍රමක්‍රමයෙන් තුනී වෙනවා. ඒ එක්කම තමාගේ එදිනෙද ක්‍රියාවලියේදී සතියෙන් කටයුතු කරනවානම් ඒ හැම එකක් තුළම මරණය දකින්න පුළුවන් වෙනවා. ඉරියව් පැවැත්වීම තුළ. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය තුළ, ගන්න ආහාරය තුළ, ඒ හැම එකකම නිරන්තරයෙන් මරණය පවතිනවා කියන එකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. ඤාණික මරණය වශයෙනුත් දැක්වෙනවා. මේ ශරීරයේ සෛල ආදිය වේගයෙන් මැරෙනවා. ඊටත් වඩා වේගයෙන් අපේ හිත මැරෙනවා. හිතීවිල්ල මැරෙනවා. ඒක ලෝකයාට පෙනෙන්නෙ නෑ. අර ගත්තු මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය - සක්කාය දෘෂ්ටිය නිසා.

සක්කාය දෘෂ්ටිය කියලා කියන්නේ මේ සමූහයම තියෙනවා කියන හැඟීම. කයේ ආත්මයක් නැතෙයි කියලා කිව්වොත් නොවෙනස්වන යම්කිසි නිත්‍ය දෙයක්, ශාස්වත දෙයක් හිතේ හරි හැගිලා ඉන්නවයි කියලා හැඟීමක් ලෝකයා තුළ තිබෙනවා. විශේෂයෙන්ම සක්කායදිට්ඨියට යටවුණු පුද්ගලයාට හිතාගන්න අමාරුයි බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ සිත පිළිබඳ ධර්මතාව. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා රූප ධර්මයන් වෙනස් වනවාට වඩා කියන්න බැරි තරම් පුදුම වේගයකින් මේ හිත වෙනස් වෙන බව. 'ලහුපරිවතං විතං'. මේක ඉතා ශීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වෙනවා. කොයිතරම්ද කියතොත් 'උපමාපි න සුකරා', පහසු නෑ උපමාවක් දෙන්න. උපමාවක්වත් දක්වන්න බෑ කියන තරමට වේගයෙන් මේ සිත වෙනස් වෙනවා කියලා. එතකොට ඒක තමයි 'හංගය' කියලා කියන්නේ. සිත බිඳිලා බිඳිලා යනවා. බිඳිලා යන දෙයක්. ශරීරයේත් අර කියාපු ක්‍රියාවලිය, විශේෂයෙන්ම ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාසය ගැන හිතලා බැලුවත් එතන තියෙන්නෙත් මරණයමයි. කොටින්ම කියතොත් අපි මේ ජීවිතය කියලා කියන දේ නොමැරී සිටීමට දරන නිරන්තර ප්‍රයත්නයක් කියලා හිතාගත්තත් කමක් නෑ. අපි මේ ජීවත්වීම කියලා කියන එක තවත් පැත්තකින් තේරුම් කරතොත් කියන්න තියෙන්නේ නොමැරී සිටීමට නිරන්තරයෙන් දරන ප්‍රයත්නයක්. අසනීප නිසා හෝ බලවත් වෙහෙසකර ක්‍රියාවක යෙදුනු විට ගත්තු එක හුස්මකට පසු තව හුස්මක් ගන්න කොයිතරම් අමාරුද? එතකොට ඒ දෙක අතරෙත් මරණය. මේ හුස්ම දෙකක් අතර.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මන්න ඔය විදියට තමන්ගේ ජීවිත පැවැත්ම තුළ තමන්ගේ ශරීරය පිළිබඳවත් ඒවා බිඳී බිඳී යෑම පේන්න පටන්ගන්නවා. ඒ වගේම බාහිර දේවල්. හැම එකක් තුළම මරණය දකින්න පුළුවන් ශක්තියක් එනවා. සම්පූර්ණයෙන්ම දෘෂ්ටි කෝණය වෙනස් වෙනවා. ගහක කොළ වැටෙනකොට, මල් පරවෙලා වැටෙනකොට, ගෙඩි වැටෙනකොට ඒ හැම එකක්ම අර මරණ සංඥාව ගෙන දෙනවා. ඒක නිසා තමයි අතීතයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළේ.

දුමස්ඵලානිව පතනති මානවා
දහරාව වුද්ධාව සරීර හෙද

‘ගහකින් ගෙඩි වැටෙන්නා වගේ ලාබාල අයත්, වැඩිමහළු අයත් මරණයට පත්වෙනවා’ කියලා. අඹ ගහක එහෙම අපි හිතනවා මල් පිපෙනකොට අපට ඉතින් ලොකු අඹ වගාවක් ලැබෙයි කියලා බොහොම බලාපොරොත්තුවෙන් ඉන්නවා. ඒ මල් ටිකෙන් කොච්චර කොටසක් මල් අවස්ථාවෙම කුණාටුවලට අහුවෙලා වැටෙනවාද, ඊළඟට කුණාටුවලට අහුවෙලා අර පොඩි නැටි නිසා පුංචි තරු, අර පොඩි ගැට ඒවා ඒ අවස්ථාවේදීම - මේ හොඳට ඉදිලා කන්න බලාගෙන හිටපු දේවල්. ඔහොම ඔහොම වෙලා අන්තිමට ගහේ ඉතුරුවෙන්නේ අඹ ගෙඩි ටිකයි. ඉතින් අන්න ඒ උපමාවයි මෙතන දක්වෙන්නේ මේ ලෝකයේ උපදින අය අතරින් සමහරු මව්කුස තුළදීම නැතිවෙනවා. මේ කාලයේත් ඔය විද්‍යාව කරන කවුරුත් දන්නවා කොටින්ම කියතොත් මව්පියෝ දන්නේ නැතිලු තමන්ට ඇතිවුණු දරුවන්ගේ ප්‍රමාණය. ඒ කියන්නේ මව්කුසේදීම දියවෙලා යනවා. එහෙම ඉපදිලා එහෙමම දියවෙලා ගිහිල්ලා ඒ අතරින් ඒ විදියේ ප්‍රයත්න රාශියක අවසාන ප්‍රතිඵලය හැටියට තමයි දරුවෙක් බිහිවෙන්නේ.

ඇත්ත වශයෙන් මව්කුසක හිතාගන්න බැරි තරම් අවස්ථා තියෙනවා කෙනෙකුට මිය යන්න. එහෙම ඒ අවස්ථාවල් ජය අරගෙන බිහිවෙන අවස්ථාවත්, මහාභයානක අවස්ථාවක්. ඊළඟට බිහිවුණාට පස්සේ පුංචිම කාලේ, ඊළඟට අවශ්‍ය දේ මොකක්ද කියලා කියාගන්න බැරි ඇඬීමෙන් විතරක් තමන්ගේ අදහස් ප්‍රකාශ කරන, අවස්ථාවල මව්පියන්ගේ ඒ නිරන්තර සෙවිල්ල බැලිල්ල නැත්නම් ජීවිතය කොයි විදියට විනාශ වෙනවාද? තිරිසන් සතුන්ගේ බිත්තර අවස්ථාවේ අනිත් සතුන්ට දැනගන්න ලැබුණහම සිදුවන දේ. ලෝකය දිනා එහෙම බලනකොට හැම තැනම අන්න අර මරණ සංඥාව තමන්ට ඇතිවෙනවා.

එතකොට ඒ සජීවී වස්තු පිළිබඳව. අජීවී වස්තු පිළිබඳවත් අර කියාපු ධර්මතාවමයි. ගස්වල කොළ මල් ආදී දේවල්. ඉතින් මුළු විශ්වය පුරාම තිබෙන්නේ ඔන්න ඔය දෙකයි. ඇතිවීමයි නැතිවීමයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ ඒකයි. සමුදය වය, උදයඛය ආදී වශයෙන් කියන්නේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත්. ඕක ලෝකයා මහාකාල පරාසයක් තුළට දලා ඔන්න දරුවෙක් උපන්නා කියලා මහාලෝකවට උත්සව පවත්වනවා. උපන්දින උත්සවයක් පවත්වලා අමුත්තෙක් අපේ පවුලට එකතු වුණා කියලා බොහොම කාල සේෂා කරලා සතුටු වෙලා, විනෝද වෙලා ඊළඟට එහෙම ඉන්න අතරේ සමහරවිට කොයි අවස්ථාවේ හෝ වේවා ඔන්න මරණය එනවා. මගුල අවමගුල වෙනවා. උත්පත්තිය මරණයෙන් කෙළවර වෙනවා.

ඒ අතරතුර වෙන, අර කියාපු ඤාණික මරණය සාමාන්‍ය ලෝකයාට වැටහෙන්නේ නෑ. නමුත් විදර්ශකයාට ඒකත් වැටහෙනවා. ඒක වැටහෙන්න වැටහෙන්න අන්න අර කලින් ගත්තු, ඝන වශයෙන් ගත්තු - මෙතන කෙනෙක් ඉන්නවා කියන හැඟීම ටිකෙන් ටික දියවෙලා යනවා. ඒක තුළින් තමයි එතකොට අර කියාපු අර මධ්‍යස්ථ භාවය ඇතිකරගන්න පුළුවන් වන්නේ. දැන් අපි සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රිය කෙනෙක් නැතිවුණාම ඒ තැනැත්තා වෙනුවෙන් අඬනවයි කියලයි අපි හිතන්නේ. නමුත් මේකත් මුළාවක්. ඒ දරුවා නෙවෙයි ප්‍රිය. තමන්ට තමනුයි වඩා ප්‍රිය.

ඒක සඳහන් වෙන එක්තරා සිද්ධියක් ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. එක් අවස්ථාවක කොසොල් රජ්ජුරුවෝ අහනවා මල්ලිකා දේවියගෙන් 'ඔබට කවුද වඩා ප්‍රිය?' කියලා. 'මට මමමයි ප්‍රිය'. කොසොල් රජ්ජුරුවෝ ඒකට එකඟ වුනේ නැහැ. ඉතින් ඒ කාරණය බුදුපියාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කළාම ගාථාවක් වදලා 'සිවු දිසාවේම හිත යොදලා බැලුවත් තමන්ට තමා හැරෙන්න ඊට වඩා ප්‍රිය කෙනෙක් සොයාගන්න බෑ. ඒ කාරණය එහෙම නිසා, තමන්ට තමා ප්‍රිය නිසා අනිත් අයට හිංසා කරන්න එපා' කියලා. විශේෂ ධර්ම කාරණයකුත් ඒ තුළින් බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරනවා. අපි සාමාන්‍යයෙන් තර්ක හැටියට ඉදිරිපත් කරන්නේ 'මම මේ අඬන්නේ අහවලා ගැනයි' කියලා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන්ම තමන්ටම ඇඬීමක් ඒක. ඇත්ත වශයෙන් තමන්ට වුණු පාඩුවයි ඒ සලකන්නේ. මගේ දරුවා නැතිවුණා. එතකොට ඒ

දරුවගෙන් ලැබෙන ආරක්‍ෂාව එහෙම නැත්නම් ඒ සැනසිල්ල, තමන්ගේ සමීප භාවය, ආදරය ඒවා ඒ අවස්ථාව නැතිවීම නිසා තමයි අඬන්නේ.

එතකොට ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනකොට තමන්ට තමන් හැර වෙන කිසිම කෙනෙක් ප්‍රිය නෑ. ඒ ධර්මතාවය කල්පනා කරල අපට කරන්න තියෙන්නේ තමන්ට තමන් ප්‍රිය වීමේ දෝෂය තේරුම්ගන්න ඕන. අන්න ඒකටයි අර විදර්ශනාව උපකාර වුණේ. තමන්ට තමන් ප්‍රිය වෙනවා කියන්නේ තමන්ගේ ශරීරය තමන්ට ප්‍රියයි. මේ බවවිසත රැකගැනීම සඳහා පමණක් නොවෙයි, මේ ශරීර කුඩුව පවත්වාගැනීම සඳහා කොයිතරම් ප්‍රයත්න රාශියක්, සංස්කාර ගොඩක් අපි රැස්කරගන්නවාද? මේ සකස් කිරීම් රාශිය සඳහා කොයිතරම් වෙහෙසක්, දුකක් මහන්සියක් ගන්නවාද? ඒ ගන්න හැම මහන්සියක්ම අපි බලාපොරොත්තු නැති අවස්ථාවල බිඳිලා යනවා. මේ ගන්න හැම රස ආහාරයක්ම පැය ගණනකින් පිට කරන්න වෙනවා. ආශ්වාසය ප්‍රශ්වාසයක් බවට පත්වෙනවා. හැම දෙයක් තුළම ඔය බිඳිලා බිඳිලා යන ස්වභාවයක් තිබෙනවා. භංගයක් තිබෙනවා. බිඳිලා යන ස්වභාවයක්. ඉතින් මේ බිඳිලා යන එක සාමාන්‍ය ඇසට පෙනෙන්නේ නෑ. විදර්ශකයාට ජේනවා නුවණැසට. නමුත් එහෙම නුවණැසට හසු නොකරගෙන ඉන්න තැනැත්තා හිතන්නේ උපන් දවස ඉඳලා මරණය දක්වා ඉන්නේ මේ එක තැනැත්තාමයි කියලා.

මේකට නිදර්ශනයක් කියනවානම් දැන් සමහර වාහන තියෙනවා ඒ නොමිමර තහඩුව එකයි. නමුත් කැලි පුරුද්දලා අවුරුදු ගණනක් තිස්සේ. කැලි හල හලා යනවා නොමිමර තහඩුව එකයි. මනුෂ්‍යයාගේ ශරීරය ගැන හිතුවත්, ඒ වගේ තමයි. අහලා බලන්න ශල්‍ය වෛද්‍ය කෙනෙකුගෙන්. රෝහලකට ඇතුල් වෙනවා යම්කිසි කෙනෙක්. ඊළඟට පිටවෙන්නේ ලේ ටික වෙත කෙනෙකුගෙන් අරගෙන, තවත් ඒ වකුගඩුව ආදී ශරීර කොටස් - එක එක කොටස්, එක එක්කෙනාගෙන් ණයට අරගත්තු ඒවා, නැත්නම් කෘත්‍රිම දේවල්. දත් ගැනනම් ඉතින් කවුරුත් දන්නවා. ඉස්සෙල්ලාම වගේ වෙනස් වෙන්නේ දත් ටික. ඒ හැම එකක්ම අර කැලි එකතු කරලා පුරුද්දලා ගෙනියනවා. නමුත් නම එකයි. නම, නම්බුව, තානාන්තරය ඒ ඔක්කොම එකයි. ඒක වෙනස් වෙන්නේ නෑ. ඉතින් ඒකත් එක්කම තමයි මරණ අවස්ථාවේදී අහවලා, අහවල් අහවල් මහාතත්ඤ්ඤා ලබාගත්තු තැනැත්තා මියගියා කියලා කියන්නේ. නමුත් මේ සංස්කාර ගොඩක් විතරයි. මහාදුක් ගොඩක්. දුක් ගොඩක් තාවකාලික

අවසානය. එතනින් කෙළවර වෙන්නේ නෑ බුදුපියාණන් වහන්සේ කියන හැටියට. අවසානයේදී හුස්ම අල්ලගන්න යොදන ශක්තිය - ඒ හුස්ම දෙකක් අතර තියෙන ඒ සියුම් ආකාරයෙන් ක්‍රියා කරන තණ්හා උපාදනයෙන්ම තමයි අන්තිමට අල්ලාගැනීමක් සිදුවෙන්නේ. ඒක අනුව තවත් උත්පත්තියක් එනවා. එතනත් තියෙන්නේ ඒ ක්‍රියාවලියයි.

මය ටික එකතු කරලා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මුළු මහත් ලෝකය පිළිබඳවම, මුළුමහත් ඒ ධර්මතාවම 'දුක' කියන වචනයෙන් ඉදිරිපත් කළේ. සිංහලෙන් කිව්වොත් අකුරු දෙකයි. දුක කියන ඒ අකුරු දෙක තුළ තියෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළ සත්‍යතාව. මේක මහ දුක සේ ගෙනයන දෙයක්. දුක සේ දරා සිටීමක්. දරා සිටින නමුත් දුකක්. අන්න එවැනි මේ පංචස්කන්ධ භාරය, අපි මේ විදියට ගෙනියනවා කියන ඒ අවබෝධය තියෙනවානම් - සන සංඥාවෙන් ඉවත්වෙලා, මේක රාශියක් කියන හැඟීම අප තුළ තිබෙනවානම් අර කියාපු කම්පන ඇතිවීම් බොහෝ දුරට අඩුවෙනවා. හිත හදගන්න පුළුවන්කම තිබෙනවා. මේ ජීවිතයේ විවිධ අවස්ථා අපි සමහරවිට ඡායාරූපවලට ඇතුල් කරලා ඒවා පොත්වල අලවගෙන ආඩම්බරයෙන්, 'මේ ඉන්නේ මම, මේ ඉන්නේ මම'. 'මේ මේ කුසලාන අරගෙන මේ තරම් තාන්ත මාන්ත අරගෙන ඉන්නේ මම'යි කියලා අනිත් අයටත් පෙන්වන මේ මම, අර විදියේ කැලි පුරුද්දපු එකක් කියන එක අපි හිතට දගන්න ඕන. ඒ විදියේ වෙන අයගෙන් කැලි පුරුද්දගත්තේ නැතත් මේ නිරන්තරයෙන්ම මේ පඩිව, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ධාතු හතරත් එක්ක කරන ගනුදෙනුව ගැන හිතලා බලන්න ඕන.

මේක ධර්මයේ ගැඹුරු පැත්තට යනවිට හමුවෙනවා 'උපාදිනන අනුපාදිනන' කියලා දෙකක්. ටිකක් ගැඹුරු අදහසක් වෙන්න පුලුවන්. උපාදිනනය කියලා කියන්නේ මේ අපේ ඉන්ද්‍රියයන් සහිත මේ ශරීර කුඩුව. මේක අපි දැඩිවම බදගත්තු ටික. අතීත කර්ම ශක්තිය තුළින් මව්කුසේදී ඒ බදගැනීම තමයි මේ දිගටම දරුවෙක් වෙලා ඉපදිලා මේ ජීවිතයේ මමය කියලා හිතාගෙන මේක පෝෂණය කරමින්, අනිත් අයත් උපකාර කරගෙන මේ ගෙනයන්නේ. ඊළඟට උපාදිනනය ගෙනයාම සඳහා අනුපාදිනන හැටියට සලකන පණ ඇති හෝ නැති හෝ යම් යම් දේවල් මරලා හරි මේකට ආහාරය හැටියට ගන්නවා. අනිත් දේවල් උපකාර කරගෙන මේ උපාදිනනය රැකගන්නවා. නමුත් මේ උපාදිනනවූ ශරීර කුඩුවත් යම්කිසි අවස්ථාවක අතහරින්න වෙනවා. බාහිර දේවල්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

උපකාර කරගෙන ආහාරපාන, වස්ත්‍රාදී අනෙකුත් දේවල් හැම එකක්ම අපි ප්‍රයෝජනයට ගන්නවා වගේම ඒවා දිරාපත් වෙනකොට ඒවා අත ඇරලා වෙන එකක් ගන්නවා. එක හුස්මක් අත ඇරලා තව හුස්මක් ගන්නවා. ඉතින් ඔන්න ඔය ක්‍රියාවලිය තුළ තියෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ වදල අනිත්‍යතාවයි.

මේ අනිත්‍යතාව තුළ තියෙන්නේ දුක් ස්වභාවයයි. මේක අනිත්‍ය නිසා අපිට නිරන්තරයෙන්ම මේක සකස් කරන්නට සිද්ධවෙනවා. ප්‍රතිසංස්කරණය කරන්න වෙනවා. යම්කිසි දෙයක් නිතර ප්‍රතිසංස්කරණය කරන්න වෙනවානම් ඒක මහ වදයක්. වදයක් මේක. එතකොට අර වාහනයක් වුණත් හැමදම මේක ගැරෙප් එකේ දගෙන හැමදම කොටඋඩනම්, ඉතින් මේ ශරීරයත් ඒ වගේ තමයි. ඒ කොටඋඩ දන අවස්ථාව තමයි ඉස්පිරිතාලේ ඉන්න අවස්ථා. ඒ වෙලාවේ ඉතින් අර වෛද්‍යවරයාට මේක පාවා දෙනවා. ඉතින් ගෙදර යනකල් විස්වාස නෑ. තමන්ගේ මරණ වරෙන්තුවත් අත්සන් කරනවා. මහා භයානක අවස්ථාවල්වල. ඔන්න ඔය විදියට මේ ශරීර වාහනයත් අර විදියට කොටඋඩ තමයි.

ඔන්න ඔය තත්ත්වය අපි කවුරුත් නිතර කල්පනා කරනවානම් ඒක තුළ නිරන්තරයෙන් තියෙන අර වෙනස්වීම් ස්වභාවය සිහියට නගාගන්න පුළුවන්. මේකට වියදම් යන්නේ නෑ. අවශ්‍ය වෙන්නේ අන්න අර ලෝකයේ අනවශ්‍ය දේවල් වලට යවන සිත මේ පැත්තට හරෝගන්න එකයි. ඒ දෙකේ වෙනස ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නේ 'අයෝනිසෝමනසිකාර, යෝනිසෝමනසිකාර' කියලා. ධර්මයේ සඳහන් වෙන අයෝනිසෝමනසිකාර කියන වචනයෙන් කියවෙන්නේ වැරදි විදියට මෙනෙහි කිරීම. යෝනිසෝමනසිකාරය කියලා කියන්නේ හරියාකාරව මෙනෙහි කිරීම.

තවත් ගැඹුරින් තේරුවොත් කියන්න තියෙන්නේ, යෝනිසෝමනසිකාර කියලා කියන්නේ යම් යම් දේවල් පිළිබඳව ප්‍රභව ස්ථානයම නැතිනම් ඇතිවෙන තැනටම හිත යොමුකරලා ඒක ගැන තේරුම් ගන්න උත්සාහ කිරීම. අයෝනිසෝමනසිකාර කියලා කියන්නේ අර බාහිර තියෙන දේවල්වලට හිත යොදලා ඒවායින් විසඳුමක් බලාපොරොත්තු වීම. නිදර්ශනයක් වශයෙන් කියනවානම් මුවෙක් මිරිඟුවක් ඔස්සේ දුවන්න පටන්ගන්නේ අර ඇත පෙනෙන දේ අල්ලගන්න. නමුත් ඥානවන්ත පුද්ගලයෙක් මිරිඟුවක් බව තේරුම්ගෙන

දුවන්නෙ නැත්තෙ - මේ ඇස පිළිබඳවම තියෙන යම්කිසි දුර්වලතාවක් නිසා මේක පෙනෙන එකක්. ඇස පිළිබඳ දුර්වලතාවක් අනුව අර ඇත පෙනෙන සිද්ධියක් අපට පෙනෙන්නෙ වතුර වගේ. ඒ ටික තේරුම්ගන්නානම් යෝනිසෝමනසිකාර වශයෙන්, ඒ පුද්ගලයා දුවන්නෙ නෑ. නමුත් මුවා දුවනවා. අන්න අයෝනිසෝමනසිකාරය. මේ දැන් වෙලා තියෙන්නෙත් ඒ විදියට අර සත්‍යය මුවා වෙලා තියෙන නිසා බොහොම දෙනා අයෝනිසෝමනසිකාරයෙන් අර විදියට දුවනවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා 'බඹයක් පමණවූ මේ ශරීරය තුළම මම මේ ලෝකයත්, ලෝකයේ හට ගැන්මත්, ලෝකයේ නිරෝධයත්, ලෝක නිරෝධයට මාර්ගයත් දක්වාලමි' කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ කිසිම ශාසනයක කවුරුවත් නොකියපු විදියේ මහාපුදුම දේශනාවක් ඒ කරලා තියෙන්නේ. ඒක ගැන තැකීමක් නැතුව අපි මේ එක්කො පෙනෙන තරු සොයාගෙන යනවා. ගිහිල්ලා අන්තිමට කොච්චර තරු පෙනුනත් ඒ උත්සාහය අතහරින්නෙ නෑ. ඊළඟට ග්‍රහලෝක ජයගන්න යනවා. ඉතින් ඒ හැම එකක්ම හොඳවෙන්න පුළුවන්. නමුත් බුද්ධ වචනය අනුව මේ ඉතාම සුළු, කෙටි කාලය තුළ කරන්න තියෙන්නෙ මොකක්ද කියලා කල්පනා කරනවානම් අර තරම් අර මනුෂ්‍යයින් හෝ ධනය විනාශවෙන කටයුතුවලට යොමුවෙන්නෙ නෑ. කළයුතු දේ මෙතනයි තියෙන්නෙ.

ඉතින් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඕවා ගැන සෙව්වෙ නැතෙයි, දන්නෙ නැතෙයි ඒක නිසා සර්වඥ නොවෙයි කියලත් ඇතැම් කෙනෙක් හිතනවා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනුනා මේ කෙටි ජීවිත කාලය තුළ, විශේෂයෙන්ම බුද්ධෝත්පාද කාලයකනම් මෙතෙක් කරන්න බැරිවුණු එකම කාර්යයයි කරන්න තියෙන්නෙ. එකම කටයුත්තයි කරන්න තියෙන්නෙ. ඒ කටයුත්ත මොකක්ද? මෙතෙක් මේ දුක, සංසාර දුක නැතිකරගන්න බැරිවුණා. ඒකට අවශ්‍ය උපදෙස කාගෙන්වත් ලැබුණෙ නෑ. ලැබුණත් ඒවා මෙතෙක් කණකට ගත්තෙ නෑ. මේ අවස්ථාවේවත්, මේ බුද්ධෝත්පාද කාලය තුළ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මය තිබෙනතාක් අපට බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරලා දීලා තියෙනවා මේකෙ යථාතත්ත්වය. දැන් මේ ගාථාවේ කිව්වෙත් ඒකයි. සාමාන්‍ය ලෝකයා පිළිනොගන්නා රෝග නිදනය පිළිබඳ කථාන්දරයයි. මෙතෙක් මේ සාමාන්‍ය ලෝකයා ඔය සමාජ ක්‍ෂේත්‍රය, දේශපාතය ක්‍ෂේත්‍ර ආදී නොයෙකුත් ක්‍ෂේත්‍රවල හැම තැනම කරන්නේ වල් කෙටිලි වැනි

දෙයක්. පැලැස්තර දැමිලේක. එහෙම නැත්නම් ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනවානම් රෝග ලක්ෂණවලට පිළියම් කිරීමක්. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා රෝග නිදනයටම පිළියම් කරනනාක් මේ රෝගය සුව කරගන්න බෑ. ඉතින් ඒ කාරණයයි මේ කෙටි ගාථාවෙන් පවා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරන්නේ. අපි ඒක තේරුම් ගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. තේරුම් ගන්න උත්සාහ ගන්නානම් අයෝනිසෝමනසිකාර වෙනුවට යෝනිසෝමනසිකාර යොදලා මුළු ලෝකයම තමන්ගේ ඔලුවේ තැන්පත් කරගෙන මුළා වෙන්නේ නැතුව, බුදුපියාණන් වහන්සේ හඳුන්වා වදාළ මේ බඹයක් පමණ වූ ලෝකයට හිත යොමුකරන්න ඕන.

ඒකයි කෙටියෙන් සලකතොත් බුදුපියාණන් වහන්සේ සතර සතිපට්ඨානය නමින් දක්වුවේ, සතර සතිපට්ඨානය කියන්නේ මොකක්ද? කායානුපස්සනා, කය අනුව බැලීම. වේදනානුපස්සනා, වේදනාවන් අනුව බැලීම. චිත්තානුපස්සනා, සිත අනුව බැලීම. ධර්මානුපස්සනා, සිතට යෙදෙන සිතිවිලි අනුව බැලීම. මේක බලන්න යන්නු සූත්‍ර ඕනෙද? මේක තමන්ට නිරන්තරයෙන්ම දකින්න පුළුවන්. නිසියාකාරව බලතොත් - මෙතෙහි කරතොත්. ඊළඟට තවත් ඕනනම්, අනිත් දෙයක් බලන්න ඕනනම්, තමන්ට තේරුම්ගැනීම පහසු වීම සඳහා පිටත දකින දේවලත්, පිටත දකින ශරීර තුළත්, තමන්ගේ ශරීරය වගේමයි අනිත් ශරීරත්. එයින් නිදර්ශන ගන්න පුළුවන්. ඇස් දෙක වහගෙනම ඉන්නවා නෙවෙයි. ලෝකයේ යමක් - අනිත් අය ජේතවානම් ඒ අයටත් ආරෝපණය කරලා, මගේ ශරීරය පිළිබඳ ධර්මතාව විදියටමයි අනිත් ශරීර පිළිබඳ ධර්මතාව. ඒකම තමයි අර ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නේ 'යථා ඉදං තථා එතං, යථා එතං තථා ඉදං'. මේ ශරීරය යම් සේද, අර ශරීරයත් එසේමයි. ඒ ශරීරය යම් සේද මේ ශරීරයත් එසේමයි. ඉතින් ඒ විදියට ධර්මතාවක් වශයෙන්, විශ්ව සාධාරණ ධර්මතාවක් වශයෙන් යම් අවස්ථාවක හිතට පැලපදියම් වුණානම් ගැඹුරින් දැක්කානම් ඇතිවීම නැතිවීම දකින ඥානය ක්‍රමක්‍රමයෙන් භංග කියලා කියන බිදියාම කියන පැත්තටම නැඹුරු වෙනවා. එතන ඉඳලා ශිෂ්‍යයන් විදර්ශනාත්මක වශයෙන් අනිත් ඥාන පහළ වෙලා මේ පංචස්කන්ධය ගැන කළකිරීම් ඇතිවෙනවා. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය ගැඹුරින් වටහාගෙන සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියලා කියන මෙලොවම ලෝකෝත්තර තත්ත්වය කියලා කියන මහාපුදුම නිර්වාණ තත්ත්වය අවබෝධ කරගන්නට ලැබෙණවා.

ඒ නිසා කල්පනා කරගන්නට ඕන අද මේ වටිනා පෝය දවසේ අර පොඩි ගාථාවකින් පටන් ගත්තත් මුළු මහත් සද්ධර්මයම ඒ කෙටි දේශනාව තුළ දක්වන්න අපි උත්සාහ කළා යම්කිසි ප්‍රමාණයකට. ඒක මේ පින්වතුන්ගේ අවබෝධ ශක්තිය අනුව වටහාගන්න උත්සාහවත් වෙන අතරේ අද දින තමනමත් මේ ශීලාදී ප්‍රතිපත්ති රැකීමෙන් භාවනාවේ යෙදීමෙන් මේ ධර්මදේශනාවෙන් මේ ප්‍රඥාවට අදාළ කාරණා එකතු කරගැනීමෙන් මෙතෙක් මේ පුරන ලද ඒ පුණ්‍ය ශක්තීන්ම පිහිට කරගෙන මේ බුද්ධශාසන පහන නිවෙන්නට යන අවසාන අවස්ථාවේ හැකිතාක් උපරිම ශක්තිය යොදලා අයෝනිසෝමනසිකාරය ඉවත් කරලා යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් කළයුතු දේ කරලා මේ භයානක සංසාර දුකින් අත්මිදීම වශයෙන් සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ග ඵල ප්‍රතිචේදයෙන් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගැනීමට මේ ධර්මදේශනා ශ්‍රවණමය ශක්තිය උපකාරවත් වේවා! කියලා ආශීර්වාද කරනවා. ඒ වගේම අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වාම යම්තාක් සත්ත්වයින් ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුසල ශක්තීන් අනුමෝදන් වෙන්න බලාපොරොත්තු වෙනවානම් ඒ හැමදෙනාම මේ කුසලය අනුමෝදන් වී තමන්ගේ ඒ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගනිත්වා කියලා සාදුකාර දෙන්න. මේ ගාථා කියන්න.

‘එත්තාවතා ව අමෙහති...’

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යූ.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලතාවයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැඳෑ අඳුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබ්නික්මන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. කම් වක්‍රයෙන් ධම්ම වක්‍රයට
17. සසරේ රඟ
18. මෙන් සිතේ විමුක්තිය
19. ඇති හැටි දැක්ම
20. තපෝ ගුණ මහිම
21. සක්මනේ නිවන
22. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 1 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 2 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 3 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 4 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 5 වෙළුම

27. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 6 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 7 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 8 වෙළුම
30. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 9 වෙළුම
31. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 10 වෙළුම
32. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 11 වෙළුම
33. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 12 වෙළුම
34. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 13 වෙළුම
35. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 14 වෙළුම
36. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 15 වෙළුම
37. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 16 වෙළුම
38. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 17 වෙළුම
39. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 18 වෙළුම
40. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 19 වෙළුම
41. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 20 වෙළුම
42. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 21 වෙළුම
43. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 22 වෙළුම
44. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 23 වෙළුම
45. සබ්බාසව සූත්‍රයේ මැදුම් මග
46. විදසුන් උපදෙස්
47. භාවනා මාර්ගය
48. උත්තරීතර හුදෙකළාව
49. සසුන් පිලිවෙත
50. චලන චිත්‍රය
51. දිය සුළිය
52. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
53. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
54. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
55. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
56. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
57. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම
58. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම

59. නිවනේ නිවීම – සත්වන වෙළුම
  60. නිවනේ නිවීම – අටවන වෙළුම
  61. නිවනේ නිවීම – නවවන වෙළුම
  62. නිවනේ නිවීම – දසවන වෙළුම
  63. නිවනේ නිවීම – එකොළොස්වන වෙළුම
  64. නිවනේ නිවීම – පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
  65. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 1 වෙළුම
  66. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 2 වෙළුම
  67. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 3 වෙළුම
  68. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 4 වෙළුම
  69. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
  70. ස්පඨියේ ආශ්‍රවයීය
  71. මනසේ මායාව
  72. පැරණි බෞද්ධ චින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය
-

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම:
කටුකුරුන්දේ ඤාණනාඤ්ඤ සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන
දුරකථනය: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
  2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
  3. Ideal Solitude
  4. The Magic of the Mind
  5. Towards Calm and Insight
  6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
  7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
  8. Seeing Through
  9. Towards A Better World
  10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
  11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
  12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
  13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
  14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
  15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
  16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
  17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
  18. Nibbāna and The Fire Simile
  19. A Majestic Tree of Merit
  20. The End of the World in Buddhist Perspective
  21. The Law of Dependent Arising, Volume I
  22. The Law of Dependent Arising, Volume II
  23. The Law of Dependent Arising, Volume III
  24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
  25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
  26. Walk to Nibbāna
  27. Deliverance of the Heart through Universal Love
  28. Questions and Answers on Dhamma
  29. The Miracle of Contact
  30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Nāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net